

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL MEKÂNDA AÇIK-YEŞİL
ALANLARIN ÇEVRE KALİTESİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Elif KISAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ocak-2021
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Elif KISAK tarafından hazırlanan “Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması 19/01/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Fadim YAVUZ

Üye

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Üye

Doç. Dr. Sertaç GÜNGÖR

İmza

.....

.....

.....

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/.../20.. gün ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. S. Savaş DURDURAN
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Elif KISAK

19.01.2021

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL MEKÂNDAN AÇIK-YEŞİL ALANLARIN ÇEVRE KALİTESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elif KISAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Fadim YAVUZ

2021, 157 Sayfa

Jüri

Dr. Öğretim Üyesi Fadim YAVUZ

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Doç. Dr. Sertaç GÜNGÖR

Kentte yaşayan her birey sağlıklı ve kaliteli bir kentsel çevrede yaşama hakkına sahiptir. Kaliteli kentsel çevreler yapıların, ulaşım sistemlerinin ve açık-yeşil alanların birbiriyle uyumlu tasarımları sonucu meydana gelmektedir. Kente ve kentliye yönelik fiziksel, sosyal, ekonomik ve ekolojik perspektifte çok çeşitli olumlu etkilere sahip olan açık-yeşil alanlar yaşam kalitesi yüksek ve yaşanabilir kentleri belirleyen en önemli göstergelerinden biridir. Açık-yeşil alanlar özellikle estetik, ekolojik ve fiziksel işlevleriyle çevre kalitesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kaliteli kentsel mekânların oluşması ve çevresel kaliteyi sağlama bağlamında kent planlamanın önemli bir unsuru konumundaki açık-yeşil alanlara verilen önem her geçen gün artmaktadır. Çevre kalitesine katkıda bulunan açık-yeşil alan uygulamaları ise planlama ve tasarım göstergeleri bağlamında iyi nitelikteki açık-yeşil alanlar olmaktadır.

Bu tez kapsamında kentsel mekânda açık-yeşil alanların çevre kalitesine etkileri Malatya kentinde bulunan ve kentsel ölçekli olan Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı örneklem alanlarında araştırılmıştır. Literatür taramasında kentsel mekân ve kalite, yaşam kalitesi, kentsel çevre kalitesi, açık-yeşil alan kavramları ve açık-yeşil alanların çevre kalitesi ile ilişkisi, çevre kalitesine katkıda bulunan açık-yeşil alanların planlama ve tasarım göstergeleri ile açık-yeşil alanlara ilişkin yurt içi ve yurt dışındaki iyi uygulama örnekleri ele alınmıştır. Açıklanan bu kavramlar doğrultusunda örneklem alanlarını oluşturan parkların Malatya kentsel açık-yeşil alan sistemi içerisindeki yeri ve çevresel kaliteye katkıları “sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi” olmak üzere beş gösterge çerçevesinde öznel (kullanıcı anketleri) ve nesnel (teknik bilgiler, gözlemler vb.) biçimde karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Son olarak çevresel kaliteye katkı bağlamında parklarda saptanan planlama ve tasarım sorunlarını bertaraf etmeye, böylece her iki parkın kente ve kentliye daha faydalı hale getirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre Kalitesi, Kentsel Açık-Yeşil Alanlar, Kentsel Yaşam Kalitesi, Malatya.

ABSTRACT

MS THESIS

EVALUATION OF OPEN-GREEN AREAS IN TERMS OF ENVIRONMENTAL QUALITY IN URBAN SPACE

Elif KISAK

**THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN CITY AND REGIONAL PLANNING**

Advisor: Asst. Prof. Dr. Fadim YAVUZ

2021, 157 Pages

Jury

Advisor: Asst. Prof. Dr. Fadim YAVUZ

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Assoc. Prof. Dr. Sertaç GÜNGÖR

Every individual living in the city has the right to live in a healthy and quality urban environment. Quality urban environments are formed as a result of harmonious designs of buildings, transportation systems and open-green areas. Open-green areas, which have a wide variety of positive effects on the city and urban dwellers in physical, social, economic and ecological perspectives, are considered as one of the most important indicators that determine liveable cities with high quality of life. Open-green areas contribute directly to environmental quality, especially with their physical, aesthetic and ecological functions. For this reason, the importance given to open-green areas, which are an important element of urban planning in the context of the formation of quality urban spaces and ensuring environmental quality, is increasing day by day. Open-green areas that contribute to environmental quality are well-designed open-green areas in the context of planning and design indicators.

Within the scope of this thesis, the effects of open-green areas in urban space on environmental quality were investigated in the sampling areas of Hürriyet Park and Abdullah Gül Park, which are located in the city of Malatya and have urban scale park statutes. In the literature review, urban space and quality, quality of life, urban environmental quality, open-green space concepts and the relationship of open-green spaces with environmental quality, planning and design indicators of open-green spaces that contribute to environmental quality and also good practice examples related to open-green areas in Turkey and abroad are discussed. In line with these concepts, the place of the analysed parks in Malatya's urban open-green area system and their contribution to environmental quality were evaluated comparatively in terms of five indicators, namely "social, functional, security, ecological and urban space quality" in a subjective (user survey) and objective (technical information, observations, etc.) manner. Finally, in the context of contributing to environmental quality, suggestions have been made to eliminate the planning and design problems detected in the parks, thus making both parks more beneficial to the city and the city.

Keywords: Environmental Quality, Urban Open-Green Areas, Urban Life Quality, Malatya.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca ‘‘Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi’’ konulu tez çalışmamı mesleki bilgi birikimi, ilgi ve desteğiyle yöneten sayın danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Fadim Yavuz’a,

Hayatım boyunca yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, hoşgörülerıyla bu süreci destekleyen aileme en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Elif KISAK
Konya, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Kapsamı	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	6
2.1. Temel Tanım ve Kavramlar	6
2.1.1. Kentsel mekân ve kalite	6
2.1.2. Yaşam kalitesi	9
2.1.3. Kentsel çevre kalitesi	14
2.2. Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi.....	21
2.2.1. Kentsel mekânda açık-yeşil alan kavramı	21
2.2.2. Açık-yeşil alanların sınıflandırılması.....	29
2.2.3. Açık-yeşil alanlar ve çevre kalitesi ilişkisi	33
2.2.4. Çevre kalitesi yüksek açık-yeşil alanların tasarım kriterleri.....	37
2.2.5. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları	42
2.2.6. Covid-19 pandemisi sürecinde açık-yeşil alanların durumu.....	59
2.3. Kentsel Mekânda Çevre Kalitesi Açısından Açık-Yeşil Alanları Değerlendiren Literatür Özeti.....	60
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	65
3.1. Materyal	65
3.1.1. Malatya kentine ilişkin genel bilgiler	65
3.1.2. Malatya kentinin planlama süreci	67
3.1.3. Malatya kentinin açık-yeşil alan durumu.....	75

3.2. Yöntem.....	79
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: MALATYA KENT MERKEZİNDE HÜRRİYET PARKI VE ABDULLAH GÜL PARKI'NIN ÇEVRE KALİTESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	84
4.1. Örneklem Alanlarının Genel Özellikleri.....	84
4.1.1. Hürriyet Parkı'nın genel özellikleri	84
4.1.2. Abdullah Gül Parkı'nın genel özellikleri.....	90
4.2. Anket Bulguları.....	93
4.2.1. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı veriler	93
4.2.2. Hürriyet Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri....	98
4.2.3. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri	111
4.2.4. Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parklardaki çevre kalitesine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması.....	123
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	130
5.1. Sonuçlar	130
5.2. Öneriler	139
6. KAYNAKLAR	141
EKLER	149
EK-1 Çalışmada kullanılan anket föyü.....	149
EK-2 Çalışmada kullanılan anket föyüne ilişkin Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı onayı	156
ÖZGEÇMİŞ	157

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Kentsel mekân tanımları	8
Çizelge 2.2. Yaşanabilirliğin boyutu	9
Çizelge 2.3. Türkiye için önerilen yaşam kalitesi göstergeler sistemi.....	12
Çizelge 2.4. Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri	13
Çizelge 2.5. Kentsel çevre kalitesinin iyileştirilmesi çalışmaları	16
Çizelge 2.6. Rapoport'un (1982) tasarım elemanları listesi	18
Çizelge 2.7. Kentsel çevre kalitesi ölçütleri	19
Çizelge 2.8. Başarılı kentsel mekânlarda bulunması gereken fiziksel özellikler.....	20
Çizelge 2.9. Açık-yeşil alan tanımları	25
Çizelge 2.10. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde yer alan açık ve yeşil alan standartları	27
Çizelge 2.11. Yeşil alanların sınıflandırılması.....	30
Çizelge 2.12. Kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık-yeşil alanlar	31
Çizelge 2.13. Kentsel yeşil alanların sınıflandırılması	32
Çizelge 2.14. Kentlerde açık-yeşil alanların işlev ve katkıları	36
Çizelge 2.15. Mekânsal açıdan açık- yeşil alan sistemleri	38
Çizelge 2.16. Mekânsal süreklilik ve süreksizlik kavramlarının özelliklerinin karşılaştırılması.....	39
Çizelge 2.17. Açık-yeşil alanların yerleşim yeri hiyerarşisi açısından sınıflandırılması	40
Çizelge 2.18. Açık-yeşil alan tasarımında kalite kriterleri	42
Çizelge 2.19. Altınpark rekreasyon alanı sayısal verileri	50
Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları	54
Çizelge 3.1. Malatya ili 2040 yılı nüfus projeksiyonu.....	66
Çizelge 3.2. Malatya ilinin tarihsel süreçte mekânsal gelişimi.....	69
Çizelge 3.3. Malatya ilinde yapılan planların kronolojik sıralaması	73
Çizelge 3.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi'ne ait parklar, 2019	77
Çizelge 4.1. Hürriyet Parkı proje alanı bilgileri.....	86
Çizelge 4.2. Hürriyet Parkı içinde yer alan bitki türleri.....	87
Çizelge 4.3. Ankete katılanların demografik özellikleri.....	95
Çizelge 4.4. Ankete katılanların Malatya'da yaşama süreleri	95
Çizelge 4.5. Ankete katılanların yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri	97
Çizelge 4.6. Ankete katılan bireylerin yaşadıkları belediye sınırlarına göre incelenmesi	98
Çizelge 4.7. Hürriyet Parkı kullanıcılarının demografik özellikleri	100
Çizelge 4.8. Ankete katılan Hürriyet Parkı kullanıcılarının Malatya'da yaşama süreleri	100
Çizelge 4.9. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri	102
Çizelge 4.10. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadığı belediye sınırları ve park kullanım sıklığı durumu	103
Çizelge 4.11. Hürriyet Parkı kullanıcılarının çalışma alanına yönelik cevapları	104
Çizelge 4.12. Ankete katılan bireylerin Hürriyet Parkı'nı tercih nedenleri.....	105
Çizelge 4.13. Ankete katılan bireylerin Hürriyet Parkı'ndan memnun olmama nedenleri	106
Çizelge 4.14. Hürriyet Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	107

Çizelge 4.15. Hürriyet Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	108
Çizelge 4.16. Hürriyet Parkı kullanıcılarının güvenlik göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	109
Çizelge 4.17. Hürriyet Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	109
Çizelge 4.18. Hürriyet Parkı kullanıcılarının kentsel mekân kalitesi göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	110
Çizelge 4.19. Hürriyet Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde parkı kullanım özellikleri	111
Çizelge 4.20. Abdullah Gül parkı kullanıcılarının demografik özellikleri	112
Çizelge 4.21. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Malatya’da yaşama süreleri	113
Çizelge 4.22. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının açık-yeşil alan varlığı durumu	114
Çizelge 4.23. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının yaşadığı belediye sınırları ve park kullanım sıklığı durumu	115
Çizelge 4.24. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının çalışma alanına yönelik cevapları .	116
Çizelge 4.25. Ankete katılan bireylerin Abdullah Gül Parkı’nı tercih nedenleri	117
Çizelge 4.26. Ankete katılan bireylerin Abdullah Gül Parkı’ndan memnun olmama nedenleri	117
Çizelge 4.27. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	119
Çizelge 4.28. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	120
Çizelge 4.29. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının güvenlik göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	121
Çizelge 4.30. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	121
Çizelge 4.31. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının kentsel mekân kalitesi göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri	122
Çizelge 4.32. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde parkı kullanım özellikleri	122
Çizelge 5.1. Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcıların demografik özellikler açısından kıyaslanması.	131
Çizelge 5.2.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parkı tercih etme nedenlerinin kıyaslanması.....	132
Çizelge 5.3.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı memnun olmama nedenlerinin kıyaslanması.....	133
Çizelge 5.4.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı çevre kalitesini arttırmak için öneriler	139

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Mimari mekân, doğal mekân ve kentsel mekân ayrımı	6
Şekil 2.2. Coğrafi çevre bileşenleri ve kentsel çevre/kentsel ekoloji şeması	7
Şekil 2.3. Kentsel ekoloji –kentsel çevre bileşenleri	17
Şekil 2.4. Kentsel açık-yeşil alanların işlevleri.....	33
Şekil 2.5. Açık- yeşil alan sistem örnekleri	39
Şekil 2.6a. Central Park, New York.....	44
Şekil 2.6b. Central Park, New York	44
Şekil 2.7a. Hyde Park, Londra.....	45
Şekil 2.7b. Hyde Park, Londra.....	45
Şekil 2.8a. Lüksemburg Bahçeleri	45
Şekil 2.8b. Lüksemburg Bahçeleri.....	45
Şekil 2.9a. Chulalongkorn Üni. 100. Yıl Parkı.....	46
Şekil 2.9b. Chulalongkorn Üni. 100. Yıl Parkı.....	46
Şekil 2.10a. Klyde Warren Park	47
Şekil 2.10b. Klyde Warren Park	47
Şekil 2.11a. Darling Limanı Kamu Bölgesi.....	48
Şekil 2.11b. Darling Limanı Kamu Bölgesi	48
Şekil 2.12a. Seğmenler Parkı	48
Şekil 2.12b. Seğmenler Parkı.....	48
Şekil 2.13a. Gülhane Parkı	49
Şekil 2.13b. Gülhane Parkı	49
Şekil 2.14a. Adana Merkez Park	50
Şekil 2.14b. Adana Merkez Park	50
Şekil 2.15a. Altınpark	51
Şekil 2.15b. Altınpark.....	51
Şekil 2.16a. İzmir Kültürpark	51
Şekil 2.16b İzmir Kültürpark	51
Şekil 2.17a. Reşat Oyal Kültürparkı	52
Şekil 2.17b. Reşat Oyal Kültürparkı.....	52
Şekil 3.1. Malatya ili idari sınırları	66
Şekil 3.2. Malatya ili mevcut durum haritası	66
Şekil 3.3a. Malatya Arslantepe Höyüğü	68
Şekil 3.3b Malatya Arslantepe Höyüğü	68
Şekil 3.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi'ne ait parklar, 2019	78
Şekil 4.1. Malatya ili Battalgazi ilçesi mevcut durum	84
Şekil 4.2. Hürriyet Parkı Google Earth görüntüsü, 2020.....	85
Şekil 4.3. Hürriyet Parkı'nın genel özellikleri (Orijinal, 2020).....	85
Şekil 4.4. Hürriyet Parkı proje alanında yer alan fonksiyonlar-park içi alanlar	86
Şekil 4.5. Hürriyet Parkı proje alanında yer alan ticari ve idari fonksiyonlar	87
Şekil 4.6. Hürriyet Parkı içinde yer alan oyun grubu ve spor aletleri sayısı	88
Şekil 4.7. Hürriyet Parkı içinde yer alan fitness spor aletleri	88
Şekil 4.8. Hürriyet Parkı Yapısal Tasarım Projesi.....	89
Şekil 4.9. Abdullah Gül Parkı Google Earth görüntüsü, 2020	90
Şekil 4.10. Abdullah Gül Parkı'nın genel özellikleri.....	91
Şekil 4.11. Abdullah Gül Parkı proje alanında yer alan mimari fonksiyonlar-1.Kısım .	92

Şekil 4.12. Abdullah Gül Parkı proje alanında yer alan mimari fonksiyonlar-2.Kısım .	93
Şekil 4.13. Ankete katılanların Malatya’da yaşama süreleri	96
Şekil 4.14. Ankete katılanların yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri.....	97
Şekil 4.15. Ankete katılan Hürriyet Parkı kullanıcılarının Malatya’da yaşama süreleri	101
Şekil 4.16. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri.....	102
Şekil 4.17. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Malatya’da yaşama süreleri	113
Şekil 4.18. Abdullah Gül kullanıcılarının yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri.....	114
Şekil 5.1.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler açısından kıyaslanması	133
Şekil 5.2.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler açısından kıyaslanması	134
Şekil 5. 3.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı’larının güvenlik göstergeleri açısından kıyaslanması.....	134
Şekil 5.4.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler açısından kıyaslanması	135
Şekil 5.5.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının kentsel mekan göstergeleri açısından kıyaslanması	135
Şekil 5. 6.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde park kullanımlarının kıyaslanması	136

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

dk	dakika
ha	hektar
m	metre
m ²	metrekare
km	kilometre

Kısaltmalar

ark	Arkadaşları
AVM	Alışveriş merkezi
BM	Birleşmiş Milletler
ÇDP	Çevre Düzeni Planı
MİA	Merkezi İş Alanı
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDESA	United Nations, Department of Economic and Social Affairs
vb	Ve benzeri
yy	Yüz yıl

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Nüfusun hızla artması ve kırdan kente göç ile birlikte plansız kentleşme ve sağlıksız kentler giderek artmaya başlamıştır. Keleş (2013:33) kentleşmenin 20. yüzyılın ayırt edici özelliklerinden biri olduğunu, gelişmiş veya gelişmekte olan bütün kentlerin kentleşme olayının ve sonuçlarının etkileriyle karşı karşıya olduğunu vurgulamaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşıyor olması ve bu oranın giderek artması kent yaşamı için birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Büyüyen kentlerin temel sorunlarından bir tanesi de kentsel yaşanabilirlik ve kentsel çevre alanlarında gözlenen kalite sorunudur.

Geçmişten günümüze sürekli değişim halinde olan kentlerin sanayileşme ve çarpık kentleşmeyle birlikte olumsuz etkileri artmaktadır. Değişim ve dönüşümün hızla yaşandığı kentsel alanlarda çevre kalitesinin düşmesi insanların fiziksel sağlığını, psikolojik durumunu ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapısal çevreden ulaşım sistemlerine, yeşil alanlardan gündelik alışkanlıklara kadar bireylerin fiziksel ve sosyal düzeni farklılaşmaktadır. Bireyler zamanla değişen yaşam tarzlarıyla doğal kaynakların da en önemli tüketicisi haline gelmişlerdir.

Nair'e (2019) göre modern kentlerde giderek artan ve karmaşıklaşan insan ihtiyaçları (kent içi ulaşım, güvenlik, enerji, su ve atık yönetimi, konut ve yaşam, kamusal hizmetler) kentlinin bir taraftan huzur içinde yaşamasını hedeflerken bir taraftan giderek artan sorunları beraberinde getirmektedir. Kaplan (2016:9) ise günümüzde sorunların giderek çeşitlendiğini ve durumun doğal çevrenin, tarihi çevrenin ve sağlıklı kentsel alanların yitirilmesine yol açtığını belirtmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentin her kesimine eşit olarak dağıtılmayan hizmetler kentsel sorunları arttırarak insanların yaşam kalitesini de azaltmaktadır. Bu nedenle son yıllarda kentsel yaşam kalitesi ve kentsel çevre kalitesi üzerine çözüm önerileri geliştiren çalışmalar artmaktadır.

Kentte yaşayan her bireyin; yaşanabilirliği yüksek kentsel çevrelerde yaşama ve bu çevrelerden eşit olarak faydalanma hakkı bulunmaktadır. Yöneticilerin vereceği doğru kararlar ile birlikte kullanılacak doğru teknolojik yöntemler çevre kalitesinin arttırılmasında en önemli etkindir. Bununla birlikte bireylerin çevre bilincinin arttırılması, insanlarda kentsel çevreye ilişkin aidiyet duygusunun ve koruma bilincinin geliştirilmesi daha kaliteli çevrelerin oluşmasını sağlayacaktır.

Kentlerde artan nüfus ve yapılaşmayla birlikte açık-yeşil alan miktarları azalmakta, bu durum kentsel çevre kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Hava, toprak, su gibi doğal çevre koşullarıyla ulaşım, yapı, açık-yeşil alanlar gibi fiziki koşulların bir arada bütünleşik halde bulunması, çevre kalitesi yüksek kentsel alanların oluşmasını sağlamaktadır. Kentsel mekânın fiziki kalitesi kentsel çevre kalitesini oluşturmaktadır. Kentsel çevre kalitesine etki eden fiziki çevre bileşenlerinden en önemlisi; kentsel açık-yeşil alanların mevcudiyeti ve niteliğidir. Geçmişten günümüze kadar açık-yeşil alanlar kentli insanın fiziksel, zihinsel ve sosyal ihtiyaçlarını giderdiği kentsel mekânlar olmuştur.

Kentsel çevrenin kalitesinin artırılmasında ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde açık-yeşil alanlar önemli rol oynamaktadır. Kentler için mimari ve estetik açıdan önemli bir eleman (Etili, 2002) olan açık-yeşil alanlar kentsel çevre kalitesini yükseltirken ekolojik ve ekonomik olarak da kente önemli katkılar sağlamaktadır. Kent iklimi üzerinde hava sıcaklığını dengeleme (Tepe, 2018), rüzgâr hızını kesme (Yücel, 2005), mikroklimatik alanlar oluşturma (Yılmaz, 2016), hava kalitesini iyileştirme (Panagopoulos ve ark., 2016), sera etkisini azaltma (Önen, 2015) açık-yeşil alanların kentler üzerindeki başlıca etkileridir. Açık-yeşil alanlar kent merkezlerinde doğal peyzaj unsurlarını kullanarak yapı yoğunluğunun olumsuz etkilerini kırmakta ve insan-doğa birlikteliğini sağlamaktadır. Aynı zamanda kent kullanıcılarının doğayı kullanma ve algılamalarını sağlayarak rekreasyonel aktivitelerini gerçekleştirmelerine imkân tanımaktadır. Genellikle doğallıktan uzak kentsel ortamlara katkı sağlayan açık-yeşil alanlar, içerisinde bulunan hayvan türlerine sağladıkları yaşama alanı ile kullanıcıların farklı türdeki canlılarla vakit geçirmesine imkân sağlamaktadır. Açık-yeşil alanlar fiziki çevre kalitesini iyileştirerek kullanıcılarına fiziksel aktivitede bulunma, yetişkinler ve çocuklara spor yapma imkânı sunma, zihinsel ve fiziksel rahatlama gibi faydalar sunmaktadır. Kentsel açık-yeşil alanlar kentteki araç trafiğinin olumsuz etkilerini kaldırarak özellikle yayalar için geçiş güzergâhı konumunda bulunmaktadır. Açık-yeşil alanlar, kentlerin fiziksel yapısına katkı sağladıkları gibi kullanıcıların sosyal yapılarının oluşmasına etki ederek kişilerin psikolojik olarak rahatlmasına, kaliteli vakit geçirmesine ve dinlenmelerine olanak sağlamaktadır. Bütün bu etkileri ile birlikte açık-yeşil alanlar kentsel ortamların, halk sağlığının ve güvenliğinin korunduğu, insanların sosyal ilişkilerinin geliştirildiği, zihinsel ve fiziksel rahatlamanın sağlandığı mekânlardır.

Kente ve kentliye yönelik fiziksel, sosyal, ekonomik ve ekolojik perspektifte yukarıda açıklanan çeşitlilikte pek çok olumlu etkilere sahip olan açık-yeşil alanlar yaşam kalitesi yüksek ve yaşanabilir kentleri belirleyen en önemli göstergelerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Açık-yeşil alanlar özellikle fiziksel, estetik ve ekolojik işlevleriyle çevre kalitesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kaliteli kentsel mekânların oluşması ve çevresel kaliteyi sağlama bağlamında kent planlamanın önemli bir unsuru konumundaki açık-yeşil alanlara verilen önem her geçen gün artmaktadır. Çevre kalitesine katkıda bulunan açık-yeşil alan uygulamaları ise planlama ve tasarım göstergeleri bağlamında iyi nitelikteki açık-yeşil alanlar olmaktadır.

Bu tezde Malatya kent merkezinde bulunan, içerdiği alışveriş merkezleri, yürüyüş yolu, kafeteryalar, kamelyalar, banklar, çocuk oyun alanı, restoran, spor alanları vb. işlevlerle kent bütünü ölçeğinde birer açık-yeşil alan olan Hürriyet Parkı (2,6 hektar) ve Abdullah Gül Parkı (9,7 hektar) örnekleri ele alınmaktadır. Bu çerçevede literatür çalışması kapsamında tayin edilen “kentsel çevre kalitesini arttırmaya yönelik açık-yeşil alan planlama ve tasarım göstergeleri” açısından ilgili parkların Malatya kentsel açık-yeşil alan sistemi içerisindeki yeri ve çevresel kaliteye katkıları “sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi” olmak üzere beş gösterge çerçevesinde öznel ve nesnel olarak değerlendirilmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışması kentsel mekânlarda açık-yeşil alanların çevre kalitesine etkilerini Malatya kent merkezinde yer alan ve kent bütünündeki kullanıcılara hitap eden / kent ölçeğinde bir park niteliğindeki Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı örnek alanlarında araştırmaktadır.

Bu çalışmanın genel amacı; açık-yeşil alanların kentlerde çevresel kalitenin dolayısıyla yaşanabilirlik düzeyinin arttırılmasında doğrudan ve dolaylı olumlu katkıları olduğu varsayımından hareketle güncel literatürde açık-yeşil alanların çevresel kaliteye katkılarının kapsamlı biçimde değerlendirilmesidir. Ayrıca planlama ve tasarım boyutunda açık-yeşil alanların sahip olduğu özelliklerin (alansal büyüklük, konum, erişilebilirlik, içerilen yeşil alan miktarı, sert zemin miktarı, kentsel mobilyalar, kullanıcıların alandaki taleplerine cevap verebilme düzeyi, estetik özellikler vb.) çevresel olumlu katkıların gerçekleştirilmesinde önemli olduğundan hareketle kentsel çevre kalitesini arttıracak açık-yeşil alanların planlama ve tasarım göstergelerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar dâhilinde hazırlanan tezde örneklem alanlarının Malatya kenti açık-yeşil alan sistemi içerisindeki yeri/öneminin ve alanların genel planlama ve tasarım özelliklerinin örneklem alanlarında yapılacak gözlemler ile ilgili kurumlardan elde edilecek plan, proje, açıklama raporu vb. belgelerin değerlendirilmesi suretiyle nesnel biçimde araştırmacı tarafından açıklanması; ayrıca örneklem alanlarının taşıdığı planlama ve tasarım özelliklerinin çevresel kaliteyi artırma açısından yeterliliğinin “sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi” olmak üzere beş gösterge çerçevesinde park kullanıcılarının öznel değerlendirmeleri (anket uygulaması) sonrası kıyaslamalı olarak analiz edilmesi ve tartışılması hedeflenmiştir.

“Örneklem alanları konumundaki açık-yeşil alanların Malatya kentsel alanında ‘sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi’ gösterge başlıklarında farklı düzeylerde çevresel kaliteye katkıda buldukları” hipotezinden hareketle araştırmada açıklanan hedeflere ulaşmada her iki parkın çevresel kaliteye katkı durumu her bir kalite göstergesi ve bu göstergelere bağlı kapsamlı alt göstergeler bağlamında değerlendirilmiştir.

Tezin esas aldığı *araştırma soruları* ise farklı kullanıcı gruplarına hitap eden (aileler, arkadaşlar) bu açık-yeşil alanların *“sosyal ve kültürel açıdan kentin ihtiyacını karşılayıp karşılamama durumu”*, *“işlevsel olarak erişilebilir olup olmama durumu ile alan içi kullanımların bireylerin rahatlıkla erişebileceği ve algılayabileceği türden olup olmama durumu”*, *“kullanıcıların güvenle kullanabileceği kentsel alanlar olup olmama durumu”*, *“ekolojik olarak kente sağladıkları katkıları”* ve nihayetinde *“kentsel kalite özelliklerini”* tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Malatya il genelinde açık-yeşil alanlar ile ilgili yapılan farklı çalışmalar bulunmasına rağmen açık-yeşil alanların kentsel çevre kalitesine etkisine odaklanan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple konuya ilişkin güncel literatürün incelemesi ile belirlenmiş kapsamlı göstergelerle Malatya kent merkezinde açık-yeşil alanların çevresel katkılarını ölçen bu çalışma teori ve pratikte bir boşluğu doldurmakta olup özgündür.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Bu tez çalışması 5 ana başlıktan oluşmaktadır:

Çalışmanın *“Giriş”* bölümünde konunun önemi, araştırmanın amacı (araştırma soruları ve hipotezler) açıklanmıştır.

İkinci bölüm olan “*Kaynak Araştırması*” bölümünde tez içerisinde faydalanılan kaynakların özetleri sunulmuştur. Tez konusuyla ilgili olan kentsel mekân, kalite, yaşam kalitesi, kentsel çevre kalitesi kavramları literatür araştırması dahilinde açıklanmıştır. Bir sonraki aşamada açık-yeşil kavramı ve çevre kalitesiyle olan ilişkileri açıklanmış, dünya ve Türkiye’de çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulama örnekleri verilmiştir. İkinci bölümde son olarak kentsel mekânda çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan değerlendirmelerine ilişkin literatür özetine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “*Materyal ve Yöntem*” bölümünde Malatya kentine ilişkin genel bilgiler verildikten sonra kentin planlama süreci kronolojik bir sistemle açıklanmış ve Malatya kentinin açık-yeşil alan durumu sayısal veriler dâhilinde anlatılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü olan “*Araştırma Bulguları ve Tartışma: Malatya Kent Merkezinde Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı’nın Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi*” bölümünde ilk olarak örneklem alanlarının genel özellikleri açıklanmış, daha sonra alansal bazda Abdullah Gül Parkı ve Hürriyet Parkı’nın genel özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca bu bölümde anket çalışmasının bulguları her bir park özelinde değerlendirme ve her iki parka ilişkin bulguların kıyaslanması suretiyle açıklanmıştır.

Çalışmanın beşinci ve son bölümü olan “*Sonuçlar ve Öneriler*” bölümünde alanda yapılan araştırma, gözlem, inceleme ve anket çalışması değerlendirilerek mevcut sonuçlar irdelenmiş ve alana ilişkin öneriler getirilmiştir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

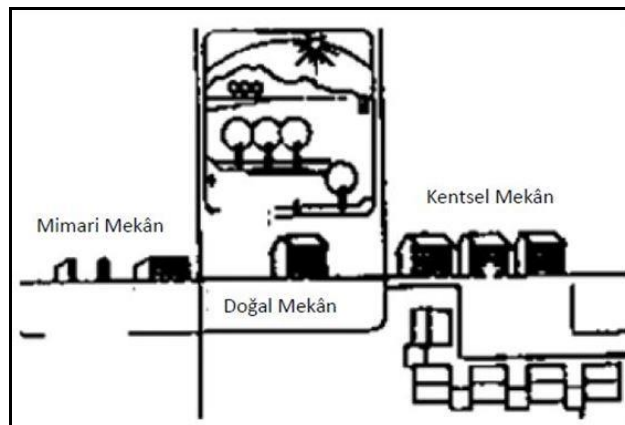
2.1. Temel Tanım ve Kavramlar

Çalışmanın bu bölümünde kavramsal çerçeveyi oluşturan “kentsel mekân ve kalite”, “yaşam kalitesi” ve “kentsel çevre kalitesi” kavramları tanımlanmaktadır. Öncelikle genel anlamda kentsel mekân ve kalite kavramı açıklanmış, daha sonra kentsel yaşam kalitesi ve kentsel çevre kalitesi tanımları üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Kentsel mekân ve kalite

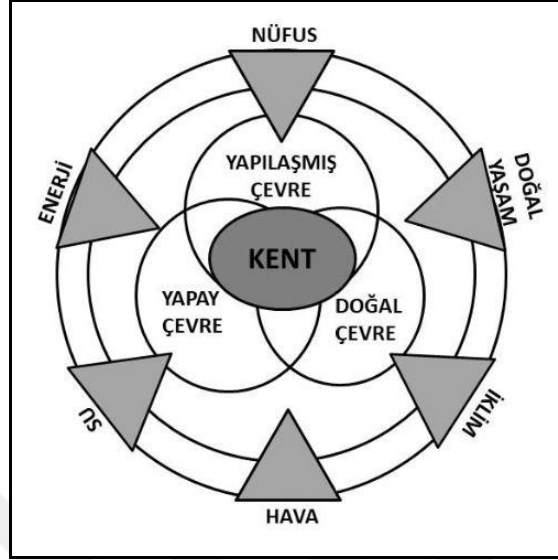
İnsan dünyaya bir birey olarak gelmiştir ve insana bu bireysellik bağlamında bir yaşam biçimi sunulmuştur. Bu sebeple çağıyla bütünleşme dürtüsünde olan insanın toplumsal bir varlık olarak kendisini rahatça ifade edebileceği ve kişilerle iletişime girebileceği yer mekândır (Kahraman, 2014:75). Harvey (2003) kenti, “bir arada yaşayan kişilerin gereksinimlerinden doğan ve insanların yaşam tarzları ile birbirinden farklı süreçlerin (toplumsal, yönetsel, çevresel, ekonomik) etkileşimi sonucunda oluşan mekân” olarak tanımlamaktadır. Mısırlı ve ark. (2019) mekânı tanımlarken “insana biçim veren ve insan tarafından biçimlendirilen toplumsal bir boyut” ifadelerini kullanmaktadır. Aynı zamanda mekân kavramı Erdönmez ve ark. (2005) göre insanın, insan ve nesne ile olan etkileşiminin üç boyutlu halde yansımasıdır.

İnceoğlu (2009:131) mekân kavramını “mimari mekân”, “doğal mekân” ve “kentsel mekân” olmak üzere üç başlık altında toplamakta; kentte yaşayan insanların yapıların içinde ve dışında birbirleriyle etkileşimde oldukları alanları “mimari mekân”, doğal varlıklardan (yeryüzü, gökyüzü, ağaçlar, bulutlar, orman, çalılık vb.) oluşan mekânları “doğal mekân”, mimari mekân ve doğal mekânın (sokaklar, binalar, meydanlar, yeşil alanlar, ağaçlar vb.) birleşimi olan alanları ise “kentsel mekân” olarak tanımlamaktadır.

Şekil 2.1. Mimari mekân, doğal mekân ve kentsel mekân ayrımı
Kaynak: Usta ve ark., 1995; aktaran İnceoğlu ve Aytuğ, 2009: 132

Kentsel mekânlar yapay çevre, doğal çevre ve yapılaşmış çevrelerden oluşmaktadır. Kentsel mekânı oluşturan bu çevreler aynı zamanda kentlerde nüfusu, iklimi, havayı, suyu ve enerjiye de etkilemektedir.

Şekil 2.2. Coğrafi çevre bileşenleri ve kentsel çevre/kentsel ekoloji şeması

Kaynak: Sacks, 2002; aktaran Karadağ ve Koçman, 2009: 36

Carr ve arkadaşları (1992) kentsel mekânların insan ihtiyaçlarını karşılayan ve bu ihtiyaçlara hizmet edebilen anlamlı alanlar olduğunu belirtmektedir. Kullanıcıların kentsel mekânlardan beklentileri öncelikle rahat etme, dinlenebilme, alana katılım sağlayabilme, keşfedebilme gibi temel ihtiyaçlardır. Demokratik olarak tasarlanan mekânlar kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verirken haklarını da korur. İnsanların kentsel mekânlarda temel hakları bu kentsel alanların tüm gruplar tarafından kullanılabilmesi ve hareket edebilme özgürlüğüdür. Madanipour'a (1999) göre kentsel mekân "tüm kullanıcıların kolayca erişim sağlayabildiği, yabancı insanların da belli kısıtlamalar ile erişebildikleri kasaba, kırsal mekan ve şehirlerin içinde kalan mekanlar" dır. Correa'ya (2005) göre "Bir köyde köyün delisi vardır, bir kasabada ise iki ya da daha fazla deli bulunabilir fakat önemli olan bu kasabada o iki delinin karşılaşmasıdır. Kentler ise, birden fazla delinin değişik mekânlarda farklı ihtimallerle karşılaşarak farklı renkler oluşturduğu mekânlardır." (Yazıcıoğlu Halu, 2010: 25-33).

Korur ve arkadaşlarına (2006) göre "Kentsel alanlar kentte yaşayan insanlara barınma, eğitim, sağlık, ticaret, sosyal ve kültürel birçok alanda hizmet sunmaktadır. Sağlık ihtiyaçları; temiz su temin edilmesi, pis suların tahliye edilmesi, çöp gibi atık maddelerin yok edilmesi vb. kentsel çevrenin bireylerin sağlığına zarar vermeyecek özellikler taşımasıdır. Kentsel çevreye ilişkin ihtiyaçlar alanı kullanan bireylerin mekân

içinde aktivitelerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için ortamdaki sıcaklık, nem, görsel/işitsel konfor özellikleri ile ilgili değerlerdir. Güvenlik ihtiyaçları ise, mekânın yapısal sağlamlığının uygunluğu, doğal afetlere karşı ve oluşabilecek kazalara karşı, korunmayı sağlayan koşullardır.’’

İnceoğlu ve Aytuğ’a (2009) göre bir şehrin temel bütünleşme aracı konumundaki kentsel mekânlar, kentte yaşayanların ve diğer kullanıcıların birikimlerini paylaştığı ve birbirlerine aktararak öğrenimlerini devam ettirdikleri yerlerdir. Bununla birlikte kentsel mekânlar kenti kullanan insanların birbiriyle etkileşimi sonucu kişisel gelişimleri ve kültürel kimlikleri bağlamında karşılıklı alış verişte oldukları alanlardır.

Yazıcıoğlu Halu (2010) ise binaların dışında kalan kentsel mekânları birbirinden ayrı insanların karşılaştığı ve sosyal-ticari-kültürel etkileşimin yaşandığı alanlar olarak tanımlayarak kentsel mekânların “kent dışı yansıyan yüzü” olduğunu vurgulamıştır.

Mısırlı ve arkadaşlarına (2019) göre kentsel mekânlar; bir kentte yaşayan insanların kolaylıkla eriştiği doğal ve yapılaşmış alanların tümünü kapsamaktadır. Kentsel mekânlar meydanlar, yollar, konut alanları, ticaret merkezleri, parklar, açık alanlar vb. insanların ihtiyaçlarına cevap veren yaşayan alanlardır.

Çizelge 2.1. Kentsel mekân tanımları

Referans:	Tanım:
Carr ve ark., 1992; aktaran Yazıcıoğlu Halu, 2010	İhtiyaca (rahatlık, dinlenme, aktif/pasif, katılım, keşfetme vb.) cevap veren demokratik ve anlamlı alanlardır.
Madanipour, 1999; aktaran Yazıcıoğlu Halu, 2010	Kentte yaşayan bütün bireylerin fiziksel olarak erişebildiği ve yabancıların belli kısıtlamalarla girebildikleri mekânlardır.
Correa, 2005; aktaran Yazıcıoğlu Halu, 2010	Bir köyde köyün delisi vardır, bir kasabada ise iki ya da daha fazla deli bulunabilir fakat önemli olan bu kasabada o iki delinin karşılaşmasıdır. Kentler ise, birden fazla delinin değişik mekânlarda farklı ihtimallerle karşılaşarak farklı renkler oluşturduğu mekânlardır.
Korur ve ark., 2006	Kentte yaşayan insanlara barınma, eğitim, sağlık, ticaret, sosyal ve kültürel birçok alanda hizmet sunan alanlardır.
İnceoğlu ve Aytuğ, 2009	. Kentsel mekânlar kentte yaşayanların ve diğer kullanıcıların tecrübelerini paylaştığı ve farklı tecrübeler edinmeye devam ettiği yerlerdir. Bir şehrin temel bütünleşme aracıdır
Yazıcıoğlu Halu, 2010	Farklı insanların bir araya geldiği, ticari/sosyal/kültürel etkileşimlerin gerçekleştirildiği mekânlardır.
Mısırlı ve ark., 2019	Kentte yaşayan insanların kolaylıkla eriştiği doğal ve yapılaşmış alanların (meydanlar, yollar, konut alanları, ticaret merkezleri, parklar, açık alanlar) tümünü kapsamaktadır.

1960’lı yıllarda Amerika’da yapılan çalışmalarda ekonomik gelişmişliğin sosyal gelişmişlik olmadığı; çevresel ve sosyal değerler ile ilgili nicelikten çok niteliğe önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Salihoğlu’na göre (2016:9) nitelikli kentsel mekânlar ve nitelikli sosyal yaşam göstergeleri 60’lı yılların ortalarında ve 70’li yılların ilk zamanlarında isim kazanmıştır.

Nitelik kavramı kalite anlamına gelmektedir. Kalite kavramı ise hayatımızdaki ürün ve hizmetlerin diğerlerinden ayırt edici ve iyi olma durumudur. Özer (2017) kalite kavramına tarihsel süreçte M.Ö. 2000’li yıllarda, Babil’de Hammurabi Kanunları’nda rastlanıldığından bahsetmektedir. Ülke, yaşam düzeyi, çevre, kültürel yapı, toplumsal yapı, eğitim, bürokrasi, ürün gibi farklı alanlarda kullanılan kalite kavramı günümüzde kentsel mekânlar için de büyük önem taşımaktadır.

İnsanlar tarafından kentsel mekânların ihtiyaca cevap vermesi beklenir. Özellikle kamusal mekânlardan insanların beklentisi dinlenip rahatlama, öğrenme/öğretme gibi insani ihtiyaçlardır. Bir mekâna ait verilerin iyi yönde his uyandırması kentsel mekânın fiziki kalitesi ile ilgilidir. Kentsel mekânların fiziki kalitesi aynı zamanda “kentsel yaşam kalitesi”ni ve buna bağlı olarak da “kentsel çevre kalitesi”ni oluşturur. Bir kentsel çevre ne derece kaliteliyse o kentin yaşanabilirlik seviyesi ve yaşam kalitesi o kadar yüksektir. Bir mekânın yaşanabilir olması o yerin çevresel ve fiziksel kalitesinin iyileştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Fiziksel çevrenin içinde bulunan bileşenler işlevsel ve güvenli olmalıdır.

Çizelge 2.2. Yaşanabilirliğin boyutu

Çevresel Kalite: 1. Gürültülü mü, sessiz mi?, 2. Kirliliği mi, temiz mi? , 3. Kalabalık ya da az kalabalık mı?, 4. Yapı kalitesi iyi ya da kötü?
Yerin Fiziksel Kalitesi: 5. Yapılı çevrenin kalitesi ‘ürün’, 6. Terkedilmiş mekânın seviyesi, 7. Parkların ve yeşil mekânların kalitesi, 8. Halk mekânının kalitesi
Yerin İşlevsel Kalitesi: 9. Yayıların gezileri kolay/zor, 10. Halk ulaşımı kalitesi, 11. Servislerin canlılık ve yaşanabilirliği
Güvenli Yerler: 12. Suç oranları, 13. Sosyal olmayan davranışlar

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kaynak: İnceoğlu ve Aytuğ, 2009: 143

2.1.2. Yaşam kalitesi

Kentlerde mekân kalitesiyle ilgili yaklaşımlar ilk olarak “yaşam kalitesi” başlığı altında ortaya çıkmıştır. Yaşam kalitesi en geniş anlamıyla kişilerin içerisinde bulunduğu çevre koşulları ve kişilerin bu çevreden algıladıklarıyla ilgili kavramlardır. Çevre kalitesini hava, su, toprak, konut, park, meydan, yollar gibi doğal ve yapay çevre oluştururken; yaşam kalitesini kişilerle ilgili nitelikler sağlık durumu, eğitim seviyesi, kamu hizmetleri vb. oluşturmaktadır. McCrea ve arkadaşları (2005) yaşam kalitesi için önemli olan konuları; birey/aile/toplum bazında farklılaşabilme, sosyal/fiziksel/ekonomik vb. konuları içerme ve farklı coğrafi ölçeklerde olabilme olarak vurgulamaktadırlar (Salihoğlu, 2016: 15).

Massam (2002) mekânsal planlamayla birlikte çevre konusuyla da ilişkilendirilen yaşam kalitesi kavramının, planlama dinamiğinin temelinde yer alması gerektiğini ve kent plancılarının ana hedeflerinden biri olması gerektiğini vurgulamaktadır (Kısar, 2010: 5). Yaşam kalitesi aynı zamanda gelişmişlik düzeyi ve sosyal refah kavramlarıyla da aynı anlamda kullanılmaktadır. Yaşam kalitesi yaşamın daha iyi hale gelmesini sağlayan parçaların bir arada bulunmasıyla artırılabilir. Yaşam kalitesi çok yönlü bir kavram ve disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Yaşam kalitesi bireylerin koşullarını temsil eden çok ölçekli bir kavramdır. Kentsel bağlamda yaşam kalitesi kentte yaşayan insanların mutluluk düzeylerinin de bir göstergesidir. İnsanların mutluluğu, yaşadığı fiziksel çevreyle yakından ilişkilidir. Kentsel mekânda tüm kent halkı için yaşam kalitesi yüksek fiziksel çevreler oluşturulması kentte sosyal adaleti sağlamak için bir araçtır (Cabrera-Barona ve Merschdorf, 2018: 1-14).

Yaşam kalitesi, insanların hayatlarına etki eden birçok unsuru farklı açılardan ele almaktadır. Çeşitli araştırmacıların yaptığı yaşam kalitesi tanımları kavramın farklı tanımlarını yansıtacak şekilde incelenmiştir:

Kentsel yaşam kalitesi; kent olarak nitelendirilen alanlarda ulaşım, konut, kentsel alt yapı, iletişim vb. imkânların planlanan ölçütlerin daha üstünde olması halidir. Bu bağlamda genişletilmiş bir tanım yapılacak olursa kentsel yaşam kalitesi; toplumsal, kültürel ve siyasal faktörleri içermektedir. Kentlerin insanlara sağladığı imkânlardan kentte yaşayan tüm bireylerin eşit ve dengeli olarak yararlanabilmesi; eğitim, sanat, kültür ve siyasi etkinliklere katılma imkânına sahip olabilmesidir (Geray, 1998; aktaran Yavuzçehre, 2006: 185).

Türksever'e (2001) göre yaşam kalitesi bireylere ilişkin hava ya da su kirliliği, konutların konfor şartları vb. yaşanılan çevre koşulları ve sağlık durumu, eğitim seviyesi vb. kişisel niteliklerinden oluşmaktadır. Baycan ve arkadaşları (2006) ekonomik ve sosyal bileşenlerden meydana gelen birçok farklı boyutu (kalite, çevresel kalite, yaşam kalitesi, yaşam kalitesinin ölçülmesi, yaşanılabilirlik, sürdürülebilirlik, refah vb.) sınıflandıran yaşam kalitesinin bileşenlerini insan ve mekân olarak iki ana başlıkta belirtmektedir (Salihoğlu, 2016: 15).

Kentsel yaşam kalitesi Emür ve Onsekiz (2007) tarafından "ekonomi, toplum ve çevre boyutlarında, çevre kalitesi ve yaşam kalitesi kavramlarının etkileşiminden meydana gelen öznel ve nesnel değerlendirme kriterleri ile açıklanabilen bir kavram" olarak tanımlanmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin öznel unsurlarını; sağlık, güvenlik, esenlik, huzur, vb. kavramlar oluştururken; nesnel unsurlarını ise; doğal ve yapılı çevre,

sosyal ve ekonomik işlev alanları gibi değerleri meydana getirmektedir (Emür ve Onsekiz, 2007: 367-396).

Marans (2011) kentsel yaşam kalitesini *mekânsal açıdan* doğal çevre ve yapılı çevrenin kullanım şekilleri, *bireyler açısından* yaşamdan memnuniyet sağlayan girdiler, *hizmetler açısından* ise kentsel hizmetler olarak değerlendirmektedir (Özhekim, 2016: 6).

Ersin (2012) yaşam kalitesini “fiziksel, mekânsal, çevresel, toplumsal, ekonomik ve kurumsal başlıklarda insanın temel işlevlerinin karşılanması ve insanların bu işlevlerden memnun olma durumu” şeklinde tanımlamaktadır.

Yaşam kalitesinin açık-yeşil alanlara etkisini inceleyen Öztürk ve Özdemir (2013) kentsel yaşam kalitesinin toplum, çevre ve ekonomi boyutlarında karşılıklı etkileşimleri ile oluşan öznel veya değerlendirme kriterleri ile açıklanabilen bir kavram olduğunu; nesnel ölçütlerin fiziksel, sosyal ve ekonomik fonksiyonlardan, öznel ölçütlerin ise arzular, mutluluk ve memnuniyet gibi kişisel algılarımızdan oluştuğunu belirtmişlerdir.

İlgazi (2018) yaşam kalitesini “kentlerin sosyal, fiziksel, ekonomik ve kurumsal yapısıyla bir bütün halinde olması ve bireylerin bu bütünden duydukları memnuniyet” olarak tanımlamaktadır.

Öznel ve nesnel göstergeler üzerinde duran Tekeli (2009) kaliteyi oluşturan insanın psikolojik şartları ile insan psikolojisini etkileyen dışsal koşulların da kalite ölçümlerinde kullanılmasının gerekli olduğunu belirterek dört tür yaşam kalitesi kriterinden bahsetmiştir: (1) Bireysel düzeyde yaşam kalitesi öznel ölçütleri, (2) Toplum düzeyinde yaşam kalitesi algılaması ölçütleri, (3) Bireysel düzeyde yaşam kalitesi nesnel ölçütleri, (4) Toplum düzeyinde yaşam kalitesi nesnel değerlendirme ölçütleri (Tekeli, 2009; aktaran Salihoğlu, 2016: 35) (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. Türkiye için önerilen yaşam kalitesi göstergeler sistemi

	Nesnel Göstergeler	Öznel Göstergeler
Toplum Düzeyinde Yaşam Kalitesi	1. Çevre kalitesi 2. İnsan kaynağı 3. Sağlık durumu 4. Eğitim durumu 5. Ekonomik performans 6. Toplumsal bütünleşme 7. Siyasal sistemin niteliği 8. Yerleşme kalitesi	1. Risksiz yaşam çevresi 2. Yüksek yaşam kalitesine sahip toplum oluşturmaya yönelik insan kaynağının varlığı 3. Güvenli sağlıklı yaşam sağlayan toplum 4. Eğitimin mükemmeliyeti ve fırsatların yüksekliği 5. Toplumun sağladığı ekonomik fırsatların sağlanması 6. Yabancılaşma dışlanma duygusu 7. Toplumun kararlara katılma açık olma derecesi 8. Keyifli ve yer duygusu oluşturan yaşam
Birey Düzeyinde Yaşam Kalitesi	1. Doğal çevreyle ilişki kurma biçimleri 2. Sağlıkla ilgili yaşam kalitesi göstergesi 3. Eğitim düzeyi ve bilgisi 4. Gelir düzeyi 5. Sanatsal ve bilimsel başarı 6. Toplumsal farklılaşma ve katmanlaşmadaki konum 7. Siyasal sürece katılma düzeyi 8. Boş zaman varlığı 9. Yaşanan yerleşmenin/mahallenin kalitesi	1. Doğayla uyumlu, yabancılaşmamış bir yaşam duygusu 2. Tam iyi olma hali duygusu 3. Eğitim başarısı ve dünyanın gelişmiş bilgilerine ulaşabilme duygusu 4. Gelirini tatmin edici bulma duygusu 5. Sanat ya da bilimsel etkinliklerde başarı duygusu 6. Toplumda saygı görme duygusu 7. Haklarının korunduğu ve toplumsal bir özne olduğu duygusu 8. İş dışında yaşamına anlam katacak faaliyetleri seçme özgürlüğü 9. Yaşadığı yerleşmeden ve kurduğu sosyal ilişkilerden tatmin duygusu

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kaynak: Tekeli, 2002; aktaran Kısar, 2010: 25

10. Kalkınma Planında (2014-2018) yaşam kalitesi kavramı “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığında incelenmektedir. Planda çevreye katkı sağlayacak yaklaşımların sosyal ve ekonomik etkilerinin artırılması, kentlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin sürdürülebilir kriterlerle artırılmasıyla bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeylerinin azaltılması amacıyla hazırlanan politikalara yer verilmektedir. Planda kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için kentsel mekânlarda yaşam kalitesinin çevreye duyarlı olarak arttırılmasından söz edilmektedir (10. Kalkınma Planı 2014-2018, 2013).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2015-2017) Stratejik Planı’nda Türkiye’nin kentler ile ilgili vizyonu “*zengin, doğal, tarihi, kültürel ve insan kaynaklarını koruyan ve sürdürülebilir hale getirerek teknoloji ile bütünleştiren, bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farkını en alt seviyeye indiren, rekabetçi, yaşam kalitesini arttıran bir ülke*” olarak açıklanmıştır. Yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre için hedef ve alt başlıkların oluşturulduğu planda bu hedeflere uyum sağlayarak imar mevzuatının “yaşanabilir mekânlar” ve “marka şehirler” oluşturmak amacıyla yenilenmesinin ve kentsel tasarım ile estetiğe önem verilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Yaşam kalitesi yüksek ve yaşanabilir kentleri belirleyen kriterler ise hava kalitesi, su kalitesi,

atık yönetimi, doğa koruma, kimyasalların yönetimi, kimlikli olma, endüstriyel kirlilik kontrolü, gürültü kirliliği, enerji verimliliği, estetik ve görsel değeri yüksek olma ölçütleri ile tanımlanmıştır.

Habitat III Türkiye Ulusal Raporu'nda (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014) kentsel yaşam kalitesini arttırmak için yapılması gerekenler aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Kentsel dönüşüm projeleri ile yaşam kalitesi yüksek mekânlar oluşturmak
- Bütüncül planlama anlayışıyla yaşam alanları ve konutlarda yaşam kalitesinin arttırmak amacıyla kentsel tasarım projeleri ve kentsel tasarım rehberleri hazırlamak
- Denetim ve uygulamaların artırılması için merkezi ve yerel düzeyde personel sayısının artırılması
- Yatırım ve planların çevre kalitesi ve yaşam kalitesi bağlamında düzenlenmesi,
- Kentlerin mevcut durumlarının dönüştürülmesi ve yeni gelişme alanlarının sürdürülebilir kent kriterlerine uygun olarak planlanması
- Kentlerde yaşam kalitesini arttırmak amacıyla kentsel hizmetlerde verimliliğin artırılarak karar süreçlerine kentte yaşayanların katılımının sağlanarak isteklerinin karşılanması

Çizelge 2.4. Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri

Referans:	Nesnel Ölçütler:	Öznel Ölçütler:
Türksever, 2001	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çevre şartları ▪ Hava kirliliği ▪ Su kirliliği ▪ Konutların konfor koşulları vb. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kişisel kriterler ▪ Sağlık koşulları ▪ Eğitim düzeyi
Baycan ve ark., 2006	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sürdürülebilirlik 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toplum refahı ▪ Memnuniyet ▪ Bireysel refah
Emür ve Onsekiz, 2007	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doğal çevre ▪ Ekonomik fonksiyon alanları ▪ Yapılı çevre 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esenlik ▪ Sağlık ▪ Güvenlik ▪ Huzur ▪ Sosyal fonksiyon alanları
Marans, 2011	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doğal çevre ▪ Yapılı çevre ▪ Kentsel hizmetler 	
Ersin, 2012	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fiziksel şartlar ▪ Mekânsal şartlar ▪ Çevresel şartlar ▪ Ekonomik şartlar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toplumsal şartlar
Öztürk ve Özdemir, 2013	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fiziksel fonksiyonlar ▪ Ekonomik fonksiyonlar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosyal fonksiyonlar ▪ Beklentiler ▪ Mutluluk ▪ Hoşnutluk
İlgazi, 2018	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fiziksel yapı ▪ Ekonomik yapı 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosyal yapı ▪ Kurumsal yapı
10. Kalkınma Planı (2014-2018)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekonomik fayda ▪ Kırsal sürdürülebilirlik ▪ Mekân kalitesi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosyal fayda

Çizelge 2.4. Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri (devamı)

Referans:	Nesnel Ölçütler:	Öznel Ölçütler:
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çevreye duyarlılık 	
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Plan (2015-2017)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sürdürülebilirlik ▪ Yaşanabilir mekân ▪ Marka şehir ▪ Hava kalitesi ▪ Atık yönetimi ▪ Su kalitesi ▪ Kimyasal madde yönetimi ▪ Endüstriyel atık kontrolü ▪ Gürültü yönetimi ▪ Çevreye duyarlı kentler ▪ Enerji verimliliği 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teknoloji ▪ Bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farkı ▪ Doğa koruma ▪ Kimlikli kentler ▪ Estetik
Habitat III Türkiye Ulusal Raporu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bütüncül planlama ▪ Personel sayısı ▪ Sürdürülebilir kentsel dönüşüm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konut ve yaşam alanlarında kimlik ▪ Hizmetlerde verimlilik

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Yapay çevre ve doğal çevrenin birbirinden ayrıldığı bir yaşam kalitesi anlayışı düşünülemez. Kaliteli kentsel çevrelerin oluşturulması için yapay çevre ve doğal çevre unsurlarına gereken önem verilmelidir. Kentlerin yaşam kalitesinin belirlenmesinde fiziksel çevre, ekonomik çevre ve sosyal çevre kavramları temel oluşturmaktadır. Özellikle mimarlar, şehir plancıları, yerel yönetimler tarafından geliştirilen yaşam kalitesi kavramıyla ilgili Türkiye’deki ilk araştırma 2003 yılından beri Türkiye İstatistik Kurumu’na (TÜİK) yapılan “Yaşam Memnuniyeti Araştırması”dır. Araştırma kapsamında katılımcıların yaşamlarındaki genel memnuniyet seviyeleri ve kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri ölçülmektedir.

2.1.3. Kentsel çevre kalitesi

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi’nin (*United Nations, Department of Economic and Social Affairs-UNDESA*) (2018) verileri küresel olarak nüfusun %55,3’ünün şehirlerde yaşadığını göstermektedir. 1950 yılında dünya nüfusunun 751 milyonunun (%30), 2018’de ise nüfusun 4,2 milyarının (%52) kent yerleşimlerinde yaşadığı açıklanmaktadır. 2030 yılına gelindiğinde kentlerin insanların %60’ını barındıracağı, 2050 yılında ise dünya nüfusunun %68’inin kentsel nüfus niteliği taşıyacağı ve her üç kişiden birinin en az yarım milyon nüfusa sahip şehirlerde yaşayacağı öngörülmektedir (UNDESA, 2018: 188). Dünyada kentleşme oranı hızla artarak, 21. yüzyılda çevre kalitesinin belirleyicilerinden biri haline gelmiştir. Kentleşme, temelde kent yoğunluğunu artıran ve bu süreçte yalnızca fiziksel mekânları değil, aynı zamanda insan davranışlarını da değiştiren/dönüştüren kilit bir demografik

göstergedir (Şahin ve Gökdemir, 2019: 188). Hızlı kentleşme eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim, altyapı vb. birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Nüfusun ve kentleşmenin artmasıyla birlikte tarım arazilerine ve ürünlerine olan baskı artmakta, ulaşım sistemleri karmaşıklaşmakta, yeşil alanlar azalmakta ve kentsel atıklar artmakta; bu durum da kentsel çevre kalitesini düşürmektedir.

Kentsel yaşam ve kentsel çevre kalitesinin ilk ortaya çıkışı 1832’de İngiltere’de sağlık koşullarının iyileştirilmesi çalışmalarıyla başlamıştır. Kanalizasyon sistemlerinin iyileştirilmesi, yolların genişletilmesi, konutların sağlık standartlarının artırılması, sanayi bölgelerinde parkların yapılması bu konudaki ilk çözüm önerileri olmuştur. 1890 yılında sonra kent estetiğini öne plana çıkaran Güzel Kent akımı, feodal kent sistemini savunan Camillo Sitte akımı, Ebenezer Howard’a ait Bahçe Kent akımı, alt-orta sınıfa özgü Barlage akımı, Tony Garnier’in Endüstri Kent akımı gibi birçok akım ortaya çıkmıştır. 1930’lu yıllarda otomobil sahipliğinin artmasıyla Le Corbusier’in kademeli ulaşım ağını öneren kentleşme modeli ortaya çıkmıştır. Kent modellerinin artmasıyla birlikte ilk olarak 1933 yılında Atina’da yapılan Milletlerarası Modern Mimari Kongresi’nde uluslararası şehircilik kriterleri tartışılmıştır. 1972 yılında Stockholm’de Birleşmiş Milletler Birinci Çevre Konferansı “Bir tek dünyamız var” sloganıyla gerçekleştirilmiştir. Çevreye ilişkin kriterlerin tartışıldığı Habitat-I Konferansı 1976’da Vancouver’da düzenlenmiştir. Hızla artan nüfus artışına yönelik 1994’de Kahire’de Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı’na 180 ülkenin ve 1500’den fazla sivil toplum kuruluşunun katılımıyla nüfus ve kalkınma politikaları eylem planı oluşturulmuştur. 1996’da İstanbul’da düzenlenen İkinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı: Habitat-II’de kentsel ve kırsal yerleşim alanlarının sürdürülebilirliği sorgulanmıştır. 2011 yılında İstanbul+5’de ise kentsel yoksulluğun önüne geçilmesi hususunda Birleşmiş Milletlerin ve uluslararası diğer kuruluşların iş birliğini arttırması vurgulanmıştır. 2016 yılında Ekvador’un Quito şehrinde yapılan Habitat-III Konferansı’nda küresel kentleşmenin yönetilmesi ve yönlendirilmesi konuları tartışılmıştır. (Ersin, 2012:23-28; Halu, 2010:46)

1992’de Fransa’nın Strazburg şehrinde düzenlenen Avrupa Yerel ve Bölgesel Olağan Toplantısı’nda “yerleşmelerde daha iyi bir yaşam” sloganıyla Avrupa Kentsel Şartı-I kabul edilmiştir. Bu çalışmanın üzerinden 15 yıl geçtikten sonra 2008 yılında yine Strazburg’da “temel kentli hakları ana başlığında” Avrupa Kentsel Şartı-II kabul edilmiştir. Hazırlanan her iki çalışma da temel olarak yerleşimlerdeki yaşamın daha da

iyileştirilmesini amaçlamış ve esasında kentlerin çevre kalitesini arttıracak dört ana başlığa önem vermiştir:

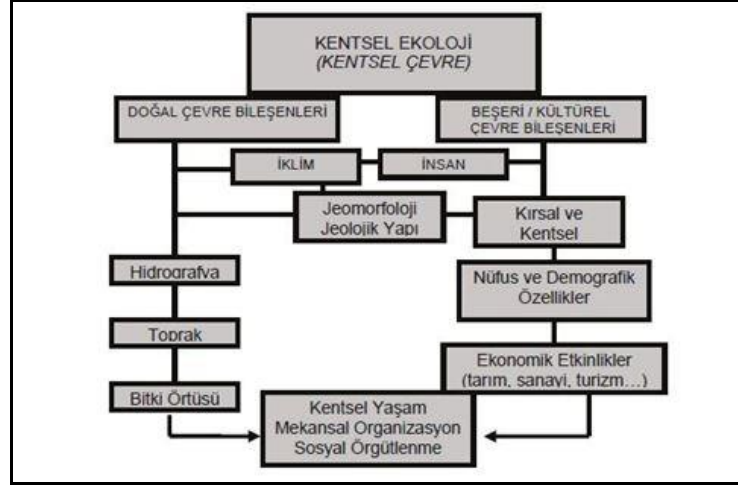
- Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi
- Konut alanlarının mevcut durumunun iyileştirilmesi
- Yerleşim alanlarında kültürel ve sosyal şartların oluşturulması
- Halk katılımının ve toplum düzeyinde kalkınmanın özendirilmesi

Çizelge 2.5. Kentsel çevre kalitesinin iyileştirilmesi çalışmaları

Yıl	Çalışma ve Uygulamalar
1830'lu Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kanalizasyon sistemlerinin iyileştirilmesi ▪ Yolların genişletilmesi ▪ Konutların sağlık standartlarının artırılması ▪ Sanayi bölgelerinde parkların yapılması
1890'lı Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Güzel Kent akımı ▪ Camillo Sitte akımı ▪ Bahçe Kent akımı ▪ Barlage akımı ▪ Endüstri Kent akımı
1930'lu Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Otomobil sahipliğinin artması ▪ Milletlerarası Modern Mimari Kongresi-Atina
1970'li Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Birleşmiş Milletler Birinci Çevre Konferansı-Stockholm ▪ Habitat-I Konferansı- Vancouver
1990'lı Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı-Kahire ▪ Habitat-II Konferansı- İstanbul
2000'li Yıllar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İstanbul+5-Habitat II Konferansı'nın Değerlendirilmesi ▪ Habitat-III Konferansı- Quito ▪ Avrupa Kentsel Şartnamesi-Strazburg

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kentlerimiz ile ilgili yapılan çalışma, konferans ve tartışmalarda ortak konu olarak kentlerin çevre kalitesine vurgu yapılmaktadır. Kalite kavramı kullanıldığı alana göre farklılıklar gösterir. Kentsel mekânda kalite kenti kullanan insanlar için sağlıklı çevrelerin oluşturulmasıdır. Kentlilerin yaşam kalitesinin artırılması bina içinde ve dışında uyumlu bir çevrede yaşamaları ile mümkündür. Doğal ve mimari çevre bileşenlerinin bir aradaki uyumu kaliteli kentsel çevrelerin oluşmasını sağlamaktadır.

Şekil 2.3. Kentsel ekoloji –kentsel çevre bileşenleri

Kaynak: Koçman ve Karadağ, 2009:12

Kentsel yaşam alanlarında çevre kalitesi dünyada yaşayan insanlar için geçmişten gelen temel konulardan biridir. Kentsel gelişim noktasında insanların refahının sürdürülebilir bir şekilde sağlanması için kentsel çevre kalitesi kavramı önem taşımaktadır. Hava, çevre kalitesini arttıran en önemli faktörlerden biridir. Hava kalitesinin sağlanması için kentlerde yeşil alan varlığı ve yönetimi dikkate alınmalıdır. Dünyada giderek artan iklim değişikliği de kentleri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple kentlerde yeşil alanlar artırılmalı ve bu alanlara halkın katılımı sağlanmalıdır (Panagopoulos ve ark., 2016: 137-144).

Kentsel çevre kalitesine yönelik literatürdeki bazı tanımlar aşağıdaki gibidir:

Milbrath (1978), kentsel mekânda meydana gelen fiziki değişimleri gösterebilmesi açısından çevre faktörleri ile ilgili nesnel göstergelerin (su ve hava kalitesi, kişi başına düşen hastane/yatak sayısı, ulaşım yatırımları, sıcaklık/yağış ortalama değerleri, kişi başı gelir, ortalama eğitim seviyesi, hane halkı başına otomobil sayısı, kişi başına düşen konut alanı vb.) önemli olduğunu ama sadece bu göstergelerin yetmeyeceğini; kişilerin de bu göstergelerle ilgili iyi/kötü deneyimlerinin mekân kalitesini meydana getireceğinden bahsetmiş; çevre kriterleri ve mekân kalitesi algısı arasında net bir ayırım yapılması gerektiğini belirtmiştir (Salihoğlu, 2016: 32).

Rapoport'a (1982) göre, "Kaliteli çevre; bakımlı, ağaçlar ve çiçeklerle donatılmış, temiz, boş parsellerin olmadığı, sokakları güvenli, yeterli peyzaj unsurlarını barındıran ve ticari yapıları az sayıda olan çevredir. Bu çevre canlı bir hale getirildiğinde ise, belirli kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek işlevsellik oluşur." (Halu, 2010; aktaran İlgazi, 2018: 22) (Çizelge 2.6)

Çizelge 2.6. Rapoport'un (1982) tasarım elemanları listesi

Olumlu tasarım elemanları	Olumsuz tasarım elemanları
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fazla açık alan ▪ Kentsel aktivitelerden ayrı konut cepleri ▪ Trafikten, tren yollarından ve kamu donatılarında uzaklaşmış alan ▪ Ana ulaşım akslarından ve toplu taşımadan uzak yerler ▪ Yabancıların bulunmaması ▪ Bol çimen, bakımlı bahçeler, uyumlu peyzaj ▪ Doğal manzara noktalarına sahip açık alan ▪ Çekici insan yapımı elemanların görüntüsü ▪ Sert zeminlerin azlığı ▪ Bakımlı peyzaj ▪ Bol ağaç ▪ Sokaktan ayrı otoparklar ▪ Çoğunlukla özel mülk ▪ Sessiz ▪ Dar sokaklar ▪ Az trafik ışığı ▪ Yenilik, ‘‘çağdaş yol dokuları’’, örn; dolanan yollar, çıkmaz sokaklar vb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sıkışık ▪ Kütüphanelere, kamu sağlık merkezlerine, okullara, spor sahalarına, otobanlara yakınlık ▪ Yoğun yaya trafiği ve çok ziyaretçi ▪ Çıplak toprak, binalar ve sokak arasında çimen olmaması ▪ Çöp ▪ Yabani otların varlığı ▪ Ön bahçelerde çimen ve çalı yerine sebze bulunması ▪ Peyzaja az çaba harcanması ▪ Bakımsız sahihsiz parseller ▪ Az ağaç, çalı veya çiçek ▪ Sokakta park etmiş çok sayıda araç ▪ Ticari, endüstriyel ve diğer konut dışı işlevler için park edenler ▪ Gürültülü ▪ Tek yön sokaklar ▪ Kaldırımların kötü durumda olmaları ▪ Fazla satılık-kiralık ilanları

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kaynak: İlgazi, 2018: 23

Lynch (1984) ‘‘iyi şehir yapısı’’ için beş ana başlık belirlemiştir: (1) Canlılık (sağlıklı çevre), (2) Hissiyat (mekân/kimlik hissi), (3) Uyma (bir yerin adapte olabilme yeteneği), (4) Erişim (insanlara, aktivitelere, kaynaklara, mekânlara, bilgiye) ve (5) Kontrol (çevrenin sorumluluk içinde kontrolü) (İnceoğlu, 2009: 138-139).

Başalma (2014) çevrenin fiziksel kalitesinin açık-yeşil alan durumu, ulaşım ağı (erişilebilirlik) ve ulaşım türü, belediye/altyapı hizmetleri, iletişim, sosyokültürel faaliyetler, tarihi değerlerin ve doğal çevrenin korunması, konut ve yaşam çevresinin planlanması, konut tipi ve kalitesi, rekreasyon alanlarının varlığı vb. özellikleri ile tanımlamıştır.

Panagopoulos ve arkadaşları (2016) ise çevre kalitesinin insan refahı ile ilgili kentsel planlama kapsamında sürdürülebilir şehirlerin, insan refahını en üst seviyeye getirmek için aynı anda ekonomik olarak uygulanabilir, sosyal olarak adil, politik olarak iyi yönetilebilir ve ekolojik olarak sürdürülebilir olması gerektiğini vurgulamıştır (Şahin ve Gökdemir, 2019: 196).

Emür ve Onsekiz'e göre (2007) kentsel yaşam kalitesi ekonomi, çevre ve toplum bağlamında çevre kalitesiyle ilişkili olarak, öznel ve nesnel değerlendirme ölçütleriyle açıklanabilmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin öznel bileşenlerini; esenlik, güvenlik, sağlık, huzur gibi bireylerin algılarına dayalı kriterler oluştururken; nesnel bileşenlerini

ise; yapılı ve doğal çevre, ekonomik ve sosyal fonksiyonlar gibi somut kriterler oluşturmaktadır. Kentsel mekânda kaliteli yaşam çevreleri ve kent dokularının oluşması; yapıların, ulaşım sistemlerinin ve açık-yeşil alanların etkileşimlerinin sonucudur.

Gürer (2017) başarılı kamusal mekânların kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayan, herkese eşit şekilde erişilebilirlik imkânı sunan ve toplumun geniş bir kesimi için anlam içeren mekânlar olduğunu ifade etmiştir (İlgazi, 2018: 26).

Çizelge 2.7. Kentsel çevre kalitesi ölçütleri

Referans:	Nesnel Ölçütler	Öznel Ölçütler
Milbrath, 1978 aktaran Salihoğlu,2016	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hava ve suyun kalitesi ▪ Kişi başına düşen hastane/ yatak sayısı ▪ Ulaşım maliyetleri ▪ Ortalama sıcaklık ve yağış değerleri ▪ Kişi başına düşen gelir ▪ Hane halkı başına otomobil sayısı ▪ Kişi başına düşen konut alanı ▪ Ortalama eğitim düzeyi 	
Rapoport, 1982 aktaran Yazıcıoğlu Halu, 2010	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parsellerin doluluğu ▪ Ticari yapıların azlığı 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bakımlı, ağaç ve çiçeklerle donatılmış çevre ▪ Çöpsüz alanlar ▪ Peyzaj unsurlarının fazlalığı
Lynch,1984 aktaran İnceoğlu, 2009	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erişilebilirlik ▪ Çevre kontrolü 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hissiyat (mekân ve kimlik hissi) ▪ Uyuma (bir yerin adapte olabilme yeteneği) ▪ Canlılık (sağlıklı bir çevre)
Başalma, 2014	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulaşım ağı ▪ Belediye Hizmetleri ▪ Yaşam çevrelerinin ve konutların planlanması ▪ Konut tipi ve kalitesi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Açık-yeşil alan varlığı ▪ Sosyal kültürel aktiviteler ▪ Doğal ve tarihi değerlerin korunması ▪ Rekreasyon alanlarının varlığı
Panagopoulos ve ark. 2016 aktaran Şahin ve Gökdemir, 2019		<ul style="list-style-type: none"> ▪ İnsan refahı ▪ Sosyal olanaklar ▪ Ekolojik fayda ▪ Sürdürülebilir çevre
Emür ve Onsekiz, 2007	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nitelikli yapı ▪ Ulaşım olanakları ▪ Yapılı ve doğal çevre bütünlüğü 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sağlık ▪ Güvenlik ▪ Ekonomik ve sosyal fonksiyon bütünlüğü ▪ Açık-yeşil alan varlığı
Gürer ve Uğurlar, 2017 aktaran İlgazi 2018	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erişilebilirlik ▪ Fiziksel ihtiyaçların karşılanması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eşitlik (her kesimin kullanabilmesi)

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kaliteli kentsel mekânların yapıların, ulaşım sistemlerinin, açık-yeşil alanların arasındaki dengeli ilişki sayesinde oluştuğunu vurgulayan Çerçi 'ye (2012: 66-74) göre niteliksiz ve amaçsız yapılaşmalardaki artış çevre kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Mimari tasarım alanında, toplumun değişen koşulları çerçevesinde, yeni

ihtiyaçların ve isteklerin karşılanması ve bu değişimle birlikte toplumsal bilinç seviyesinin artırılması gerekmektedir. Bu değişimin sağlanmaması halinde kalitesiz ve amaçsız yapılaşmalar artarak çevre kalitesini kötü yönde etkilemeye devam edecektir. Kaliteli kentsel mekânlardan temel beklentiler ise insanların sosyalleşebilmesi, mekân içerisindeki aktivitelerin kullanılabilirliği, mekânın sağladığı rahatlık ve mekâna erişimdir (Çizelge 2.8).

Çizelge 2.8. Başarılı kentsel mekânlarda bulunması gereken fiziksel özellikleri

Sosyal olabilme		Kullanım ve aktiviteler	
Çeşitlilik	Kadın, çocuk ve yaşlı sayısı	Eğlence	Yerel
İdare	Sosyal ağlar	Etkin	İş
İşbirliği	Gönüllülük	Hayati özel	Sahiplik
Yararlılık	Akşam Kullanımı	Gerçek	Yer kullanımı
Komşu muamelesi	Sokak Hayatı	Benzersiz	örüntüleri
Dedikodu		Yararlı	Mülk değeri
Hikaye anlatıcı		Uğraşlar	Kira seviyesi
Dostça		İç kaynaklı (yerli)	Perakende satış
İyi karşılayan		Kutlamalar	
		Yurt içinde üretilen	
		Güçlendirilebilir	
Rahatlık ve imaj		Erişim ve bağlantılar	
Güvenlik	Suç istatistikleri	Güvenilirlik	Trafik verisi
Temizlik	Sağlık durumu oranı	Devamlılık	Ayrışma durumu
Yeşillik	Binaların durumu	Yakınlık	Geçiş kullanımı
Yürünebilir	Çevresel veri	Bağlanmışlık	Yaya aktivitesi
Oturulabilir		Yürünebilirlik	Araç park etme
Manevi ve ruhani		Uygunluk	örüntüsü
Büyüleyici		Erişilebilirlik	
Çekicilik		Okunabilirlik	
Tarihi			

* Tez kapsamında çevresel kalite göstergesi olarak değerlendirilen göstergeler vurgulanmıştır.

Kaynak: Inceoğlu ve Aytuğ, 2009: 142

Türkiye’de gerçekleştirilen kentsel yaşam kalitesi çalışmaları genel olarak kurumların veri toplayabilmeleri amacıyla öznel algılara dayalı yaklaşımlarla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla daha çok mekânları karşılaştıran, insanların konut tercihlerinde kentsel yaşam kalitesinin etkisini ön plana çıkaran ve konut memnuniyetini araştıran çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Velidedeoğlu (2014) Türkiye’de yapılan çalışmaların hane halklarının kentsel mekândan beklentilerinin gelir ve eğitim düzeylerine göre değişmediğini; kültürel etkinliklere katılımın daha çok ekonomik koşullar ve erişilebilirlik ile ilgili olduğunu vurgulamıştır. Güvenlik faktörü ise kentsel çevre kalitesi bağlamında en önemli faktör olarak nitelendirilmiştir (Salihoğlu, 2016: 46).

Kentsel çevreler değerlendirilirken içlerinde buldukları öğelerin mevcut hallerinin korunması ve değişimlerinin sorgulanması önem taşımaktadır. Kentsel çevreler oluşturulurken mevcut haldeki doğal ve kültürel değerlerin korunması ve bu

değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması temel şart olmalıdır (Erdoğan, 2006: 69). Bütün bireyler kaliteli bir çevrede yaşamayı ve yaşadıkları çevreden eşit haklarla faydalanmayı hak ederler. Günümüzde önemli kentsel mekânlardan olan açık-yeşil alanların sayıları kent merkezlerinde giderek azalmaktadır. Oysa kaliteli kentsel çevrelerin oluşmasında açık-yeşil alanların önemi oldukça fazladır. Açık-yeşil alanlar kentlerde fiziksel, sosyal, ekonomik ve ekolojik birçok işleve sahiptir. Açık-yeşil alanlar kent planlarının önemli bir parçasıdır ve kent planlarında göz ardı edilmemelidir. Kentlerde açık yeşil alanların artırılması kenti kullanan insanların sosyalleşerek buldukları çevreleri daha çok kullanmalarına, bir arada daha fazla vakit geçirmelerine olanak tanımaktadır. Bu sebeple kentsel mekânda açık-yeşil alanların çevre kalitelerine etkileri planlayıcı ve tasarımcılar tarafından özenle irdelenmeli ve kente olan katkıları farklı açılardan ele alınmalıdır.

2.2. Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi

Bu başlık altında “kentsel mekânda açık-yeşil alan kavramı”, “açık-yeşil alanların sınıflandırılması”, “açık-yeşil alanlar ve çevre kalitesi ilişkisi”, “çevre kalitesi yüksek açık-yeşil alanların tasarım kriterleri” ve “çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları” konuları ele alınmıştır.

2.2.1. Kentsel mekânda açık-yeşil alan kavramı

Açık-yeşil alanlar günümüzde yaşam kalitesinin ve gelişmişliğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Geçmişten günümüze kadar açık-yeşil alanlar; törenlerin düzenlendiği, kutlamaların yapıldığı, ticari işlevlerin gerçekleştirildiği, gösterilerin sergilendiği kentsel mekânlar olmuştur. Kentli insanın fiziksel, zihinsel ve sosyal ihtiyaçlarını giderdiği alanlardır.

Açık-yeşil alanlar sağlıklı çevrelerin oluşturulması ve ekosistem açısından birinci sırada yer alırken bununla birlikte kentlerde insanların yaşamı ve ihtiyaçları bakımından farklı işlevleri de yerine getirmektedir. Açık-yeşil alanların işlevlerinden bazıları; kentlerin fiziki dengesini sağlama, kentin olumsuz gelişimini sınırlandırma, kente mikroklimatik fayda sağlama, rekreasyon imkanları sağlama, kent estetiğini arttırmaktır. Bu özellikleri sebebiyle açık-yeşil alanlar kent planlarının en önemli unsurlarından biridir (Yılmaz, 2016: 1-2). Kentsel yeşil alanlar insanlara sıkıntılarını unutturma ve rahatlatma, bitkiler ve hayvanlarla bir arada olma hazzı verme, yorucu

şehir hayatından uzaklaştırma, mevsimsel değişimlere şahit olma imkânı sunma, insanın kendi olabilmesine olanak tanıma, sessizlik, canlılık, doğallık fırsatları sunma, bilimsel çalışmalara olanak tanıma, kullanıcılara eşit imkânlar sunma, çocuklara oyun imkânı sunma gibi pozitif algılara ve düşüncelere de imkân vermektedir (Jorgensen ve Anthopoulou, 2007; aktaran Gök, 2018: 4).

20. yüzyıl kent planlamasının fikir üreticisi ve uygulayıcısı olan Le Corbusier insanlar ve kentler arasında benzerlik kurarak, modern kentsel alanlarda yapıların; insan vücudu örnek alınarak planlandığında, en yüksek sayıda kişiye en sağlıklı çevrelerin tasarlanabileceğini söylemektedir. Le Corbusier'nin tasarladığı kentler, “yaşama, çalışma, aklın ve bedeninin uyumu” olarak tanımlanmaktadır. Corbusier, kent planlamasının uygulamalı bir sanat olduğunu savunmaktadır. Corbusier' in kent planlamasında temel hedefi insan-doğa-teknoloji bütünleşmesini yakalayabilmektir (Enlil, 2013; aktaran Yılmaz, 2016:31). Corbusier ütopik kent tasarımında, sokağa çıkmadan erişilen alışveriş mekanlarını, yükselen yapıları, teras parklarda gezinti ve piknik alanlarını, çeşitli spor alanları olan blokları, zeminin altında tasarlanan garajları ve yolları ön plana çıkarmaktadır Le Corbusier tasarladığı kentlerde yolları yer altına indirerek insanların evlerinden çıktıklarında parklar ve bahçelerle karşılaşmasını amaçlamaktadır (Yılmaz, 2016: 32).

Açık-yeşil alanlara yönelik literatürdeki bazı tanımlar aşağıdaki gibidir:

Gold'a (1980) göre açık alanlar birbirinden farklı kentsel kullanımlara mekân sağlayan, kentsel alanları bütünleştiren veya birbirinden ayıran, doğal olarak ya da tasarım ürünü olan arazilerdir. Bir başka açıklamayla açık alanlar; insan sağlığı, güvenlik, kaynak kullanımı, rekreasyon, fiziksel gelişmenin kontrolü, çok yönlü koruma konularında imkan sağlayan alanlardır.

Keleş'e (1984) göre açık alan üzerinde yapı bulunan kapalı alanların dışındaki, insanların yaşantılarını sürdürdükleri, doğal haline bırakılmış veya tarımsal işlevini korumak amacıyla, konut dışında dinlenme faaliyetleri için ayrılmış kentsel alanlardır. Keleş (1984) yeşil alan tanımını ise; insanların kent ve kasabalarda dinlenmeye, gezmeye, çocukların oyun oynamasına imkân tanıyan ve yerel yönetimlerce bu bölgelerin yoğun yapılaşmış bir görüntü elde etmesine engel olmak için düzenlenen ortak kullanım alanları olarak nitelendirmiştir (Yılmaz, 2016: 5).

Çalışkan (1990) açık-yeşil alanları; bireylerin temiz havadan faydalanabildiği, güvenle oynanan çocuk oyun alanlarının olduğu, gençlere yönelik alanların bulunduğu, spor yapma imkanının olduğu, bitki materyallerinin kullanıldığı parklar ve çocuk oyun

alanları ile kentte bulunan veya kent çevresinde olan orman, koru ya da piknik alanı olarak tasarlanan mekanlar olarak tanımlamaktadır (Müftüoğlu, 2008; aktaran Önen, 2015: 4).

Özcan (2000) açık-yeşil alanları; ekolojik özellikleriyle (hava kirliliğini önleme, oksijen üretme ve klimatolojik şartlar) daha sağlıklı ve yaşanabilir kaliteli kentsel çevrelerin oluşturulmasında önemli mekanlar olarak tanımlamaktadır. Ayrıca estetik özellik kazandırma, turizm imkânı oluşturma ve içerdikleri işlevlerle insanlara sosyal ilişkilerini geliştirme imkânı tanıma özelliklerine sahiptirler (Şengün ve Üstündağ, 2009: 47).

Açık-yeşil alanları kentte yaşayan bireylerin psikolojik olarak dinlendiği, rekreasyonel faaliyetlerde bulunabildiği ve sosyo-kültürel açıdan olumlu etkilere sahip alanlar olarak tanımlayan Etli' ye (2002: 48) göre kentlerin estetik görünümünün ve mimari yapısının temel unsurlarından biri olan açık-yeşil alanlar, ekolojik olarak kente sağladıkları katkıların dışında, insanların sosyalleşmesine imkan sağlamaları, toplum gelişimine katkıları ve ekonomik işlevleriyle de önem taşımaktadır.

Ter'e (2002:13) göre kentsel yeşil alanlar kentin yakın çevresi ve kentlerin içinde bulunduğu doğal çevrenin uzantısı olmakla birlikte; kent-doğa ilişkisini güçlendiren, insanlara dinlenme ve gezme fırsatı tanıyan alanlardır. Kentsel açık alanlar ise, üzerinde yapı bulunmayan, kentteki farklı bölümleri ve yapıları birbirine bağlayan, sokak/cadde/mezdan gibi kamusal alanlardır.

Grahn ve Stigsdotter (2003) açık-yeşil alanları; içinde bulunan bitkisel materyallerin gelişen yapısına katkı sağlayan kentlerin en canlı parçaları olarak tanımlamaktadır. Açık-yeşil alanlar cinsiyet, yaş ve ekonomik şartlar gibi farklılıkları göz ardı ederek kent insanları için yaşanabilir çevreler sunan, dış mekanlar için ise ayırt etme, sınırlama ve çevreleme özellikleriyle birlikte rekreasyon imkanı tanıyan, kentsel ekolojiyi düzenleyen, plancılar ve kullanıcılar için önemli olan kentsel mekanlar olarak tanımlamaktadır (Doygun ve ark. 2009; aktaran Önen, 2015: 5).

Yerli ve arkadaşları (2007) açık-yeşil alanları; kent dokusunda mimari yapılar (blok yığınları, binalar, sert yüzeyler) dışında kalan açık alanlar, parçalar halindeki yeşil bölgeler, içinde su yüzeyi olan ve kent gelişimini sınırlandıran alanlar olmalarının yanı sıra kente ekolojik, estetik, rekreasyonel ve ekonomik açılardan işlevler kazandıran kentsel mekanlar olarak tanımlamaktadırlar (Yılmaz, 2016: 10).

Budak (2010) kentsel açık alanları sadece buldukları bölgede yaşayanların değil kentte yaşayan tüm insanların ortak olarak kullandığı üzerinde yapı olmayan,

kentin farklı bölüm ve yapılarını birbirine bağlayan kamusal mekânlar olarak tanımlamaktadır. Kentsel yeşil alanları ise; insanların bir araya gelerek eğlenmelerine ve dinlenmelerine olanak tanıyan, sosyal ilişkilerini arttıran ve toplumsal ilişkilerini geliştiren, çocuk oyun alanı, dinlenme alanı, gezinti alanı, piknik alanı, eğlence ve kıyı alanlarının toplamı olarak tanımlamaktadır. Kentsel yeşil alanları metropol ölçekte ise; fuar/hayvanat/botanik bahçeleri ve bölgesel parklar olarak tanımlamaktadır. Yalnızca kent halkının değil herkesin kullandığı, kent yakınında bulunan işlevsel kentsel açık-yeşil alanlar ise; yaşanan göçler sonucunda artan kentleşme ve endüstrileşmenin etkisi ile doğadan uzaklaşan insanların, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını gideren, kullanıcıların doğaya yakınlaşmalarını sağlayan alan olarak tanımlamaktadır (Budak 2010: 8-9).

Breuste (2013) kentsel açık-yeşil alanları kentsel çevrenin ağırlıklı olarak bitki örtüsüyle kaplı olan, cadde ağaçları, özel ve kamusal bahçeler, çimenler ve parklar, ekili araziler, kent ormanları ve sulak alanlar gibi örneklerin de dâhil olduğu arazi parçaları olarak tanımlamıştır (Bekiryazıcı, 2015: 4).

2018 yılı itibariyle dünya nüfusunun yarısından fazlası artık kentlerde yaşamaktadır. Artan kentsel nüfus sebebiyle kentsel ortamlarda doğa ve sağlık arasındaki ilişkiler günümüzde daha fazla incelenmektedir. Kentsel açık-yeşil alanlar kalp hastalıklarına bağlı ölüm oranlarını, şiddet içeren davranışları, depresyon ve stresi azaltmakta; bunun yanı sıra insanlara fiziksel aktivite imkânı sunmaktadır. Kentsel tasarım projelerinde yalnızca ekonomik öncelikler değil halk sağlığı hedefleri de öncelikli tasarım kriterleri olarak belirlenmelidir. Kentsel alanlarda yeşil alanlar ve insan sağlığı arasındaki ilişkiye önem verilmelidir (Condo ve ark., 2018: 2-28). Açık-yeşil alanlar yapı yoğunluğunun aksine doğal peyzaj unsurlarının kullanılarak kente estetik değer kazandırıldığı, insan-doğa birlikteliğinin sağlandığı, halk sağlığının ve güvenliğinin korunduğu, çocuklara oyun yetişkinlere ise spor yapma imkânının sunulduğu, insanların sosyal ilişkilerinin geliştirildiği, zihinsel ve fiziksel rahatlamanın sağlandığı mekânlardır.

Kentlerde yaşayanların dinlenmesini, dolaşmasını, çeşitli rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirmesini ve doğa ile iç içe olmasını sağlamak amacıyla kent yönetimi tarafından düzenlenen ortak kullanım alanları konumundaki kent parkları; içinde buldukları çağa uyum sağlayarak, buldukları kültür ve toplumun bir parçası olarak kentlerin rekreasyon alışkanlıklarının değişmesine bağlı olarak gelişmektedir. Üstelik tüm bu faydalarına rağmen bazı parklar nadiren ziyaret edilirken bazıları yoğun

olarak kullanılmaktadır. Bu noktada parkları değerlendirmek ve katkılarını incelemek ve neden bazılarının kullanılmadığını anlamak için kullanımlarını ölçmek, parkların sağladığı katkıları artırmaktadır (Güngör ve Polat, 2017: 171-172).

Çizelge 2.9. Açık-yeşil alan tanımları

Referans:	Tanım:	
Gold, 1980 BM, 1993; aktaran Yılmaz, 2016	<u>Açık alan</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Etkin kaynak kullanımı ▪ Çok yönlü koruma ▪ Rekreasyon ▪ Halk sağlığı ve güvenliği ▪ Fiziksel gelişme kontrolü 	
Keleş, 1984; aktaran Yılmaz, 2016	<u>Açık alan;</u> Üzerinde yapı bulunan kapalı alanların dışındaki doğal durumuna bırakılmış veya tarımsal üretim amacıyla kullanılan kent parçası	<u>Yeşil alan;</u> İnsanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan, yoğun yapılanmış bir görünüm kazanmasına engel olan gezmelik, ağaçlık yol gibi ortak kullanım alanı
Çalışkan, 1990; Müftüoğlu 2008; aktaran Önen, 2015	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Temiz hava sağlama ▪ Çocuklara güvenli oyun alanı sağlama ▪ Gençlere spor yapma imkânı sunma ▪ Park, çocuk bahçesi, oyun alanı, koru, orman, piknik alanı 	
Özcan, 2000; aktaran Şengün ve Üstündağ, 2009	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hava temizleme, oksijen sağlama ▪ Klimatolojik koşulları etkileme ▪ Sağlıklı ve yaşanabilir çevre ▪ Estetik ve görsel görünüme sahip olma ▪ Turizm potansiyeli ▪ Sosyal ilişkileri geliştirme 	
Etili, 2002	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Psikolojik açıdan dinlenme ▪ Rekreasyonel faaliyetler ▪ Sosyo kültürel gelişim ▪ Estetik ve mimari katkı ▪ Toplumsal gelişim ▪ Ekonomik Katkı 	
Ter, 2002	<u>Açık alan;</u> Üzerinde yapı bulunmayan, kentin farklı bölümlerini ve yapıları birbirine bağlayan sokak/cadde/mezdan	<u>Yeşil alan;</u> Doğa ile ilişkilerin güçlenmesi Dinlenme Gezinti
Grahn ve Stigsdotter, 2003; Doygun ve Ok, 2009; aktaran Önen, 2015	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yaşanabilir çevre şartları sağlama ▪ Herkese açık olma ▪ Rekreasyon potansiyeli ▪ Dış mekân bütününde ayırt etme, sınırlama, çevreleme ▪ Ekolojik yapıyı düzenleme 	
Yerli ve ark., 2007; aktaran Yılmaz, 2016	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kitlesele ve parçalar halindeki yeşillik ▪ Su yüzeyi ▪ Kentin gelişimini kontrol altına alma ▪ Ekolojik, estetik, rekreasyonel ve ekonomik işlev kazandırma 	

Çizelge 2.9. Açık-yeşil alan tanımları (devamı)

Referans:	Tanım:	
Budak, 2010	<u>Açık alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Herkese açık olması ▪ Üzerinde yapı olmaması ▪ Çeşitli kamusal mekânları birbirine bağlama 	<u>Yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eğlenme, dinlenme olanağı sağlama ▪ Sosyal ilişki kurma ve toplumsal ilişkileri geliştirme ▪ Dinlenme, gezinti, oyun, piknik, eğlence ve kıyı alanı ▪ Fuar, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, bölgesel parklar
Breuste, 2013; aktaran Bekiryazıcı, 2015	<u>Açık-yeşil alanlar;</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cadde ağaçları ▪ Özel ve kamusal bahçeler ▪ Çimenler ve parklar ▪ Ekili araziler ▪ Kent ormanları ▪ Sulak alanlar 	

Plancılar yönünden farklı anlam ve tiplere hatta fonksiyonlara göre çeşitlilik göstermesine rağmen genelde açık alanlar arasında meydanlar, çocuk bahçeleri, bulvarlar, yaya bölgeleri, ev bahçeleri ve eğlence merkezleri yer alabilir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Yılmaz, 2016: 6).

Bu bağlamda günümüz kent planlarında da açık-yeşil alanlar önemli yer tutmakta, yasal mevzuatta sosyal altyapı alanı bağlamında açık-yeşil alanların nicelik ve nitelik açısından planlama kriterlerine diğer sosyal altyapı alanları ile birlikte önem verilmektedir. 3194 sayılı İmar Kanunu'na uygun olarak hazırlanan ve amacı; *“fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek, koruma ve kullanma dengesini sağlamak, ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı ve güvenli çevreler oluşturmak üzere hazırlanan, arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek”* (Madde 1) olan Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde açık-yeşil alanlar sosyal altyapı tanımı (Madde 5(1/1) içerisinde *“Birey ve toplumun kültürel, sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin arttırılmasına yönelik kamu veya özel sektör tarafından yapılan eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan, rekreasyon alanı gibi açık-yeşil alanlara verilen genel isimdir.”* şeklinde yer almaktadır.

Yönetmelikte tüm nüfus gruplarındaki yerleşmelerde ilçe sınırları dahilinde komşuluk, mahalle, semt ölçeğinde veya kent bütünü ile yerleşme alanlarında yapılan planlamalarda asgari 10,00 m²/kişi açık ve yeşil alan standardı [çocuk bahçesi, park,

meşdan, semt spor alanı, botanik parkı, mesire yeri, rekreasyon vb.], il sınırları bütününde yapılan planlamalarda ise açık ve yeşil alanlar standardına hayvanat bahçesi, kent ormanı, ağaçlandırılacak alan, fuar-panayır-festival alanı ve hipodrom alanı için 5 m²/kişi ilave edilmek suretiyle açık ve yeşil alanlar standardının toplam 15 m²/kişi olarak hesap edilmesi öngörülmektedir (Çizelge 2.10).

Çizelge 2.10. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde yer alan açık ve yeşil alan standartları

EK-2 TABLO			FARKLI NÜFUS GRUPLARINDA ASGARİ SOSYAL VE TEKNİK ALTYAPI ALANLARINA İLİŞKİN STANDARTLAR VE ASGARİ ALAN BÜYÜKLÜKLERİ TABLOSU							
			NÜFUS GRUPLARI			0 - 75.000		75.001- 150.000		150.001 - 500.000
ALTYAPI ALANLARI			m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)
AÇIK VE YEŞİL ALANLAR	İLÇE SINIRLARI DAHİLİNDE YAPILAN PLANLAMALAR DA	Çocuk Bahçesi	10,00		10,00		10,00		10,00	
		Park								
		Meydan								
		Semt Spor Alanı								
		Botanik Parkı								
		Mesire Yeri								
	Rekreasyon									
	İL SINIRLARI BÜTÜNÜNDE YAPILAN PLANLAMALAR DA	Hayvanat Bahçesi	5,00		5,00		5,00		5,00	
		Kent Ormanı								
		Ağaçlandırılacak Alan								
Fuar, Panayır ve Festival Alanı										
Hipodrom										

AÇIKLAMALAR:

1. Standartlara ilişkin alan hesabında; öncelikle varsa üst kademe mekânsal planlarda belirlenen ilçe projeksiyon nüfusunun yer aldığı veya kent bütününe yönelik nazım imar planında belirlenen ilçe projeksiyon nüfusunun bulunduğu nüfus grubundaki standartlara uyulur.

9. İlçe sınırları dahilinde; komşuluk, mahalle, semt ölçeğinde veya kent bütünü ile yerleşme alanlarında açık ve yeşil alan standartları; çocuk bahçesi, oyun alanı, park, meydan, semt spor alanı, botanik parkı, mesire yeri ve rekreasyon için 10 m²/kişi olarak uygulanacak olup, bu standardın uygulanmasında kamuya ait; düzenleme ortaklık payına tabi çocuk bahçesi, oyun alanı, park, meydan ve semt spor alanları oranı toplamı %75'in altına düşürülemez.

10. İl bütününde olmak üzere; açık ve yeşil alanlar standardına hayvanat bahçesi, kent ormanı, ağaçlandırılacak alan, fuar-panayır-festival alanı ve hipodrom alanı için 5 m²/kişi ilave edilmek suretiyle açık ve yeşil alanlar standardı toplam 15 m²/kişi olarak hesap edilerek uygulanır. İmar planı değişikliklerinde bu kullanımların kaldırılması halinde eşdeğerlik aranmaz, ancak bu kullanımlar, aynı açık ve yeşil alanlar donatı grubu içindeki diğer kullanımlara dönüştürülebilir.

13. Sosyal ve teknik altyapı alanları; ilgili Bakanlıkların yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ gibi düzenlemelerinde belirlenen asgari alan büyüklükleri dikkate alınmak kaydı ile bu Yönetmelikteki standartlarda belirlenen asgari alan büyüklüklerine tabi olmaksızın imar planlarında belirlenebilir.

Kaynak: Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde yer alan Farklı Nüfus Gruplarında Asgari Sosyal ve Teknik Altyapı Alanlarına İlişkin Standartlar ve Asgari Alan Büyüklükleri Tablosu (EK-2, Değişik: RG-17/5/2017-30069)

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde [14 Haziran 2014 tarih ve 29030 sayılı Resmî Gazete] açık-yeşil alanların planlanmasına ilişkin yer alan hükümler aşağıda verilmektedir:

Mekânsal kullanım tanımları ve esasları

MADDE 5 – (1) Bu Yönetmelikte geçen mekânsal kullanım tanımları ve alan kullanım esasları aşağıda belirtilmiştir:

g) **Kentsel tasarım projesi:** Doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikler ile arazi yapısı dikkate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, **açık ve yeşil alanların ilişkisini** ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası olarak ele alan; imge, anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki projeyi,

i) **Sosyal altyapı alanları:** Birey ve toplumun kültürel, sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik kamu veya özel sektör tarafından yapılan eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari tesisler, **açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan, rekreasyon alanı gibi açık ve yeşil alanlara** verilen genel isimdir.

MADDE 9 – (1) Mekânsal planlara ilişkin, kendi kademesine göre ve yapılış amacının gerektirdiği açıklamaları içeren bir plan raporu hazırlanır.

(2) Plan raporunda, planın türü, ölçeği, kapsamı ve özelliğine göre; vizyon, amaç, hedefler ve stratejiler belirlenerek, koruma-kullanma esasları, alan kullanım kararları, yoğunluk ve yapılaşmaya ilişkin konularda planlama esasları ve uygulama ilkeleri, eylem planları, **açık ve yeşil alan sistemi**, ulaşım, erişilebilirlik ve mekânın etkin kullanılması, gerektiğinde koruma, sağliklaştırma ve yenileme program, alan ve projelerinin etaplama esasları, **alan kullanım dağılımı tablosu** gibi hususlarda açıklamalara yer verilir.

Standartlar

MADDE 11 – (1) İmar planlarının yapımı ve değişikliklerinde planlanan alanın veya bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarında bu Yönetmeliğin **EK-2 Tablosunda belirtilen asgari standartlara ve alan büyüklüklerine uyulur.**

5) Planlarda, turizm merkez ve bölgelerinde yılın belirli dönemlerinde ikamet edilen konut alanlarında **nüfusun gelecekte sürekli yerleşeceği varsayılarak gerekli kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanları** ile ihtiyaca karşılık gelecek otopark alanlarının ayrılması zorunludur. Bu alanlar, ayrıldığı amaca uygun yapılaşma gerçekleşinceye kadar park, çocuk bahçesi veya spor alanı olarak kullanılabilir.

Yürüme mesafeleri

MADDE 12 – (1) İmar planlarında yürüme mesafeleri; eğitim, sağlık ile yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi topoğrafya, yapılaşma, yoğunluk, mevcut doku, doğal ve yapay eşikler dikkate alınarak planlanır. Bu fıkrada belirtilen hususlar uygun olması halinde ikinci ve üçüncü fıkralardaki asgari yürüme mesafelerine uyulur.

(2) İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir.

İmar Planlarına Dair Esaslar

İmar planı ilkeleri

MADDE 21 –

*(13) İmar planlarında afet ve acil durumlarda ihtiyaç duyulabilecek **açık alan**, yol ve diğer mekânsal ihtiyaçlar gözetilir.*

Nazım imar planı

MADDE 23 – (1) Nazım imar planında karar düzeyi ve içerikleri bakımından, uygulama imar planındaki detay kararlar alınmaması esas olup, uygulamaya dönük kararlar uygulama imar planlarında belirlenir.

(4) Park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan gibi açık alanların mahalle ve semt ölçeğinde merkezlerle birlikte tasarlanması esastır.

(5) Açık ve yeşil alan ile diğer sosyal ve teknik altyapı alanları bir bütün olarak, erişilebilir şekilde merkezlerle birlikte planlanmalıdır.

Uygulama imar planı

MADDE 24 –6) Uygulama imar planlarında, öncelikle engelliler, çocuklar ve yaşlılar gibi kamu ortak mekânlarını kullanmakta zorluk çeken ve hareket kısıtlılığı bulunan kişilerin kentsel kullanımlara, sosyal altyapı alanlarına erişimini ve kullanımını sağlayıcı ve kolaylaştırıcı tedbirlerin alınması amacıyla tasarım ilkeleri geliştirilmesi esastır.

(7) Uygulama imar planlarında yaya ve bisiklet yolları ile bisiklet park yerleri uygulama ilkeleri geliştirilmesi esastır.

(6) Kentsel tasarım projeleri, ölçeğin niteliğine göre farklı ayrıntıları içerecek şekilde hazırlanır.

Kentsel Tasarım Projelerine Dair Esaslar

*Projenin hazırlanması MADDE 30 – (1) Kentsel tasarım projesi yapılacak alanın sınırları imar planında gösterilebilir. Ancak kentsel tasarım projelerinin imar planından önce yapılmış olması halinde, bu projelerdeki gerekli ayrıntılar imar planı kararlarında yer alır. a) Kentsel tasarım projeleri genel olarak; koruma, sağlıklaştırma, iyileştirme, yenileme politikalarını içeren, ulaşım, tasarım, fonksiyon ilkelerini ortaya koyan, çeşitli şemalar ve tasarım ilke ve detayları ile desteklenen bir biçimde hazırlanır. Projede; alanın ihtiyaç programı ve alan verileri doğrultusunda, **açık mekânların kapalı mekânlarla birlikte düzenlenmesi**, toplu taşıma, taşıt, yaya, bisiklet, otoparklar, servis gibi genel ulaşım-dolaşım sorunlarının çözümü, çevre düzenlemesi ve altyapıya ilişkin koşullar, çevre yapılarla ilişkilerin kurulması ve her türlü düzenlemenin temel ilkeleri belirlenir.*

2.2.2. Açık-yeşil alanların sınıflandırılması

Açık- yeşil alanlar kendi içinde farklı karakterler göstermesi sebebiyle bu alanda çalışan bilim insanları tarafından farklı sınıflarda değerlendirilmektedirler.

Pamay (1978) yeşil alanları iki ana başlık altında toplamıştır: (1) Genel alanlar ve (2) özel alanlar (Çizelge 2.11).

Çizelge 2.11.Yeşil alanların sınıflandırılması

Genel Alanlar (Toplumun Yararlandığı Açık Alanlar)	Özel Alanlar (Toplumun yararlanamadığı, özel surette yararlanılan alanlar)
1. Su yüzeyleri ve kıyıları (deniz, göl, gölet, akarsu, baraj, bent, havuz vb) 2. Ormanlar (işletme, park ve av ormanları) 3. Korular (koruluklar, kent ormanları veya korulukları) 4. Parklar (şehir, kasaba, semt ve mahalle parkları) 5. Çayırliklar-yeşil yamaçlar, manzara seyir noktaları 6. Genel bahçeler (botanik bahçeleri, arboretumlar, hayvanat bahçeleri vb.) 7. Mezarlık ve şehitlikler 8. Sergi parkları, lunaparklar 9. Meydanlar (büyük küçük kent meydanları, çarşı ve iskele meydanları, pazar yerleri) 10. Çocuk bahçeleri 11.Oyun ve spor alanları (futbol, basketbol, hentbol, voleybol, tenis vb.) 12. Okul bahçeleri, okul oyun ve spor alanları 13.Yeşil kuşaklar ve perdeler (alleler, refüjler, koruyucu perdeler, promenad yeşillikleri) 14. Hastane, tarihi saray ve müze bahçeleri 15. Hava alanları, uçak, otobüs terminal alanları 16. Açık hava tiyatroları, konser yerleri 17. Taşıt park yerleri (otomobil, otobüs, kamyon, motosiklet, bisiklet vb)	1. Mesken bahçeleri (ev, köşk, yalı, yazlık vb.) 2. Özel koruluklar (Özel avlanma alanları) 3.Tarımsal kültür alanları (meyve, sebze, çiçek bahçeleri ve fidanlık)lar 4. Kulüp ve benzeri kuruluşlara ait bahçeler 5. Koloni bahçeleri (fabrika, toplu iş yerleri, kışla bahçeleri, talim yerleri) 6. Askeri bölgelerdeki açık alanlar

Kaynak: Pamay, 1978; aktaran Yılmaz, 2016: 13-14

Gül ve Küçük (2001) kent içindeki yeşil alanları, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak işlev ve etkinliklerine göre; (1) bina düzeyinde, (2) komşuluk düzeyinde, (3) mahalle düzeyinde ve (4) kent düzeyinde olmak üzere dört grup altında sınıflandırmaktadır:

- *Bina (konut) düzeyinde yeşil alanlar:* Yeşil alanların en küçük birimini oluşturmaktadır. Tek veya çok katlı konutların bahçeleri, teras ve çatı bahçeleri, balkon düzenlemeleri bu birim içinde değerlendirilmektedir. Bu düzeyde bina ile bahçe bütünlük arz etmektedir. Genellikle ön, yan ve arka bahçe olarak tanımlanmaktadır. Büyüklükleri, işlevleri ve estetik etkinlikleri konut sahiplerinin kültür ve ekonomik durumunun yanı sıra kentin fiziksel ve toplumsal özelliklerine de bağlı şekillenmektedir.
- *Komşuluk ünitesi düzeyinde yeşil alanlar:* Yaklaşık olarak 6 ile 400 konutu içeren ve 30 ile 5000 nüfusu barındırabilen kent birimidir. Alan olarak en fazla 15 ha.'lık bir alanı kaplayabilen bu düzeydeki yeşil alanlar, çocuk bahçeleri, spor ve oyun alanları ve toplu konut bahçelerinden oluşmaktadır.

- *Mahalle-semt düzeyinde yeşil alanlar:* Üç komşuluk ünitesi kapasitesi kadar, nüfusu en az 15.000 olan ve 15 ha.'lık alanı kapsamaktadır. Mahalle parkları, spor alanları, çocuk bahçeleri, oyun alanları ve okul bahçelerinden oluşmaktadır.
- *Kent düzeyinde yeşil alanlar:* Kent düzeyindeki yeşil alanların etki alanı, bütün bir kent halkına hizmet edecek büyüklük ve işleve sahiptirler. Yerleşim yerlerinin, nüfus ve yapı yoğunluğu arttıkça yeşil alan gereksinimi de büyümeye başlar. Bu nedenle mahalle düzeyindeki yeşil alanların en az üç katı olacak şekilde 45.000 nüfusa, en az 135 ha.'lık bir alana ve hektar başına en az 350 kişilik bir kapasiteye sahip olmalıdır. Kent düzeyindeki yeşil alanlar, kent parkları, spor kompleksleri, rekreasyonel alanlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, fuar ve sergi alanları, kent içi yol-bulvar ve refüjler, yaya yolları, kent ormanları, koruluklar, yeşil kuşak ve mezarlıklar sayılmaktadır (Gül ve Küçük, 2001; aktaran Budak, 2010: 11).

Ergin (1989), kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık ve yeşil alanları; (1) mahalle düzeyinde yeşil alanlar, (2) semt düzeyinde yeşil alanlar, (3) kent düzeyinde yeşil alanlar ve (4) bölge düzeyinde yeşil alanlar olmak üzere 4 şekilde sınıflandırmaktadır. (Çizelge 1.12)

Çizelge 2.12. Kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık-yeşil alanlar

Yerleşim Birimi Ölçeği:	Açık -Yeşil Alan Donanımları:	Değerlendirme Ölçütleri:
1.Mahalle Düzeyinde Yeşil Alanlar (Konut Yakın Çevresi) (Yapı Adası)	Oyun Yerleri Oyun Alanları Mahalle Parkları Spor Alanları	Ulaşılabilirlik: Yürüme ve Görüş Uzaklığı Büyükük: m ² ve dekar olarak
2.Semt Düzeyinde Yeşil Alanlar	Oyun Parkları Semt Parkları Spor Alanları	Ulaşılabilirlik: Genelde yürüme uzaklığı Bisiklet ve motorlu taşıt olanakları Büyükük: Hektar olarak
3.Kent Düzeyinde Yeşil Alanlar	Kent parkı, kent ormanı Botanik Hayvanat Bahçesi Fuar ve Sergi Alanları Su Yüzeyleri Oyun parkları, lunapark Kapalı-Açık Spor Alanları Stadlar	Ulaşılabilirlik: Motorlu taşıt ve toplu taşıma olanakları Büyükük: Hektar olarak donanım karmaşıklığı
4.Bölge Düzeyinde Yeşil Alanlar	Bölge parkları Ulusal parklar Ormanlar Kamping, Kamp Alanları Su kıyısı Düzenlemeleri	Ulaşılabilirlik: Motorlu taşıt ve Toplu Taşıma Olanakları Büyükük: Hektar Olarak Donanım Karmaşıklığı

Kaynak: Ergin, 1989; aktaran Budak, 2010: 13

Ankara Nazım Plan Bürosu'nun (1978) yaptığı çok genel bir sınıflandırmaya göre açık-yeşil alanlar (1) Kentsel ölçekteki açık-yeşil alanlar (kent parkı, botanik bahçesi, stad.vb.) ve (2) Yerel ölçekteki açık-yeşil alanlar (çocuk bahçesi, çocuk oyun alanı, spor alanı vb.) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Akdoğan, 1972; aktaran Yılmaz, 2016: 11).

Önder (1997) kullanım durumuna göre kentsel açık-yeşil alanları (1) genel, (2) yarı özel ve (3) özel alanlar olarak üç grupta sınıflandırmaktadır:

- *Kamusal (Genel) Açık-Yeşil Alanlar:* Toplumun yararlandığı veya tüm rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılandığı kamusal alanlardır. Kent ve mahalle parkları, kent ormanları ve koruluklar, mezarlıklar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, fuar ve sergi alanları, yol-bulvar ve refüjler, spor alanları gibi yerler sayılabilir.
- *Yarı-Özel Açık-Yeşil Alanlar:* Çoğunlukla toplumun tümüyle yararlanamadığı sadece kurum ve kuruluşların çalışanları, ailesi veya belirli bir kesim tarafından belli şartlarda kullanımına açık alanlardır. Okullar, askeri alanlar, kamu kurum ve kuruluşlar, fabrika bahçeleri gibi.
- *Özel Açık-Yeşil Alanlar:* Sadece özel mülkiyetli alanlarda, sahipleri tarafından kullanılan alanlardır. Özel mülkiyetli konut veya toplu konutlar gibi (Polat, 2012: 76).

Richter (1981) ise kentsel yeşil alanları (1) genel açık alanlar ve (2) özel açık alanlar olmak üzere iki grupta sınıflandırmaktadır. (Çizelge 2.13)

Çizelge 2.13. Kentsel yeşil alanların sınıflandırılması

Kentsel Yeşiller				
Genel açık alanlar:			Özel açık alanlar:	
<u>Belirli amaca yönelik açık alanlar:</u> Spor Alanları Çocuk Oyun Alanları Mezarlıklar Küçük Bahçeler Yüzme Havuzları Kamp Alanları Doğa Koruma Alanları	<u>Halka açık alanlar:</u> Şehir Meydanları Yaya Zonları Yol Yeşili Refüjler Botanik Bahçeleri Hayvanat Bahçeleri Gezi Alanları	<u>Dini ve idari binalara ait açık alanlar:</u> İdari Binalara Ait Okul Hastane Yurt Fidanlık	Ev Bahçeleri Toplu Konut Bahçeleri Ev Avluları Sayfiye Bahçeleri	<u>Çatı nitelikli yeşil alanlar:</u> Çatı Bahçeleri Teraslar Garaj Yeşilliği

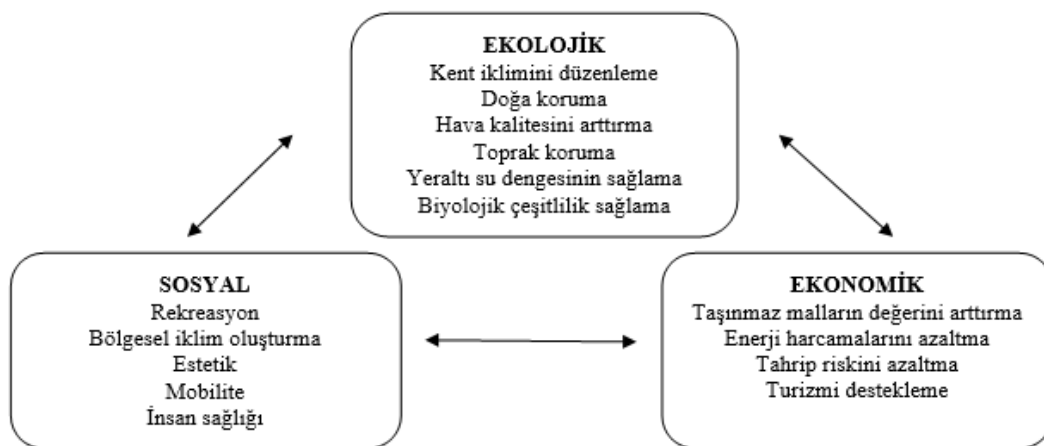
Kaynak: Richter, 1981; aktaran Ter, 2002: 14

2.2.3. Açık-yeşil alanlar ve çevre kalitesi ilişkisi

Kentlerde artan nüfus yoğunluğu ile birlikte düzensiz yapılaşma ve kalitesiz kentsel çevreler artmaya başlamıştır. Bu sebeple açık-yeşil alanların önemi daha fazla hissedilmeye başlamış ve bu alanlar kentlilerin nefes alabildiği mekânlar haline dönüşmüştür. Kaliteli kentsel mekânların oluşmasında açık-yeşil alanların önemi büyüktür. Kent yerleşimlerindeki açık- yeşil alanlar birbirinden farklı işlevleriyle kente birçok açıdan katkı sağlamaktadır.

Yeşil alanlar ekolojik, fiziksel, rekreasyonel ve toplumsal işlevleri ile kentsel çevrelerin yaşam kalitesinde etkili olmaktadır. Dış mekân etkinlikleri için açık-yeşil alanlar bir kentin yapısındaki çeşitli kullanımlar için fiziksel ve sosyal yapı arasında önemli bir denge unsurudur. Modern dünyanın gösterişe önem veren, planlamayı göz ardı eden düşünce sistemi yüzünden bu denge bozulmuştur. Geçmişte fazlaca gereksinim duyulan açık-yeşil alanlar, bozulan bu denge ve artan çevresel sorunlar karşısında kentsel mekânlarda yeniden önem kazanmış ve bu alanların artırılması yönünde çalışmalara başlanmıştır (Tepe, 2018: 1).

Özellikle kentte yaşayan insanların fiziksel ve ruhsal gereksinimlerinin karşılanması, doğal zenginliklerin korunması, turizmin gelişmesi, konut alanları ile ticaret sanayi alanları arasında tampon bölge oluşturması, yaya ve taşıt ulaşımını kolaylaştırması gibi olumlu katkıları olan yeşil alanların işlevlerini yerine getirebilmesi için sağlıklı bir şekilde hazırlanmış imar planı ve ekolojik uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır (Budak, 2010; aktaran Yılmaz, 2016: 10).

Şekil 2.4. Kentsel açık-yeşil alanların işlevleri

Kaynak: Bulut ve ark., 2010; aktaran Yılmaz, 2016: 9

Kent düzeyindeki açık-yeşil alanlar kente fayda sağlayan çeşitli işlevleri bünyelerinde barındırmaktadır: (1) ekonomik işlev, (2) ekolojik işlev, (3) sosyal ve

kültürel işlev, (4) fiziksel işlev, (5) rekreasyonel işlev ve (6) estetik işlev. Açık-yeşil alanlar özellikle fiziksel, estetik ve ekolojik işlevleriyle çevre kalitesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu işlevler kentlerin fiziksel yapısına ve çevre kalitesine sağladıkları fayda ile birlikte kentte yaşayan bireyleri psikolojik açıdan da rahatlatmaktadır.

Kentsel açık-yeşil alanlar kent sakinlerine çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bu alanlar havanın temizlenmesine, su ve toprağın korunmasına, doğal ve kentsel çevrenin dengelenmesine, insanlarda kaygı ve stresin azalmasına, insanlarda fiziksel ve zihinsel iyileşmelere yardımcı olmaktadır (Anguruni ve Narayanan, 2017:58-65).

Açık-yeşil alanlar enerji tasarrufu sağlama, turizm ve iş imkânı sağlama, çevresindeki arsa ve konut değerini artırma, üretimi sağlama gibi *ekonomik işlevlere* sahiptir. Açık-yeşil alanların ekonomik işlevleri özellikle enerji tasarrufu sağlama konusunda ön plana çıkmakta; yapılarda serinleme ya da ısınma amaçlı enerji tüketimi ağaçların yardımıyla önemli ölçüde azalmaktadır. Ayrıca, gece boyunca karasal radyasyonu azaltan ağaçlar özellikle soğuk dönemlerde duvar sıcaklığının aşırı düşmesini sağlayarak iç mekânlardaki ısı kaybını önemli ölçüde önlemektedir (Tepe, 2018). Açık yeşil alanlar bulunduğu bölgelerde konut maliyetlerini ve arsa değerlerini arttırmaktadır. Ancak kentsel mekânda açık-yeşil alanlar her zaman eşit dağılım göstermemektedir. Bu durumda kentlerde çevresel adalet sorununun artmasına, kentsel dönüşümden kaynaklı sorunların oluşmasına, soylulaştırma gibi sosyal sorunlara sebep olmaktadır. Bu gibi sosyal içerikli sorunların iyileştirilmesinde kentsel açık-yeşil alanlar bir araç olarak kullanılmalı, kentsel tasarım çalışmaları yapılırken sosyo-demografik özellikler göz önüne alınarak halkın her kesimine erişilebilirlik imkânı sağlanmalıdır (Wolch ve ark., 2014: 234-244).

Açık-yeşil alanlar kirliliğin filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlama, atmosferdeki sera etkisini azaltma, erozyonu önleme, su dengesini sağlama, ekolojik ve biyolojik çeşitliliği koruma, gürültüyü azaltma, bitki ve hayvan türleri için yaşam alanı oluşturma, kent yakınında tarımsal üretime olanak sağlama ve kent ısısının yükseltilmesini engellenme vb. geniş bir alanda *ekolojik işlevlere* sahiptir (Önen, 2015; Tepe, 2018; Ter, 2002). Bu ekolojik işlevler kentsel çevrenin olumsuz etkilerini iyileştirerek kentsel çevre kalitesini de arttırmaktadır.

Açık-yeşil alanlar kentte yaşayan bireylerin *sosyal ve kültürel* yönlerinin gelişiminde olumlu katkılar sağlamaktadır. Eğitim faaliyetlerine imkân sağlama, suç oranını azaltma, rekreasyonel faaliyetlere imkân sağlama, toplumsal gelişmeye katkıda bulunma, kamu sağlığını koruma gibi önemli sosyal katkıları vardır. Kentte yaşayan

insanların birbirleriyle iletişim kurma imkânı açısından da açık-yeşil alanlar oldukça önemli mekânlardır. Ter (2002) çalışmasında açık-yeşil alanların insanların biyolojik gereksinimlerini karşılayarak enerjilerini yenilemesi, doğa ile temas imkânı sağlama, yaşanılan mekâna bağımlılığı artırma vb. katkılarından bahsetmektedir.

Kentsel açık-yeşil alanların fiziksel nitelikleri çevre kalitesini arttırmada en önemli unsurlardan biridir. Ter (2002), Önen (2015) ve Tepe (2018) hazırladıkları tez çalışmalarında açık-yeşil alanların *fiziksel işlevine* vurgu yapmaktadır. Tarihi alanların korunmasını sağlama, mimari etki oluşturma, doluluk-boşluk etkisiyle fiziksel denge sağlama, yapıların ışık ve hava almasını sağlama, taşıt yollarında yaya konforu ve güvenliği sağlama, gürültü perdeleri oluşturma, kente biçim verme, değerlendirilecek gelişme alanı olma, gürültüyü azaltma, binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme, gelecek için doğal rezerv fonksiyonu olma, kent-doğa ilişkisi geliştirme vb. açık-yeşil alanların kente kazandırdığı olumlu fiziksel katkılardır.

Açık-yeşil alanlar kentte yaşayan bireyler için önemli eğlenme ve dinlenme mekânlarıdır. Kentteki bireyler için eğlenme, dinlenme ve spor etkinliklerine imkân sağlama, doğa ile ilişki kurma, fizik, ruh ve zihinsel sağlık üzerinde olumlu etkiler bırakma, bol güneş ışığı, temiz hava imkânı sağlama, gürültü, toz, zararlı gazlardan kaçma alanı, doğada çalışma imkânı sağlama, toplumsal faaliyetlerin gerçekleşmesini sağlama, peyzaj ve doğa kaynağı olma (Önen 2015; Ter 2002) açık-yeşil alanların *rekreasyonel işlevlerinden* bazılarıdır.

Açık-yeşil alanlar içerisinde bulundurduğu bitkisel materyaller, yeşil alanlar, mimari formlar, yumuşak dokular sayesinde kente estetik değer kazandırmaktadır. Bu yönleri ile mevsimleri algılamayı sağlama, mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama, istenmeyen görünüşleri engelleme, rahatlık verici atmosfer oluşturma, bitkisel unsurlarla kent estetiğini açık alanlarda arttırma, mimari elemanlara arka fon olma, mekânın etkisini kuvvetlendirme gibi *estetik işlevlere* sahiptir (Önen 2015; Ter 2002).

Çizelge 2.14. Kentlerde açık-yeşil alanların işlev ve katkıları

İşlev:	Katkı:
Ekonomik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enerji tasarrufu sağlama (Tepe, 2018) ▪ Turizm ve iş imkânı sağlama (Tepe, 2018) ▪ Üretim sağlama (Tepe, 2018) ▪ Çevresindeki arsa fiyatlarını ve konut değerlerini yükseltme (Önen 2015; Tepe, 2018)
Ekolojik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlama (Tepe, 2018; Ter 2002) ▪ Mevsimsel olarak serinlik-sıcaklık etkisi ve mikroklimatik yönden olumlu etki oluşturma (Tepe, 2018; Ter 2002) ▪ Nispi hava nemini düzenleme (Tepe, 2018) ▪ Sera etkisini azaltma ve kent iklimine fayda sağlama (Önen, 2015; Tepe 2018) ▪ Erozyonu önleme ve su dengesini sağlama (Tepe, 2018) ▪ Biyolojik çeşitliliği koruma ve hayvan türleri için yaşama alanı sunma (Tepe, 2018; Ter 2002) ▪ Kent yakınında tarımsal üretime olanak sağlama (Ter, 2002) ▪ Sanayi tesislerinden ve araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görme (Ter, 2002) ▪ Gece-gündüz, yaz-kış arasındaki ısı farkını azaltma (Ter, 2002)
Sosyal-Psikolojik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlama (Tepe, 2012) ▪ Suç oranını azaltma (Tepe, 2012) ▪ Rekreatyönel faaliyetlere imkân sağlama (Tepe, 2012) ▪ Toplumsal gelişmeye katkıda bulunma (Tepe, 2012) ▪ Kamu sağlığını koruma (Tepe, 2018) ▪ İnsanın biyolojik gereksinimlerini karşılaması ve enerjisini yenileme (Ter, 2002) ▪ İnsana doğa ile temas imkânı sağlama (Ter, 2002) ▪ İnsanın yaşadığı mekâna bağlılığını arttırma (Ter, 2002) ▪ Farklı sosyal sınıfların etkileşim kurmasını sağlama (Önen,2015)
Fiziksel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme (Önen 2015; Tepe 2018; Ter 2002). ▪ Tarihi alanların korunmasını sağlama (Tepe, 2018) ▪ Mimari etki oluşturma (Tepe, 2018) ▪ Doluluk-boşluk etkisiyle fiziksel denge sağlama (Önen, 2015) ▪ Yapıların ışık ve hava almasını sağlama (Önen, 2015) ▪ Taşıt yollarında yaya konforu ve güvenliği sağlama (Önen, 2015; Ter, 2002) ▪ Gürültü perdeleri oluşturma (Önen, 2015) ▪ Değerlendirilecek gelişme alanı olma (Ter, 2002) ▪ Gürültüyü absorbe etme (Ter, 2002) ▪ Binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme (Ter, 2002) ▪ Gelecek için doğal rezerv fonksiyonu (Ter, 2002) ▪ Kent-doğa ilişkisi geliştirme (Ter, 2002)
Rekreatyönel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eğlenme, dinlenme ve spor etkinliklerine imkân sağlama (Önen 2015) ▪ Doğa ile ilişki kurma (Önen 2015) ▪ Fizik, ruh ve zihinsel sağlık üzerinde olumlu etkiler bırakma (Önen 2015) ▪ Bol güneş ışığı, temiz hava ve serbest hareketlere olanak sağlama (Ter, 2002) ▪ Gürültü, toz, zararlı gazlardan kaçma alanı (Ter, 2002) ▪ Doğada çalışma imkânı sağlama (Ter, 2002) ▪ Eğlenme, dinlenme, oyun ve sportif faaliyetler sağlama (Ter, 2002) ▪ Peyzaj ve doğa kaynağı olma (Ter, 2002)
Estetik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mevsimleri algılamayı sağlama (Önen, 2015) ▪ Mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama (Önen, 2015; Ter, 2002) ▪ İstenmeyen görünümleri engelleme (Önen, 2015) ▪ Rahatlık verici atmosfer oluşturma (Önen, 2015) ▪ Bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda arttırma (Ter, 2002) ▪ Mimari elemanlara arka fon olma (Ter, 2002) ▪ Mekânın etkisini kuvvetlendirme (Ter, 2002)

Kentsel mekânda kalite kenti kullanan insanlar için sağlıklı çevrelerin oluşturulmasıdır. Yapılı ve doğal çevrenin bütünlüğü kentsel çevre kalitesinin artırılmasında temel unsurlardan biridir. Açık-yeşil alanların işlevleri kentlerde çevre kalitesinin artırılmasını sağlamaktadır.

Yapıların, ulaşım sistemlerinin ve açık-yeşil alanların bütünlük sağladığı alanlar kentsel çevre kalitesi yüksek mekânlardır. Planlama açısından açık-yeşil alanlar farklı kullanımlar arasında tampon görevi görerek fiziksel işlevleri sayesinde alansal bütünlüşmeyi ve fiziksel dengeyi sağlar. Yaya konforu ve güvenliğini sağlayarak insanların kaliteli kentsel mekânlarda dolaşımını sağlar. Doğal peyzaj unsurları yapıların ışık ve hava almasını sağlayarak iç mekân kalitesini de artırır. Gürültü perdeleri oluşturarak kentlerde gürültü kirliliğinin azaltılmasını sağlar. Açık-yeşil alanların kentlere fiziki katkıları aynı zamanda estetik işlevlerinin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Estetik bakış açısıyla tasarlanan yeşil alanlar mimari formların sert etkilerini yumuşatarak istenmeyen görüntüleri engeller ve kişilerin buldukları alanda daha huzurlu hissetmelerine yardımcı olurlar. Kentte yaşayan insanlar yapıların dışına çıktıklarında huzurlu hissettikleri kaliteli yeşil alanlarda vakit geçirmeyi tercih ederler; bu durum da bireylerin sosyalleşmelerine neden olur.

2.2.4. Çevre kalitesi yüksek açık-yeşil alanların tasarım kriterleri

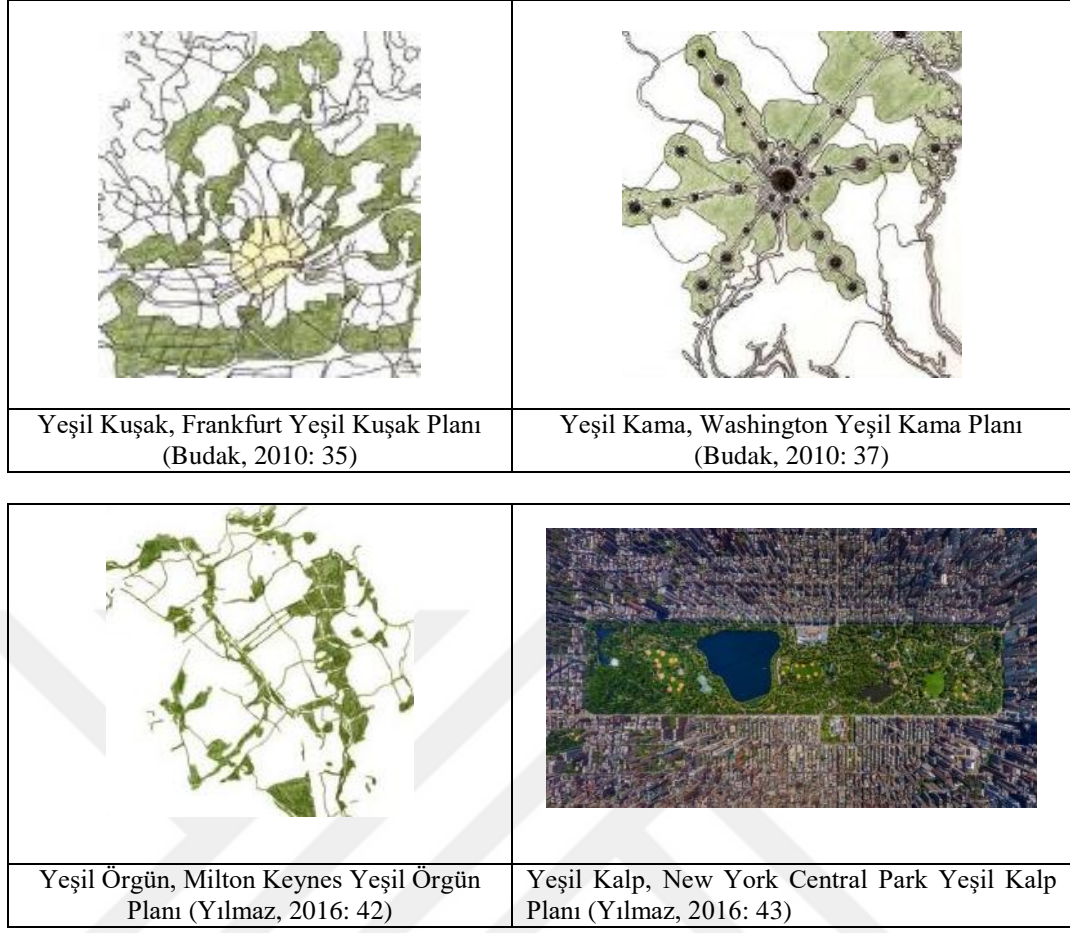
Literatürde açık-yeşil alan sistemleri (1) mekânsal (Lynch, 1984; aktaran Budak, 2010; Wright, 1976; aktaran Öztürk, 2004), (2) toplumsal (Öztürk, 2004) ve (3) zamansal (Budak, 2010; Yücel, 2005) açılardan incelenmiştir:

(1) Mekânsal açıdan açık-yeşil alan sistemleri: Lynch (1984), açık-yeşil alan sistemlerini iki ana başlık altında toplamıştır: (1) Açık-yeşil alanların dağılımı ile ilgili olanlar bağlantılı yeşiller ve dağınık yeşiller olmak üzere 2 gruba ayrılmıştır. (2) Açık-yeşil alanların haritadaki konum dağılımları ile ilgili olanlar ise yeşil kuşak, yeşil kama, yeşil örgün ve yeşil kalp olmak üzere 4 gruba ayrılmıştır (Budak, 2010: 31) (Çizelge 2.15) .

Çizelge 2.15. Mekânsal açıdan açık- yeşil alan sistemleri

	Sistem:	Amaç:
Alan Dağılımları ile İlgili Olanlar	<u>Bağlantılı Yeşiller:</u> Kente bir form kazandırmak amacıyla açık-yeşil alanların birbiriyle bağlantılı ve bir dizi oluşturacak şekilde planlandığı sistem	Görsel ve fiziki yönden kolay, güvenilir kullanım
	<u>Dağınık Yeşiller:</u> Kolay ulaşılması amacıyla açık alanların küçük parçalar halinde olmasını ve kent dokusuna tümüyle dağılımını amaçlayan sistem	İstenildiği anda yeşil alanlara ulaşımın kolay olması
Haritadaki Konum Dağılımları ile İlgili Olanlar	<u>Yeşil Kuşak:</u> Yerleşim alanlarını çevreleyerek onu bir kuşak gibi saran ve sürekli açık olan sistem	Kentin plansız gelişiminin önüne geçilmesi, iki komşu yerleşimin birleşiminin engellenmesi, sürekliliği sağlamak, kent dışındaki açık alanların rekreatif gereksinimler doğrultusunda değerlendirilmesi, açık alanların niteliğini iyileştirmek
	<u>Yeşil Kama:</u> Kent içine kadar uzanan akarsu ve vadi gibi çizgisel doğal ortamların varlığına bağlı olarak, ışınsal bir biçimde genişleyerek yeşil dokunun oluşturulduğu sistem	Açık alanların tüm kent halkı tarafından kullanımına olanak sağlanması, kentin gelişim yönlerinin sınırlandırılması
	<u>Yeşil Örgün:</u> Grid formlu kentler için geliştirilmiş, açık alanların kent bünyesi içinde eşit dağılımının sağlandığı, ızgara planın bütünleyicisi olan sistem	Kent içindeki yeşil alanların entegrasyonunun sağlanması, yaya ve bisiklet yollarına yer verilmesi, rekreatif amaçlı gezilere imkân sağlaması
	<u>Yeşil Kalp:</u> Bölgesel ölçekteki kentleri yeşil alanlar aracılığıyla birbirine bağlayan, kent merkezlerinin bir açık alan etrafında halka oluşturduğu sistem	Kent merkezinde büyük açık alanların oluşturulması

Kaynak: Budak, 2010: 32-47

Şekil 2.5. Açık- yeşil alan sistem örnekleri

Wright (1976) açık-yeşil alanların mümkün olduğu kadar birbirleriyle bağlantılarının sağlanarak, bir sistem oluşturacak şekilde planlanmaları gerektiğini savunmaktadır. Plancılara göre bu devamlılık görsel ve fiziksel yönden açık- yeşil alan sisteminin kolay ve güvenilir bir şekilde kullanımı ve rahat algılanabilmesini sağlar. Açık ve yeşil alanların mekânsal açıdan bir sistem oluşturması, onların mekânsal süreklilikleriyle ilgilidir. Mekânsal süreklilik “kesintisiz bağlantı, birbirini izleme, ardışıklık veya birleşme” anlamlarına gelirken mekânsal süreksizlik herhangi bir düzeni ya da ritmi içerisinde barındırmayan mekânların birlikteliği olarak tanımlanabilir (Öztürk, 2004: 26). (Çizelge 2.16)

Çizelge 2.16. Mekânsal süreklilik ve süreksizlik kavramlarının özelliklerinin karşılaştırılması

Mekânsal Süreklilik	Mekânsal Süreksizlik
Birbirini İzleme	Kesiklik
Dizi/Zincir oluşturma	Kırılma
Birleşme	Dağılma
Çizgisel Gelişme	Sıçramalı Gelişme
Bağlantılılık	Bağlantısızlık
Düzen	Kaos/Karmaşa

Kaynak: Kahraman 1998; aktaran Öztürk, 2004: 26

(2) **Toplumsal açıdan açık-yeşil alan sistemleri:** Toplumsal açıdan açık-yeşil alan sistemi; açık-yeşil alanların yerleşim yeri hiyerarşisi açısından sınıflandırılmaları, erişilebilirlik özellikleri ve m²/kişi olarak miktarlarını ifade etmektedir. Konuya açık-yeşil alanların zamansal sürekliliği açısından yaklaşıldığında, yaşam kalitesi bağlamında mevcut açık-yeşil alanların korunması, gereksinimler oranında sürdürülmesi ve geliştirilip çoğaltılması düşüncesi oluşmaktadır. Özellikle kente kimlik kazandıran açık-yeşil alan sisteminin, ortak bir bellek oluşumu bağlamında zamansal sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.

Piknik ve spor alanları ile hayvanat ve botanik bahçeleri tek başlarına birer rekreasyon alanı niteliğinde olabilecekleri gibi, kent ve bölge parkları içerisinde de yer alabilirler. Ayrıca mahalle ve semt parkları ile çocuk oyun alanları bir kentte ya da ilçede yer alan, etki alanı semt ve mahalle olan parklardır. Doğal sit alanlarının yanı sıra arkeolojik ve kentsel sit alanları ile özgün doğal ve kültürel yapı ve dokular da açık ve yeşil alan sistemi içerisinde farklı ölçeklerde yer alabilmektedirler (Öztürk, 2004: 40-42) (Çizelge 2.17).

Çizelge 2.17. Açık-yeşil alanların yerleşim yeri hiyerarşisi açısından sınıflandırılması

Yeşil Alan Tipi	Kıtasal	Ülkesel	Bölgesel	Kentsel	Yerel
Orman	■	■	■	■	■
Su Yüzeyi	■	■	■	■	■
Tarım Alanı	■	■	■	■	■
Çayır-Mera	■	■	■	■	■
Milli Park		■			
Doğal Sit Alanı		■			
Bölge Parkı			■		
Botanik Bahçesi			■	■	
Hayvanat Bahçesi			■	■	
Piknik Alanı			■	■	■
Fuar Alanı			■	■	
Spor Alanı			■	■	■
Kent Parkı				■	
Park Yolu				■	■
Koruluk				■	■
Trafik Yeşili				■	■
Meydan				■	■
Bahçe				■	■
Mezarlık				■	■

Kaynak: Ahern, 1995; aktaran Budak, 2010: 43

(3) **Zamansal açıdan açık-yeşil alan sistemleri:** Açık-yeşil alan sistemleri zamansal açıdan ele alındığında, sistemin zamansal sürekliliğinden söz edilmektedir. Kentsel mekânların zamansal sürekliliği, mekânın hem kendisinin hem de onu çevreleyen elemanların zaman içinde gösterdiği sürekliliktir. Süreksizlik ise, zamanla

gözlenen değişimin bir öncekini hiçbir şekilde hatırlatmayacak, eskisiyle hiçbir bağlantı bulundurmayacak şekilde yeni biçimler ve kullanımlar sergilemesidir. Kentsel mekânda yaşanan bu süreksizlik, kentsel kimliğin kaybolmasına ve bir tür belleksizliğe neden olmaktadır. Kent toplumunun değişen gereksinimleri karşısında kentsel mekânların değişimi de kaçınılmazdır. Bu değişim süreci kentlinin gereksinimleri yanında yaşam kalitesi bağlamında oluştuğunda önem kazanır (Budak, 2010: 43-44).

Açık-yeşil alanlar kentlerde çevresel kalitenin artmasında en önemli unsurlardan biridir. Açık-yeşil alanların tasarımlarıyla insanlara fiziksel, kültürel ve sosyal aktivite imkânı sunması, kişilerin ihtiyaçlarına ve isteklerine cevap vermeleri beklenmektedir. Bu alanların kendi iç tasarımları kadar buldukları çevredeki alanların çeşitliliği de önem arz etmektedir. Alan çeşitliliğinin fazla olması kullanıcıların farklı yaş ve sosyal gruplarda olmasına imkân tanıyacaktır. Çevre kalitesi yüksek açık-yeşil alan tasarımları kullanıcılara birbirinden farklı aktiviteler sağlamalı, farklı yaş grupları ve farklı tiplerdeki insanların kullanımı için çeşitli aktiviteler sunmalıdır.

Yücel (2005) park tasarımlarında dört kriterin göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir: (1) aktivite ve kullanımlar, (2) ulaşılabilirlik, (3) konfor ve imaj ve (4) sosyallik.

(1) Aktivite ve kullanımlar: Bir açık-yeşil alana ulaşım kolay olmalı ve çevrelerindeki yerlerle ilişkili olmalıdır. Alanın insan yoğunluğu olarak boş veya dolu olması, farklı yaş grupları için aktiviteler, parkı kullanan grupların çeşitleri (çiftler, arkadaşlar, işçiler, aileler, küçük veya geniş gruplar), parktaki aktivite tipleri, parkın kullanılan ve kullanılmayan kısımları, donatıların (çöp kutusu banklar vb..) ve park içi yolların (girişler, çıkışlar, yürüyüş yolu, bisiklet yolu) analizi bu başlık altında yapılmaktadır (Yücel, 2005: 3-83).

(2) Ulaşılabilirlik: Açık-yeşil alanlara ulaşım güvenli, bakımlı ve çekici olmalıdır, alanda kullanıcıların oturmaları için gerekli yerler olmalıdır. Açık-yeşil alanlara kolay ve güvenli ulaşım önemlidir. Park alanlarına yaya, özel araç, bisiklet ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşım imkânı olması gerekmektedir. Açık-yeşil alanların tasarımında doğrudan ve çekici yolların seçimi ise okunaklılığı ve fiziksel ulaşılabilirliği arttıracaktır (Yücel, 2005: 3-83).

(3) Konfor ve imaj (güvenlik ve bakım): Açık-yeşil alanlar insanlara diğer insanlarla bir arada olma fırsatı vermektedir. Güvenlik ve bakım bir açık-yeşil alan kullanılırken ilk akla gelen konulardır. Açık-yeşil alanlarda konforlu bir ortamın oluşturulması; uygun iklimsel koşulların sağlanmasından, kullanılan ekipmanların

ergonomik standartları karşılmasına kadar detaylı bir çalışmayı gerektirmektedir. Açık-yeşil alanlarda yer alacak donatı ve ekipmanlar, yağmuru ve rüzgârı geçirmeyen, üzerlerinde yazı yazılması ve kazınması zor olan, yüzeye kuvvetle sabitlenmiş, güvenli ve kolayca görülebilir nitelikte olmalıdır. Parklarda kullanılan mobilyalar parkın yerine, büyüklüğüne ve fonksiyonuna göre değişiklik göstermektedir. Açık-yeşil alanlar insanların güvenlik algılamaları üzerinde doğrudan etkilidir. Bu alanların planının karmaşıklığı, görsel ve ses izolasyonunun yetersizliği, yardıma ulaşım olanaklarının sınırlı olması, yetersiz bakım ve onarım çalışmaları açık-yeşil alanların güvenliksiz ve bakımsız kalmasına neden olmaktadır (Yücel, 2005: 3-83).

(4) **Sosyallik:** Açık-yeşil alanların tasarımında topluluk içerisindeki sosyal ilişkileri kuvvetlendirmek temel amaçlardan biri olmalıdır. Açık-yeşil alan içerisindeki tasarım öğeleri ve aktiviteler sayesinde insanların aidiyet duygularının artırılması ve bu his ile insanlarda çevre kalitesiyle ilgili sorumlulukların geliştirilmesi gerekmektedir (Yücel, 2005: 3-83) (Çizelge 2.18).

Çizelge 2.18. Açık-yeşil alan tasarımında kalite kriterleri

Kalite Kriterleri	Algılanabilir Nitelikler		Ölçümler
Aktivite ve Kullanımlar	Gerçeklik Sürdürülebilirlik Özellik Eşsizlik Ödenebilirlik Aktivite	Eğlence Kullanışlılık Kutlama Canlılık Yerellik	Arazi Değerleri Kira Düzeyleri Arazi Kullanım Biçimleri Perakende Satışlar Yerel İş Sahiplikleri
Ulaşılabilirlik	Okunaklılık Yürünebilirlik Güvenilirlik Süreklilik	Yakınlık Bağlantısızlık Uygunluk Ulaşılabilirlik	Trafik Bilgileri Ayrılma Modelleri Geçiş Kullanımı Yaya Aktivitesi Park Etme Kullanım Modelleri
Konfor ve İmaj	Güvenlik Oturabilirlik Etkileyici Yürünebilirlik Tarih	Çekicilik Manevilik Yeşillik Temizlik	Suç İstatistikleri Sağlık Koşullarının İyileştirilmesi Bina Durumları Çevresel Veri
Sosyallik	İlişkiler içinde olma İşbirliği Komşuluk Hizmet Hoş Karşılama	Sohbet Etme Çeşitlilik Dostluk Gurur	Sokak Yaşamı Sosyal Ağlar Gece Kullanımı Gönüllülük Kadın, çocuk ve yaşlıların sayısı

Kaynak: Yücel, 2005: 6

2.2.5. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları

Kentin iklimi, mimari yapısı, topoğrafyası, ekolojisi üzerinde olumlu etkilere sahip olan, kentte yaşayan insanların zihinsel/fiziksel ihtiyaçlarını karşıladıkları açık-yeşil alanlar gelişmiş ülkelerde yaşam kalitesinin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çevre kalitesine katkıda bulunan açık-yeşil alan uygulamaları ise

aşağıda verilen genel planlama ve tasarım göstergeleri bağlamında iyi nitelikteki açık-yeşil alanlar olmaktadır.

Açık-yeşil alanlarda bulunan aktiviteler kentte yaşayan insanların rahatlıkla görebileceği ve ulaşabileceği konumlarda olmalıdır. Alana *erişilebilirliğin* yüksek olması için yaya, bisiklet, özel araç, toplu taşıma ile ulaşımın kolayca sağlanması ve engelliler için kolaylık sağlayacak fiziksel tasarım unsurlarının bulunması oldukça önemlidir. Ayrıca otoparklar ziyaretçi kapasitesine göre planlanmalıdır. Açık-yeşil alanların *okunabilirliğini* arttırmak amacıyla alan içerisinde işaret levhaları, haritalar ve park bilgilendirme unsurları bulunmalıdır. Alanda *güvenlik* sorununun yaşanmaması için gerekli aydınlatma unsurlarının ve güvenlik elemanlarının bulunması gerekmektedir. Açık-yeşil alanlarda kullanılan *donatılar* kullanışlı, konforlu ve uzun vadede iklim koşullarına dayanıklı olmalıdır. Açık yeşil alanlar insanlara *fiziksel aktivite* yapma imkânı sunmalıdır. Çocuklar ve büyüklerin fiziksel aktivitelerini gerçekleştirebilmeleri için yürüyüş yolu, koşu yolu, bisiklet yolu, futbol-basketbol-hentbol sahaları tasarlanmalıdır. Alan içerisinde kullanılan yol yüzeyleri çocuklar, yaşlılar ve engellilerin kullanımına uygun olmalıdır. Açık yeşil alanlarda *donatılar* kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmalıdır. Oyun alanlarının çevresinde ailelerin çocuklarını izleyebileceği oturma elemanları bulunmalı, oyun alanlarının yüzeyleri düşme ve çarpmalara karşı yumuşak malzemelerle tasarlanmalıdır. Açık-yeşil alan içerisinde insanların ihtiyaçlarını karşılamaları için wc ve çeşme, çöplerini atabilmeleri için çöp kutuları yer almalıdır. Alanların bakım işlemleri (çöp toplama, ağaç budama, ilaçlama, onarım, tamir vb.) periyodik olarak yapılmalıdır. Açık-yeşil alanlar içerisinde *dinlenmek, eğlenmek, öğrenmek, mevsimi hissetmek, bisiklet park etmek, fotoğraf çekmek, sosyal-kültürel etkinlikler* için özel alanlar bulunmalıdır.

Çalışmanın bu bölümde dünyada ve Türkiye’de bulunan ve çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan tasarımları açıklanmaktadır.

2.2.5.1. Yurtdışındaki çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları

Bu bölümde yurtdışında yer alan ve kent bütünü düzeyinde hizmet veren açık-yeşil alan uygulamaları çevresel kaliteye katkıları bağlamında ele alınmıştır. İncelenen açık-yeşil alanların genel amacı kentin karmaşasından kurtulmak isteyen kullanıcılara kentsel çevre kalitesi yüksek alanlar oluşturmak ve kültürel-fiziksel-sosyal faaliyet imkânları sunarak yaşam kalitelerini arttırmaktır. Bu parklardan Central Park (New York) geniş bitki türü ve sayısı ile, Hyde Park (Londra) su yüzeylerinin tasarımı ile,

Lüksemburg Bahçeleri ise içerisinde yer alan orman tasarımı ile ön plana çıkmaktadır. Chulalongkorn Üniversitesi Yüzcüyıl Parkı (Bangkok) iklim değişikliklerinin etkilerini azaltma amacı benimsenerek yeşil çatı, kentsel ısı adası, su yönetimi kriterleri temel alınarak tasarlanmıştır. Kyde Warren Parkı (Dallas) eski bir çevre yolunun bütünleşik ulaşım ağı ve peyzaj unsurları kullanılarak sürdürülebilirlik anlayışıyla tasarlanmıştır. Darling Limanı Kamu Bölgesi (Sidney) ise mahalle-liman-şehir merkezi arasındaki erişimi bütünleşik toplu taşıma sistemleriyle çözen ve su ögesinin kullanıldığı bir kentsel dönüşüm projesidir.

Central Park (New York, Amerika Birleşik Devletleri-ABD):

Central Park, 19.yy'da Frederik Law Olmsted ve Calvert Vaux tarafından tasarlanmıştır. 341 hektar genişliğindeki Central Park'ın amacı insanlara daha yaşanabilir çevreler oluşturmak ve insanların sosyal ve kültürel açıdan refah seviyelerini artırmaktır. Central Park günümüzde yıllık yaklaşık 40 milyon ziyaretçi almaktadır. İçinde göl, havza, havuz gibi birçok sulak alan bulunduran park, aynı zamanda türler içinde yaşam alanı oluşturmaktadır. Sağladığı sosyal ve kültürel hizmetler haricinde, içinde barındırdığı çok geniş bitki türü ve sayısı sayesinde, mikro iklim düzenleme, hava filtreleme başta olmak, birçok çevresel ve ekolojik işlevi barındırmaktadır. Bu yönüyle türünün dünyadaki en önemli örneği olan Central Park, dünyanın çeşitli noktalarında da kurulmuş ve kurulacak olan kentsel yeşil alanlara örnek teşkil etmektedir (Bekiryazıcı, 2015: 7) (Şekil 2.6a ve Şekil 2.6b).

Şekil 2.6a. Central Park, New York, URL 1

Şekil 2.6b. Central Park, New York, URL 2

Hyde Park (Londra, İngiltere):

İngiltere'nin başkenti Londra'da bulunan Hyde Park 140 ha büyüklüğündedir. 1635 yılında I. Charles tarafından halka açılan parkta önemli olayların kutlamaları yapılarak topluma kazandırılmıştır. Londralılara günlük yaşamın baskısından kaçışlar için olanak sunan park, İngiliz kırsal çevresinin ulu ağaçlarını, geniş çim alanlarını ve su

yüzeylelerini, kullanıcıların yakınına getirerek onların ruh ve beden sağlığını korumayı amaçlamaktadır. Hyde Park, Londralılara gün boyu oturma, kitap okuma, sohbet etme, yaklaşık 3 ha'lık olan gezinti yolunda yürüyüş yapma, çim alanlar üzerinde geniş oyun alanları vb. olanaklar sunmaktadır. Parkın en orijinal köşelerinden biri kuzeydoğu köşesindeki serbest konuşma kürsüsüdür. Bu alan çok sayıda ziyaretçiyi parka çekmektedir. Hyde Park yalnızca İngiltere'nin değil belki de dünyanın en yoğun alışveriş merkezlerinden birine yakın olmasına karşın bütün kullanıcılarına sükûnet ve rekreasyon olanağı verebilmektedir (Oğuz, 1998; aktaran Ocak ve Perçim: 17-18) (Şekil 2.7a ve Şekil 2.7b).

Şekil 2.7a. Hyde Park, Londra, URL 3

Şekil 2.7b. Hyde Park, Londra, URL 4

Lüksemburg Bahçesi (Paris, Fransa):

Paris'in en ünlü parklarından olan Lüksemburg Bahçeleri, 1612'de Kraliçe Marie de Medici'nin girişimi üzerine kurulmuştur. 25 hektarlık alan kapsayan bahçeler; Fransız bahçeleri ve İngiliz bahçeleri olarak ikiye ayrılmıştır. İkisi arasında, geometrik bir orman ve geniş bir gölet bulunmaktadır. Lüksemburg Bahçesi'nde parka yayılmış 106 heykel, anıtsal çeşme, köprü, çocuklar için aktivite alanları, tenis kortu ve gezi tekneleri bulunmaktadır. Park içerisinde kültürel etkinlikler, sergiler ve konserler düzenlenmektedir (URL 5) (Şekil 2.8a ve Şekil 2.8b).

Şekil 2.8a. Lüksemburg Bahçeleri URL 6

Şekil 2.8b. Lüksemburg Bahçeleri, URL 7

Chulalongkorn Üniversitesi Yüzüncü Yıl Parkı (Bangkok, Tayland):

Tayland'ın başkenti Bangkok'da Chulalongkorn Üniversitesi, Mülk Yönetimi Ofisi, Chulalongkorn Üniversitesi'nin kuruluşunun 100. yıldönümü vesilesiyle, yeni bir yeşil manzara oluşturmak için üniversitenin ticari bölgesinde bir arsa tahsis ederek arsa üzerinde yeni bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu yaklaşım toplumun boş zamanlarında keyifli vakit geçirmesi, kentleşme baskısının azaltılması, toplumun yeşil alan ihtiyacının karşılanması, kamu etkinliklerinin yapılması, ekolojik sorunların azaltılması için tasarlanan halka açık bir parktır (URL 8). 1,2 hektar büyüklüğündeki Chulalongkorn Üniversitesi Yüzüncü Yıl Parkı, iklim değişikliğinin gelecekteki belirsizlikleriyle yüzleşmek için tasarlanmıştır. Bangkok, yeşil alanın az olduğu iklime duyarlı bir şehirdir. Tayland'daki en büyük yeşil çatının bulunduğu bu park, ekolojik manzaraya paha biçilemez bir ektir. Park, hızla gelişen, sert asfaltlanmış bir şehir olarak Bangkok'un karşılaştığı başlıca çevre sorunlarına su yönetimi ve kentsel ısı adası etkisi başlıklarında değinmektedir. Park tasarımı çevresindeki mahalle sınırlarına da etki etmektedir. Yaya ve bisiklet yolları ana yolları doğrudan parkın yürüme yollarına bağlar. Bangkok'un merkezindeki büyük bir üniversite kampüsünde yer alan park, yoğun kentsel alanlarda peyzaj mimarisinin ekolojik ve sosyal etkilerini azaltmak için tasarlanmıştır (URL 9) (Şekil 2.9a ve Şekil 2.9b).

Şekil 2.9a. Chulalongkorn Üni. 100. Yıl Parkı Şekil 2.9b. Chulalongkorn Üni. 100. Yıl Parkı, URL 10

Klyde Warren Park (Dallas, ABD):

Dallas'ta bulunan Klyde Warren Park peyzaj mimarı Jim Burnett tarafından 0.5 hektarlık alan içerisinde tasarlanmıştır. Park tasarımı eski bir çevre yolunu güzel bir şehir peyzajına dönüştürmeyi, yaşam kalitesine ve ekonomiye katkı sağlamayı amaçlamıştır. Sürdürülebilir peyzaj fikriyle tasarlanan park içerisinde 37 yerli bitki türü ve 322 ağaç kullanılmıştır. Klyde Warren Park mühendislik ve tasarım çalışmasının bir ürünüdür. Entegre tasarım, şehir merkezinde canlı halka açık bir alan yaratmak için altyapıyı, mimariyi ve manzarayı birleştirmektedir. Otoyolun üst kısmı aralıklı gruplar

halinde düzenlenmiş 300'den fazla beton kirişten yapılmıştır. Park şehir merkezi ile yoğun nüfusu yerleşim yerleri arasında bir köprü görevi görmektedir. Park tramvay-bisiklet-yaya kullanımını entegre ederek şehir merkezinde yürünebilirliği arttırmayı hedeflemektedir. Alan içerisinde çocuk parkı, okuma odası, çim alan, restoran, gösteri alanı, çeşme, botanik bahçesi, gezinti yolu, açık hava konserleri ve film gösterimleri alanı bulunmaktadır (URL 11) (Şekil 2.10a ve Şekil 2.10b).

Şekil 2.10a. Klyde Warren Park, URL 12

Şekil 2.10b. Klyde Warren Park, URL 13

Darling Limanı Kamu Bölgesi (Sidney, Avustralya):

Avustralya'nın Sidney kentindeki 20 hektarlık alan içerisindeki Darling Limanı dönüşümü kentin en önemli kentsel dönüşüm projelerinden biridir. 20 hektarlık alanın tamamında kamu bölgesini kent ile birleştirmek, insanların toplanmaları, dinlenmeleri ve fiziksel aktivite de bulunmaları amaçlanmaktadır. Proje kapsamında alan içerisindeki parkların canlandırılması, sanat eserlerinin oluşturulması, plaza ve etkinlik alanlarının birleştirilmesi, sirk alanı, pazar alanı, otobüs durak yerleri oluşturulmuştur. Yaya-bisiklet ve toplu taşıma bağlantıları birleştirilerek mahallere, limana ve şehir merkezine erişim kolaylaştırılmıştır. Kültürel etkinlikler için özel alanlar tasarlanmıştır. Alanın hem yerel halk hem de ziyaretçiler için çekiciliği arttırılmış, ayrıca insanlar için sosyal, ekonomik ve çevresel faydalar sağlanmıştır. Alan içerisinde; yaya yolu, bisiklet yolu, pazar alanı, gezinti yolu, çocuk oyun alanı, heykeller, su ögesi ve yoğunluklu olarak yeşil alanlar bulunmaktadır. Tekrar canlandırılan bu kamusal alan insanların öğrenmesi, tanışması ve eğlenmesi için dönüştürülmüştür (URL 14) (Şekil 2.11a ve Şekil 2.11b).

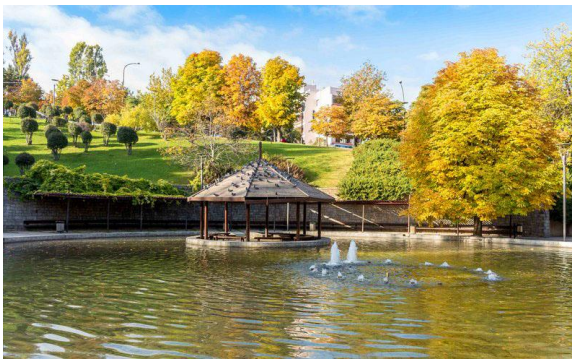
Şekil 2.11a. Darling Limanı Kamu Bölgesi, URL 15 Şekil 2.11b. Darling Limanı Kamu Bölgesi, URL 16

2.2.5.2. Türkiye’de çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları

Türkiye’de çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları Seğmenler Parkı (Ankara), Gülhane Parkı (İstanbul), Adana Merkez Park (Adana), Altınpark (Ankara), Kültürpark (İzmir) ve Reşat Oyal Kültürparkı (Bursa) örneklerinde incelenmiştir.

Seğmenler Parkı (Ankara):

Seğmenler Parkı; Atatürk’ün 100. doğum yılına armağan olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin düzenlediği ve Doç. Dr. Selami Sözer’in projelendirdiği bir uygulama olup 1983’te tamamlanarak kullanıma açılmıştır. Kent ekosisteminin önemli bir unsuru ve özellikle yakın çevresinde yaşayan insanlar için önemli bir rekreasyon alanı olan 6,7 hektar büyüklüğündeki park alanı içerisinde; 2 adet büfe, 1 adet restoran ve kafe, 2 adet çocuk oyun alanı ve kullanılmayan kukla oyun evi (tek katlı), 1 adet fitness alanı, kültürel etkinliklerin düzenlendiği 1 adet amfi tiyatro, üç adet heykel, 1 adet mescit, 1 adet su oyunları havuzu, 1 adet yönetim binası ve güvenlik kulübeleri ile servis birimleri yer almaktadır (Kuter ve Çakmak, 2017: 99) (Şekil 2.12a ve Şekil 2.12b).

Şekil 2.12a. Seğmenler Parkı, URL 17

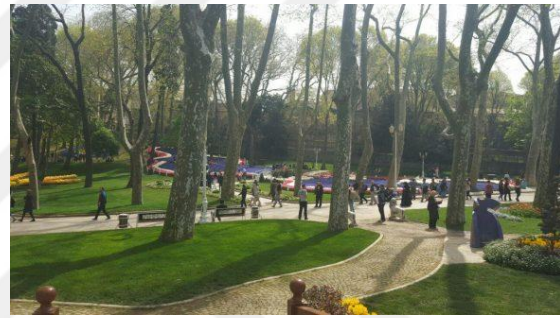
Şekil 2.12b. Seğmenler Parkı, URL 18

Gülhane Parkı (İstanbul):

1.Derece Arkeolojik Sit Alanı olan Gülhane Parkı İstanbul'un taşıt-yaya trafiği açısından en önemli merkezlerinden olan Eminönü'nde yer almaktadır. Alan 1912 yılında bahçe düzenlemeleri yapılarak park haline getirilmiştir. Park 16,3 hektarlık alanı kapsamaktadır. Gülhane Parkı ağaç ve çalı türleri bakımından oldukça zengindir. Uzun yıllardan beri parkta dikilmiş doksanın üzerinde egzotik türün varlığı saptanmıştır. Gülhane Parkı geçmişte sahip olduğu nitelikleri sebebiyle İstanbul kenti için kültürel ve tarihi bir kimliğe sahiptir. Kentteki insanların şehrin stresinden uzaklaşıp doğayla baş başa kalacakları, tarihi çınarların bulunduğu, turistik açıdan değerli, bölgenin çevre kalitesine katkı sağlayan tarihi bir parktır (Tepe, 2010: 39-47) (Şekil 2.13a ve Şekil 2.13b).

Şekil 2.13a. Gülhane Parkı, URL 19

Şekil 2.13b. Gülhane Parkı, URL 20

Adana Merkez Park (Adana):

Adana ilinin Seyhan ilçesinde yer alan Adana Merkez Parkı 30 hektarlık alanı ile ildeki en büyük parktır. Bünyesinde farklı kullanım alanları bulunmaktadır. Kent merkezinde bulunması sebebiyle kentin bütün bölgelerinden kolaylıkla ulaşılabilir. 2006 yılından önce turunçgil tarımının yapıldığı güneyi Merkez Cami, kuzeyi alışveriş merkezi ve bağlı açık-yeşil alanların sınırladığı Merkez Park, 2006-2007 yıllarında turunçgil bahçelerinin bozulup park alanına dönüştürülmesiyle birlikte Adana'nın en büyük parkı durumuna gelmiştir. Adana Merkez Parkı'nda kullanım olarak çocuk oyun alanı, spor alanları, serbest yeşil alanlar, açık hava tiyatrosu, oturma birimleri, ana yaya aksları ve mini tren bulunmaktadır (Menderes 2009: 21-22) (Şekil 2.14a ve Şekil 2.14b).

Şekil 2.14a. Adana Merkez Park, URL 21

Şekil 2.14b. Adana Merkez Park, URL 22

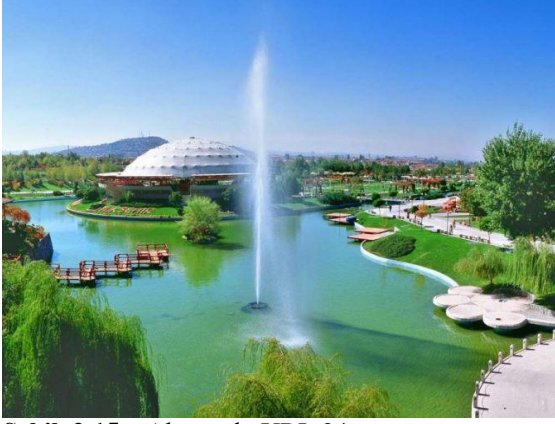
Altınpark (Ankara):

1977 yılına kadar golf kulübü olarak kullanılan bir alanda 1985 yılında açılan yarışmada birinci gelen projenin uygulanması ile bugünkü Altınpark ortaya çıkmıştır. Altınpark 64 hektar bir alana sahiptir. Alanın %85'ini yeşil alan ve gölet düzenlemeleri, %15'ni de yapılar ve meydanlar oluşturmaktadır. Altınpark, Ankara'nın su, yeşil, çiçek, eğlence, gezinti, spor ve fuar adası olarak en büyük rekreasyon alanıdır. Alan içerisinde bilim merkezi, uluslararası standartlarda fuar ve kongre merkezi, anaokulu ve yaz okulu, uluslararası standartlarda olimpik yüzme havuzu, büfe ve lokantalar, müzikli ve ışıklı su gösterileri, oyun ve eğlence alanları, göl kıyısında anfiler, kayıklar, çarpışan botlar, elektrikli gezinti arabaları, mini gezinti treni, atlı arabalar, otopark alanı ve 24 saat güvenlik hizmeti bulunmaktadır (Çizelge 2.19) (Şekil 2.15a ve Şekil 2.15b).

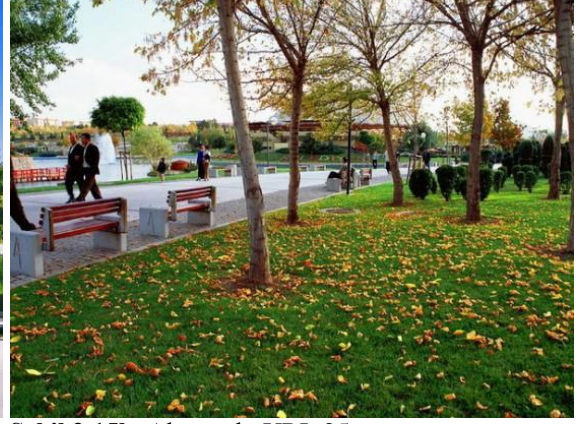
Çizelge 2.19. Altınpark rekreasyon alanı sayısal verileri

Alan	Büyükölük	%
Yeşil Alan Miktarı	261.160 m ²	%40
Çocuk Oyun Alanı	2.070 m ²	%0,3
Gölet Alanı	32.700 m ²	%5
Sert Zemin Miktarı	149.362 m ²	%23
Çiçeklik Alanı	9.302 m ²	%1
Çalı Alanı	46.758 m ²	%7,2
Toprak Alanı	56.462 m ²	%8,8
Ağaç Adedi	17.466 m ²	%2,7
Çalı Adedi	81.050 m ²	%12
Toplam	656.330 m ²	%100

Kaynak: URL 23

Şekil 2.15a. Altınpark, URL 24

Şekil 2.15b. Altınpark; URL 25

Kültürpark (İzmir):

Kültürpark Atatürk'ün isteği doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer devletlerle olan ekonomik bağlantısını sağlamak amacıyla Behçet Uz öncülüğünde 1 Ocak 1936 yılında 42 hektar alan üzerine kurulmuştur. Kültürpark içerisinde 14 kapalı sergi salonu, 4 konferans salonu, Atatürk Açık hava Tiyatrosu, İsmet İnönü Sanat Merkezi, İzmir Sanat, Fuar Evlendirme Dairesi, Celal Atik Spor Salonu, lunapark, hayvanat bahçesi, paraşüt kulesi, gençlik tiyatrosu, resim-heykel müzesi, İzmir Tarih ve Sanat Müzesi bulunmaktadır. Bunun yanında da 1.850 metrelik koşu parkuru, yüzme havuzu, kapalı spor salonu, tenis kortları, halı saha gibi spor etkinliklerine imkân sağlayan mekânlarda bulunmaktadır. Kültürpark'ta 8000'den fazla ağaç ve 200 civarı bitki bulunmaktadır. Ağaçlar ve bitki örtüsünün künyesi çıkarılmış ve ağaçlar sigortalıdır (URL 26) (Şekil 2.16a ve Şekil 2.16b).

Şekil 2.16a. İzmir Kültürpark, URL 27

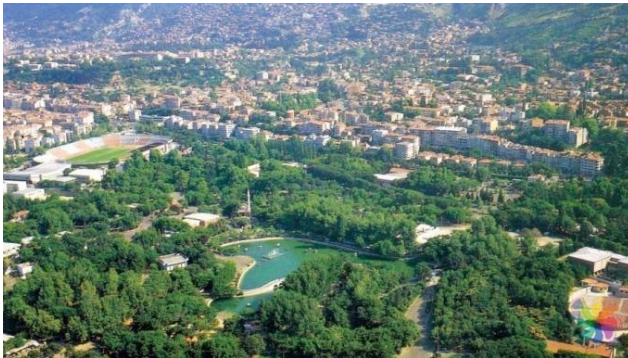

Şekil 2.16.b İzmir Kültürpark, URL 28

Reşat Oyal Kültürparkı (Bursa):

06 Temmuz 1955'te zamanın Belediye Başkanı Reşat OYAL tarafından hizmete açılan Kültürpark, 1963'te ilk kez düzenlenen "Bursa Festivali" ne ev sahipliği yapmıştır. 1992-1997 arasında birçok fuara da ev sahipliği yapan Kültürpark, 1999

yılında Belediye Meclisi'nin aldığı kararla kurucusu merhum Reşat Oyal'ın ismi ile anılmaya başlamıştır. 2006 yılında baştanbaşa yenilenmiş ve yepyeni bir çehre kazanmıştır. Toplam alanı 39,4 ha olan Kültürpark 2006'daki yenilenen yüzü ile 143.000 m² olan yeşil alanını 179.000 m² olarak genişletmiş ve daha fazla yeşil alana kavuşmuştur. Park içerisinde; koşu, bisiklet ve yürüyüş yolları, oturma ve dinlenme alanları, çeşmeler, heykeller, lunapark ve çocuk oyun alanları bulunmaktadır.170 bin metrekarelik yeşil alanda yaklaşık 6.000 ağaç bulunmaktadır (URL 29) (Şekil 2.17a ve Şekil 2.17b).

Şekil 2.17a. Reşat Oyal Kültürparkı, URL 30

Şekil 2. 17b. Reşat Oyal Kültürparkı, URL 31

2.2.5.3. İncelenen açık-yeşil alan uygulamalarına ilişkin genel değerlendirme

Kent ölçeğinde hizmet eden, büyüklükleri 0.5 ile 341 hektar arasında değişen yurt dışındaki ve Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde detaylıca incelenen parkların genel amaçlarının; buldukları kentlerde sosyo-kültürel açıdan refah seviyesini arttırmak, insanların ruh ve beden sağlıklarını korumak, fiziksel aktivite imkânı sağlamak, yaşam kalitesini arttırmak, rekreasyon olanağı sağlamak, kullanıcıların dinlenme ihtiyacını karşılamak olduğu gözlenmiştir.

Central Park sulak alanların korunması ve farklı türler için yaşam alanı oluşturması, Hyde Park önemli kutlamaların yapılması ve serbest konuşma kürsüsü ile sosyo-kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, Lüksemburg Bahçeleri içinde bulunan heykeller, anıtsal çeşmeler, sergi-konser alanlarıyla kültürel etkinliklere katkı sağlaması, Chulalongkom Centenary Park toprak ve çim alanlarıyla sert zemin miktarını azaltması ve yağmur suyunun verimli kullanılması, Klyde Worren Park tramvay-bisiklet-yaya entegrasyonunun sağlanmasıyla yürünebilirliği artırması fonksiyonlarını içerisinde barındırmaktadır.

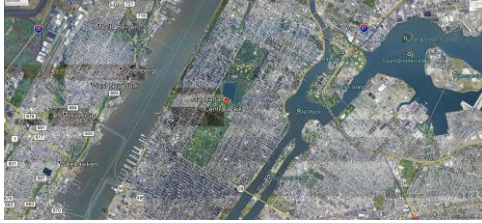

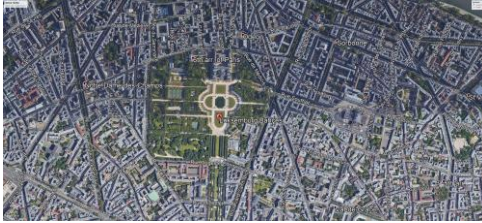
Seğmenler Parkı kent ekosistemine katkı sağlama, Gülhane Parkı tarihi alanları koruma ve farklı ağaç-bitki türlerine yaşam alanı oluşturma, Adana Merkez Park kentleşme ve araç trafiğinin olumsuz etkilerini en aza indirerek rekreasyon imkanı

sağlama, Altınpark kent ekosistemine katkı sağlayarak bilim merkezi sayesinde kullanıcıların öğrenimine katkı sağlama, İzmir Kültürpark insanların fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra ulusal ve uluslararası kültürel faaliyetlerde bulunma, Reşat Oyal Kültürparkı kullanıcıların şehir stresinden uzaklaşıp fiziksel aktivite ve kültürel etkinlikler ile sosyalleşmeyi sağlama fonksiyonlarını içerisinde barındırmaktadır.

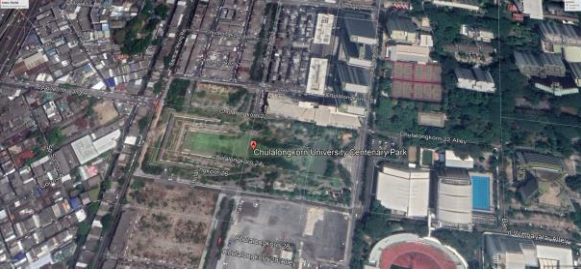
Kent ölçeğinde hizmet eden ve çevre kalitesini artıran parklara ilişkin ele alınan dünya çapında ve Türkiye'deki iyi park uygulamalarının; insanlara daha yaşanabilir alanlar sunmak, kullanıcıların sosyo-kültürel açıdan refah seviyelerini arttırmak, ruh ve beden sağlığını korumak, fiziksel aktivite imkânı sunmak, kente rekreasyon alanı kazandırmak, dinlenme ihtiyacını karşılamak vb. amaçlarla;

- 0.5-341 ha arasında değişen büyüklüklerde olduklarını,
 - İçlerinde sulak alanları koruma (Central Park, Lüksemburg Bahçeleri, Darling Limanı, Altınpark),
 - Serbest konuşma kürsüsü (Hyde Park),
 - Yürünebilirliği artırma ve toplu taşıma entegrasyonu (Yüzüncü Yıl Parkı, Darling Limanı, Klyde Warren Parkı, Adana Merkez Park),
 - Yağmur suyunu verimli kullanma (Yüzüncü Yıl Parkı),
 - İklim değişikliğinin etkisini azaltma (Yüzüncü Yıl Parkı),
 - Tarihi geçmişi koruma (Gülhane Parkı),
 - Fiziksel aktivite imkânı sunma (incelenen parkların hepsi),
 - Psikolojik rahatlama sağlama (incelenen parkların hepsi),
 - Kent ekosistemine katkı sağlama (incelenen parkların hepsi),
 - Kentsel çevre kalitesini artırma (incelenen parkların hepsi),
 - Kent estetiğine katkı sağlama (incelenen parkların hepsi) vb.
- fonksiyonlarını barındırdıkları görülmüştür (Çizelge 2.20).

Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları

ALAN ADI VE KONUMU	BÜYÜKLÜK (ha)	AMAÇ	FONKSİYON
<p>Central Park, Newyork, ABD</p> 	341	İnsanlara daha yaşanabilir çevreler oluşturmak ve insanların sosyal-kültürel açıdan refah seviyelerini arttırmayı amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sulak alanların korunması (göl, havza) ▪ Türler için yaşam alanı oluşturma ▪ Mikroklima özelliği gösterme ▪ Hava filtreleme ▪ Sosyal ve kültürel hizmetler sunma
<p>Hyde Park, Londra, İngiltere</p> 	140	Kent halkına günlük yaşamın baskısından kaçışlar için olanak tanıyan park; ulu ağaçları, geniş çim alanları ve su yüzeylerini kullanıcının yakınına getirerek onların ruh ve beden sağlığını korumayı amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Önemli olayların kutlamalarının yapılması ▪ 3 hektarlık gezinti yoluyla yürüyüş imkânı sunması ▪ Geniş oyun alanlarıyla fiziksel aktivite imkânı sunması ▪ Kültürel hizmetleri ile sosyal ilişkilerin geliştirilmesine imkân tanınması ▪ Kuzeydoğu köşesinde bulunan serbest konuşma kürsüsü ile insanlara düşüncelerini özgürce ifade etme imkânı sunma
<p>Lüksemburg Bahçesi, Paris, Fransa</p> 	25	Kent halkına doğal peyzaj unsurları içerisinde kültürel etkinliklere katılmasını ve spor-oyun alanlarıyla fiziksel aktivitelerini arttırmayı amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Orman ve göl varlığıyla rekreasyon imkânı sunma ▪ Psikolojik rahatlama sağlama ▪ İçerisinde bulunan heykeller, anıtsal çeşme ve köprü ile kültürel mirası koruma ve tanıma ▪ Sergiler ve konserler ile kültürel etkinlikler gerçekleştirme

Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları (devam)

ALAN ADI VE KONUMU	BÜYÜKLÜK (ha)	AMAÇ	FONKSİYON
<p>Darling Limanı Kamu Bölgesi, Sidney, Avustralya</p> 	20	Park alanının tamamında kamu bölgesini kent ile birleştirmek, insanların toplanmaları, dinlenmeleri ve fiziksel aktivite de bulunmaları amaçlanmaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kamu bölgesinin kent ile bütünleşmesini sağlama ▪ Oyun alanları ile fiziksel aktivite imkânı sunma ▪ Suya duyarlı kentsel tasarım anlayışını geliştirme ▪ Pazar alanı ile ekonomik fayda sağlama ▪ Yaya-bisiklet-toplu taşıma bağlantılarını güçlendirerek erişimi kolaylaştırma ▪ Sanat ve kültür merkezleri ile insanların sosyalleşmesine katkı sağlama ▪ Yeşil alanlar ile psikolojik rahatlama sağlama
<p>Yüzüncü Yıl Parkı, Chulalongkorn Centenary Park Tayland, Bangkok</p> 	1,2	Bangkok'un merkezindeki büyük bir üniversite kampüsünde yer alan park, yoğun kentsel alanlarda peyzaj mimarisinin ekolojik ve sosyal etkilerini arttırmayı amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bisiklet ve yaya yollarıyla kentin ana aksları ile bağlantı sağlama ▪ Müze, galeri ve sergi alanları ile sosyo-kültürel etkinlikleri artırma ▪ Ekolojik tasarım anlayışı ile iklim değişikliğinin etkilerini azaltma ▪ Toprak ve çim alan tasarımı ile sert zemin miktarını azaltarak suyun verimli kullanımını sağlama ▪ Yeşil alan miktarı ile taşkın riskini ve kentsel ısı adası etkisini azaltma ▪ Su arıtma sistemleri geliştirme ▪ Yeşil çatı özelliği ile yağmur suyunun verimli kullanımını sağlama

Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları (devam)

ALAN ADI VE KONUMU	BÜYÜKLÜK (ha)	AMAÇ	FONKSİYON
<p>Klyde Warren Park, Dallas, ABD</p> 	0.5	Park tasarımı eski bir çevre yolunu güzel bir şehir peyzajına dönüştürmeyi, yaşam kalitesine ve ekonomiye katkı sağlamayı amaçlamıştır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sürdürülebilirlik anlayışının peyzaj tasarımında yayılması ▪ Tramvay-bisiklet-yaya entegrasyonunu sağlayarak yürünebilirliği artırma ▪ Çocuk oyun alanları ile fiziksel aktivite imkânı sunma ▪ Gösteri ve konser alanları ile sosyal etkinliklere katkı sağlama ▪ Botanik bahçesi ile farklı bitki türlerinin görülmesi ve öğrenilmesini sağlama ▪ Okuma salonu ile kültür ve bilgi birikimini artırma ▪ Çim alanları ile psikolojik rahatlama sağlama
<p>Seğmenler Parkı, Ankara, Türkiye</p> 	6,7	Atatürk'ün 100. doğum yılına armağan olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği yarışma ile kente rekreasyon alanı kazandırılması amaçlanmıştır	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kent ekosistemine katkı sağlama ▪ Çocuklara oyun alanı imkânı sunma ▪ İçerisinde bulunan tiyatro, heykel ve su oyunları ile kültürel faaliyetler sunma ▪ Yakın çevresinde yaşayan insanlar için doğal peyzaj unsurlarıyla psikolojik rahatlama imkânı sunma

Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları (devam)

ALAN ADI VE KONUMU	BÜYÜKLÜK (ha)	AMAÇ	FONKSİYON
<p>Gülhane Parkı, İstanbul, Türkiye</p> 	16,3	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı olan Gülhane Parkı bulunduğu alan içerisinde taşıt trafiğinin olumsuz etkilerini azaltarak, tarihi önemiyle insanların dinlenme ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarihi geçmişi ile insanlara koruma bilincini aşılama ▪ Tarihi ve turistik değeri ile ziyaretçi sayısını arttırarak ekonomik fayda sağlama ▪ Farklı ağaç ve bitki türleri için yaşam alanı oluşturma ▪ Kentteki insanın şehrin stresinden uzaklaşıp doğayla baş başa kalmasını sağlanma ▪ Bulunduğu bölgenin çevre kalitesini arttırma
<p>Adana Merkez Park, Adana, Türkiye</p> 	30	Adana kent merkezinde farklı kullanım alanlarıyla (cami, alışveriş merkezi, yeşil alan) insanların sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayarak iyi vakit geçirmelerini amaçlamaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kentin bütün bölgelerinden ulaşılabilir olması ▪ Çocuk oyun alanları ve spor alanlarıyla fiziksel aktivite imkânı sunma ▪ Açık hava tiyatrosu ile kültürel etkinlikleri arttırma ▪ Yaya aksları sayesinde yürüyüş imkânı sunma ▪ Açık hava tiyatrosu ile kültürel etkinlikleri arttırma ▪ Kentleşme ve araç trafiğinin olumsuz etkilerini en aza indirme
<p>Altınpark, Ankara, Türkiye</p> 	64	Ankara ilinin rekreasyon ihtiyacını giderilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde kongre ve fuarların yapılması, insanların güven ve huzur içerisinde dinlenmesinin sağlanması, sosyal tesis ve etkinliklerle Türkiye’de ilkleri taşıyan modern bir yeşil alan olarak kullanılması amaçlanmaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yüksek yeşil alan miktarı ile kent ekosistemine katkı sağlanması ▪ Çiçeklik alanlarıyla kent estetiğine katkı sağlama ▪ Su unsurları ile psikolojik rahatlama imkânı sağlama ▪ Bilim merkezi ile öğretici alan imkânı sağlama ▪ Etkinlik ve fuar alanlarıyla insanların sosyalleşmesine katkı sağlama ▪ Çocuk oyun alanları ve spor alanlarıyla fiziksel aktivite imkânı sunma

Çizelge 2.20. Çevre kalitesini arttıran açık-yeşil alan uygulamaları (devam)

ALAN ADI VE KONUMU	BÜYÜKLÜK (ha)	AMAÇ	FONKSİYON
<p>Kültürpark, İzmir, Türkiye</p> 	42	Kültürpark'ın kurulmasındaki amaç; Atatürk'ün isteği doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer devletlerle olan ekonomik bağlantısını sağlamaktır. Daha sonraki yıllarda rekreasyon alanı olarak kullanılmaya başlanmıştır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kültür ve sanat merkeziyle ulusal ve uluslararası faaliyetlerde bulunması ▪ Açık hava tiyatrosu ile özellikle yaz aylarında insanların sosyalleşmesini sağlaması ▪ Spor salonu, tenis kulübü ve koşu yolu sayesinde fiziksel aktivite imkânı sunması ▪ Lunapark sayesinde çocuklar ve yetişkinler için oyun alanı imkânı sunma ▪ Botanik parkı sayesinde farklı bitki türlerini tanıma imkânı sunma
<p>Reşat Oyal Kültürparkı, Bursa, Türkiye</p> 	40	Bursa ilinde insanların sosyal-kültürel ve yeşil alan ihtiyacını karşılayarak iyi vakit geçirmeleri amaçlanmaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Güçlü yeşil dokusuyla insanlara psikolojik rahatlama imkânı sunma ▪ Koşu, bisiklet ve yürüyüş yolları ile fiziksel aktivite imkânı sunma ▪ Lunapark sayesinde çocuklar ve yetişkinler için oyun alanı imkânı sunma ▪ Kültürel faaliyetler sayesinde kent halkına sosyalleşme imkânı sunma ▪ Kentteki insanın şehrin stresinden uzaklaşıp doğayla baş başa kalmasını sağlanma

Kaynak: URL4, URL5, URL6, URL7, URL8, URL9, URL10, URL11, URL12, URL13, URL14, URL15, URL16, URL17, URL18, URL19, URL20, URL21, URL22, URL23, URL24, URL25, URL26, URL27, URL28, URL29, URL30, URL31'den faydalanılarak hazırlanmıştır.

2.2.6. Covid-19 pandemisi sürecinde açık-yeşil alanların durumu

Mart 2020 itibariyle ülkemizi ve tüm dünyayı etkisi altına alarak, kentlilerin günlük yaşam rutinlerinde ciddi anlamda farklılıklar oluşturan Covid-19 pandemisi ile açık-yeşil alanlarda da yeni tasarım ve planlama dinamikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, dünya kentlerinde kamusal açık-yeşil alanlarda, mevcut tasarımların revize edilme çalışmaları görülmektedir. Virüsün yayılımını azaltmak adına sosyal mesafeyi koruyan kent mobilyası tasarımları, çim alanlara daireler çizerek mekânsal düzenlemeler yapılması bunlardan bazılarıdır. Kamu kuruluşları tarafından yapılan böyle düzenlenmelerin yanında, kentliler de kendi mevcut yaşam alanlarında yeşil alanlar oluşturmaya çalışmaktadır. Bu süreç içerisinde binaların balkon ve teras gibi açık alanlarında saksılarda yenilebilir bitkilerin yetiştirilmesi gibi uğraşlar görülmektedir (Ersöz, 2020: 92).

Covid-19 pandemisi sebebiyle getirilen sosyal kısıtlamalar ve ev karantinaları büyük ölçüde kentlerde yaşayan insanların davranış ve algıları üzerinde etkili olmuştur. Farklı ülkelerde alınan ulusal düzeydeki kısıtlayıcı önlemlerde spor aktiviteleri ve halka açık toplantılar yasaklansa da insanların dışarıya çıkmalarına izin verilmiştir. Salgın sürecinin kontrol altına alınması aşamasında açık-yeşil alanların kullanımında azalmalar görülmektedir. Pandemi sürecinde insanların genellikle evlerine yürüme mesafesinde olan açık-yeşil alanları tercih ettikleri görülmektedir. Bu sebeple böyle bir salgın döneminde kentlerde bulunan açık-yeşil alanlara erişilebilirliğin önemi daha fazla anlaşılmaktadır (Ugolini ve ark., 2020: 1-9). Hala devam etmekte olan Covid-19 salgınında, yeşil alanlara erişim ve kullanım eğilimleri küresel olarak değişim göstermiştir. Dünya çapında hükümetler vatandaşlarından “yeni normal”i benimsemelerini talep etmektedir. Bu süreçte hastalığın yayılmasını engellemek için açık-yeşil alanların kullanımlarına da kısıtlamalar getirilmesiyle kentlerde insanlar mecburen açık-yeşil alanlardan kaçınmak durumunda kalmıştır. Özellikle sosyal mesafe kuralı açık-yeşil alanlardaki en temel kısıtlamalardan biridir. Kısıtlamalar sebebiyle park kullanımlarında azalmalar meydana gelse de insanlar bu süreçte streslerini azaltmak için öncelikle açık-yeşil alanlarda bulunmayı tercih etmişlerdir. Bu süreç aynı zamanda kentlerde açık-yeşil alanların yeniden anlamlandırılması ve değerinin yeniden keşfedilmesini sağlamıştır (Uchiyama and Kohsaka, 2020: 2-9).

2.3. Kentsel Mekânda Çevre Kalitesi Açısından Açık-Yeşil Alanları Değerlendiren Literatür Özeti

Yücel (2005) “Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması” isimli doktora tezinde kent parklarında kullanıcılar için kaliteli bir yaşam çevresi oluşturmada etkin olan kalite kriterlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu kalite kriterlerini aktivite ve kullanımlar (çeşitlilik), ulaşılabilirlik (okunaklılık), konfor ve imaj (güvenlik ve bakım) ve sosyallik (sahiplilik hissi) alt başlıklarında incelemiştir; İstanbul’un 3 ayrı bölgesindeki Maçka Parkı, Ulus Parkı ve Zeytinburnu örneklem alanları özelinde incelenmiştir. Örneklem alanlarda yapılan anket çalışması sonucunda kalite kriterlerinden konfor, imaj, güvenlik, bakım ve sosyallik kriterlerinin kullanıcıların parkları kaliteli olarak algılamalarında etkili kriterler olduğu, ancak çeşitlilik kriterinin kullanıcıların genel beğenilerini, dolayısıyla da parkı kaliteli olarak algılamalarını etkilemeyen bir kriter olduğu tespit edilmiştir.

Yavuzçehre ve Torlak (2006) belediyelerin kentsel yaşam kalitesine etkilerini Denizli Karşıyaka Mahallesi örneğinde analiz ettikleri çalışmalarında kişilerin kentsel yaşam kalitesinin belediye hizmetlerinin yeterliliği yanında kişilik özellikleri ve nesnel değişkenlerle de ilişkili olduğu üzerinde durmuşlardır. Bu özellikler; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışılan sektör, medeni durum, mahallede oturma süresi, bölgeye nereden geldiği, gelir ve konut sahipliliğidir. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesine olan etkileri ise güvenlik, sağlıklı bir çevre, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültür ve katılım değişkenleri temel alınarak incelenmiştir. Denizli’nin en çok göç alan bölgesi, Karşıyaka Mahallesi’nde yapılan bu çalışmada; bölgede yaşayanların gelir seviyelerinin çok düşük olması sonucu kişilerin kentin sunduğu imkânlardan faydalanamadığı, kentle bütünleşemediği, yaşam ve kentsel yaşam kalitelerini düşük buldukları, fakat bunlara rağmen bu kentte yaşamaktan memnun oldukları sonucuna varılmıştır.

İnceoğlu ve Aytuğ (2009) kalite kavramını meydanlar özelinde açıkladıkları çalışmalarında; Lynch (verimlilik, adalet), Nasar (doğallık, bakım, açıklık ve tanımlanmış mekân, tarihsel önem/içerik, düzen), Gehl (koruma, konfor, zevk) ve Roger Tym & Partners (canlılık, yer duygusu, giriş-bağlantı-hareket ve topluluk katılımı) vb. araştırmacıların kalite parametrelerini incelemişlerdir.

“Cumhuriyet Döneminde Antakya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sistemlerinin İrdelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Budak (2010) açık ve yeşil alanların, kent planlama ve planlamaya yönelik imar planları ile ilişkilerini ele almıştır. Çalışma

kapsamında Türkiye'deki kent planlaması ve yeşil alan politikalarını ele alan kanunlar/planlama mevzuatı-yeşil ağ ilişkisi, plan kademeleri incelenmiştir. Antakya kentinin mevcut açık ve yeşil alanları değerlendirilmiş, bu alanlara ilişkin günümüze kadar alınmış olan plan kararları incelenmiştir. Avrupa Birliği standartları baz alınarak kentler için belirlenmiş açık ve yeşil alan standartları ile kişi başına düşen yeşil alan miktarları, spor alanları, çocuk oyun alanları ve rekreasyon alanları belirlenmiştir. Açık ve yeşil alanların Antakya kentinin bazı mahallelerinde yoğunluk kazandığı, bazılarında ise hiç olmadığını tespit eden araştırmacı Antakya kent bütününde ise açık ve yeşil alanlar konusunda planlanmış bir sistemin olmadığı sonucuna varmıştır.

Yazıcıoğlu Halu (2010) “Kentsel Mekân Olarak Caddelerin Mekânsal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesi: Bağdat Caddesi Örneği” isimli doktora tezinde kentsel mekânın algısal/kavrayışsal, sosyal/davranışsal ve fiziksel/biçimsel özellikleri ile insan davranışı ve algısındaki yürümeye etkisini araştırmıştır. Örneklem alanı olarak İstanbul Anadolu Yakası'ndaki önemli bir aks olan Bağdat Caddesi seçilmiştir. Tarihsel süreklilik içinde prestij ve statü sembolü olmanın yanında insanların bir araya gelmesine hizmet eden bir rekreasyon alanı ve sosyalleşme merkezi olan Bağdat Caddesi'nin canlılığı, içerdiği yaşam enerjisi, mahalleleri ve konut dokusunun kente katkılarından bahsedilmiştir. Çalışma sonucunda Bağdat Caddesi'nin içerdiği yürüme olgusunun; sağlık, sosyalleşme ve günlük ihtiyaçların karşılanması amaçlarına hizmet etmesi bakımından ele alındığında, insanın yürümeye karar vermesini etkileyen ve sosyalleşme ihtiyacına cevap verebilen bir merkez ve rekreasyon mekânı olduğu tespit edilmiştir.

Çerçi (2012) çevresel kalitenin geçmişten günümüze değişimini mekânsal düzen, kimlik, yapı sağlığı ve malzeme, doğaya uygunluk parametreleriyle değerlendirmiştir.

Bekiryazıcı (2015) “Kentsel Açık-Yeşil Alanların Sağladığı Ekosistem Hizmetleri” isimli yüksek lisans tezinde kentlerdeki açık-yeşil alanların oluşturduğu ekosistem hizmetlerinin neler olduğu anlatılarak, bunların önemi üzerinde durmuştur. Çalışma kapsamında kentsel ekosistem tiplerinden olan açık-yeşil alanların sağladığı ekosistem hizmetleri anlatılarak, bu doğrultuda Trabzon örneğinde bu hizmetlerin geliştirilmesi yönünde bir öneri modeli geliştirilmiştir. Çalışmanın ana materyali olarak Trabzon Kent Merkezi içerisinde yer alan nüfus yoğunluğu ve kullanım açısından en önde gelen Meydan Parkı seçilmiştir. Ayrıca kentin açık-yeşil karakterini yansıtan diğer iki önemli (meydan parkından sonra) açık-yeşil alan olan Boztepe ve Sahil kesimi çalışma alanıyla ilişkilendirilerek modeli ortaya konulmaya çalışılmıştır. Alanlarla ilgili

fotoğraf çekimleri yapılmış, uydu görüntüleri toplanmış ve iklim, hava kirliliği, gürültü kirliliği ile ilgili toplanan verilerle, bu alanların sağladığı hizmetlerle ilgili tespit yapılması amaçlanmıştır. Tasarım modeli oluşturulurken Autocad ve Photoshop cs 6 isimli programlar kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Trabzon kent merkezindeki açık yeşil alan miktarının yetersiz olduğu yeşil alan miktarının artırılmasının kent açısından oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir.

“Toplu Taşıım Sistemlerinin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi: İstanbul Kadıköy-Kartal Metro Örneği” isimli yüksek lisans çalışmasında Özhekim (2016) ise kentsel yaşam kalitesini şehir planlama disipliniyle bağlantılı olarak, kentlerin temel fonksiyonlarından olan ulaşım açısından değerlendirmiştir. Kentsel yaşam kalitesinin nesnel göstergeleri içinde seyahat süresi, erişim süresi ve mesafesi; öznel göstergeleri içinde ise ulaşım türüne dair konfor, ulaşılabilirlik, erişilebilirlik, güvenlik, seyahat süresi, müşteri hizmetleri, bilgi edinme ve çevresel etkilerden memnuniyet incelenmiştir. Çalışma sonucunda metro ile birlikte evden-işe ya da evden-okula tek yönlü ortalama seyahat süresi (49 dakika) bulunmuştur. Ayrıca memnuniyet sıralamasında ilk sırada; yaklaşık %90 ile seyahat süresi, ardından sırayla ulaşılabilirlik, konfor, bilgi edinme, erişilebilirlik, çevresel etki ve güvenlik kriterlerinin geldiği tespit edilmiştir.

Salihoğlu (2016) hazırladığı “Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltmesinde Boş Zaman Aktivitelerinin Rolü: İstanbul Örneği” isimli doktora tezinde boş zaman ve kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Boş zaman aktivite tercihleri, boş zaman aktivitelerine katılım, boş zaman aktivitelerinden memnuniyet, boş zamanların değerlendirildiği mekânların çeşitli özellikleri ve kullanıcılar tarafından bu özelliklerin nasıl algılandığı, bireysel ve demografik özelliklere göre tercih, algı, katılım ve memnuniyet konularının nasıl farklılaştığı, yaşamın diğer boyutları ve kentte yer alan diğer arazi kullanımlar ile kentsel yaşam kalitesi ve boş zamanın ilişkileri konuları tez genelinde tartışılmıştır. Çalışma sonucunda İstanbul Metropolitan Alanı’nda boş zaman değerlendirme aktivitelerinin dengesiz bir dağılıma sahip olduğunu tespit edilmiştir. Kültürel aktivite tercihlerinin yanında; son yıllarda hızla artan alışveriş merkezlerinin etkisiyle kentlinin rekreatif alışveriş tercihleri de kent merkezinden uzaklaşma eğiliminde olduğu görülmüştür.

Yılmaz (2016) “İstanbul Sancaktepe İlçesi Kentsel Açık Yeşil Alan Sistemlerinin İrdelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde ilçe genelinde kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının yeterliliğinin belirlenmesi, mevcut açık yeşil alanların

dağılımı ve fonksiyonel niteliklerinin belirlenmesi, mevcut açık-yeşil alanların etki yarıçapları kullanılarak ulaşılabilirlik analizinin yapılması, mevcut açık yeşil alanların dağılımı ve fonksiyonel niteliklerinin belirlenmesi çalışmalarını yapmıştır. Çalışma sonucunda Sancaktepe kent bölgesinde kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının 3,73 m²/kişi ile en yüksek Abdurrahmangazi Mahallesi ve arkasından 3,59 m²/kişi ile Osmangazi Mahallesinde yer alırken Safa Mahallesi 0,04 m²/kişi ile en düşük aktif yeşil alana sahip olduğu tespit edilmiştir.

İlgazi (2018) “Kentsel Yaşam Kalitesinin Sosyal Çevre Boyutu Sarıyer Örneği” isimli yüksek lisans tezinde kent, kentleşme ve kentlileşme, sürdürülebilirlik, kentsel dönüşüm ve kentsel yaşam kalitesi üzerinde durmuş ve Sarıyer’in genel özellikleri ile sosyokültürel ve ekonomik yapısını araştırarak, Sarıyer’in yaşam kalitesinde sosyal çevrenin etkisini incelemiştir.

Tepe (2018) “Açık ve Yeşil Alanların Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisinin Belirlenmesi: Sancaktepe Örneği” adlı doktora tezinde ise yeşil alanların sosyal bütünleşme ve konut çevresi konuları çerçevesinde yaşam kalitesine olan etkilerini araştırmıştır. Yeşil alanların yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin belirlenmesi ve yaşam kalitesinin artırılması noktasında kentsel yeşil alanlarının önemini ortaya konması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Yeni kentleşmekte olan yeşil alan rezervlerinin çokluğuyla dikkat çeken İstanbul ili Sancaktepe ilçesi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanı yapı gelişim süreci ve yapı yoğunluklarına göre ayrılan dört bölge içerisindeki yeşil alanların mevcut durumu bir envanter oluşturacak şekilde ortaya konulmuştur. İlçe nüfusu yeşil alan büyüklükleri ile karşılaştırılarak kişi başına düşen yeşil alan miktarları tespit edilmiş ve sonuçlar imar normları ile kıyaslanmıştır. Çalışma sonucunda yeşil alanların yaşam kalitesine olumlu yönde katkı sağladığı, yeşil alanların alansal büyüklükleri bakımından geliştirilmesinin yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir etken olduğu fakat tek başına yeterli olamayacağı görülmüştür. Özellikle plansız gelişmiş konut alanlarında yeşil alanların niteliklerinin geliştirilmesi ve konut çevresiyle bir bütün içerisinde ele alınarak düzenlenmesi, yeşil alanların fiziksel aktivite açısından geliştirilmesi o bölgelerde yaşayanların yaşam kalitesinin artırılması bakımından önem taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Mısırlı ve arkadaşlarının (2019) “Doğal ve Kültürel Kent Kimliklerinin Belirlenmesi: Edirne İli Karaağaç Mahallesi Örneği” isimli makalesinde; Edirne İli Karaağaç Mahallesi’nin kimlik öğelerinin belirlenerek ileriye dönük yapılacak planlama çalışmalarına bir altlık oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında örnek alana

ilişkin; ulaşım durumu, yerleşim dokusu, doluluk-boşluk analizi, kat yükseklikleri analizi, nüfus yoğunlukları analizi, kentsel sit alanı ve tescilli yapılar ile doğal sit alanları bulgularına ilişkin haritalar hazırlanarak, mevcut durum tespiti yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda alana ilişkin güçlü ve zayıf yönler belirlenerek, alanın kimlik değerlerinin güçlenmesine yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

“Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi” konulu bu tez çalışmasında Malatya kenti açık-yeşil alan sistemi içerisinde büyüklükleri, nitelikleri, ulaşılabilirlikleri ve kullanıcı türleri bakımından kent düzeyine hitap eden iki önemli park durumundaki Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı saha çalışması kapsamında örnek çalışma alanları olarak tercih edilmiştir. Örneklem alanlarının belirlenmesinde ise; “(1) Malatya kent merkezinde yaşayan kullanıcıların aktif olarak kullandığı kent bütünü ölçeğinde açık-yeşil alan niteliği taşımaları, (2) etki alanıyla bütün bir kente hizmet eden büyüklük ve işleve sahip olmaları, (3) kullanıcıların rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri, (4) kullanıcıların yalnız ya da grup halinde (aile, arkadaş, akraba gibi) vakit geçirebilmelerine imkân tanınmaları, (5) yürüyüş yapabilme imkânına sahip olmaları, (6) her iki parkın da hem il dışından gelen kullanıcılar hem de yerel halk tarafından en çok tercih edilen açık-yeşil alanlar olmaları ve (7) iki parkın Malatya kent merkezinde farklı konumlarda yer almaları nedeniyle konuyu kıyaslamalı değerlendirmeyi olanaklı kılmaları” gerekçeleri etkili olmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde tezin ana materyali durumundaki “*Malatya kentine ilişkin genel bilgiler*”, “*Malatya kentinin planlama süreci*”, “*Malatya kentinin açık-yeşil alan durumu*” genel çerçevede ele alınmakta; literatür taraması, saha çalışması ve anket uygulamasından oluşan üç aşamalı tez “*yöntem*”i açıklanmaktadır.

3.1. Materyal

3.1.1. Malatya kentine ilişkin genel bilgiler

Malatya; Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Havzasında ve Adıyaman, Malatya, Elazığ, Bingöl, Muş, Van çöküntü alanının güneybatı ucunda yer almaktadır. Çevresi doğuda Elazığ ve Diyarbakır, güneyde Adıyaman, batıda Kahramanmaraş, kuzeyde Sivas ve Erzincan illeri çevrilidir. İl topraklarının yüzölçümü 12.313 km² olup, 35 54' ve 39 03' kuzey enlemleri ile 38 45' ve 39 08' doğu boylamları arasında kalmaktadır. Malatya, Sultansuyu ve Sürgü çayı vadileri ile Akdeniz'e, Tohma Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturmaktadır (URL 32) (Şekil 3.1; Şekil 3.2).

Şekil 3.1. Malatya İli İdari Sınırları

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi

Şekil 3.2. Malatya ili mevcut durum haritası

Kaynak: ÇDP Açıklama Raporu, 2018: 43

2019 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; Malatya'nın toplam nüfusu 31 Aralık 2019 itibarı ile 800.165'tir. En büyük nüfus 319.618 kişi ile Yeşilyurt ilçesinde, daha sonra 304.787 kişi ile Battalgazi ilçesinde ikamet etmektedir (URL 33). Malatya 2012 yılında 6360 sayılı Büyükşehir Yasası kapsamında Büyükşehir statüsü kazanmıştır. 2012 yılında, ilde 14 ilçe, ilçe merkezleriyle beraber 53 belediye ve 495 köy olan idari yapı; büyükşehir statüsünden sonra, 1 Büyükşehir Belediyesi ve 13 ilçe belediyesi ile 717 adet mahalle şekline dönüşmüştür (Malatya Büyükşehir Belediyesi).

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP) Açıklama Raporu'nda Malatya ilinin mevcut eğilimleri göz önünde bulundurulduğunda 2040 yılı için nüfus kabulünün 1.160.000 kişi, ortalama yoğunluğun ise 70 kişi/ha olduğu belirtilmiştir. (Çizelge 3.1)

Çizelge 3.1. Malatya ili 2040 yılı nüfus projeksiyonu

Mevcut (2014)			2040					
Nüfus (kişi)	Alan (ha)	Yoğunluk (kişi/ha)	Nüfus (kişi)	Toplam Yerleşim Alanı (ha)	Yoğunluk (kişi/ha)	Gelişme Alanı (ha)	Bağlık Bahçelik Alanlar (ha)	Toplam Gelişme Alanı (ha)
583.579	6971	83	1.160.000	16.439	70	4568	4900	9468

Kaynak: Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli ÇDP Açıklama Raporu, 2018: 44

Malatya ilinde toplam 1.168 km karayolu ağı bulunmaktadır. Bunun 514 km'si devlet yolu, 654 km'si il yolu statüsündedir. İldeki toplam karayolu ağının 423 km'si bölünmüş yoldur. Kentin demiryolu ağı; doğu, batı, kuzey ve güneyi birbirine bağlayan bir köprü vazifesi görmektedir. Malatya dâhilindeki demiryolu ağı toplamı 238 km olup, ülke genelindeki demir yolları ağının yaklaşık %3'ünü teşkil etmektedir. Doğu ve

güneydoğu ile iç ve batı Anadolu arasındaki demiryolu ulaşımında önemli bir kavşak noktasında bulunan Malatya'dan düzenli yük ve yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. Malatya, sivil havacılık ulaşımına 1941 yılında açılan Erhaç Hava Alanı şehir merkezine 32 km uzaklıktadır. Havaalanında yurt dışı uçuşları da yapılmaktadır (URL 34).

Malatya il toprakları eskiden önemli kent toprakları ile kaplıyken sahip olduğu bitki örtüsü zamanla yok olmuştur. İl arazisinin 367.253 hektarı (% 30)'u ormanlık ve fundalıklarla, 125.156 hektarı (% 10)'u ise çayır ve meralarla kaplıdır (URL 35).

Malatya ili sosyo-ekonomik yapısı sebebiyle bölgesinde önemli bir cazibe merkezi durumundadır. Özellikle kayısı meyvesi 80'li yıllardaki dışa açık ekonomiye geçiş sürecinde önemli bir ihracat ürünü haline gelmiştir ve ilin ekonomik gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından en son 2003 yılında yayınlanan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre Malatya il geneli olarak tüm iller içerisinde sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 41. sırada yer almıştır. Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan "2011 Yılı İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre ise Malatya 81 il arasında 42. sırada yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan İllerde Yaşam Endeksi-2015 sıralamasında Malatya tüm iller sıralamasında 53. sırada yer almıştır (URL 36).

3.1.2. Malatya kentinin planlama süreci

Malatya kentinin mekânsal gelişimi incelendiğinde kentin ilk yerleşim alanının günümüzde I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olan; M.Ö. 5000 yıllarından M.S. 11. yy'a kadar olan süreçte yerleşim yeri olarak kullanılan Arslantepe Höyüğü ve çevresi olduğu bilinmektedir. Malatya'nın 7 km kuzeydoğusunda, Fırat ırmağının (Karakaya Baraj Gölü) batı kıyısı yakınındaki Orduzu Beldesinde yer alan Arslantepe Höyüğü'nün Kültür Dolgusu 30 m. yüksekliğindedir. M.S. 5-6. yy.lar arasında Roma köyü olarak kullanılmış ve daha sonra Bizans Nekropolü (mezarlık) olarak yerleşimini tamamlamıştır (URL 37). Höyük 1961 yılından itibaren İtalyan Arkeoloji Heyeti tarafından kazılmaktadır. Alan Anadolu'da Malatya Ovası'nın zenginliği ve geçmişini gözler önüne sermek açısından oldukça önem taşımaktadır (URL 38) (Şekil 3.3a; Şekil 3.3b).

Şekil 3.3a. Malatya Arslantepe Höyüğü, URL 39

Şekil 3.3b Malatya Arslantepe Höyüğü, URL 39

1838-1839 Osmanlı-Mısır Savaşları esnasında Hafız Mehmet Paşa tarafından ordu Eski Malatya içindeki evlere yerleştirilmiştir. Yazı her sene bağlar bölgesi olarak anılan Aspuzu'da geçiren halk yaz sonunda kente inememiş ve kışı da burada geçirmiştir. Malatya'nın yerlileri için bu durum onların sürekli yerleşim yerini tayin eden bir gelişme olmuştur. (Başgelen, 1998:5; aktaran Karabacak, 2013, 347). Malatya ilinde Osmanlı döneminde yaşanan bu gelişmeler kentin mekânsal gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu gelişmelerden sonra bağların bulunduğu Aspuzu yöresi bugünkü Malatya olarak gelişmeye başlamıştır.

Yeni Malatya'nın kurulduğu Aspuzu yöresi, sulu bahçeler ve bağlardan oluşmaktadır. Ayrıca bu alanın bağ ve çevrelerinde ufak yerleşim yerleri de bulunmaktadır. Zamanla dış Aspuzu ile birleşerek bölgenin mekânsal gelişine katkı sağlamıştır. Malatya kenti 19. yy.' a kadar küçük bir kent olarak kalmış asıl gelişmesi Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte; 20 Nisan 1924 Anayasası'nın 89. maddesiyle Malatya il statüsüne kavuşmuştur (URL 40). Cumhuriyet döneminde 1927 yılında Elazığ-Malatya karayolu ve 1931 yılında demiryolunun gelmesi ile birlikte kentin gelişimi büyük bir ivme kazanmıştır (Malatya Büyükşehir Belediyesi).

Malatya kenti planlaması 1930'lu yıllara kadar uzanan bir geçmişe dayanmaktadır. O dönemde Ankara kent planlaması için Türkiye'ye gelmiş olan ünlü alman kent Plancısı Harmen Jansen'in destekleriyle 4 ana sanayi tesisinin etrafında 30.000 nüfuslu bir bahçe kent modeliyle 1935 yılında düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu sanayi tesisleri kente girişten merkeze doğru sırasıyla Şeker Fabrikası, Vagon Fabrikası, Mensucat Fabrikası ve Tekel Fabrikası olarak planlanmıştır (Altan, 2010; aktaran Demiral ve Evin, 2014:81-82).

Harmen Jansen'in bahçe kent planı 1954 yılında İller Bankası'nın yaptığı planla değişikliğe uğramış kentin gelişimi doğuya Elazığ yönüne kaydırılarak bugünkü ana ulaşım arterleri olan Fuzuli Caddesi, Turgut Temelli Caddesi kullanıma açılmıştır. 1954 yılında doğu-batı istikametinde çevre yolu çalışmalarına başlanmış, 1970 yılıyla birlikte ilk çevre yolu oluşturulmuştur. 1975 yılında ise İnönü Üniversitesi kurulmuştur. 1976 yılında Özsan Sanayi Sitesi olarak anılan Küçük Sanayi Sitesi yapılmıştır. 1979' da 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yapılmıştır (Malatya Büyükşehir Belediyesi).

1980'lerde göç ve kentleşme sonucu hızlı bir nüfus artışı yaşanmasıyla birlikte plansız gelişmenin önü açılarak, kent kuzeye doğru genişlemiştir. 1986 yılında Ahmet Uzel tarafından revizyon imar planı yapılmıştır. 1988 yılında I. OSB kurulmuştur. 2000 yılında, 1979 yılında hazırlanan ÇDP yürürlükten kaldırılmıştır. 2000'lerden sonra Tekel ve Sümerbank'ın özelleştirilmesi ile bu işletme arazileri kent için büyük alan kullanımı gerektiren belediye binası, AVM gibi yapılara dönüştürülmüştür. 2009 yılında 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planı hazırlanmıştır. 6360 sayılı Büyükşehir Yasası'nın 12 Kasım 2012 yılında kabulü ile Malatya'nın Büyükşehir olma süreci başlamıştır. Yeşilyurt ve Battalgazi ilçeleri kent alanına eklenmiştir (Malatya Büyükşehir Belediyesi). Çizelge 3.2'de Malatya ilinin tarihsel süreçte mekânsal gelişimi belirtilmiştir.

Çizelge 3.2. Malatya ilinin tarihsel süreçte mekânsal gelişimi

Tarih:	Yapılan Çalışmalar:
MÖ 5000-MS 11 yy'a Kadar	Arslantepo yerleşim alanında ikamet edilmektedir.
1800'lü Yıllar	1838-Eski Malatya Osmanlı Ordusu tarafından karargah olarak kullanılmaya başlanmış, halk Eski Malatya'yı terk ederek bugünkü şehir merkezine (Aspuzu) göç etmiştir.
	1892-Malatya ilinde ilk büyük imar planı çalışması (yol istikamet planı) kapsamında şehir merkezinde yer alan mahallelere yol çalışması yapılmıştır.
1920'li Yıllar	1924-1924 Anayasası ile birlikte Malatya il statüsüne kavuşmuştur.
	1927-Cumhuriyet döneminde 1927 yılında Elazığ-Malatya karayolu yapılmıştır.
1930'lu yıllar	1930-Sanayileşme faaliyetleri (Sümerbank dokuma fabrikası fabrikasının açılması) nedeniyle batı yönündeki kent gelişimi hızlanmıştır.
	1931-Kente demiryolunun gelmesi ile birlikte kentin gelişimi büyük bir ivme kazanmıştır.
	1935-Malatya-Elazığ demiryolu açılmıştır. İsmet İnönü tarafından görevlendirilen Jansen ve ekibi tarafından "Bahçe Kent" konseptli 40 bin kişilik bir imar planı hazırlanmıştır. 1937-Malatya-Sivas demiryolu hattı açılmıştır.
1940'lı Yıllar	1940- Malatya ili sanayi kentine dönüşmeye başlamıştır.
	1941-Hükümet Binası açılmış ve kenti ikiye ayıran İnönü Caddesi ana arter haline gelmiştir.
1950'li Yıllar	1954-İller Bankasının yapmış olduğu Nazım İmar Planı ile kentin gelişimi Elazığ yönüne kaydırılarak, günümüzdeki ulaşım arterlerinden Fuzuli Caddesi, Turgut Temelli gibi caddeler kullanıma açılmıştır.

Çizelge 3.2. Malatya ilinin tarihsel süreçte mekânsal gelişimi (devamı)

Tarih:	Yapılan Çalışmalar:
1950'li Yıllar	1956-Şeker fabrikasının açılmasıyla yerleşim alanları istasyondan da batıya Kayseri yolu istikametine gelişme göstermiştir.
1960'lı Yıllar	Bu yıllarda sanayileşme hareketleri devam etmiştir.
1970'li Yıllar	1970-İlk çevre yolu oluşturulmuştur.
	1975-İnönü Üniversitesi kurulmuştur.
	1976-Özsan Sanayi Sitesi olarak anılan Küçük Sanayi Sitesi yapılmıştır.
	1979-1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yapılmıştır.
1980'li Yıllar	1980-Göç ve kentleşme sonucu hızlı bir nüfus artışı yaşanmasıyla birlikte plansız gelişmenin önü açılarak, kent kuzeye doğru genişlemiştir.
	1986-Ahmet Uzel tarafından revizyon imar planı yapılmıştır.
	1988- I. OSB kurulmuştur.
2000'li Yıllar	2000-Tekel ve Sümerbank'ın özelleştirilmesi ile bu işletme arazileri kent için büyük alan kullanımı gerektiren belediye binası, AVM gibi yapılara dönüşmüştür.
	2009-1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planı hazırlanmıştır.
	2012-On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 12 Kasım 2012 yılında kabulü ile Malatya'nın Büyükşehir olma süreci başlamıştır. Yeşilyurt ve Battalgazi İlçeleri kent alanına eklenmiştir.

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Malatya'da kentsel gelişmeye yön veren ve dolayısıyla imar planlarını da yönlendiren eşikler kenti her yönden sınırlandırmıştır. Kentin kuzeyindeki verimli tarım toprakları ve güneyindeki Beydağları en önemli eşiklerdir. Büyükşehir olmadan önce batıda Barguzu–Yakınca belediye sınırı, güneyde Beydağı, kuzeyinde Battalgazi ve Orduzu belediye sınırları bulunmaktadır. Hem eşik sınırları hem de çevre belediyelerin merkeze çok yakın olmasından dolayı yapılan imar planları genellikle kısıtlı ve dar bir alanda uygulanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan imar planları çoğunlukla sınırları genişlemeyen fakat konut/yapılaşma yoğunluğunu artıran planlar şeklinde olmuştur. Malatya'da merkezi iş alanı dokusu güney ve batıya doğru gelişim göstermiştir. Uzun bir dönem bu doğrultuda gelişim gerçekleştirildikten sonra bazı plan değişiklikleriyle 1989 yılında Bulgurlu, Amurlu ve İnönü Üniversitesi yerleşim alanı mücavir alan olarak plan sınırlarına dâhil edilmiştir. 2012 yılında kentin büyükşehir olmasıyla birlikte tüm il sınırları plan sınırlarına dâhil edilmiştir (Malatya Büyükşehir Belediyesi).

1930 Yılı Harmen Jansen Planı:

Malatya kenti planlaması 1930'lu yıllara kadar uzanan bir geçmişe dayanır. O dönemde Ankara kent planlaması için Türkiye'ye gelmiş olan ünlü Alman Kent Plancısı Hermann Jansen'in destekleriyle 1935 yılında 40.000 nüfuslu bir 'Bahçe Şehir' modeliyle düzenlenmesine karar verilmiştir.

1954 Yılı Nazım İmar Planı:

1954 yılında hazırlanan nazım imar planında amaç; kenti yeni açılacak olan çevre yoluyla şekillendirmek ve sanayi gelişimine olanak sağlamak olmuştur. Kentin

kuzeyinde kalan verimli tarım toprakları nedeniyle gelişmenin çevre yolunun kuzeyinden itibaren azalarak devam etmesi öngörülmüştür. Ana Kararları:

- Kentin doğu-batı yönünden geçen 50 m'lik bir çevre yolu önerilmiştir.
- Şeker Fabrikası, Devlet Demir Yolları, Sümerbank, Tekel Sigara Fabrikası kentin batı yönündeki gelişmesinde eşik olarak görülmüştür.
- Kentin güneybatı yönündeki verimli tarım toprakları nedeni ile gelişme konut alanları güneye yönlenmiştir.
- Kentin kuzey yönündeki verimli tarım toprakları nedeniyle çevre yolundan sonra yoğunluk azaltılarak gelişime devam edilmiştir.
- Sümerbank İplik Fabrikasının ve çevre yolunun kuzeyinde KSS ve KSS'nin de kuzeyine Sanayi Bölgesi önerilmiştir. Bu Sanayi Bölgesine hizmet vermesi amacı ile bölge içine demiryolu bağlantısı önerilmiştir.
- Güneyde plan sınırı olarak kanal ve topoğrafya eşik olarak kabul edilmiştir.

1979 Yılı 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı-İller Bankası Planı:

Malatya kenti için, çevresi ile bütüncül bir imar planına ihtiyaç duyulmuştur. İller Bankası tarafından 1978 de araştırmaları başlatılmış olan Malatya 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı 1979 yılında tamamlanmıştır. Yoğun olarak doğu-batı doğrultusunda önerilen alanlar ile kent gelişimini düzenleyen bu Çevre Düzeni İmar Planı 2000 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır.

1986 Yılı 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı İller Bankası- Ahmet Uzel-Kamutay Türkoğlu:

1954 Yılı Nazım İmar Planı'nın yerine 1986 yılında yeni bir plan yapılması uygun görülmüştür. 1986 tarihli Nazım İmar Planı, 1954 yılında yapılan planın revizyonu niteliğindedir. Planda arazi kullanım-ulaşım ilişkilerinin birbirini tamamlayan bir bütün olarak ele alınıp, geliştirilmesi düşünülmüştür. Ana Kararları:

- ÇDP kararlarından gelen kentin güney kesimine hizmet vermesi için 35 m'lik bir ana arter önerilmiştir.
- Kentin batı çıkışında şehirlerarası Otobüs Terminali önerilmiştir.
- Kentin doğu çıkışında, İnönü Askeri Kışlası'nın doğusunda KDKÇA ve düşük yoğunluklu konut alanları önerilmiştir.
- Hanımınçiftliği ve Orduzu mahalleleri sahip oldukları verimli tarım toprakları nedeniyle planda tarımsal niteliği korunacak alanlar olarak öngörülmüştür.

- Orduzu Mahallesi'nde bulunan doğal güzellikler nedeni ile rekreasyon alanları ve göle bakan tepelik alanlarda ağaçlandırılacak alanlar önerilmiştir.
- MİA yönelimi, yeni açılan Fuzuli Caddesi, Turan Emeksiz Caddesi ve Kışla Caddesi boyunca olmuştur.
- Kentin doğu çıkışında doğu il ve ilçelere yönelik Terminal Alanı önerilmiştir.
- Öneri Doğu Garajı'ndan itibaren Çevreyolu doğu yönüne doğru 70 m olarak önerilmiştir.

1999-1/5000 Ölçekli İlave Revizyon Planı:

Ana Kararları:

- Orduzu ve Hanımınçiftliği mahalleleri 1999'dan önce belediye oldukları için 1999 Nazım İmar Planında imar planı sınırı dışında tutulmuştur.
- Sümerbank Dokuma Fabrikasının batısı Belediye Hizmet Alanı olarak önerilmiştir.
- Kentin güney bölgesinde eğimli arazi üzerinde düşük yoğunluklu gelişme konut alanları önerilmiştir.
- Planın güney sınırında bölge parkları ve yeşil kuşak önerilmiştir.
- Kentin güney bölgelerinde topoğrafyanın müsait olduğu bölgelerde toplu konut alanları önerilmiştir.
- Mevcut Malatya Şeker Fabrikası yerine Fuar-Rekreasyon ve Sosyal Merkez Alanı önerilmiştir.
- 1986 Planında çevresi rekreasyon alanı olarak önerilen Fuar Alanı'nın 1999 Nazım İmar Planında Spor Kompleksi, Turistik Otel Alanı, Şehir Parkı önerilmiştir.
- Kentin kuzeybatısında hizmet grupları sitesi, yaş sebze ve meyve hali, ucuz toplu konut alanları, şehir parkı ve sosyal tesis alanı, nakliyatçılar garajı ve mahrukatçılar sitesi önerilmiştir. Bu kullanımlar çok büyük alan gerektiren öneriler olduğu için kentin gelişimini kuzeye doğru yönlendirmiştir.
- Çevre yolunun genişliği 55 m'ye çıkarılmıştır.

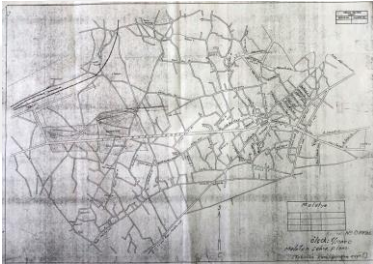
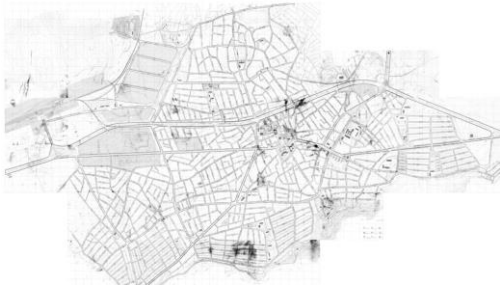

2009 Yılı 1/5000 ve 1/1000 ölçekli ilave ve Revizyon İmar Planı:

2009 yılında hazırlanan revizyon imar planında MİA, kentin fiziki merkezinde yer almaktadır. Eski planlarda kentin dışında bulunan sanayi, 2009 planında Malatya'nın fiziki merkezinde yer almaktadır. Sümerbank Dokuma Fabrikası alanının Belediye Hizmet Binasına dönüşmesiyle etrafındaki kullanımlarda değişimler

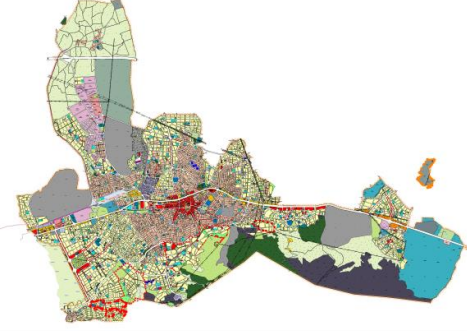

gözlemlenmiştir. Belediyenin yakınında AVM'nin açılması ve Tekel Fabrikasının Alışveriş Merkezine dönüşmesi ve bu sayede İnönü Caddesi boyunca ticaret alanlarının batı yönünde gelişmesi, sanat sokağı, parklar, Malatya Kültür Merkezinin açılması bu değişiklikler arasındadır. Kentin kuzey batısında yaş sebze ve meyve hali, buğday toptancıları, gıda toptancıları gibi hizmet grupları sitesi oluşturulması hedeflenmiştir. Malatya Park AVM Malatya'nın ilk alışveriş merkezi konumundadır. Sümerbank Bez Fabrikası'nın dönüştürülmesiyle 2009 yılında açılmıştır. Belediye ve Abdullah Gül Parkı ile birlikte merkezin batı yönünde gelişmesine katkıda bulunmuştur (Malatya Büyükşehir Belediyesi).

Malatya ilinde yapılan planların kronolojik sıralaması Çizelge 3.3' te gösterilmiştir:

Çizelge 3.3. Malatya ilinde yapılan planların kronolojik sıralaması

Yıl:	Adı:	Plan Görseli:
1935	Jansen Planı	
1954	1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı-İller Bankası (Yarışma)	
1979	1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı-İller Bankası	
1986	1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı İller Bankası- Ahmet Uzel-Kamutay Türkoğlu	

Çizelge 3.3. Malatya ilinde yapılan planların kronolojik sıralaması (devamı)

1999	1/5.000 Ölçekli İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı ANAKENT Bülent Coşkun	
2009	1/5000 Ölçekli İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı	
2009	1/1000 Ölçekli İlave ve Revizyon Uygulama İmar Planı UTTA Planlama	
2012	1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (Onaylanmamış) Banu Aksel Gürün	
2012	Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) [Plan Projeksiyon Yılı:2040]	
2018	Malatya İli 1/50.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Kutluay Planlama- Aks Planlama [Plan Projeksiyon Yılı:2040]	
2018	Malatya İli 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı [Plan Projeksiyon Yılı:2040]	
2018	Malatya İli 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Çalışmaları [Plan Projeksiyon Yılı:2040]	

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgiler dâhilinde yazar tarafından hazırlanmıştır.

Malatya kenti için 1930'lu yıllardan itibaren hazırlanan imar planlarında zaman zaman yeşil alan kavramı ön plana çıkarılsa da bu uzun yıllar içerisinde uygulama da yetersiz kalmıştır. Kentte bulunan parklar daha çok mahalle ölçeğinde olmuştur. Ancak yeterli peyzaj düzenlemelerinin yapılmadığı mahalle ölçeğindeki bu parklar kentin rekreasyon ihtiyacını karşılayıp sosyalleşmesini sağlayan alanlara dönüşmemiştir. 2010'lu yıllarda kent merkezinde büyük ölçekli açık-yeşil alanların

yapımına daha fazla özen gösterilmiştir. Son yıllarda ise açık-yeşil alanların millet bahçeleri oluşturulup bu bahçelerle birleştirilmesi yerel yönetimin gündemindedir.

3.1.3. Malatya kentinin açık-yeşil alan durumu

Doğu Anadolu Bölgesi'nde Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alan Malatya Havzası doğuda Karakaya Baraj Gölü, güneyde Malatya Dağları, batıda Nurhak ve Akçababaçalı dağları, kuzeyde Ayrancı Dağı ile çevrilidir. Malatya Havzası'nın en alçak bölümleri doğuda Karakaya Baraj Gölü kıyısında görülmekte ve yükselti bu bölümde 690 m'ye kadar düşmektedir. Çevresindeki dağlık bölümlerde ise yükselti yer yer 2500 m'yi aşmaktadır. Malatya ili, Tohma ve Sultansuyu çayları tarafından yarılmış olan Malatya Havzası'nda kurulmuştur ve havzanın kenarları faylarla çevrilidir. Sultansuyu ve Sürgü çayları vadisi ile Akdeniz'e, Tohma Çayı Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Nehri Vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılan havza, bu üç bölge arasında önemli bir geçiş güzergâhı oluşturmaktadır (Avcı ve Esen, 2019: 233). Malatya ili *yağış rejimi* Akdeniz Bölgesi denizel yağış rejimi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi karasal yağış rejimi ile Doğu Anadolu Bölgesi karasal yağış rejimi ve İç Anadolu Bölgesi karasal yağış rejimleri arasında bir geçiş alanı durumundadır. Bu sebeple Malatya ili, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmasına rağmen, daha az soğuk ve daha az karasal iklim özelliği taşımaktadır. Yağış miktarı genel olarak ilkbahar (%35) ve kış (%34) aylarında yoğunlaşırken, yaz (%7) aylarında en az seviyeye inmektedir. Malatya ve yakın çevresinde kuraklığın hâkim olduğu yaz yarıyılı, Nisan ve Eylül ayları içinde kalırken; az veya çok nemli devrenin hâkim olduğu kış yarıyılı ise, Ekim ve Mart ayları içinde kalmaktadır. Malatya Ovası ve yakın çevresinde yıllık *sıcaklık* ortalaması 13,6 °C olurken yıllık yağış miktarı ise 350 mm. kadardır (URL 41). Yıllık ve günlük sıcaklık farklarının fazla olduğu Malatya ilinde sonbahar sonunda ve kış mevsiminde Doğu Anadolu üzerine yerleşen Sibirya *yüksek basıncının* etkileri görülmektedir. Bu sebeple kış aylarında sıcaklık düşüktür. İlkbahar aylarıyla etkisini yitiren yüksek basıncın yerini Basra alçak basıncı olarak sıcaklığı yükseltmektedir. Malatya Havzası'nın *hâkim rüzgar yönü* güneybatıdır ancak mevsimlere bağlı olarak bu durum değişkenlik göstermektedir. İlde bulutlu ya da kapalı gün sayısı yıllık ortalama 77 gün, 152 gün parçalı bulutlu ve geriye kalan 136 gün de açık geçmektedir. Kış ve ilkbahar aylarında genellikle kapalı günler görülürken sis olayları aralık ve ocak aylarında görülmektedir. Yıllık ortalama sisli gün sayısı ise 13 gündür. Uzun yıllar Malatya Havzası'nda (1970-2008) yıllık yağış ortalaması 366.6 mm olarak görülmüştür (Sunkar ve ark.,2013: 567).

Malatya kentinin iklim özellikleri içinde bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi'nin karasal iklimden farklı özelliktedir. Malatya ilinde kış ve yaz mevsimi bulunduğu bölgeye kıyasla daha sıcak geçmektedir. Bu özellikler ise ilde bulunan açık-yeşil alanlardaki bitki ve ağaçlar için elverişli şartlar oluşturmaktadır. Mart ve nisan aylarında yaşanan kar yağışları, don olayları ve düşük sıcaklıklar bitki ve ağaç türleri üzerinde en fazla etkili olan hava olaylarıdır. Yaz aylarında sıcaklığın fazla olması açık-yeşil alanlardaki bitki ve ağaçların daha fazla sulanmasını gerektirmektedir. İl genelinde eğimli araziler bulunmasına rağmen örneklem alanların (düz/düze yakın) tasarımını ve kullanımını etkileyecek seviyede değildir. Malatya ilinde görülen rüzgârlar açık-yeşil alanlarda bulunan bitki ve ağaçlar için olumlu ve olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır. İlkbahar aylarında ağaç ve bitkilerin çiçeklenme döneminde görülen hafif rüzgarlar açık-yeşil alanlar açısından olumlu etki oluştururken, şiddetli rüzgarların görüldüğü dönemlerde bitkisel elemanlar zarar görebilmektedir (Sunkar ve ark., 2013: 566-570; Bursalı,2007: 19-22).

Malatya ili ülkemizde yer aldığı coğrafik konumu sebebiyle bir geçiş noktası özelliğindedir. Kent özellikle 1980'li yıllarda başlayan ve günümüze kadar devam eden gerek ilçe ve köylerden gerek çevre illerden aldığı göçler ile birlikte Malatya ili merkez nüfusu günümüzde 800.165 kişidir. Malatya il merkezinde artan ekonomik faaliyetler, yeni sanayi kuruluşlarının açılması, sosyal faaliyetlerin artması, eğitim olanaklarının gelişmesi gibi sebeplerle merkez nüfusu her geçen gün artmaya devam etmektedir. Malatya ilinde kent merkezinde artan nüfusun barınma ihtiyacını sağlamak amacıyla yapılaşma her geçen artmıştır. Nüfus artışına bağlı olarak açık-yeşil alanlarda da yeni düzenlemeler yapılmış ve kent halkının ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye getirilmesi amaçlanmıştır. Ancak kentin bazı bölgelerinde artan nüfusun konut ihtiyacını karşılamak amacıyla bazı tarım alanları yapılaşmaya açılmış, bazı aktif yeşil alanlar küçültülmüştür. Malatya ilinde özellikle 2000'li yıllardan sonra kent nüfusunun sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak açık-yeşil alanların çoğaltılmasına özen gösterilmiştir.

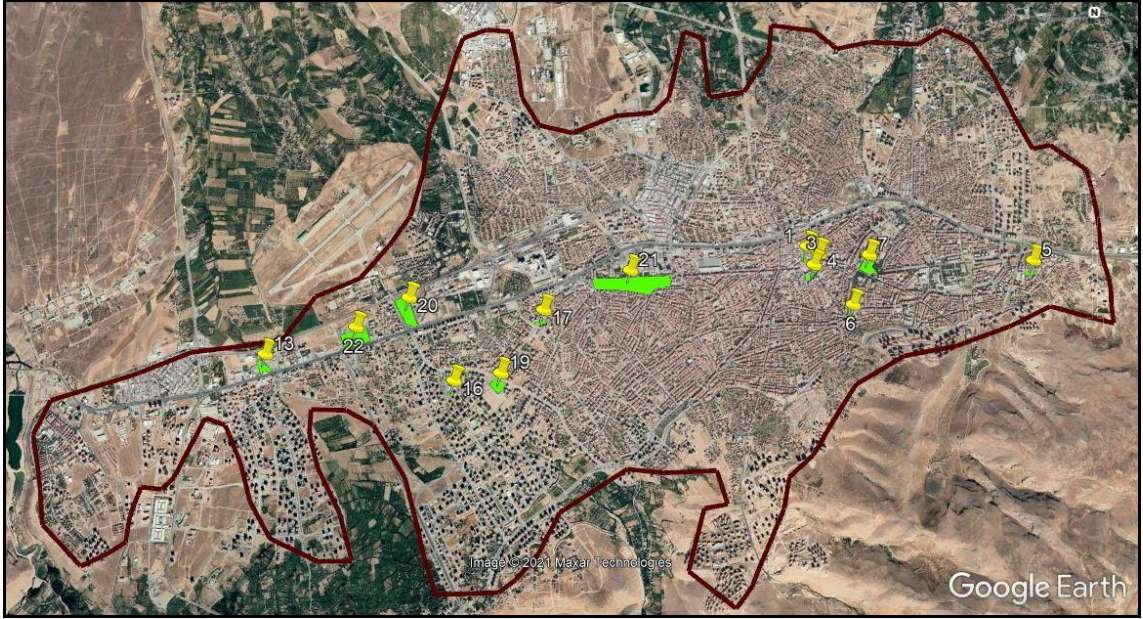
Malatya kent merkezinde yer alan ve aktif olarak kullanılan açık-yeşil alanlara ilişkin alansal büyüklükler, yer aldıkları belediye ve mahalle bilgisi ile yeşil alan ve sert zemin miktarları Çizelge 3.4' te verilmiştir:

Çizelge 3.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi'ne ait parklar, 2019

	Park Adı	Toplam Alan (m ²)	Alan büyüklüğü oranı (%)	Mahalle	Sınırlarının Dâhil Olduğu Belediye	Yeşil Alan m ²	Sert Zemin m ²
1	Yeni Camii Park Alanı	1.646	0,12	Yenihamam	Battalgazi	380	1.266
2	Başharık Engelliler Parkı	2.159	0,16	Başharık	Battalgazi	535	1.624
3	Vilayet Parkı	3.592	0,26	İstiklal	Battalgazi	1.957	1.635
4	Emekliler Parkı- E. Belediye	4.227	0,30	İstiklal	Battalgazi	1.984	2.243
5	Çöşnük Bölge Parkı	5.294	0,38	Çöşnük	Battalgazi	2.298	2.996
6	Kernek Parkı	18.206	1,31	Kernek	Battalgazi	3.343	14.863
7	Hürriyet Parkı*	26.740	1,93	Zafer	Battalgazi	13.550	13.190
8	Hayvanat Bahçesi	89.000	6,42	Orduzu	Battalgazi	42.000	47.000
9	Beydağı Tabiat Parkı	99.750	7,19	İnderesi	Battalgazi	50.000	49.750
10	Mişmiş Park	115.141	8,30	Orduzu	Battalgazi	38.568	76.573
11	Tabiat Parkı 1.Etap	390.243	28,13	Orduzu	Battalgazi	60.000	330.243
12	Tabiat Parkı 2.Etap	280.000	20,18	Orduzu	Battalgazi	280.000	
13	Makro Yanı Çocuk Parkı	1.678	0,12	Cevatpaşa	Yeşilyurt	780	898
14	İnönü Bölge Parkı	5.164	0,37	İnönü	Yeşilyurt	2.517	2.647
15	Turgut Özal Çocuk Parkı	6.052	0,44	Turgut özal	Yeşilyurt	2.679	3.373
16	Trafik Eğitim Parkı	6.126	0,44	Fatih	Yeşilyurt	545	5.581
17	Özalper Bölge Parkı	7.011	0,51	Özalper	Yeşilyurt	1.570	5.441
18	Horata Parkı	17.670	1,27	Bahçebaşı	Yeşilyurt	17.670	
19	Nikâh Sarayı	26.000	1,87	Çilesiz	Yeşilyurt	6.200	19.800
20	Yaşam Merkezi	56.000	4,04	Özalper	Yeşilyurt	17.000	39.000
21	Abdullah Gül Parkı*	97.299	7,01	İnönü	Yeşilyurt	55.237	42.062
22	Maşti	128.276	9,25	Cevatpaşa	Yeşilyurt	27.444	100.832
TOPLAM ALAN		1.387.274	100,00			626.257	761.017

* Tez kapsamında örneklem alanı olarak seçilen parklar

Kaynak: URL 42

Şekil 3.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi'ne ait parklar, 2019
*8,9,10,11,12,15,18 nolu parklar ilçe sınırları içinde yer aldıkları için gösterilmemiştir.

Malatya kentiyle ilgili yapılan bölgesel ve yerel ölçekteki çalışmalar kapsamında açık-yeşil alanlarla ilgili hedef ve amaçlar belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda temel amaç kentsel yerleşimlerde insanların doğayla uyumlu bir şekilde yaşayarak hem sosyalleşebilecekleri hem de fiziksel aktiviteleri yerine getirebilecekleri alanlar oluşturmaktır.

2040 yılını hedef alarak 2018 yılında hazırlanan 1/25.000 Çevre Düzeni Planı'nda açık-yeşil alan stratejileri;

- *Su Kaynaklarının Korunması Stratejisi:* Kentsel yerleşimlerde yağmur suyunun ayrı toplanması ve su kaynaklarını besleyici ya da kent içi yeşil alan sulamasını sağlayıcı şekilde kullanımının sağlanması
- *Toprak Kaynaklarının Korunması Stratejisi:* Kentleşme baskısı altında bulunan mutlak tarım arazilerinin korunmasına yönelik çalışmalar yapılması ve kullanım değişikliğinin zorunlu olduğu hallerde kent içi açık-yeşil alan olarak kullanımlarının sağlanması
- *Atık Su Yönetimi Stratejisi:* Arıtılmış evsel atık suların ilgili su kaynaklarını besleyecek ve su döngüsünü koruyacak şekilde alıcı ortamlara verilmesi konusunda araştırma ve çalışmalar yapılması. Kentsel atık suların tarımsal ve kent içi yeşil alan sulamasında kullanılmasının sağlanması

- *Konut ve Konut Çevresinde Fiziksel Kalitenin Yükseltilmesi Stratejisi:* Yerleşim birimlerinin ihtiyacı olan aktif yeşil alan miktarının artırılması ve konut dokusu içinde homojen dağılımının sağlanması
- *Kentsel Rekreasyon ve Spor Alanlarının Geliştirilmesi Stratejisi:* Bölgesel, kentsel, mahalle birimi gibi farklı ölçeklerde ve işlevlerde yeşil alanların oluşturulması olarak belirlenmiştir.

Fırat Kalkınma Ajansı'nın 2014-2023 yılları için hazırlamış olduğu TRB1 Bölge Planı'nda fiziki altyapının geliştirilmesine bağlı yaşam kalitesi başlığı altında kentlerde yeşil alan varlığının artırılması stratejileri geliştirilmiştir. Bu stratejiler planda şu şekilde belirtilmektedir: *“Doğal güzellikler açısından zengin, orman varlığı açısından fakir olan ülkemizde, hem kent yakınlarında bulunan ve kentsel baskılar nedeniyle yok olma tehlikesi altında bulunan canlı varlığımızı korumak, hem de kent içi arazileri kullanarak kentlerin dinlenme fonksiyonlarını yerine getirecek yeterli alanların yeşil kuşaklar ve kent ormanları şeklinde geliştirilmesine duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu sebeple yeşil kuşak ve kent ormanlarının kurulabileceği alanların tespit edilerek buralardaki hazine arazilerinin belirlenmesi ve muhafazası ile bu alanlarda ihtiyaç duyulacak özel mülkiyetteki arazilerin imkânlar dâhilinde kamulaştırılarak ağaçlandırılması gerekmektedir. İl ve bazı ilçe merkezlerinde park, rekreasyon alanları, bisiklet yolları ve mesire yerleri tesis edilmesi önem arz etmektedir.”* (TRB1 Bölge Planı 2014-2023: 133-134).

Doğan'ın (2017) “Peyzaj Bağlantılılığının Saptanması ve Değerlendirilmesi: Malatya Kenti ve Yakın Çevresi Örneği” isimli doktora tezinde de belirttiği “Peyzaj44 Projesi” dâhilinde Malatya kenti pilot bölge olarak seçilmiş ve kent genelinde peyzaj açısından bağlantılı noktalar tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda Malatya ili kapsamında peyzaj koridoru ekolojik koridorlar ve kültür koridorları olarak belirlenmiştir.

3.2. Yöntem

Çalışma kapsamında kentsel çevre kalitesi ve açık-yeşil alan konusuyla ilgili teorik bilgiler derlenerek, literatür taraması ve veri toplama işlemleri yapılmıştır. Çalışma ile ilgili bilgiler konu ile ilgili kitaplar, dergiler, makaleler, çalıştay ve sempozyum konuşmaları, tez araştırmaları, kütüphaneler, basın ürünleri, web siteleri, online veri kaynakları, arşivler değerlendirilerek toplanmıştır. Çalışma kapsamında

literatür taraması yöntemi kullanılarak kentsel mekân ve kalite, kentsel yaşam kalitesi, kentsel çevre kalitesi kavramları tanımlanmıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmış örnek çalışmalar ve uygulamalar incelenmiştir. Özellikle açık-yeşil alan başlığında kentlerde çevre kalitesini ölçmek için kullanılan öznel ve nesnel göstergeler üzerinde durulmuştur.

Araştırma kapsamında örneklem alanlarını oluşturan Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı'nın çevre kalitesinin ölçülmesine yönelik veriler ise; (1) *saha çalışması* (gözlemler, fotoğraflama çalışmaları, yerel kurum görüşmeleri ve mevcut durum verilerinin elde edilmesi) ve (2) örneklem parklarını etkin kullanan (yürüyüş, dinlenme, eğlenme, spor, kültürel vb. amaçlı) veya parkların mevcut özellikleri nedeni ile etkin kullan(a)mayan yerleşik halkın öznel değerlendirilmelerini mümkün kılacak bir *anket çalışmasından* elde edilmiştir.

(1) Nesnel değerlendirmelere imkân tanıyan saha çalışmaları literatür çalışmasının akabinde 2020 yılı kasım ve aralık aylarını içeren dönemlerde gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmaları esnasında mevcut durum analizi yapılmış, seçilen park alanlarının (Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı) erişilebilirlik durumu incelenmiş, parkların donatı varlığı tespit edilmiş, yürüyüş yolları ve bisiklet yolları incelenmiş, iki parkın çevre kalitesine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca konuya ilişkin Malatya Büyükşehir Belediyesi (İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığı, Ulaşım Hizmetleri Daire Başkanlığı, Tarımsal Hizmetler ve Park Bahçeler Daire Başkanlığı vb.), Malatya Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü kurum çalışanlarıyla Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı'nda yer alan yetkililerle yüz yüze görüşmeler yapılmış, ilgili belgeler temin edilmiştir. (2) Çalışmada kullanılan anket föyüne (Ek-1) ilişkin Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'nın 12.11.2020 tarih ve 2 nolu kararı ile onay alınmıştır (Ek-2).

Tezin saha çalışmasında uygulanacak ankete ilişkin örneklem büyüklüğünü hesaplamada URL 43'de yer alan örneklem büyüklüğü hesaplama modülü (*Sample size calculator*) kullanılmıştır. Araştırmada 800.165 nüfuslu (2019) Malatya araştırma evrenini temsil edecek ideal örneklem büyüklüğü “%95 güven aralığı, %5 hata payı, %50 cevap dağılım değeri” koşullarında 384 olarak hesaplanmıştır. Bu örneklem büyüklüğünü elde etmeye yönelik gerçekleştirilen ve “Malatya'da yaşıyor olma” ve “18 yaş üzeri olma” kriterinin önemsendiği anket çalışmasında park kullanıcıları ile ilgili anketler 15 Kasım-15 Aralık 2020 tarihleri arasında pandemi tedbirleri gereği online

koşullarda, şartların elvermesi halinde ise yüz yüze yapılmıştır. Katılımcılara ulaşmada teknik personel ile sosyal medya grupları desteği ile toplumun her kesiminden (öğrenci, genç, yaşlı vb.) 328 kişilik bir topluluğa ulaşılmış; 295 online anket, 33 yüz yüze anket olmak üzere toplamda 328 anket uygulaması sağlanabilmiştir. Elde edilen 328 anket katılımı ile araştırma evrenini temsil etmede örneklemin hata payı ise (sadece %0,41 değerinde küçük bir sapmayla) %5,41 düzeyinde olmuştur.

Malatya ili Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcı memnuniyeti anket formu temelde 10 ana bölümden oluşturulmuştur (Ek-1): *İlk bölümde* kullanıcıların demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum öğrenim durumu vb.) ilişkin sorular yöneltilmiştir. *İkinci bölümde* Malatya ilinde ve yaşadıkları bölgede bulunan açık-yeşil alan varlığına ilişkin (evinizin bahçesi var mı, evinize yakın açık-yeşil alan var mı vb.) sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün *üçüncü bölümünde* kullanıcılara hangi belediye sınırları içinde yaşadıkları, parkları ne sıklıkla ziyaret ettikleri ve en çok hangi parkı kullandıkları sorulmuştur. Çalışmanın *dördüncü bölümünde* kullanıcılara seçtikleri park özelinde (ne sıklıkla ziyaret ettikleri, nasıl ulaştıkları, ne kadar zaman harcadıkları, neden bu parkı tercih ettikleri vb.) sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün *beşinci bölümünde* kullanıcılara seçtikleri açık-yeşil alanda bulunan *sosyal göstergelere* (kullanıcı grupları, insanlar arasındaki iletişim, sosyal bağlılık, sosyal aktivite vb.) ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün *altıncı bölümünde* kullanıcılara seçtikleri açık-yeşil alanda bulunan *işlevsel göstergelere* (ulaşılabilirlik, otopark varlığı, aktivite alanları, park içi donatılar vb.) ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün *yedinci bölümünde* ise kullanıcılara seçtikleri açık-yeşil alanda bulunan *güvenlik göstergelerine* (yönetim varlığı, danışma birimi, akşam kullanımını vb.) ilişkin sorular sorulmuştur. Anket föyünün *sekizinci bölümünde* kullanıcılara seçtikleri açık-yeşil alan özelinde *ekolojik göstergelere* (hava kirliliği, gürültünün azaltılması, sera etkisi vb.) ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün *dokuzuncu bölümünde* kullanıcılara seçtikleri açık-yeşil alan ile ilgili *kentsel mekân kalitesi göstergesine* (kent-doğa ilişkisi, monotonluk, kent estetiği vb.) ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anket föyünün son bölümü olan *onuncu bölümünde* ise kullanıcılara pandemi döneminde seçtikleri parkı kullanımlarıyla ilgili sorular yöneltilmiştir.

“Örnekleme alanları konumundaki açık-yeşil alanların Malatya kentsel alanında “sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi gösterge başlıklarında farklı düzeylerde çevresel kaliteye katkıda buldukları” hipotezinden hareketle anket

uygulamasında her iki parkın çevresel kaliteye katkı durumu her bir kalite göstergesi ve bu göstergelere bağlı kapsamlı alt göstergeler bağlamında değerlendirilmiştir:

Sosyal Göstergeler; “(1) parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi, (2) değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması, (3) parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması, (4) parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması, (5) insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanları içermesi, (6) sosyal bağlılığı arttırabilme potansiyeli, (7) sessiz ve huzurlu olması, (8) sosyal aktivite alanlarının yeterliliği, (9) parkın geceleri de rahatlıkla kullanabilmesi, (10) farklı yaş gruplarına yönelik çok yönlü aktivite olanağı içermesi, (11) eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlama, (12) suç oranını azaltmaya katkıda bulunma ve (13) insanlara doğa ile temas imkânı sağlanma”

İşlevsel Göstergeler; “(1) parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması, (2) park içerisinde ulaşım kolaylığı, (3) yeterli sayıda otoparkın olması, (4) işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunmaması, (5) aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmiş olması, (6) bilgi verici yönlendirici levhaların yeterliliği, (7) tuvalet ya da lavabo olanakları, (8) kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterliliği, (9) spor alanlarının yeterliliği, (10) fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlama, (11) yürüyüş ve koşu alanı sağlama, (12) yeşil alan miktarının yeterliliği, (13) estetik yeşil alanların bulunması, (14) aydınlatma elemanlarının yeterliliği, (15) dayanıklı ve estetik aydınlatma elemanlarının varlığı, (16) oturma birimlerinin yeterliliği ve uygun yerleştirilmesi, (17) oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması, (18) çocuk oyun alanının yeterliliği ve (19) dayanıklı ve estetik çocuk oyun elemanlarının bulunması.

Güvenlik Göstergeleri; “(1) park yönetiminin bulunması, (2) parkın gündüzleri güvenli olması, (3) parkın akşamları güvenli olması, (4) güvenlik görevlisinin bulunması, (5) danışma biriminin varlığı, (6) şikâyette bulunabilecek bir yerin bulunması, (7) parkın bakımının yeterliliği ve (8) yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliği.

Ekolojik Göstergeler; “(1) parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlaması, (2) parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, (3) parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi ve (4) parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması.

Kentsel Mekân Kalitesi Göstergeleri; “(1) farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme, (2) yapıların ışık ve hava almasını sağlama, (3) kent-doğa ilişkisi geliştirme, (4) mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama, (5)

binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme ve (6) bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda arttırma.

Verilerin analiz aşamasında online anket sisteminde yer alan anonim (isim belirtilmemiş) veriler SPSS/IBM *Statistical Packace for Social Science* programında toplanarak, araştırma soruları çerçevesinde sorular analiz edilmiştir. İki farklı çalışma alanına ait anket sorularının analiz aşamasında Frekans Dağılımlarının yanı sıra 5’li Likert leğinde tasarlanmış soruların analizinde Tek rneklem T Testinden, değişkenler arası ilişkileri (birlikte değişim vb.) lmede Kikare Analizlerinden (*CrossTabs*) yararlanılmıştır. Araştırma ve analizler sonucunda elde edilen bulgular oluşturulan izelge ve grafiklerle yorumlanmıştır.

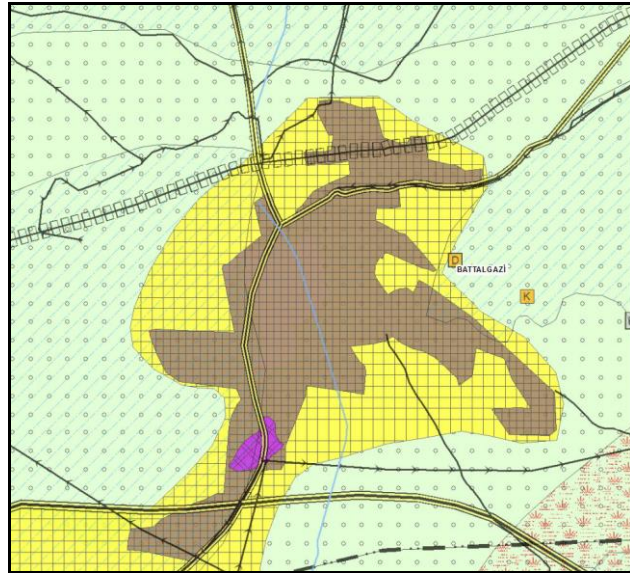
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: MALATYA KENT MERKEZİNDE HÜRRIYET PARKI VE ABDULLAH GÜL PARKI'NIN ÇEVRE KALİTESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Malatya kent merkezinde yer alan Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı'nın çevre kalitesi açısından değerlendirilmesine yönelik araştırma bulguları iki alt başlıkta sunulmaktadır: (1) Örneklem alanlarını oluşturan her iki parka ilişkin teknik/nesnel veriler. (2) Çevre kalitesine ilişkin her iki parkın kullanıcılara uygulanan anket bulguları doğrultusunda elde edilen (Hürriyet Parkı, Abdullah Gül Parkı ve her iki parka ilişkin karşılaştırmalı düzeyde) kullanıcı memnuniyet değerlendirmeleri.

4.1. Örneklem Alanlarının Genel Özellikleri

4.1.1. Hürriyet Parkı'nın genel özellikleri

Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin iki ilçesinden birisi olan Battalgazi yerleşimi, Malatya'nın kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Kuzeyinde Yazıhan ve Baskil yerleşimleri ve doğusunda Kale yerleşimi ile çevrilidir. Malatya'nın en eski yerleşimi olan Battalgazi'nin mevcut kültürel ve arkeolojik yapısı, ilçede turizmin birincil sektör olarak öngörülmesinde etkili olmuştur (Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2018: 56) (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Malatya ili Battalgazi ilçesi mevcut durum

Kaynak: ÇDP 2018, 56

Tez çalışması kapsamında seçilen Hürriyet Parkı (Şekil 4.2, Şekil 4.3) Battalgazi ilçe sınırları içerisinde bulunmaktadır. Malatya ilinde bulunan Hürriyet Parkı yeşil alan fonksiyonunu uzun yıllardır korumaktadır. 2015 yılında “Hürriyet Parkı Çevre

Düzenleme ve Biyolojik Gölet Yapım İşi” başlatılmış ve aynı yıl içerisinde proje tamamlanmıştır.

Şekil 4.2. Hürriyet Parkı Google Earth görüntüsü, 2020

Şekil 4.3. Hürriyet Parkı'nın genel özellikleri (Orijinal, 2020)

Hürriyet Parkı içerisinde 8.456 m² çim alan, 800 m² koşu yolu, 4.000 m² yürüyüş yolu, 2800 m² çocuk oyun alanı, 1.850 m² biyolojik gölet, 130 m² su içine bitki alanı, 500 m² seyir terası, bay-bayan tuvaleti bulunmaktadır. Parkın idari ve ticari

fonksiyonları arasında 2 adet kafeterya, 1 zabıta karakolu, 2 adet büfe, 2 adet dondurma büfesi, 1 kitap kafe, park ve bahçeler şefliği bulunmaktadır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Hürriyet Parkı proje alanı bilgileri

TOPLAM ALAN	PEYZAJ PROJE UYGULAMA ALANI	TOPLAM ÇİM ALAN
20.460 m ²	19.483 m ²	8.456 m ²
Hürriyet Parkı Çevre Düzenleme ve Biyolojik Gölet Yapım İşİ Başlangıç ve Bitiş Tarihi		2015-2015

Çim Alan	8.456 m ²		Biyolojik Gölet	1.850 m ²	
Koşu Yolu	800 m ²		Su İçine Bitki Alanı	130 m ²	
Yürüyüş Yolu	4.000 m ²		Seyir Terası (ahşap)	500 m ²	
Çocuk Oyun Alanı	2.800 m ²		Bay-Bayan WC		

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Fotoğraflar tez yazarına aittir.

Şekil 4.4. Hürriyet Parkı proje alanında yer alan fonksiyonlar-park içi alanlar

2 Kafeterya		2 Adet Dondurma Büfesi	
1 Zabıta Karakolu (prefabrik)		1 Kitap Kafe	
2 Adet Büfe		Park ve Bahçeler Şefliği (28 m ²)	

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Fotoğraflar tez yazarma aittir.

Şekil 4.5. Hürriyet Parkı proje alanında yer alan ticari ve idari fonksiyonlar

Hürriyet Parkı alanı içerisinde bulunan ağaç türleri; oya ağacı, ıhlamur, akça ağaç, ters dut, incir ağacı, kavak, lüküstürüm ve çınardır. Alan içerisinde bostan gül, sarmaşık, bodur gül, biberiye, ateş diken, yeşil süs bitkisi çalı grubunda bulunan bitki türleridir. İğneli ağaç grubunda ise çam ağacı ve bodur çam türleri bulunmaktadır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Hürriyet Parkı içinde yer alan bitki türleri

Lejant:	Cinsi:	Miktar (adet):
Ağaç	Ağaç	165
	Oya Ağacı	5
	Ihlamur	6
	Akça Ağaç	8
	Ters Dut	1
	İncir Ağacı	1
	Kavak	5
	Lüküstürüm	67
	Çınar	12
Çalı grubu bitki	Baston Gül	72
	Sarmaşık	2
	Bodur Gül	50
	Biberiye	50
	Ateş Dikeni	20
	Yeşil Süs Bitkisi	675
İğneli ağaç grubu	Çam Ağacı	100
	Bodur Çam	192

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınmıştır.

Hürriyet Parkı içinde farklı yaş grupları düşünülerek tasarlanmış çocuk oyun grupları ve yetişkinler için tasarlanmış fitness spor aletleri bulunmaktadır (Şekil 4.6 ve Şekil 4.7).

Cinsi ve adeti:		Cinsi ve adeti:	
Maxi Trambolin	1	Kaykay	1
Kaydıraklı İp Geçit	1	Döner Yaylı Asılmalık	1
İnek Figürlü Kauçuk	1	Modüler Tırmanma	1
Kurbağa Figürlü Kauçuk	1		
Sincap Figürlü Kauçuk	1		
Timsah Figürlü Kauçuk	1		

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Fotoğraflar tez yazarına aittir.

Şekil 4.6. Hürriyet Parkı içinde yer alan oyun grubu ve spor aletleri sayısı

Cinsi ve adeti:		
Bel Esnetme	55	
Bisiklet ve Step	5	
Bacak Esnetme	5	
Çiftli Yürüme	5	
Tekli Havada Yürüme	5	
İç ve Dış Bacak	5	

Kaynak: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Fotoğraflar tez yazarına aittir.

Şekil 4.7. Hürriyet Parkı içinde yer alan fitness spor aletleri

Şekil 4.8. Hürriyet Parkı Yapısal Tasarım Projesi, Malatya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan bilgiler dâhilinde şekil oluşturulmuştur.

4.1.2. Abdullah Gül Parkı'nın genel özellikleri

Malatya ili kent merkezinde Yeşilyurt ilçesi sınırlarında bulunan ve kent park özelliği taşıyan Abdullah Gül Parkı alanı Sümerbank lojmanları olarak konut fonksiyonunda kullanılırken, fonksiyon değişikliği yapılarak yeşil alan işlevi kazandırılmıştır. Malatya Büyükşehir Belediye Binası ve Merkez Bankası'nın bulunduğu İstasyon Caddesi boyunca ilerleyen, batı da Teyfik Temelli Caddesi ile doğuda Zofuoğlu Caddesi ile kesilen yaklaşık 98 dönümlük alan içerisinde lineer bir formdadır. Park alanı, Malatya kentinin eski yerleşim alanları içerisinde kalmakta ve kentin odak noktalarından biri konumundadır. Şehrin en uzun caddesi üzerinde yer almaktadır. İş merkezi, eğitim kurumu ve konutlarla çevrili olması kullanıcı çeşitliliğini de beraberinde getirmektedir. Park alanı yaklaşık olarak ortasında yer alan eğitim kurumu ile ikiye bölünmektedir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Abdullah Gül Parkı Google Earth görüntüsü, 2020

Parkın birinci kısmı Teyfik Temelli Caddesi ile İstasyon Caddesinin kesişim noktasından eğitim kurumuna (Sümer İlkokulu) kadar olan kısımdır. Arazi düz bir yapıya sahiptir. Kuzey batısında Dede Korkut Parkı, güneyinde yüksek katlı konutların yer aldığı sokak, batısında eğitim kurumu, kuzeyinde ise İstasyon Caddesi yer almaktadır.

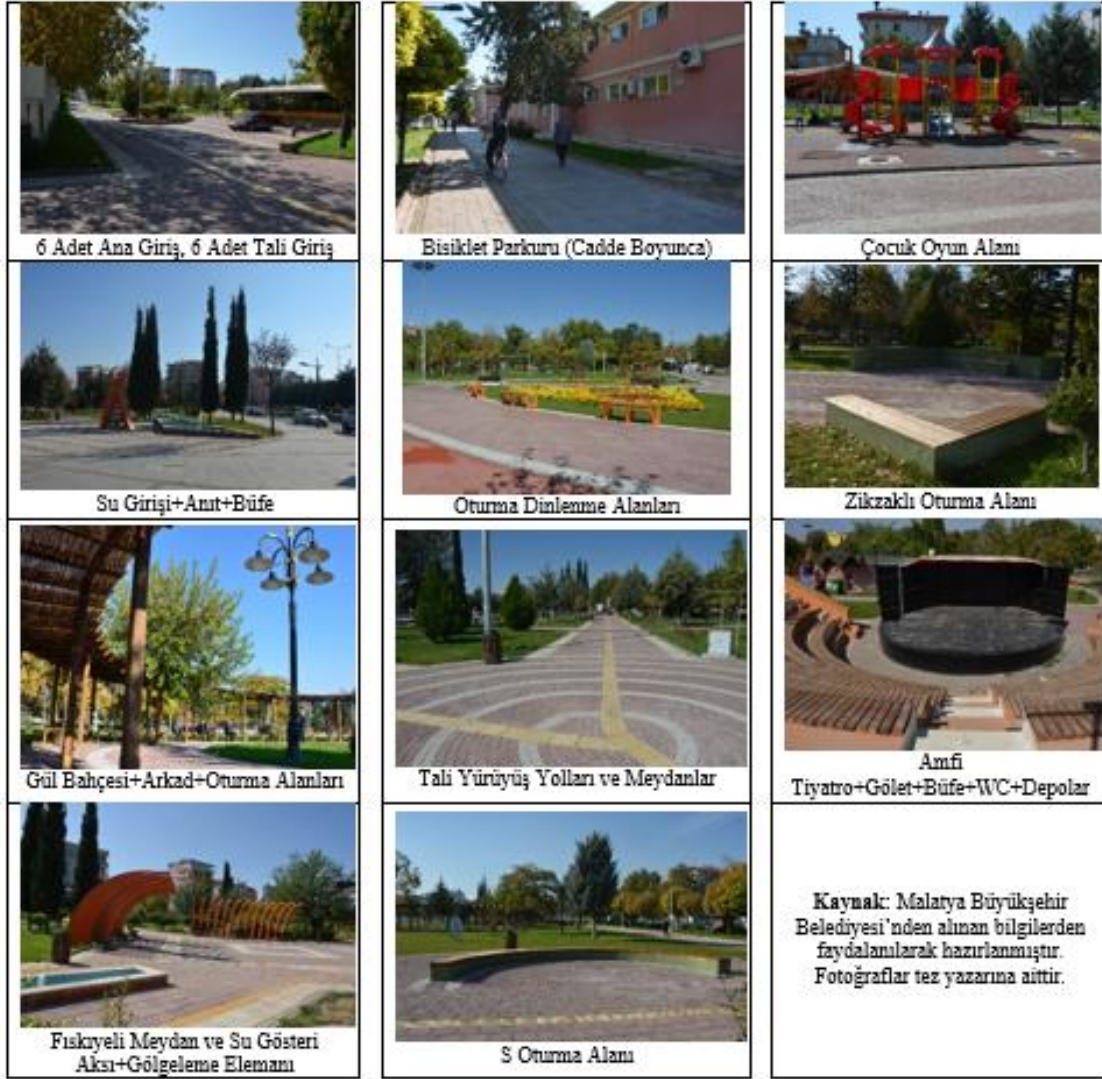
Parkın ikinci kısmı, yani Sıtmapınarı'na yakın bölüm, eski Sümerbank İşçi lojmanlarının bulunduğu kısımdır. Kuzeyinde İstasyon Caddesi ve Sümerbank Dokuma Fabrikası, güneyinde alana bitişik yüksek katlı konutlar, batısında Eğitim Kurumu ve Kadın Sığınma Rehabilitasyon Merkezi, doğusunda Eğitim Kurumu (Milli Eğitim Bakanlığına terk edilen arazi) yer almaktadır. Abdullah Gül Park alanı içerisinde eğlence, spor, eğitim ve kültür ile sanatsal aktivitelerin yanı sıra yeme-içme mekânları da bulunmaktadır. Malatya Abdullah Gül Kent Parkı'nın bulunduğu alandaki en önemli

tasarım kararlarından biri alan içerisinde bulunan mevcut ağaçların korunmasıdır (Şekil 4.10).

Şekil 4. 10. Abdullah Gül Parkı'nın genel özellikleri (Orijinal, 2020)

Abdullah Gül Parkı alanının lineer bir yapıya sahip olması tasarımı etkileyen ve yönlendiren bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Özel araçlar ile parka ulaşmak isteyen kullanıcıların araçlarını park etmek için karayolu kenarında cep otoparkı bulunmaktadır. Alanın cazibe noktaları göz önüne alınarak parkın birinci kısmında 6 ana 6 tali ikinci kısmında ise 5 ana ve 1 tali olmak üzere toplam 18 adet giriş noktası bulunmaktadır. Giriş noktaları park içerisinde yer alan fonksiyonlar ve kullanıcı yoğunlukları göz önüne alınarak çeşitli büyüklüklerde ve değişik atraksiyonlar (su öğeleri, ışık oyunları, bayrak direkleri, duvar gösterileri, kapı objeleri vb.) içermesi düşünülerek planlanmış ve böylece giriş noktaları vurgulanmaya çalışılmıştır (Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2009). Abdullah Gül Parkı'nın 1. kısım ve 2. kısım proje alanlarında yer alan mimari fonksiyonlar Şekil 4.11 ve Şekil 4.12'de gösterilmiştir.

Şekil 4.11. Abdullah Gül Parkı proje alanında yer alan mimari fonksiyonlar-1.Kısım

Şekil 4. 12. Abdullah Gül Parkı proje alanında yer alan mimari fonksiyonlar-2.Kısım

4.2. Anket Bulguları

Anket bulguları “Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı veriler”, “Hürriyet Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri”, “Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri”, “Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parklardaki çevre kalitesine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması” olmak üzere 4 başlıkta sunulmaktadır.

4.2.1. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı veriler

Bu bölümde araştırmaya katılan 328 kişinin (Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının tamamı) demografik özellikleri ve açık-yeşil alan kullanımına ilişkin özellikleri açıklanmıştır.

Ankete Katılan Kullanıcıların Demografik Özellikleri:

Araştırmaya katılan 328 bireyin %60,7’sinin kadın, %39,3’ünün erkek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.3).

18 yaş üstü ankete katılan bireylerin çoğunluğunun 26-35 yaş (%48,5), 36-45 yaş (%25,3) ve 18-25 yaş (%22,3) gruplarında olduğu; katılımcıların medeni durumlarının benzer oranlarda olduğu gözlenmiştir (Çizelge 4.3).

Ankete katılan bireylerin eğitim durumları lise üstü eğitim kategorilerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların %63,5'i üniversite, %12,9'u lisansüstü, %11,3'ü ise yüksekokul mezunudur (Çizelge 4.3).

Araştırmada katılımcıların aile yapıları ailedeki yetişkin sayısı ve 15 yaş altı çocuk sayısı açısından ele alınmıştır: Katılımcılar %41,5 düzeyinde "1-2 yetişkin içeren ailelerde", %43,9 düzeyinde "3-5 yetişkin içeren ailelerde", %14,6 düzeyinde "6 ve üzeri yetişkin içeren ailelerde" yaşamaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin %44,0'ünün çocuğunun olmadığı, %30,9'unun 1 çocuk, %18,2'sinin 2 çocuk, %6,8'inin ise 3-4 çocuk sahibi olduğu görülmüştür (Çizelge 4.3).

Katılımcıların aylık gelir durumu dağılımlarında 4.001 TL ve üzerinde gelire sahip olanlar %56,9 düzeyinde ilk sıradadır. Ağırlıklı olan diğer gelir grupları 2001-3000 TL (%15,3) ve 3.001-4.000 TL (%18,7) iken, katılımcıların %1,5' inin aylık gelir düzeyinin 1.000 TL ve altı olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.3).

Anket çalışmasına katılan bireylerin meslek dağılımlarında memurlar %45,7 düzeyinde ağırlıklıdır. Öğrenciler %13,8 düzeyinde ikinci sırada yer alırken çiftçi (%0,6), idareci (%2,8), emekli (%3,1) ve ev hanımları (%3,7) katılımcılara ilişkin düşük ağırlıkta olan meslek gruplarıdır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Ankete katılanların demografik özellikleri

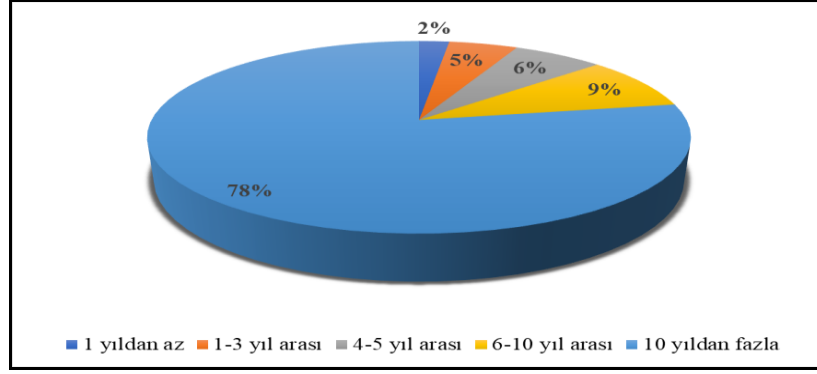
Değişken:	Kategori:	Sayı	%	Değişken:	Kategori:	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	199	60,7	Ailede yetişkin sayısı	1 Kişi	8	2,5
	Erkek	129	39,3		2 Kişi	127	39
Yaş	18-25	73	22,3		3 Kişi	36	11,0
	26-35	159	48,5		4 Kişi	54	16,6
	36-45	83	25,3		5 Kişi	53	16,3
	46-60	11	3,4		6 Kişi	20	6,1
	61 ve üzeri	2	0,6		7 Kişi	17	5,2
Medeni Durum	Evli	160	48,9		8 Kişi	6	1,8
	Bekar	163	49,8		9 Kişi	4	1,2
	Dul	1	0,3		10 Kişi	1	0,3
	Boşanmış	3	0,9	Yanıtızsız	2	-	
	Yanıtızsız	1	-	Toplam hane halkı geliri (aylık)	1000 TL ve altı	5	1,5
Öğrenim Durumu (son mezun olunan okul)	İlkokul	4	1,2		1001-2000	25	7,6
	Ortaokul	4	1,2		2001-3000	50	15,3
	Lise	32	9,8		3001-4000	61	18,7
	Yüksekokul	37	11,3		4001 TL ve üzeri	186	56,9
	Üniversite	207	63,5	Yanıtızsız	1	-	
	Lisansüstü	42	12,9	Meslek (yapılan iş) grubu	Özel sektör-vasıflı	32	9,8
Yanıtızsız	2	-	Öğrenci		45	13,8	
Ailede çocuk sayısı (15 yaş altı)	0	135	44,0		Esnaf	19	5,8
	1	95	30,9		İdareci (kamu/özel)	9	2,8
	2	56	18,2		Memur (kamu/özel)	149	45,7
	3	17	5,5		İşçi	26	8,0
	4	4	1,3		Ev hanımı	12	3,7
	Yanıtızsız	21	-		Çiftçi	2	0,6
	Toplam	328	100		Toplam	Emekli	10
İşsiz						22	6,7
				Yanıtızsız	2	-	

Ankete Katılan Kullanıcıların Açık-Yeşil Alan Varlığı Durumları:

Anket çalışmasına katılan kullanıcıların Malatya ilinde yaşadıkları süre değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%77,7) 10 yıldan fazla süredir Malatya’da yaşadığı, 1 yıldan az süredir Malatya’da bulunanların ise oldukça az olduğu (%2,1) gözlenmiştir. Bu durum katılımcıların örneklem alanlarına ilişkin değerlendirmelerini artıran kullanım tecrübelerine bağlı daha etkin yapacaktır (Çizelge 4.4) (Şekil 4.13).

Çizelge 4.4. Ankete katılanların Malatya’da yaşama süreleri

Kategori:	Sayı:	%
1 yıldan az	7	2,1
1-3 yıl arası	16	4,9
4-5 yıl arası	21	6,4
6-10 yıl arası	29	8,8
10 yıldan fazla	255	77,7

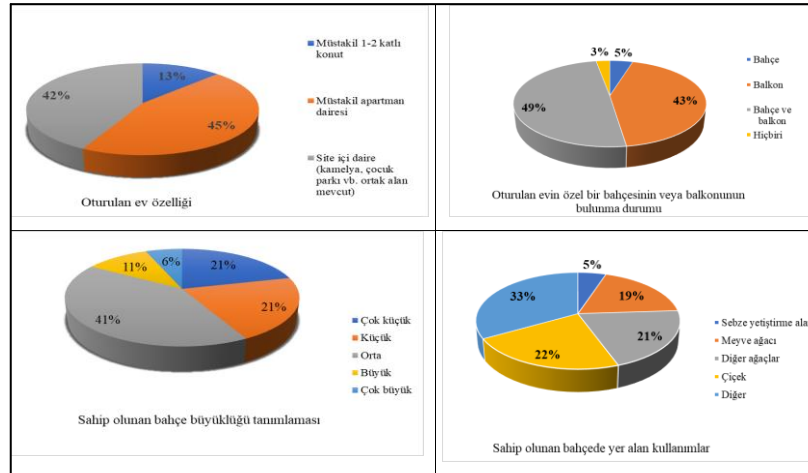
Şekil 4.13. Ankete katılanların Malatya'da yaşama süreleri

Anket çalışmasına katılan park kullanıcılarının nasıl bir evde oturdukları incelendiğinde kullanıcıların %42,5'inin site içi bir dairede, %45,0'inin müstakil apartman dairesinde, %12,5'inin ise müstakil 1-2 katlı konutlarda oturduğu görülmektedir (Şekil 4.14).

Anket çalışmasına katılanların yaşadıkları ev açık-yeşil alan varlığı açısından incelendiğinde katılımcıların %49,5'inin bahçe ve balkonunun bulunduğu, %43,1'inin sadece balkonunun bulunduğu, %4,6'sının sadece bahçesinin olduğu, %2,7'sinin ise bahçe veya balkonunun bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.14).

Katılımcıların sahip oldukları bahçe büyüklükleri incelendiğinde ise %41,3 düzeyinde orta büyüklükteki bahçeler yaygın iken, sadece %16,4 düzeyinde büyük ve çok büyük bahçe kullanımı söz konusudur. Küçük ve çok küçük olarak nitelenen bahçe kullanımları da %21,1 düzeylerindedir (Şekil 4.14).

Anket çalışmasına katılan bireylerin bahçeleri kullanım alanına göre incelendiğinde %22,4'ünün bahçesinde çiçek, %20,4'ünün bahçesinde diğer ağaçların, %18,8'inin bahçesinde meyve ağaçların, %5,1'inin bahçesinde sebze yetiştirme alanının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun (%33,2) bahçesinde ise bu kullanımların dışında diğer vb. kullanımların söz konusu olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.14).

Şekil 4.14. Ankete katılanların yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri

Ankete katılanların yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri incelendiğinde kullanıcıların çoğunluğunun (%73,4) yaşadıkları çevrede evlerine yakın (yürüme mesafesinde) açık-yeşil alanların bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların sadece %2,2'sinin yeşil alanlara erişimlerini engelleyen sağlık problemlerinin bulunduğunu ifade etmiş; yaşanılan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının varlığı ve bu alanlardan yararlanma durumu ise %62,2 düzeylerinde yetersiz bulunmuştur (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Ankete katılanların yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri

Değişken:	Kategori:	Sayı:	%
Yaşanılan eve yakın (en az 10 dk. yürüme mesafesinde) bir açık-yeşil alanın bulunma durumu:	Evet	240	73,4
	Hayır	87	26,6
	Yanıtız	1	-
Yeşil alanlara erişimi kısıtlayan herhangi bir sağlık probleminiz bulunma durumu:	Evet	6	2,2
	Hayır	273	97,8
	Yanıtız	49	-
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının yeterliliği:	Evet	124	37,8
	Hayır	204	62,2
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alanlardan faydalanma düzeyinin yeterliliği:	Evet	124	37,8
	Hayır	204	62,2

Ankete Katılan Bireylerin Yaşadıkları Belediye Sınırlarına Göre İncelenmesi:

Ankete katılanların hangi belediye sınırları içinde yaşadıkları incelendiğinde katılımcıların %71,6'sının Battalgazi Belediye'sinde, %28,4'ünün ise Yeşilyurt Belediyesi'nde yaşadıkları görülmektedir (Çizelge 4.6).

Katılımcıların Hürriyet Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde %56,3 düzeyinde yılda birkaç kez kullananların ve %25,1 düzeyinde ayda birkaç kez

kullananların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte Hürriyet Parkı'nı günlük (%2,1) ve haftada birkaç kez (%8,6) gibi yoğun kullanan katılımcılar da mevcuttur. Parkı hiç kullanmadığını belirtenler ise %8,0 düzeyindedir (Çizelge 4.6).

Anket çalışmasına katılan bireylerin Abdullah Gül Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde ise katılımcıların Hürriyet Parkı'nı kullanım sıklığı dağılımlarında olduğu gibi yılda birkaç kez kullananların (%53,5) ve ayda birkaç kez kullananların (%20,2) ağırlıkta olduğu görülmüştür. Fakat Abdullah Gül Parkı'nı kullanmadığını belirten katılımcı düzeyi (%21,4) Hürriyet Parkı'nı kullanmadığını belirten katılımcı düzeyinden (%8,0) daha fazladır. Parkı sık kullananlar ise %25,1 düzeyindedir (ayda birkaç kez: %20,2; haftada birkaç kez: %4,0; günlük: %0,9) (Çizelge 4.6).

Ankete katılan bireylerin Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı arasında daha çok kullandıkları, kullanım önceliklerinde yer alan parka ilişkin yanıtları incelendiğinde katılımcıların %62,5 düzeyinde Hürriyet Parkı'nı, %37,2 düzeyinde ise Abdullah Gül Parkı'nı daha çok kullandıkları görülmüştür (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Ankete katılan bireylerin yaşadıkları belediye sınırlarına göre incelenmesi

Değişken:	Kategori:	Sayı:	%
Yaşanılan belediye:	Battalgazi	235	71,6
	Yeşilyurt	93	28,4
Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parklarından daha çok kullanılan park adı:	Hürriyet Parkı	205	62,5
	Abdullah Gül Parkı	123	37,5
Hürriyet Parkı'nı kullanım sıklığı:	Günlük	7	2,1
	Haftada birkaç kez	28	8,6
	Ayda birkaç kez	82	25,1
	Yılda birkaç kez	184	56,3
	Hiç	26	8,0
	Yanıtsız	1	-
Abdullah Gül Parkı'nı kullanım sıklığı:	Günlük	3	0,9
	Haftada birkaç kez	13	4,0
	Ayda birkaç kez	66	20,2
	Yılda birkaç kez	175	53,5
	Hiç	70	21,4
	Yanıtsız	1	-

4.2.2. Hürriyet Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri

Bu bölümde araştırmaya katılan 205 [toplam uygulanan anketin %62,5'i düzeyinde] Hürriyet Parkı kullanıcılarının demografik özellikleri, Hürriyet Parkı'na ilişkin alan kullanım özellikleri ile çevresel kalite göstergeleri bağlamında değerlendirilmelere yer verilmiştir.

Ankete Katılan Hürriyet Parkı Kullanıcılarının Demografik Özellikleri:

Hürriyet Parkı'nı seçen 205 bireyin %67,3'ünün kadın, %32,7'sinin erkek olduğu belirlenmiştir. (Çizelge 4.7)

18 yaş üstü ankete katılan bireylerin çoğunluğunun 26-35 yaş (%50,7), 18-25 yaş arasında (%27,3), 36-45 yaş arasında (%20) gruplarında olduğu; park kullanıcılarının daha çok bekârlardan (%57,4) oluştuğu gözlenmiştir. (Çizelge 4.7)

Park kullanıcılarının eğitim durumları lise üstü eğitim kategorilerinde yoğunlaşmaktadır. Kullanıcıların %61,1'inin üniversite, %12,3'ünün yüksekokul, , %12,3'ünün ise lisansüstü mezundur. (Çizelge 4.7)

Park kullanıcılarının aile yapıları ailedeki yetişkin sayısı ve 15 yaş altı çocuk sayısı açısından ele alınmıştır: Kullanıcıların %38'inin "1-2 yetişkin içeren ailelerde", %36,6'sının da" 4-5 yetişkin içeren ailelerde" yaşadığı görülmüştür. Park kullanıcılarının %43,56'sının çocuk sahibi olmadığı, %30,8'inin 1 çocuk sahibi, %20'sinin 2 çocuk sahibi olduğu görülmüştür. (Çizelge 4.7)

Park kullanıcılarının aylık gelir durumu dağılımlarında en fazla 4.001 TL ve üzerinde gelire sahip olanlar %53,2 olarak görülmüştür. Ağırlıklı olan diğer gelir grupları 2001-3000 TL (%17,1) ve 3001-4000 TL (%19,5) olduğu; %2'sinin ise aylık gelir düzeyinin 1000 TL ve altı olduğu belirlenmiştir. (Çizelge 4.7)

Park kullanıcılarının meslek dağılımlarına bakıldığında memurlar %43,1 düzeyinde ağırlıklıdır. Öğrenciler %14,7 düzeyinde ikinci sırada yer alırken, özel sektör çalışanları (%9,3), işçi (%8,8), işsiz(%7,4) ve esnaf (%6,9) katılımcılara ilişkin düşük ağırlıkta olan meslek gruplarıdır (Çizelge 4.7)

Çizelge 4.7. Hürriyet Parkı kullanıcılarının demografik özellikleri

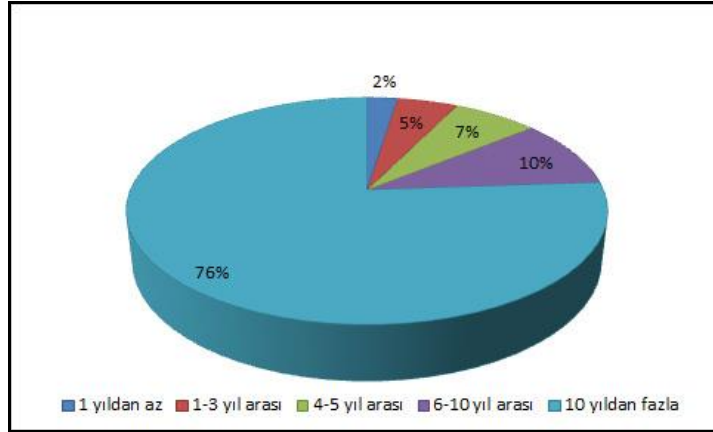
Değişken:	Kategori:	Sayı	%	Değişken:	Kategori:	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	138	67,3	Ailede yetişkin sayısı	1 Kişi	7	3,4
	Erkek	67	32,7		2 Kişi	71	34,8
Yaş	18-25	56	27,3		3 Kişi	22	10,8
	26-35	104	50,7		4 Kişi	42	20,6
	36-45	41	20,0		5 Kişi	33	16,2
	46-60	3	1,5		6 Kişi	13	6,4
	61 ve üzeri	1	0,5		7 Kişi	9	4,4
Medeni Durum	Evli	85	41,7		8 Kişi	3	1,5
	Bekâr	117	57,4		9 Kişi	3	1,5
	Dul	1	0,5		10 Kişi	1	0,5
	Boşanmış	1	0,5	Yanıtız	1	-	
	Yanıtız	1	-	Toplam hane halkı geliri (aylık)	1000 TL ve altı	4	2,0
Öğrenim Durumu (son mezun olunan okul)	İlkokul	4	2,0		1001-2000	17	8,3
	Lise	25	12,3		2001-3000	35	17,1
	Yüksekokul	25	12,3		3001-4000	40	19,5
	Üniversite	124	61,1	4001 TL ve üzeri	109	53,2	
	Lisansüstü	25	12,3	Meslek (yapılan iş) grubu	Özel sektör-vasıflı	19	9,3
	Yanıtız	2	-		Öğrenci	30	14,7
Ailede çocuk sayısı (15 yaş altı)	0	85	43,6		Esnaf	14	6,9
	1	60	30,8		İdareci (kamu/özel)	4	2,0
	2	39	20,0		Memur (kamu/özel)	88	43,1
	3	10	5,1		İşçi	18	8,8
	4	1	0,5		Ev hanımı	9	4,4
	Yanıtız	10	-		Çiftçi	1	0,5
	Toplam	205	%100		Toplam	Emekli	6
İşsiz						15	7,4
				Yanıtız	1	-	

Ankete Katılan Hürriyet Parkı Kullanıcılarının Açık-Yeşil Alan Varlığı Durumu:

Hürriyet Parkı'nı seçen kullanıcıların Malatya ilinde yaşadıkları süre değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%76,1'inin) 10 yıldan fazla süredir Malatya'da yaşadığı, 1 yıldan az süredir Malatya'da bulunanların (%2,4) ise oldukça az olduğu görülmektedir (Çizelge 4.8) (Şekil 4.15)

Çizelge 4.8. Ankete katılan Hürriyet Parkı kullanıcılarının Malatya'da yaşama süreleri

Kategori	Sayı:	%
1 yıldan az	5	2,4
1-3 yıl arası	10	4,9
4-5 yıl arası	14	6,8
6-10 yıl arası	20	9,8
10 yıldan fazla	156	76,1

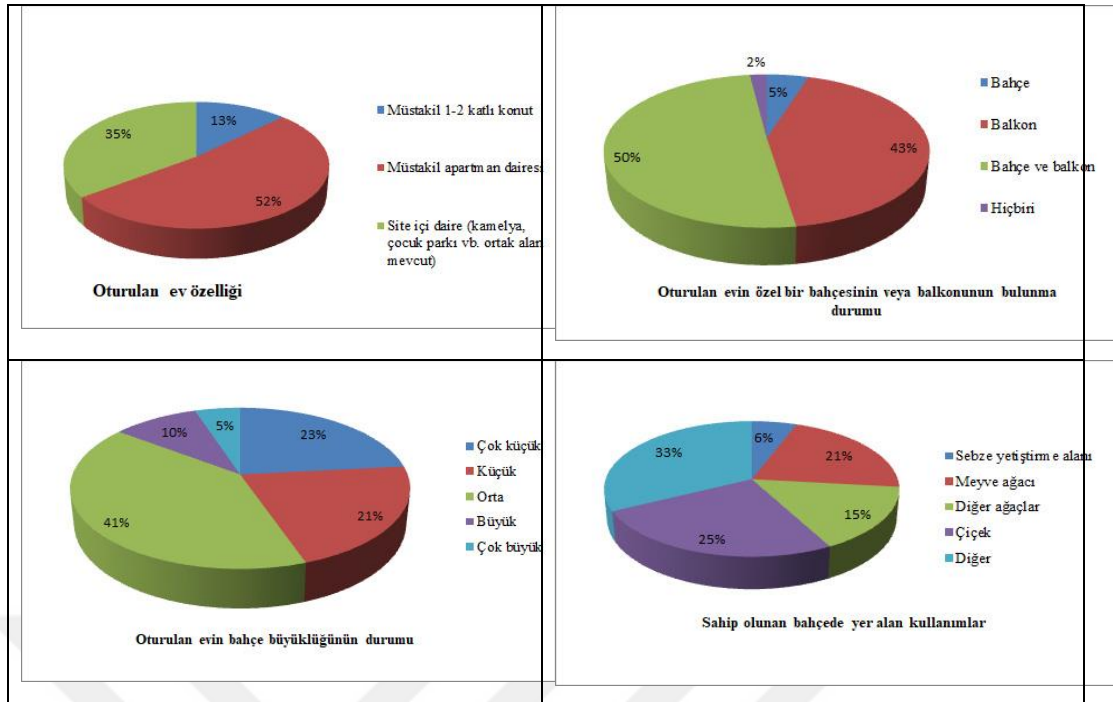
Şekil 4.15. Ankete katılan Hürriyet Parkı kullanıcılarının Malatya’da yaşama süreleri

Hürriyet Parkı kullanıcılarının nasıl bir evde oturdukları incelendiğinde kullanıcıların %51,7’sinin müstakil apartman dairesinde, %35,1’inin site içi dairede, %12,7’sinin ise müstakil 1-2 katlı konutlarda oturduğu görülmektedir (Şekil 4.16).

Kullanıcıların yaşadıkları ev açık-yeşil alan varlığı açısından incelendiğinde %50,2’sinin bahçe ve balkonu olduğu, %42,4’ünün sadece balkonu olduğu, %4,9’unun sadece bahçesi olduğu, %2’sinin ise bahçe ve balkonunun olmadığı tespit edilmiştir.

Kullanıcıların sahip oldukları bahçe büyüklükleri incelendiğinde ise %39 düzeyinde orta büyüklükte bahçeler yaygın iken, %42,9 düzeyinde küçük ve çok küçük olarak nitelenen bahçeleri olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.16).

Kullanıcıların bahçeleri kullanım alanına göre incelendiğinde %23,9’unun bahçesinde çiçek olduğu, %20’sinin bahçesinde meyve ağacı olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcıların çoğunluğunun (%30,7) bahçesinde ise bu kullanımların dışında diğer vb. kullanımların söz konusu olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri

Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri incelendiğinde kullanıcıların çoğunluğunun (%69,8) yaşadıkları çevrede evlerine yakın (yürüme mesafesinde) açık-yeşil alanların bulunduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların sadece %1,5'i yeşil alanlara erişimlerini engelleyen sağlık problemlerinin bulunduğunu ifade etmiş; yaşanan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının varlığı ve bu alanlardan yararlanma durumu ise %65,4 düzeylerinde yetersiz bulunmuştur (Çizelge 4.9)

Çizelge 4.9. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri

Yaşanılan eve yakın (en az 10 dk. yürüme mesafesinde) bir açık-yeşil alanın bulunma durumu:	Evet	143	69,8
	Hayır	62	30,2
Yeşil alanlara erişimi kısıtlayan herhangi bir sağlık probleminiz bulunma durumu:	Evet	3	1,5
	Hayır	173	84,4
	Yanıtız	29	-
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının yeterliliği:	Evet	69	33,7
	Hayır	136	66,3
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alanlardan faydalanma düzeyinin yeterliliği:	Evet	71	34,6
	Hayır	134	65,4

Ankete Katılan Bireylerin Yaşadıkları Belediye Sınırlarına Göre İncelenmesi:

Hürriyet Parkı kullanıcılarının hangi belediye sınırları içinde yaşadıkları incelendiğinde kullanıcıların %81,5'inin Battalgazi Belediye'sinde, %18,5'inin ise Yeşilyurt Belediyesi'nde yaşadıkları görülmektedir (Çizelge 4.10).

Kullanıcıların Hürriyet Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde %50,7 düzeyinde yılda birkaç kez kullananların ve %30,7 düzeyinde ayda birkaç kez kullananların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte parkı haftada birkaç kez (%11,7) ve günlük (%3,4) gibi yoğun kullanan katılımcılarda mevcuttur (Çizelge 4.10).

Hürriyet Parkı kullanıcılarının Abdullah Gül Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde ise yoğunlukla yılda birkaç kez kullanıldığı (%53,2) ve ayda birkaç kez (%15,6) kullanıldığı görülmüştür. Kullanıcıların %28,8'i ise Abdullah Gül Parkı'nı hiç kullanmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Hürriyet Parkı kullanıcılarının yaşadığı belediye sınırları ve park kullanım sıklığı durumu

Değişken	Kategori	Kişi	%
Yaşanılan belediye sınırlarının durumu:	Battalgazi	167	81,5
	Yeşilyurt	38	18,5
Hürriyet Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Günlük	7	3,4
	Haftada birkaç kez	24	11,7
	Ayda birkaç kez	63	30,7
	Yılda birkaç kez	104	50,7
	Hiç	7	3,4
Abdullah Gül Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Günlük	1	0,5
	Haftada birkaç kez	4	2,0
	Ayda birkaç kez	32	15,6
	Yılda birkaç kez	109	53,2
	Hiç	59	28,8

Ankete Katılan Bireylerin Hürriyet Parkı'nı Kullanım Durumunun Değerlendirilmesi:

Hürriyet Parkı kullanıcılarının parkı kullanım sıklığı incelendiğinde %50,7 düzeyinde yılda birkaç kez kullananların ve %31,2 düzeyinde ayda birkaç kez kullananların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte parkı haftada birkaç kez (%14,6) ve günlük (%3,4) gibi yoğun kullanan katılımcılarda mevcuttur (Çizelge 4.11).

Park kullanıcıları ulaşım şekillerine göre değerlendirildiğinde bireylerin daha çok yürüyerek (%64,4) alana ulaştıkları görülmektedir. Kullanıcıların %16,6'sının toplu taşımayla, %18'inin bireysel araçla ulaştığı, ancak %0,5'inin bisikletle ulaşım sağlayabildiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.11).

Park kullanıcıları alana uzaklıkları açısından değerlendirildiğinde bireylerin daha çok 2000+ m (%33,7) uzaklıkta oldukları görülmektedir. Kullanıcıların %36,1'inin 501-1500 m yakınlıkta olduğu ve %12,2'sinin park alanına çok yakın olan 0-500 m mesafede olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.11).

Park kullanıcılarının bu yeşil alana en fazla evlerinden gittikleri (%76,1) fakat ev/iş/okul gibi sebeplerle de (%11,2) alandan geçtikleri tespit edilmiştir (Çizelge 4.11).

Park kullanıcıları alanda harcadıkları vakit açısından değerlendirildiklerinde kullanıcıların genellikle alanda 30 dk-1 saat (%31,2) ve 15 dk-30 dk (%18,5) vakit harcadıkları görülmüştür. Kullanıcıların bir kısmının ise alanda 2 saatten fazla (%3,9) olmak üzere uzun süreli zaman harcadıkları görülmüştür (Çizelge 4.11).

Park kullanıcıları alanda rahatlıkla yapabildikleri fiziksel aktivite açısından değerlendirildiğinde kullanıcıların %94,1 gibi yüksek oranla parkı yürüyüş/koşu amaçlı kullandıkları görülmüştür. Park nadiren bisiklet sürme (%2) ve egzersiz yapma (%2,9) kullanılmaktadır (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Hürriyet Parkı kullanıcılarının çalışma alanına yönelik cevapları

Değişken	Kategori	Kişi	%
Hürriyet Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Günlük	7	3,4
	Haftada birkaç kez	30	14,6
	Ayda birkaç kez	64	31,2
	Yılda birkaç kez	104	50,7
Hürriyet Parkı'na ulaşım şeklinin durumu:	Yürüyerek	132	64,4
	Toplu taşıma ile	34	16,6
	Bireysel araç ile	37	18,0
	Bisiklet ile	1	0,5
	Yanıtsız	1	-
Hürriyet Parkı'na uzaklık durumu:	0-500 m.	25	12,2
	501 m-1000 m	40	19,5
	1000-1500 m	34	16,6
	1500-2000 m	37	18,0
	2000 +	69	33,7
Hürriyet Parkı'na gidilme durumu:	Bu yeşil alana genelde evimden giderim.	156	76,1
	Bu yeşil alana genelde okuldan giderim.	5	2,4
	Bu yeşil alana genelde işimden giderim.	20	9,8
	Ev/İş/Okul sebebiyle bu yeşil alandan sıklıkla geçerim.	23	11,2
	Yanıtsız	1	-
Hürriyet Parkı'nda harcanan zamanın durumu:	Sadece geçiyorum.	34	16,6
	15 dk.-30 dk.	38	18,5
	30dk-1 saat	64	31,2
	1 saat-2 saat	61	29,8
	2 saatten fazla	8	3,9
Hürriyet Parkı'nda gerçekleştirilen fiziksel aktivite durumu:	Yürüyüş/koşu	193	94,1
	Bisiklet sürme	4	2,0
	Egzersiz yapabilme	6	2,9
	Yanıtsız	2	-

Ankete Katılan Bireylerin Hürriyet Parkı'na İlişkin Tercih Nedenlerinin ve Parktan Memnun Olmadıkları Özelliklerin Değerlendirilmesi:

Anket çalışmasına katılan Hürriyet Parkı'nı seçen kullanıcılar özellikle parkta arkadaş/aile ile bir araya gelme imkânı bulmaktadır (%23,1). Hürriyet Parkı oturma/dinlenme alanlarının bulunması (%16,5), çocuk oyun alanı bulunması (%13,0), kullanıcıların evlerine yakın olması (%11,8) ve egzersiz yapma imkânlarının bulunması (%6,5) gerekçeleriyle katılımcılar tarafından daha fazla tercih edilmektedir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Ankete katılan bireylerin Hürriyet Parkı'nı tercih nedenleri

Kategori:	Sayı:	%
Arkadaş/aile ile bir araya gelme imkânının bulunması	92	23,1
Oturma/dinlenme alanlarının bulunması	66	16,5
Çocuk oyun alanı bulunması	52	13,0
Eve yakın olması	47	11,8
Sessiz bir ortam olması	27	6,8
Egzersiz yapma imkânının olması	26	6,5
Büyük ve geniş bir alana sahip olması	25	6,3
Güvenli olması	22	5,5
Park içinde su unsurunun bulunması	14	3,5
Engelli bireylerin rahatlıkla kullanıyor olması	12	3,0
Yürüyüş yolunun bulunması	11	2,8
Grup sporlarına katılma imkânının bulunması (futbol, basketbol, voleybol vb.)	3	0,8
Bisiklet yolunun bulunması	2	0,5
Otopark bulunması	2	0,5
Toplam	399	100,00

* Katılımcılardan en fazla 3 seçenek belirtmeleri istenmiştir.

Anket çalışmasına katılan Hürriyet Parkı kullanıcılarının alandan memnun olmadıkları özellikler incelendiğinde; ilk olarak parkın kalabalık olması (%24,9) ön plana çıkmaktadır. Ayrıca parkın gürültülü olması (%15,4), kirli olması (%10,7), eve uzak olması (%9,5), parkta otoparkın yetersiz olması (%9,1), çocuk oyun alanının yetersiz olması (%7,1) ve tuvalet bulunmaması (%6,5) ankete katılan kullanıcıların memnun olmadıkları başlıca özelliklerdir (Çizelge 4.13).

Çizelge 4. 13. Ankete katılan bireylerin Hürriyet Parkı'ndan memnun olmama nedenleri

Kategori:	Sayı:	%
Kalabalık olması	123	24,9
Gürültülü olması	76	15,4
Kirli olması	53	10,7
Eve uzak olması	47	9,5
Otopark bulunmaması	45	9,1
Çocuk oyun alanının yetersiz olması	35	7,1
Tuvalet bulunmaması	32	6,5
Oturma alanlarının bulunmaması	20	4,0
Yetişkinlere yönelik spor alanının eksik olması	20	4,0
Doğal görünmemesi	15	3,0
Bisiklet yolunun eksikliği	10	2,0
Engelli bireylerin kullanamaması	10	2,0
Yeterince ağaç/bitki/çim bulunmaması	8	1,6
Toplam:	494	100,00

* Katılımcılardan en fazla 3 seçenek belirtmeleri istenmiştir.

Ankete Katılan Bireylerin Çevresel Kalite Göstergeleri Bağlamında Hürriyet Parkı'na Yönelik Değerlendirilmeleri:

Hürriyet Parkı'nı daha çok kullandığını ifade eden anket katılımcılarının Hürriyet Parkı'nın çevresel kaliteye katkı düzeyine ilişkin görüşleri “*sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi*” gösterge başlıklarında değerlendirilmiştir:

Sosyal Göstergeler; “(1) parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi, (2) değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması, (3) parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması, (4) parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması, (5) insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanları içermesi, (6) sosyal bağlılığı artırabilme potansiyeli, (7) sessiz ve huzurlu olması, (8) sosyal aktivite alanlarının yeterliliği, (9) parkın geceleri de rahatlıkla kullanabilmesi, (10) farklı yaş gruplarına yönelik çok yönlü aktivite olanağı içermesi, (11) eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlama, (12) suç oranını azaltmaya katkıda bulunma ve (13) insanlara doğa ile temas imkânı sağlanma” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Hürriyet Parkı kullanıcıları *sosyal göstergelere* ilişkin; parka toplumun her kesiminden insanların geldiği, parkın değişik kullanıcı gruplarına (aile, arkadaş vb.) hitap ettiği, parkın insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanları içerdiği ve insanlara doğa ile temas imkânı sağladığı görüşündedirler. Ancak katılımcılar parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olmadığı ve iletişimlerinin iyi olmadığı, parkın sessiz ve huzurlu olmadığı, sosyal aktivite alanlarının yetersiz olduğu, gece kullanımı için elverişli olmadığı, farklı yaş gruplarına ait çok yönlü aktivitelerin bulunmadığı, eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlamadığı, kentteki suç oranını azaltmadığı yönünde

fikir beyan etmişlerdir. Katılımcılar parkın sosyal bağlılığı arttırabilecek düzeyde olup olmadığı konusunda ise kararsız kalmışlardır (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Hürriyet Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Sosyal Göstergeler:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi	+	4,3	0
Değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması	+	4,3	0
Parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması	-	2,8	0,010
Parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması	-	2,7	0
Parkta insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanlar olması	+	3,3	0,001
Parkın sosyal bağlılığı arttırabilmesi	-	3,0	0,750
Parkın sessiz ve huzurlu olması	-	2,4	0
Parkta sosyal aktivite alanlarının yeterli olması	-	2,4	0
Parkın geceleri de rahatlıkla kullanılabilmesi	-	2,4	0
Parkta farklı yaş gruplarına ait çok yönlü aktivite ve olanakların bulunması	-	2,5	0
Parkın eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlaması	-	2,3	0
Parkın suç oranını azaltmaya katkıda bulunması	-	2,5	0
Parkın insana doğa ile temas imkânı sağlaması	+	3,3	0

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti - ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

İşlevsel Göstergeler; “(1) parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması, (2) park içerisinde ulaşım kolaylığı, (3) yeterli sayıda otoparkın olması, (4) işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunmaması, (5) aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmiş olması, (6) bilgi verici yönlendirici levhaları yeterliliği, (7) tuvalet ya da lavabo olanakları, (8) kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterliliği, (9) spor alanlarının yeterliliği, (10) fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlama, (11) yürüyüş ve koşu alanı sağlama, (12) yeşil alan miktarının yeterliliği, (13) estetik yeşil alanların bulunması, (14) aydınlatma elemanlarının yeterliliği, (15) dayanıklı ve estetik aydınlatma elemanlarının varlığı, (16) oturma birimlerinin yeterliliği ve uygun yerleştirilmesi, (17) oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması, (18) çocuk oyun alanının yeterliliği ve (19) dayanıklı ve estetik çocuk oyun elemanlarının bulunması” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Hürriyet Parkı kullanıcılarının *işlevsel göstergelere* ilişkin değerlendirmeleri ışığında; kullanıcıların parka dolmuş, otomobil ve bisikletle rahatlıkla ulaştığı aynı zamanda park içi ulaşımın da kolay olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar Hürriyet Parkı'nda bulunan kafeterya ya da çay bahçelerinin, çocuk oyun alanlarının, tuvalet ya da lavabo olanaklarının yeterli olduğu, aydınlatma elemanlarının yeterli, dayanıklı, estetik olduğu, parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olduğu düşüncesindedirler.

Ancak parkta spor alanları, yürüyüş ve koşu alanı, yeşil alan miktarı, otopark alanı ve bilgi verici yönlendirici levhalarının yetersiz olması, çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olmaması kullanıcıların memnun olmadıkları işlevsel göstergelerdir. Bununla birlikte parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunması, parktaki aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmesi, oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirilmesi, parkın fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlaması konularında katılımcılar olumlu ya da olumsuz bir yargıya sahip değillerdir (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Hürriyet Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

İşlevsel Göstergeler:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması	+	3,7	0
Park içerisinde ulaşımın kolay olması	+	4,0	0
Parkta yeterli sayıda otoparkın olması	-	2,1	0
Parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanların bulunması	-	3,0	0,855
Parktaki aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmesi	-	2,9	0,537
Parkta bilgi verici yönlendirici levhalarının yeterli olması	-	2,7	0,002
Parkta tuvalet ya da lavabonun olmaması	-	2,6	0
Parkta bulunan kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterli olması	+	3,5	0
Parkta spor alanlarının yetersiz olması	+	3,3	0,003
Parkın fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlaması	+	3,1	0,309
Parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanının olmaması	+	3,2	0,012
Parktaki yeşil alan miktarının yetersiz olması	+	3,2	0,005
Parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olması	+	3,2	0,003
Parkta yeterli miktarda aydınlatma elemanının bulunması	-	2,8	0,035
Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	+	3,1	0,042
Oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirilmesi	+	3,1	0,295
Oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması	-	2,9	0,523
Parkta yeterli miktarda çocuk oyun alanının olması	-	2,8	0,006
Çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	-	2,6	0

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti - ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

* $p > 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Güvenlik Göstergeleri; “(1) park yönetiminin bulunması, (2) parkın gündüzleri güvenli olması, (3) parkın akşamları güvenli olması, (4) güvenlik görevlisinin bulunması, (5) danışma biriminin varlığı, (6) şikâyette bulunabilecek bir yerin bulunması, (7) parkın bakımının yeterliliği ve (8) yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliği” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Hürriyet Parkı kullanıcılarının güvenlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ışığında; kullanıcılar parkta bir yönetim varlığı olduğunu düşünmektedirler. Ancak parkın gündüzleri ve akşamları güvensiz olması, parkta güvenlik görevlisi olmaması, parkta danışma birimi olmaması, parkta şikayette bulunabilecekleri bir yer olmaması, parkın yapısal elemanlarının bakım ve tamirinin yapılmaması kullanıcıların memnun

olmadığı güvenlik göstergeleridir. Park kullanıcıları parkın yeterince bakımlı olduğu konusunda fikir sahibi değillerdir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Hürriyet Parkı kullanıcılarının güvenlik göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Güvenlik Göstergeleri:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkta bir yönetim varlığı olması	+	3,2	0,050
Parkın gündüzleri güvensiz olması	-	2,7	0
Parkın akşamları güvensiz olması	-	2,8	0,030
Parkta güvenlik görevlisi varlığı	-	2,4	0
Parkta danışma birimi varlığı	-	2,7	0
Parkta şikâyetle bulunabilecek bir yerin olması	-	2,8	0,006
Parkın yeterince bakımlı olması	-	2,8	0,063
Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yapılması	-	2,7	0

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

* $p > 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Ekolojik Göstergeler; “(1) parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlaması, (2) parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, (3) parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi ve (4) parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Hürriyet Parkı kullanıcılarının *ekolojik* göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ışığında; kullanıcılar parkın sera etkisini azalttığı ve kent iklimine fayda sağladığını düşünmektedir. Kullanıcılar parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlaması, gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi ekolojik göstergeleri konusunda fikir sahibi değillerdir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Hürriyet Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Ekolojik Göstergeler:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlaması	-	2,9	0,265
Parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması	-	2,9	0,468
Parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi	+	3,1	0,160
Parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması	+	3,2	0,002

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

* $p > 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Kentsel Mekân Kalitesi Göstergeleri; “(1) farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme, (2) yapıların ışık ve hava almasını sağlama, (3) kent-doğa ilişkisi geliştirme, (4) mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama, (5) binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme ve (6) bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. açık alanlarda arttırma” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Hürriyet Parkı kullanıcılarının *kentsel mekan kalitesi* göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ışığında; Hürriyet Parkı'nın farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi gördüğü, yapıların ışık ve hava almasını sağladığı, kent-doğa ilişkisini geliştirdiği, mimari formların sert etkilerini yumuşattığı ve bütünlük sağladığı, binaların meydana getirdiği monotonluğu giderdiği göstergelerine katıldıkları görülmektedir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Hürriyet Parkı kullanıcılarının kentsel mekân kalitesi göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Kentsel Mekân Kalitesi Göstergeleri:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkın farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görmesi	+	3,4	0
Parkın yapıların ışık ve hava almasını sağlaması	+	3,3	0
Parkın kent-doğa ilişkisini geliştirmesi	+	3,6	0
Parkın mimari formların sert etkilerini yumuşatması ve bütünlük sağlaması	+	3,6	0
Parkın binaların meydana getirdiği monotonluğu gidermesi	+	3,7	0
Parkın bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda arttırması	+	3,7	0

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Covid-19 pandemisi sürecinde Hürriyet Parkı'nı kullanım durumları incelenen katılımcıların Covid-19 pandemisi sürecinde bu parkı kullanımlarının (yürüyüş, çocuk parkı kullanımı, bisiklet sürme vb.) azaldığı tespit edilmiştir. Katılımcılar Covid-19 pandemisi sürecinde parkı tercihlerinde gezinme&ruhsal terapi amacının etkili olup olmadığı konusunda kararsızlardır. Benzer şekilde “pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önemin arttığı” ve pandemi sürecinde sokağa çıkma yasağı olmadıkça parkın eskiye göre daha çok kullanılır olduğu” yönündeki yargılara ilişkin de kararsız kalmışlardır (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19. Hürriyet Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde parkı kullanım özellikleri

Covid-19 Pandemisi sürecinde açık-yeşil alan kullanımı	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın kullanımının azalması	+	3,8	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın yürüyüş amaçlı tercih edilmesi	-	2,5	0,017
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın çocuk parkı amaçlı tercih edilmesi	-	1,9	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın spor yapma amaçlı tercih edilmesi	-	2,2	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın bisiklet sürme amaçlı tercih edilmesi	-	2,0	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın gezinme&ruhsal terapi amaçlı tercih edilmesi	-	2,6	0,098
Pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önemin artması	-	2,8	0,471
Pandemi sürecinde (sokağa çıkma yasağı olmadıkça) parkın eskiye göre daha çok kullanılır olması	-	2,8	0,219

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

4.2.3. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının çevre kalitesine ilişkin değerlendirmeleri

Bu bölümde araştırmaya katılan 123 [toplam uygulanan anketin %37,5'i düzeyinde] Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının demografik özellikleri, Abdullah Gül Parkı'na ilişkin alan kullanım özellikleri ile çevresel kalite göstergeleri bağlamında değerlendirilmelere yer verilmiştir.

Ankete Katılan Abdullah Gül Parkı Kullanıcılarının Demografik Özellikleri:

Abdullah Gül Parkı'nı seçen 123 bireyin %49,6'sının kadın, %50,4'ünün erkek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.19).

Park kullanıcılarından 18 yaş üstü ankete katılan bireylerin çoğunluğunun 26-35 yaş aralığında (%44,7) olduğu, 36-45 yaş (%34,1) ve 18-25 yaş (%13,8) gruplarında olduğu; park kullanıcılarının daha çok evlilerden (%61) oluştuğu gözlenmiştir (Çizelge 4.19).

Park kullanıcılarının eğitim durumları incelendiğinde lise üstü eğitim kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kullanıcıların %67,5'inin üniversite, %13,8'inin lisansüstü %9,8'i ise yüksekokul mezunudur (Çizelge 4.19).

Park kullanıcılarının aile yapıları ailedeki yetişkin sayısı ve 15 yaş altı çocuk sayısı açısından ele alınmıştır: Kullanıcıların %46,7'sinin "1-2 yetişkin içeren ailelerde", %26,2'sinin de "4-5 yetişkin içeren ailelerde" yaşadığı görülmüştür. Park kullanıcılarının %40,7'sinin çocuk sahibi olmadığı, %28,5'inin 1 çocuk sahibi, %13,8'inin 2 çocuk sahibi olduğu görülmüştür (Çizelge 4.19).

Park kullanıcılarının aylık gelir durumu dağılımlarında en fazla 4.001 TL ve üzerinde gelire sahip olanlar %62,6 olarak görülmüştür. Ağırlıklı olan diğer gelir grupları 3001-4000 TL (%17,1) ve 2001-3000 TL (%12,2) olduğu; %0,8'inin ise aylık gelir düzeyinin 1000 TL ve altı olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.19).

Park kullanıcılarının meslek dağılımlarına bakıldığında memurlar %49,6 düzeyinde ağırlıklıdır. Öğrenciler %12,2 düzeyinde ikinci sırada yer alırken, özel sektör çalışanları (%10,6), işçi (%6,5), işsiz (%5,7) ve esnaf (%4,1) katılımcılara ilişkin düşük ağırlıkta olan meslek gruplarıdır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Abdullah Gül parkı kullanıcılarının demografik özellikleri

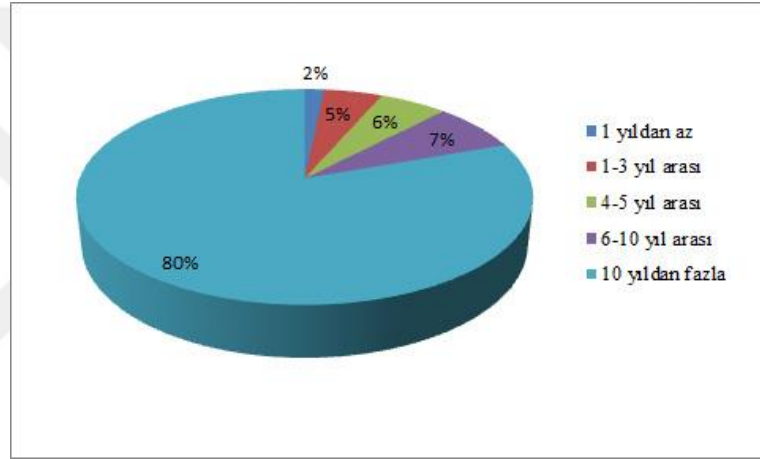
Değişken:	Kategori:	Sayı	%	Değişken:	Kategori:	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	61	49,6	Ailede yetişkin sayısı	1 Kişi	1	0,8
	Erkek	62	50,4		2 Kişi	56	45,9
Yaş	18-25	17	13,8		3 Kişi	14	11,5
	26-35	55	44,7		4 Kişi	12	9,8
	36-45	42	34,1		5 Kişi	20	16,4
	46-60	8	6,5		6 Kişi	7	5,7
	61 ve üzeri	1	0,8		7 Kişi	8	6,6
Medeni Durum	Evli	75	61,0		8 Kişi	3	2,5
	Bekâr	46	37,4		9 Kişi	1	0,8
	Boşanmış	2	1,6		Yanıtsız	1	-
	Dul	-	-	Toplam hane halkı geliri (aylık)	1000 TL ve altı	1	0,8
Öğrenim Durumu (son mezun olunan okul)	İlkokul	-	-		1001-2000 TL	8	6,5
	Ortaokul	4	3,3		2001-3000 TL	15	12,2
	Lise	7	5,7		3001-4000 TL	21	17,1
	Yüksekokul	12	9,8	4001 TL ve üzeri	77	62,6	
	Üniversite	83	67,5	Meslek (yapılan iş) grubu	Özel sektör-vasıflı	13	10,6
	Lisansüstü	17	13,8		Öğrenci	15	12,2
Ailede çocuk sayısı (15 yaş altı)	0	50	40,7		Esnaf	5	4,1
	1	35	28,5		İdareci (kamu/özel)	5	4,1
	2	17	13,8		Memur (kamu/özel)	61	49,6
	3	7	5,7		İşçi	8	6,5
	4	3	2,4		Ev hanımı	3	2,4
	Yanıtsız	11	-		Çiftçi	1	0,8
Toplam	123	%100	Toplam		123	%100	

Ankete Katılan Abdullah Gül Parkı Kullanıcılarının Açık-Yeşil Alan Varlığı Durumu:

Abdullah Gül Parkı'nı seçen kullanıcıların Malatya ilinde yaşadıkları süre değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%80,5) 10 yıldan fazla süredir Malatya'da yaşadığı, 1 yıldan az süredir Malatya'da bulunanların (%1,6) ise oldukça az olduğu görülmektedir (Çizelge 4.21) (Şekil 4.15).

Çizelge 4. 21. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Malatya'da yaşama süreleri

Kategori	Sayı:	%
1 yıldan az	2	1,6
1-3 yıl arası	6	4,9
4-5 yıl arası	7	5,7
6-10 yıl arası	9	7,3
10 yıldan fazla	99	80,5

Şekil 4.17. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Malatya'da yaşama süreleri

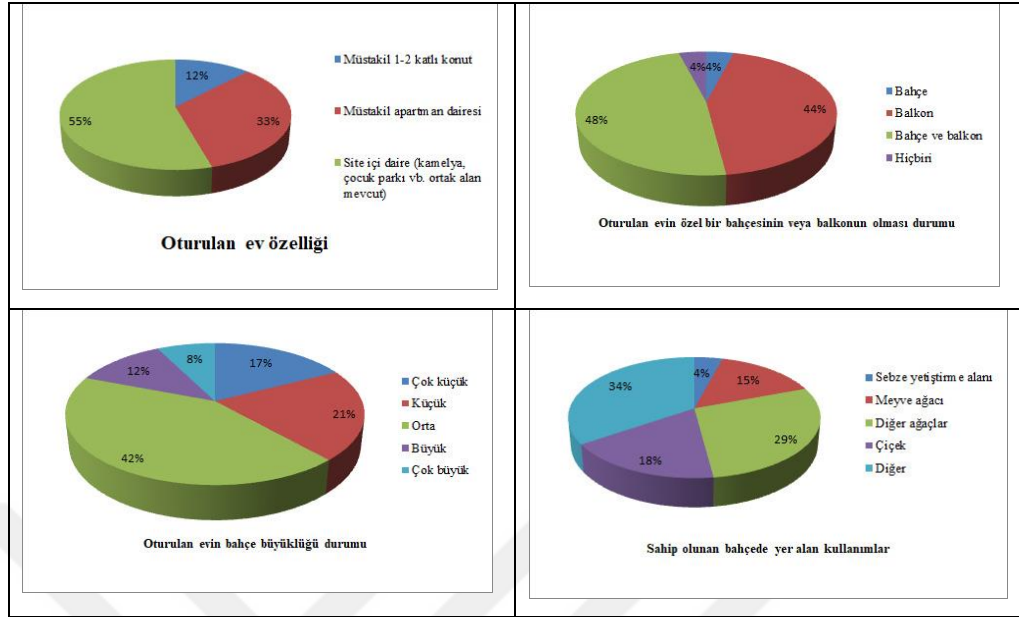
Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının nasıl bir evde oturdukları incelendiğinde kullanıcıların %54,5'inin site içi dairede, %33,3'ünün müstakil apartman dairesinde, %12,2'sinin ise müstakil 1-2 katlı konutlarda oturduğu görülmektedir (Şekil 4.18).

Kullanıcıların yaşadıkları ev açık-yeşil alan varlığı açısından incelendiğinde %48'inin bahçe ve balkonu olduğu, %43,9'unun sadece balkonu olduğu, %4,1'inin sadece bahçesi olduğu, %4,1'inin ise bahçe ve balkonunun olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.18).

Kullanıcıların sahip oldukları bahçe büyüklükleri incelendiğinde ise %41,5 düzeyinde orta büyüklükte bahçeler yaygın iken, %37,4 düzeyinde küçük ve çok küçük olarak nitelenen bahçeleri olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.18).

Kullanıcıların bahçeleri kullanım alanına göre incelendiğinde %17,1'inin bahçesinde çiçek olduğu, %14,6'sının bahçesinde meyve ağacı olduğu, %27,6'sının bahçesinde diğer ağaç türleri olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcıların çoğunluğunun

(%33,3) bahçesinde ise bu kullanımların dışında diğer vb. kullanımların söz konusu olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.18).

Şekil 4.18. Abdullah Gül kullanıcılarının yaşadıkları evin açık-yeşil alan varlığı ve sahip olunan bahçe özellikleri

Abdullah Gül Parkı kullanıcıların yaşadıkları çevrede açık-yeşil alan varlığı ve kullanım özellikleri incelendiğinde kullanıcıların çoğunluğunun (%78,9) yaşadıkları çevrede evlerine yakın (yürüme mesafesinde) açık-yeşil alanların bulunduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların sadece %2,4'ü yeşil alanlara erişimlerini engelleyen sağlık problemlerinin bulunduğunu ifade etmiş; yaşanan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının varlığı ve bu alanlardan yararlanma durumu ise %56,9 düzeylerinde yetersiz bulunmuştur (Çizelge 4.22)

Çizelge 4. 22. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının açık-yeşil alan varlığı durumu

Değişken:	Kategori:	Sayı:	%
Yaşanılan eve yakın (en az 10 dk. yürüme mesafesinde) bir açık-yeşil alanın bulunma durumu:	Evet	97	78,9
	Hayır	25	20,3
Yeşil alanlara erişimi kısıtlayan herhangi bir sağlık probleminiz bulunma durumu:	Evet	4	2,4
	Hayır	100	81,3
	Yanıtızsız	19	-
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının yeterliliği:	Evet	55	44,7
	Hayır	68	55,3
	Yanıtızsız	1	-
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alanlardan faydalanma düzeyinin yeterliliği:	Evet	53	43,1
	Hayır	70	56,9

Ankete Katılan Bireylerin Yaşadıkları Belediye Sınırlarına Göre İncelenmesi:

Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının hangi belediye sınırları içinde yaşadıkları incelendiğinde kullanıcıların %55,3'ünün Battalgazi Belediye'sinde, %44,7'sinin ise Yeşilyurt Belediyesi'nde yaşadıkları görülmektedir (Çizelge 4.23).

Kullanıcıların Hürriyet Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde %65 düzeyinde yılda birkaç kez kullananların ve %15,4 düzeyinde ayda birkaç kez kullananların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte parkı haftada birkaç kez (%3,3) gibi yoğun kullanan katılımcılarda mevcuttur, kullanıcıların %15,4'ü ise Hürriyet Parkı'nı hiç kullanmamaktadır (Çizelge 4.23).

Kullanıcılarının Abdullah Gül Parkı'nı kullanım sıklığı incelendiğinde ise yoğunlukla yılda birkaç kez kullanıldığı (%53,7) ve ayda birkaç kez (%27,6) kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte parkı ayda birkaç kez (%15,4) ve haftada birkaç kez (%3,3) kullanan katılımcılarda mevcuttur (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının yaşadığı belediye sınırları ve park kullanım sıklığı durumu

Değişken:	Kategori	Sayı:	%
Yaşanılan belediye sınırlarının durumu:	Battalgazi	68	55,3
	Yeşilyurt	55	44,7
Hürriyet Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Haftada birkaç kez	4	3,3
	Ayda birkaç kez	19	15,4
	Yılda birkaç kez	80	65,0
	Hiç	19	15,4
Abdullah Gül Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Günlük	2	1,6
	Haftada birkaç kez	9	7,3
	Ayda birkaç kez	34	27,6
	Yılda birkaç kez	66	53,7
	Hiç	11	8,9

Ankete Katılan Bireylerin Abdullah Gül Parkı'nı Kullanım Durumunun Değerlendirilmesi:

Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parkı kullanım sıklığı incelendiğinde %57,7 düzeyinde yılda birkaç kez kullananların ve %31,7 düzeyinde ayda birkaç kez kullananların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte parkı haftada birkaç kez (%6,5) ve günlük (%4,1) gibi yoğun kullanan katılımcılarda mevcuttur (Çizelge 4.24).

Park kullanıcıları ulaşım şekillerine göre değerlendirildiğinde bireylerin daha bireysel araç ile (%43,1) alana ulaştıkları görülmektedir. Kullanıcıların %36,6'sının yürüyerek, %18,7'sinin toplu taşıma ile ulaştığı, ancak %1,6'sının bisikletle ulaşım sağlayabildiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.24).

Park kullanıcıları alana uzaklıkları açısından değerlendirildiğinde bireylerin daha çok 2000+ m (%45,5) uzaklıkta oldukları görülmektedir. Kullanıcıların %27,7'sinin 501-1500 m yakınlıkta olduğu ve %9,8'inin park alanına çok yakın olan 0-500 m mesafede olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.24).

Park kullanıcılarının bu yeşil alana en fazla evlerinden gittikleri (%74) fakat ev/iş/okul gibi sebeplerle de (%16,3) alandan geçtikleri tespit edilmiştir (Çizelge 4.24).

Park kullanıcıları alanda harcadıkları vakit açısından değerlendirildiklerinde kullanıcıların genellikle alanda 30 dk-1 saat (%33,3) ve 1-2 saat (%22,8) vakit harcadıkları görülmüştür. Kullanıcıların bir kısmının ise alanda 2 saatten fazla (%9,8) olmak üzere uzun süreli zaman harcadıkları görülmüştür (Çizelge 4.24).

Park kullanıcıları alanda rahatlıkla yapabildikleri fiziksel aktivite açısından değerlendirildiğinde kullanıcıların %91,9 gibi yüksek oranla parkı yürüyüş/koşu amaçlı kullandıkları görülmüştür. Park nadiren bisiklet sürme (%4,9) ve egzersiz yapma (%1,6) kullanılmaktadır (Çizelge 4.24)

Çizelge 4.24. Ankete Katılan Bireylerin Abdullah Gül Parkı'nı Kullanım Durumunun Değerlendirilmesi

Değişken:	Kategori	Sayı:	%
Abdullah Gül Parkı'nın kullanım sıklığının durumu:	Günlük	5	4,1
	Haftada birkaç kez	8	6,5
	Ayda birkaç kez	39	31,7
	Yılda birkaç kez	71	57,7
Abdullah Gül Parkı'nın ulaşım şeklinin durumu:	Yürüyerek	45	36,6
	Toplu taşıma ile	23	18,7
	Bireysel araç ile	53	43,1
	Bisiklet ile	2	1,6
Abdullah Gül Parkı'na uzaklık durumu:	0-500 m.	12	9,8
	501 m-1000 m	21	17,1
	1000-1500 m	13	10,6
	1500-2000 m	21	17,1
	2000 +	56	45,5
Abdullah Gül Parkı'na gidilme durumu:	Bu yeşil alana genelde evimden giderim.	91	74,0
	Bu yeşil alana genelde okuldan giderim.	1	0,8
	Bu yeşil alana genelde işimden giderim.	10	8,1
	Ev/İş/Okul sebebiyle bu yeşil alandan sıklıkla geçerim.	20	16,3
Abdullah Gül Parkı'nda harcanan zaman durumu:	Sadece geçiyorum.	19	15,4
	15 dk.-30 dk.	23	18,7
	30dk-1 saat	41	33,3
	1 saat-2 saat	28	22,8
	2 saatten fazla	12	9,8
Abdullah Gül Parkı'nda gerçekleştirilen fiziksel aktivite durumu:	Yürüyüş/koşu	113	91,9
	Bisiklet sürme	6	4,9
	Egzersiz yapabilme	2	1,6

Ankete Katılan Bireylerin Abdullah Gül Parkı'na İlişkin Tercih Nedenlerinin ve Parktan Memnun Olmadıkları Özelliklerin Değerlendirilmesi:

Anket çalışmasına katılan Abdullah Gül Parkı'nı seçen kullanıcılar özellikle parkta arkadaş/aile ile bir araya gelme imkânı bulmaktadır (%19,1). Ayrıca parkın büyük ve geniş bir alana sahip olması (%16), parkta oturma/dinlenme alanlarının bulunması (%13,3), yürüyüş yolunun olması (%9,4) parkın kullanıcılar tarafından seçilmesinin temel nedenlerindedir (Çizelge 4.25)

Çizelge 4.25. Ankete katılan bireylerin Abdullah Gül Parkı'nı tercih nedenleri

Kategori:	Sayı:	%
Arkadaş/Aile ile bir araya gelme imkânının bulunması	49	19,1
Büyük ve geniş bir alana sahip olması	41	16
Oturma/dinlenme alanlarının bulunması	34	13,3
Çocuk oyun alanı bulunması	26	10,1
Yürüyüş yolunun bulunması	24	9,4
Eve yakın olması	20	7,8
Güvenli olması	20	7,8
Sessiz bir ortam olması	12	4,7
Egzersiz yapma imkânının olması	11	4,3
Otopark bulunması	10	4
Park içinde su unsurunun bulunması	6	2,3
Grup sporlarına katılma imkânının bulunması (futbol, basketbol, voleybol vb.)	3	1,2
Bisiklet yolunun bulunması	-	0
Engelli bireylerin rahatlıkla kullanıyor olması	-	0
Toplam	256	%100

*Katılımcılardan en fazla 3 seçenek belirtmeleri istenmiştir.

Anket çalışmasına katılan Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının alandan memnun olmadıkları özellikler incelendiğinde; ilk olarak parkın kalabalık olması (%18,7) ön plana çıkmaktadır. Ayrıca parkın kirli olması (%14), gürültülü olması (%12,9), eve uzak olması (%12,2), yetişkinlere yönelik spor alanının eksik olması (%9,5), tuvalet bulunmaması (%6,5), parkta otoparkın yetersiz olması (%4,4) ankete katılan kullanıcıların memnun olmadıkları başlıca özelliklerdir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Ankete katılan bireylerin Abdullah Gül Parkı'ndan memnun olmama nedenleri

Kategori:	Sayı:	%
Kalabalık olması	55	18,7
Kirli olması	41	14
Gürültülü olması	38	12,9
Eve uzak olması	36	12,2
Yetişkinlere yönelik spor alanının eksik olması	28	9,5
Tuvalet bulunmaması	19	6,5
Otopark bulunmaması	13	4,4
Oturma alanlarının bulunmaması	12	4,1
Yeterince ağaç/bitki/çim bulunmaması	12	4,1
Çocuk oyun alanının yetersiz olması	11	3,7
Bisiklet yolunun eksikliği	10	3,4
Doğal görünmemesi	8	2,7
Engelli bireylerin kullanamaması	7	2,4
Yürüyüş yolunun eksikliği	4	1,4

Toplam	294	100
*Katılımcılardan en fazla 3 seçenek belirtmeleri istenmiştir.		

Ankete Katılan Bireylerin Çevresel Kalite Göstergeleri Bağlamında Abdullah Gül Parkı'na Yönelik Değerlendirilmeleri:

Abdullah Gül Parkı'nı daha çok kullandığını ifade eden anket katılımcılarının Abdullah Gül Parkı'nın çevresel kaliteye katkı düzeyine ilişkin görüşleri “*sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi*” gösterge başlıklarında değerlendirilmiştir:

Sosyal Göstergeler; “(1) parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi, (2) değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması, (3) parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması, (4) parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması, (5) insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanları içermesi, (6) sosyal bağlılığı arttırabilme potansiyeli, (7) sessiz ve huzurlu olması, (8) sosyal aktivite alanlarının yeterliliği, (9) parkın geceleri de rahatlıkla kullanabilmesi, (10) farklı yaş gruplarına yönelik çok yönlü aktivite olanağı içermesi, (11) eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlama, (12) suç oranını azaltmaya katkıda bulunma ve (13) insanlara doğa ile temas imkânı sağlanma” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Abdullah Gül Parkı kullanıcıları *sosyal göstergelere* ilişkin; parka toplumun her kesiminden insanların geldiği, insanların değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar vb.) rastlayabileceğini, insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanların olduğu, parkın insanlar arasındaki sosyal bağlılığı arttırabilecek düzeyde olduğu, parkın insanlara doğa ile temas imkânı sağladığı görüşündedirler. Ancak katılımcılar parkın sessiz ve huzurlu olmadığı, sosyal aktivite alanlarının yetersiz olduğu, parkın geceleri rahatlıkla kullanılmadığı, farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite ve olanaklar olmadığı, eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlamadığı, suç oranını azaltmaya katkıda bulunmadığı yönünde fikir beyan etmişlerdir. Kullanıcılar parka gelen insanların sosyal açıdan uyumluluğu ve parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olduğu konularında kararsız kalmışlardır (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Sosyal Göstergeler:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi	+	4,1	0
Değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması	+	4,2	0
Parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması	-	2,8	0,142
Parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması	-	2,9	0,397
Parkta insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanlar olması	+	3,4	0
Parkın sosyal bağlılığı artırabilmesi	+	3,2	0,024
Parkın sessiz ve huzurlu olması	-	2,6	0,001
Parkta sosyal aktivite alanlarının yeterli olması	-	2,5	0
Parkın geceleri de rahatlıkla kullanılabilmesi	-	2,3	0
Parkta farklı yaş gruplarına ait çok yönlü aktivite ve olanakların bulunması	-	2,7	0,001
Parkın eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlaması	-	2,4	0
Parkın suç oranını azaltmaya katkıda bulunması	-	2,5	0
Parkın insana doğa ile temas imkânı sağlaması	+	3,5	0

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

İşlevsel Göstergeler; “(1) parka ulaşımda dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması, (2) park içerisinde ulaşım kolaylığı, (3) yeterli sayıda otoparkın olması, (4) işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunmaması, (5) aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmiş olması, (6) bilgi verici yönlendirici levhaları yeterliliği, (7) tuvalet ya da lavabo olanakları, (8) kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterliliği, (9) spor alanlarının yeterliliği, (10) fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlama, (11) yürüyüş ve koşu alanı sağlama, (12) yeşil alan miktarının yeterliliği, (13) estetik yeşil alanların bulunması, (14) aydınlatma elemanlarının yeterliliği, (15) dayanıklı ve estetik aydınlatma elemanlarının varlığı, (16) oturma birimlerinin yeterliliği ve uygun yerleştirilmesi, (17) oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması, (18) çocuk oyun alanının yeterliliği ve (19) dayanıklı ve estetik çocuk oyun elemanlarının bulunması” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının *işlevsel göstergelere* ilişkin değerlendirmeleri ışığında; kullanıcıların parka dolmuş, otomobil ve bisikletle rahatlıkla ulaştığı aynı zamanda park içi ulaşımın da kolay olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar Abdullah Gül Parkı'nda bulunan kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterli olduğunu, parkın estetik açıdan güzel olduğunu, yeterli miktarda çocuk oyun alanı olduğu düşüncesindedir. Ancak kullanıcılar parkta otopark sayısının yeterli olmadığını, bilgi verici yönlendirici levhaları yeterli olmadığını, aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olmadığını, çocuk oyun alanlarının dayanıklı ve estetik olmadığını düşünmektedir. Bununla birlikte

parktaki aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmesi, parkta tuvalet ya da lavabo bulunması, fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlaması, yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanı olması, aydınlatma elemanı varlığı ve oturma birimleriyle ilgili konularında katılımcılar olumlu ya da olumsuz bir yargıya sahip değillerdir (Çizelge 4.28)

Çizelge 4. 28. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

İşlevsel Göstergeler:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması	+	3,9	0
Park içerisinde ulaşımın kolay olması	+	3,8	0
Parkta yeterli sayıda otoparkın olması	-	2,5	0
Parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanların bulunması	+	3,4	0
Parktaki aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmesi	-	2,9	0,174
Parkta bilgi verici yönlendirici levhalarının yeterli olması	-	2,7	0,001
Parkta tuvalet ya da lavabonun olmaması	+	3,0	0,885
Parkta bulunan kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterli olması	+	3,4	0,001
Parkta spor alanlarının yetersiz olması	+	3,6	0
Parkin fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlaması	-	3,0	0,790
Parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanının olmaması	+	3,1	0,354
Parktaki yeşil alan miktarının yetersiz olması	-	2,9	0,601
Parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olması	+	3,3	0,001
Parkta yeterli miktarda aydınlatma elemanının bulunması	+	3,1	0,376
Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	-	2,8	0,049
Oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirilmesi	-	3,0	0,799
Oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması	-	2,6	0,001
Parkta yeterli miktarda çocuk oyun alanının olması	-	2,7	0,021
Çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	-	2,7	0,021

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

* $p < 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti - ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

* $p > 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Güvenlik Göstergeleri; “(1) park yönetiminin bulunması, (2) parkın gündüzleri güvenli olması, (3) parkın akşamları güvenli olması, (4) güvenlik görevlisinin bulunması, (5) danışma biriminin varlığı, (6) şikâyette bulunabilecek bir yerin bulunması, (7) parkın bakımının yeterliliği ve (8) yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliği” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Ankete katılan kullanıcılardan Abdullah Gül Parkı'nı seçen bireylerin *güvenlik göstergelerine* verdiği cevaplar incelendiğinde; kullanıcılar parkta bir yönetim varlığı olduğu göstergesine katılmaktadır. Ayrıca ankete katılan kullanıcılar parkın gündüzleri güvensiz olduğunu, güvenlik görevlisi bulunmadığını, parkta danışma biriminin olmadığını ve şikâyette bulunabilecekleri bir yer olmadığını düşünmektedir. Kullanıcıların parkın akşamları güvensiz olması, bakımlı olması ve yapısal elemanların

bakım-tamirinin yapılması konularında fikir sahibi olmadıkları görülmüştür (Çizelge 4.29)

Çizelge 4.29. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının güvenlik göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Güvenlik Göstergeleri:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkta bir yönetim varlığı olması	+	3,2	0,038
Parkın gündüzleri güvensiz olması	-	2,7	0,007
Parkın akşamları güvensiz olması	+	3,0	0,640
Parkta güvenlik görevlisi varlığı	-	2,7	0,006
Parkta danışma birimi varlığı	-	2,6	0
Parkta şikâyetle bulunabilecek bir yerin olması	-	2,7	0,002
Parkın yeterince bakımlı olması	-	2,9	0,448
Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yapılması	-	2,9	0,576

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Ekolojik Göstergeler; “(1) parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlaması, (2) parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, (3) parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi ve (4) parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür.

Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının *ekolojik* göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ışığında; kullanıcılar parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtrelediğini ve oksijen üretimi sağladığını, gürültünün azaltılmasına katkı sağladığı, parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi gördüğünü, parkın sera etkisini azalttığını ve kent iklimine fayda sağladığını düşünmektedir. (Çizelge 4.30)

Çizelge 4.30. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Ekolojik Göstergeleri:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlaması	+	3,3	0
Parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması	+	3,2	0,054
Parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi	+	3,3	0,002
Parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması	+	3,4	0

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Kentsel Mekân Kalitesi Göstergeleri; “(1) farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme, (2) yapıların ışık ve hava almasını sağlama, (3) kent-doğa ilişkisi geliştirme, (4) mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama, (5) binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme ve (6) bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydana vb. açık alanlarda arttırma” alt göstergeleri bağlamında ölçülmüştür

Hürriyet Parkı kullanıcılarının *kentsel mekan kalitesi* göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ışığında; Abdullah Gül Parkı'nın farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi gördüğü, yapıların ışık ve hava almasını sağladığı, kent-doğa ilişkisini geliştirdiği, mimari formların sert etkilerini yumuşattığı ve bütünlük sağladığı, binaların meydana getirdiği monotonluğu giderdiği, bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda arttırma göstergelerine katıldıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının kentsel mekân kalitesi göstergeleri bağlamında parka ilişkin değerlendirmeleri

Kentsel Mekân Kalitesi Göstergeleri:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Parkin farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görmesi	+	3,5	0
Parkin yapıların ışık ve hava almasını sağlaması	+	3,6	0
Parkin kent-doğa ilişkisini geliştirmesi	+	3,8	0
Parkin mimari formların sert etkilerini yumuşatması ve bütünlük sağlaması	+	3,6	0
Parkin binaların meydana getirdiği monotonluğu gidermesi	+	3,9	0
Parkin bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda arttırması	+	3,8	0

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

*p>0.05 olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

Covid-19 pandemisi sürecinde Abdullah Gül Parkı'nı kullanım durumları incelenen katılımcılar Covid-19 pandemisi sürecinde parklara verilen önemin arttığını düşünmektedir. Ancak bu parkı kullanımlarının (çocuk parkı kullanımı, bisiklet sürme, spor yapma vb.) azaldığı tespit edilmiştir. Katılımcılar Covid-19 pandemisi sürecinde parkı tercihlerinde gezinme&ruhsal terapi amacının etkili olup olmadığı ve parkı yürüyüş amaçlı tercih etme konusunda kararsız kalmışlardır (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.32. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde parkı kullanım özellikleri

Covid-19 Pandemisi sürecinde açık-yeşil alan kullanımı:	T'nin işareti	Ortalama	P Değeri
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın kullanımının azalması	+	3,6	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın yürüyüş amaçlı tercih edilmesi	+	3,2	0,188
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın çocuk parkı amaçlı tercih edilmesi	-	2,2	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın spor yapma amaçlı tercih edilmesi	-	2,4	0,003
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın bisiklet sürme amaçlı tercih edilmesi	-	2,2	0
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın gezinme&ruhsal terapi amaçlı tercih edilmesi	+	3,2	0,309
Pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önemin artması	+	3,5	0,003
Pandemi sürecinde (sokağa çıkma yasağı olmadıkça) parkın eskiye göre daha çok kullanılır olması	+	3,4	0,040

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti + ise yargıya katılma durumu söz konusudur.

*p<0.05 olması durumunda T değerinin işareti – ise yargıya katılmama durumu söz konusudur.

* $p > 0.05$ olması durumunda T değerinin işareti ne olursa olsun katılımcının yargı ile ilgili fikri yoktur.

4.2.4. Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parklardaki çevre kalitesine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması

Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parklara ilişkin “kullanım sıklığı” ile “sahip olunan bahçe büyüklüğü” ve “bahçe kullanım özellikleri” arasında istatistiksel bir ilişki olacağı varsayımı ile belirtilen değişkenler her iki park verileri ile çaprazlanmıştır. Fakat katılımcıların ne Hürriyet Parkı’nı “kullanım sıklığı” ile “sahip olunan bahçe büyüklüğü” ($x^2=16,699$, $df=16$, $p=0,405 > 0,05$) ve “bahçe kullanım özellikleri” ($x^2=21,392$, $df=16$, $p=0,164 > 0,05$) arasında, ne de Abdullah Gül Parkı’nı “kullanım sıklığı” ile “sahip olunan bahçe büyüklüğü” ($x^2=15,883$, $df=16$, $p=0,461 > 0,05$) ve “bahçe kullanım özellikleri” ($x^2=22,474$, $df=16$, $p=0,129 > 0,05$) arasında istatistiksel bir ilişki tespit edilememiştir.

“Yaşanılan belediye sınırları” ile “yaşanılan eve yakın açık-yeşil alan varlığı”, “yeşil alana erişimini kısıtlayan sağlık problemi”, “bahçe büyüklüğü”, “yeşil alan/park/çocuk oyun alanları yeterliliği”, “açık alanlardan yeterince faydalanabilme” değişkenleri arasında istatistiksel ilişki tespit edilememiştir. Ancak Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül parklarının kullanımının “yaşanılan ilçe” değişkeni ile ilişkili olduğu ($x^2=25,935$, $df=1$, $p=0,000 < 0,05$) görülmüştür. Battalgazi belediyesi sınırları içinde yaşayanların %71’nin ilçe sınırlarında yer alan Hürriyet Parkı’nı seçtiği, Yeşilyurt belediye sınırları içinde yaşayanların %59’unun ilçe sınırlarında yer alan Abdullah Gül Parkı’nı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

“Yaşanılan belediye sınırları” ve “parkların kullanım sıklığı” arasında istatistiksel bir ilişki olacağı varsayımı ile belirtilen değişkenler çaprazlanmıştır. Fakat yaşanılan ilçe ile Abdullah Gül Parkı’nın kullanım sıklığı ($x^2=6,831$, $df=4$, $p=0,145 > 0,05$) ve Hürriyet Parkı’nın kullanım sıklığı ($x^2=5,712$, $df=4$, $p=0,222 > 0,05$) arasında herhangi bir istatistiksel ilişki tespit edilememiştir. Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde yaşayan katılımcılar benzer sıklıkta parkı kullanmaktadır.

Her iki parkın “kullanımının/tercih edilmesinin” “demografik özellikler” ile bağlantılı olup olmadığını tespit etmeye yönelik yapılan çaprazlamalarda; “Cinsiyet” ($x^2=10,120$, $df=1$, $p=0,001 < 0,05$) faktörünün her iki “parkın kullanımı” bağlamında belirleyici olduğu, Hürriyet Parkı’nın kadınlar tarafından daha çok kullanıldığı (%67), Abdullah Gül Parkı’nın ise daha fazla erkekler tarafından (%50,4) tercih edildiği tespit edilmiştir. “Yaş grupları” faktörünün ($x^2=18,902$, $df=4$, $p=0,001 < 0,05$) her iki “parkın

kullanımı” bağlamında belirleyici olduğu, Hürriyet Parkı’nın (%50) ve Abdullah Gül Parkı’nın (%44) 26-35 yaş grubu tarafından daha fazla kullanıldığı, benzer şekilde 46 yaş üzeri grup tarafından daha düşük düzeylerde kullanıldığı (Hürriyet Parkı: %1,95; Abdullah Gül Parkı: %7,4) tespit edilmiştir. Bununla birlikte “medeni "durum”, “öğrenim durumu”, “ailedeki yetişkin sayısı”, “çocuk sayısı”, “hane halkı geliri” ve “meslek” değişkenlerinin her iki parkın kullanımı açısından belirleyici bir özellikte olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların Abdullah Gül Parkı ve Hürriyet Parkı’nın “kullanım sıklığı” “demografik veriler” açısından her bir park özelinde ayrı ayrı ele alındığında;

Hürriyet Parkı kullanıcılarının “parkı kullanım sıklığı” ile “demografik özellikleri” çaprazlandığında sadece “medeni durum” ($\chi^2=33,982$, $df=12$, $p=0,001<0,05$) ve “yaş grupları” ($\chi^2=34,249$, $df=16$, $p=0,005<0,05$) değişkenleri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Analizler sonucunda parkı kullananlar arasında bekârların daha çok olduğu (%56,9); kullanım sıklığı açısından da medeni durum açısından bekârlarda kullanımın arttığı, 26-35 yaş grubu (%51,5) ve 18-25 yaş grubu (%26,8) tarafından daha fazla kullanıldığı, benzer şekilde 46 yaş üzeri grup tarafından daha düşük düzeylerde kullanıldığı (%1,5) görülmüştür. 26-35 ve 18-25 yaş grubundaki kullanıcıların parkı kullanım sıklıkları diğer yaş gruplarına göre fazla olmuş, ancak bu yaş gruplarında parkı seyrek kullananların düzeyi de diğer yaş gruplarına göre fazla olmuştur.

Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının “parkı kullanım sıklığı” ile “demografik özellikleri” çaprazlandığında sadece “yaş grupları” ($\chi^2=26,572$, $df=16$, $p=0,046<0,05$) ve “gelir” ($\chi^2=32,479$, $df=16$, $p=0,009<0,05$) değişkenleri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Analizler sonucunda Abdullah Gül Parkı’nın 26-35 yaş grubu (%48,7) ve 36-45 yaş grubu (%29,7) tarafından daha fazla kullanıldığı, benzer şekilde 45 yaş üzeri grup tarafından daha düşük düzeylerde kullanıldığı (%8,1) tespit edilmiştir. 36-45 yaş grubu ve altındaki yaş gruplarında parkı kullanım sıklıkları diğer yaş gruplarına göre fazla olmuş, ancak bu yaş gruplarında parkı seyrek kullananların düzeyi de diğer yaş gruplarına göre fazla olmuştur. Abdullah Gül Parkı kullanıcıları “gelir” değişkeni bağlamında “park kullanım sıklığı” ile çaprazlandığında parkı sık kullananlar (günlük, haftada birkaç kez ve ayda birkaç kez) %40,0 düzeyinde olup gelir dağılımları 3001 TL ve üzeri gelir grupları ağırlıklıdır (%75,0). Parkı yılda birkaç kez kullananların ise %78,8’i 4001 TL ve üzeri gelire sahiptir.

Her iki parkın kullanıcılarının “parka uzaklıkları” ve “ulaşım biçimleri” irdelendiğinde parka uzaklıkların ($x^2=5,477$, $df=4$, $p=0,242>0,05$) ve ev, iş vb. konumlardan ulaşmanın ($x^2=2,870$, $df=3$, $p=0,412>0,05$) her iki parkta da belirleyici olmadığı ancak alana ulaşım biçiminin Abdullah Gül ve Hürriyet Parkı kullanıcılarında değişim gösterdiği ($x^2=29,829$, $df=3$, $p=0,000<0,05$) gözlenmiştir. Hürriyet Parkı kullanıcıları ağırlıklı olarak parka yürüyerek (%64) ulaşırken Abdullah Gül Parkı kullanıcıları bireysel araç (%43) ile ulaşmaktadır.

Hürriyet Parkı ve Abdullah Parkı kullanıcılarının çevresel kalite göstergesine ilişkin görüşleri “sosyal, işlevsel, güvenlik, ekolojik ve kentsel mekân kalitesi” gösterge başlıklarında ayrı ayrı çaprazlanarak aralarında istatistiksel anlam bulunan çaprazlamalar değerlendirilmiştir:

Her iki park *sosyal kalite göstergesi* açısından kıyaslandığında; sadece “Parkta değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması” göstergesi kıyaslaması istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş ($x^2=9,975$, $df=4$, $p=0,041<0,05$); Hürriyet Parkı kullanıcılarının %57,1’i, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %42,2’si tarafından “kesinlikle doğru” şeklinde vurgulanmıştır. Dolayısıyla diğer sosyal kalite göstergeleri bağlamında her iki park da benzer düzeylerde sorun veya potansiyeller içermektedir.

Her iki park *işlevsel kalite göstergesi* açısından kıyaslandığında; “Parkta otopark sayısının yeterli olması”, “Parkta işlevsiz ya da işlevinin yitirmiş alanların bulunması”, “Parkta tuvalet ya da lavabonun olmaması”, “Parkta spor alanlarının yetersiz olması” ve “Paktaki yeşil alan miktarının yetersiz olması” göstergelerinin kıyaslamalarının istatistiksel açıdan anlamlı oldukları tespit edilmiştir:

“Parkta otopark sayısının yeterli olması” işlevsel kalite göstergesi kıyaslamaları ($x^2=23,478$, $df=4$, $p=0,000<0,05$); Hürriyet Parkı kullanıcılarının %40,0 düzeyinde “kesinlikle yanlış” ve %23,9 düzeyinde “yanlış” değerlendirmesinde bulduklarını, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise toplamda %57,0 düzeyinde “yanlış ve kesinlikle yanlış” değerlendirmesinde bulduklarını göstermiştir. Sonuç olarak otopark sayısının her iki park için de yetersiz olduğu, ancak bu sorunun Hürriyet Parkı kullanıcıları tarafından daha çok yaşandığı tespit edilmiştir.

Her iki park “Parkta işlevsiz ya da işlevinin yitirmiş alanların bulunması” işlevsel kalite göstergesi açısından kıyaslandığında ($x^2=18,984$, $df=4$, $p=0,000<0,01$) park kullanıcılarının Hürriyet Parkı’nda %33,7, Abdullah Gül Parkı’nda ise %55,4 düzeyinde işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanların bulunduğu ifade edilmiştir.

Dolayısıyla Abdullah Gül Parkı işlevsiz alanlar içermemesi yönüyle Hürriyet Parkı'na kıyasla daha başarılı durumdadır.

Her iki park “Parkta tuvalet ya da lavabonun olmaması” işlevsel kalite göstergesi açısından değerlendirildiğinde ($x^2=12,465$, $df=4$, $p=0,014<0,05$); Hürriyet Parkı kullanıcılarının %51,2 düzeyinde WC kullanımını bildikleri, %25,4 düzeyinde parkta WC kullanımı olmasına karşın parkta söz konusu kullanım bulunmadığını ifade ettikleri, %23,4 düzeyinde ise bu konuda fikir sahibi olmadıkları görülmüştür. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %39,1 düzeyinde WC kullanımını bildikleri, yine %39,1 düzeyinde parkta WC kullanımı olmasına karşın parkta söz konusu kullanım bulunmadığını ifade ettikleri, %21,8 düzeyinde ise bu konuda fikir sahibi olmadıkları görülmüştür. Dolayısıyla bulgular her iki parkta da WC kullanımının yerinin bilinmesi açısından yönlendirme işaretleri vb. bilgilendirme sorunları taşıdığını, ancak bu sorunun daha çok Abdullah Gül Parkı'nda söz konusu olduğuna işaret etmektedir.

Her iki park “Parkta spor alanlarının yetersiz olması” ($x^2=11,897$, $df=4$, $p=0,018<0,05$) işlevsel kalite göstergesi açısından değerlendirildiğinde; spor alanlarının yetersiz olması sorunu daha çok Abdullah Gül Parkı'nda (%60,3) dile getirilen bir sorun olmuştur. Hürriyet Parkı kullanıcıları ise Hürriyet Parkı'nda yer alan spor alanlarını %47,3 düzeyinde yetersiz bulmuştur. Bununla birlikte spor olanakları konusunda park kullanıcıları Hürriyet Parkı'nda %21,0 düzeyinde, Abdullah Gül Parkı'nda ise %24,0 düzeyinde fikir beyan etmemişlerdir. Bulgular spor olanaklarının da kullanım düzeyi ve tasarımı açısından düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Her iki park için “Paktaki yeşil alan miktarının yetersiz olması” ($x^2=8,150$, $df=4$, $p=0,086>0,05$), “Parkta aydınlatma elemanının yetersiz olması” ($x^2=7,745$, $df=4$, $p=0,101>0,05$) ve “Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olması” ($x^2=7,975$, $df=4$, $p=0,092>0,05$) *işlevsel kalite göstergeleri* ise istatistiksel açıdan anlamlılık içermemektedir. Bu durumda her iki park da yeşil alan miktarı, aydınlatma elemanlarının yeterliliği ve dayanıklılık, estetik olma vb. *işlevsel kalite* göstergeleri açısından benzer düzeyde sorun veya potansiyeller içermektedir.

Her iki park *güvenlik göstergeleri* açısından kıyaslandığında; sadece parkta “Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliği” göstergesi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş ($x^2=10,926$, $df=4$, $p=0,027<0,05$); “park yönetimi, güvenlik ve danışma biriminin bulunması, parkın gündüzleri veya akşamları güvenli olması, parkın bakımının yeterliliği” şeklindeki güvenlik göstergeleri açısından her iki parkın benzer

düzye de sorun veya potansiyeller içerdđđđ tespit edilmiştir. Hürriyet Parkı kullanıcılarının %48,3'ü ‐Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliđđđ bağlamında parkı yetersiz bulmakta, %26,3'ü ise bu konuda fikir beyan etmemekte, %25,4'ü yeterli bulmaktadır. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının %33,3'ü ‐Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliđđđ bağlamında parkı yetersiz bulmakta, %30,8'i ise bu konuda fikir beyan etmemekte, %35,9'u yeterli bulmaktadır. Dolayısıyla Abdullah Gül Parkı ‐Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yeterliliđđđ göstergesi bağlamında daha başarılı bir park durumundadır.

Her iki park *ekolojik göstergeler* açısından kıyaslandđđđında; sadece ‐Parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlaması” göstergesi anlamlı bulunmuş ($\chi^2=17,529$, $df=4$, $p=0,002<0,05$); Hürriyet Parkı kullanıcılarının %34,3'ünün, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %49,6'sının bu gösterge açısından katkı sağladıkları belirtilmiştir. Dolayısıyla Abdullah Gül Parkı ‐Parkın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlaması” ekolojik göstergesi açısından daha başarılı bulunmuştur. ‐Parkın gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, parkın araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi ve parkın sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlaması göstergeleri” şeklindeki *ekolojik göstergeler* açısından ise her iki parkın kullanıcılarının perspektifinden benzer düzye de katkı içerdđđđ tespit edilmiştir.

Her iki parkta ‐farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme”, ‐yapıların ışık ve hava almasını sağlama”, ‐kent-doğa ilişkisi geliştirme”, ‐mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama”, ‐binaların meydana getirdiđđđ monotonluğu giderme” ve ‐bitkisel unsurlarla kent estetiđđđini meydan vb. açık alanlarda arttırma” şeklindeki *kentsel mekân kalitesi göstergelerinin* çaprazlanmasından ise herhangi bir istatıksel anlam tespit edilememiştir.

Covid-19 pandemisi sürecinde Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parkları kullanım durumları kıyaslandđđđında;

Her iki parkta ‐pandemi sürecinde park kullanımının azalması” ve ‐pandemi sürecinde (sokağa çıkma yasađđđı olmadıkça) parkın eskiye göre daha çok kullanılması” na ilişkin yargılarla ilgili yapılan çaprazlamalar sonucunda istatıksel anlam tespit edilememiştir.

Her iki parkta “Covid-19 pandemisi sürecinde parkın yürüyüş amaçlı tercih edilmesi” ($x^2=14,031$ $df=4$, $p=0,007<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı’nın pandemi döneminde kullanıcılar tarafından yürüyüş amaçlı tercih edilmediği (%51,6) görülmüştür. Bununla birlikte Abdullah Gül Parkı kullanıcıları ise parkı pandemi sürecinde yürüyüş amaçlı tercih ettiklerini (%56,3) beyan etmişlerdir. Sonuç olarak bu süreçte Abdullah Gül Parkı’nın Hürriyet Parkı’na kıyasla daha fazla yürüyüş amacıyla tercih edildiği görülmektedir.

Her iki parkta “ Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı çocuk parkı amaçlı tercih edilmesi” ($x^2=14,101$ $df=4$, $p=0,007<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı kullanıcılarının %71,6 Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %70,9 düzeyinde yüksek oranla parkları çocuk parkı amacıyla tercih etmediklerini beyan etmişlerdir. Sonuç olarak iki parkın kullanıcılarının cevaplar verdiği aydı düzeydedir ve kullanıcıların bu süreçte parkları çocuk parkı amaçlı kullanılmadıkları tespit edilmiştir.

Her iki parkta “ Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın spor yapma amaçlı tercih edilmesi” ($x^2=13,555$ $df=4$, $p=0,009<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı kullanıcılarının %61,6’sının, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %63,6’sının parkı spor yapma amaçlı tercih etmediği görülmüştür. Dolayısıyla pandemi sürecinde her iki parkın da kullanıcılar tarafından “spor yapma amaçlı” kullanılmadığı parkların bu süreçte rağbet görmediği tespit edilmiştir.

Her iki parkta “Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın bisiklet sürme amaçlı tercih edilmesi” ($x^2=10,650$ $df=4$, $p=0,031<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı kullanıcılarının %68,3’ü parkı bu bağlamda tercih etmemekte %18,3’ü ise bu konuda kararsız kalmaktadır. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %70,9’u parkı bisiklet sürme amaçlı tercih etmemekte kullanıcıların %9’u ise bu konuda kararsız kalmaktadır. Sonuç olarak her iki parkın da pandemi sürecinde “pandemi sürecinde parkın bisiklet sürme amaçlı tercih edilmesi” göstergesi bağlamında başarılı olmadığı tespit edilmiştir.

Her iki parkta “Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın gezinme&ruhsal terapi amaçlı tercih edilmesi” ($x^2=12,267$ $df=4$, $p=0,015<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı kullanıcılarının %48,3 düzeylerinde parkı bu bağlamda tercih etmedikleri, %16,6’sının ise bu göstergeyle ilgili fikir beyen etmediği

görülmüştür. Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %52,7'sinin “pandemi sürecinde parkı gezinme&ruhsal terapi amaçlı” tercih ettiği görülmektedir. Sonuç olarak pandemi sürecinde Abdullah gül Parkı'nın Hürriyet Parkı'na kıyasla gezinme&ruhsal terapi amaçlı daha fazla tercih edildiği görülmüştür.

Her iki parkta “Pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önemin artması” ($\chi^2=11,360$ $df=4$, $p=0,023<0,05$) pandemi göstergesi açısından değerlendirildiğinde; Hürriyet Parkı kullanıcılarının %45'i pandemi sürecinde parka verilen önemin artmadığı düşünmekte, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise %61,8'i bu süreçte parkların öneminin arttığı hususunda fikir beyan etmiştir. Sonuç olarak Abdullah Gül Parkı kullanıcıları Hürriyet Parkı kullanıcılarına kıyasla pandemi sürecinde parka verilen önemin arttığı düşüncesindedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Kentlerde özellikle sanayileşme ile başlayan değişim süreci günümüzde hızla artarak devam etmektedir. Özellikle nüfus artışı, kente göç ve buna bağlı kentleşmenin artmasıyla birlikte fiziksel çevrede olumsuz etkiler her geçen gün fazlalaşmakta ve kentsel çevre kalitesi düşmektedir. Kentsel alanlarda çevre kalitesinin düşmesi insanların yaşam kalitelerinin de düşmesine sebep olmaktadır. İnsanların refah seviyelerinin yükselmesi ve yaşadıkları çevreden maksimum seviyede faydalanmaları ancak ulaşım sistemlerinin, yapıların ve yeşil alanların bir arada ihtiyaca cevap verecek nitelikte tasarlanmasıyla mümkündür. Açık-yeşil alanlar kentsel çevre kalitesini olumlu yönde etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesidir. Yurt dışında bulunan önemli açık-yeşil alanlar incelendiğinde çevre kalitesini arttırmak amacıyla parklarda özellikle ekolojik faktörlerin (geniş bitki türü ve sayısı, su yüzeylerinin fazlalığı, yeşil çatı tasarımı, botanik bahçesi vb.) ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra parklarda insanların sosyalleşebilmesi ve psikolojik olarak rahatlayabilmeleri için kültürel aktivitelere (kitap okuma ve sohbet etme alanı, gösteri alanı, gezinti yolu, açık hava konserleri, film gösterimleri vb.) sıkça yer verilmektedir. Türkiye’de bulunan önemli açık-yeşil alanlar incelendiğinde ise çevre kalitesini arttırmak amacıyla daha çok kullanıcıların sosyalleşebilmeleri (açık hava tiyatrosu, gezinti treni, su içinde kayak/bot vb., resim/heykel müzesi, fuar alanı vb.) ve fiziksel aktivite de (yürüyüş/koşu yolu, çocuk oyun alanı, egzersiz aletleri, açık/kapalı spor sahaları, yüzme havuzu vb.) bulunmalarına imkan tanıyacak açık-yeşil alan tasarımları ön plana çıkmaktadır. Tez çalışması kapsamında açık-yeşil alanların çevre kalitesine etkileri Malatya kent merkezinde bulunan Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı özelinde incelemiştir. Her iki parkın mevcut durumları proje, analiz, gözlem, fotoğraflama ve anket çalışmalarıyla irdelenerek parkların kentsel çevre kalitesine katkıları araştırılmış ve karşılaştırılmıştır.

Her iki park demografik veriler açısından değerlendirildiğinde Hürriyet Parkı’nın daha çok kadınlar ve bekârlar, Abdullah Gül Parkı’nın ise daha çok erkekler ve evliler tarafından kullanıldığı; Hürriyet Parkı kullanıcılarının daha çok müstakil apartman dairesinde, Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ise daha çok site içi dairede oturduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına göre her iki park kullanıcılarının da 26-35 yaş aralığında olduğu; öğrenim durumlarının üniversite mezunu düzeyinde yoğunlaştığı; ailelerinde yetişkin sayısının genellikle 2 kişi olduğu; kullanıcıların genellikle

çocuklarının bulunmadığı; gelir düzeylerinin 4001 TL ve üzeri olduğu; meslek gruplarının genellikle memurlardan oluştuğu, yaşanan süre açısından değerlendirildiğinde kullanıcıların 10 yıldan fazla süredir Malatya’da yaşadığı; yaşadıkları evlerin genelinde bahçe ve balkonunun bulunduğu, sahip olunan bahçe büyüklüklerinin orta seviyede olduğu; kullanıcıların evlerine yakın yeşil alan bulunduğu, kullanıcıların yeşil alana erişimlerini engelleyen herhangi bir sağlık problemlerinin olmadığı; kullanıcıların semtlerinde bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının yeterli olmadığı, kullanıcıların semtlerinde bulunan yeşil alanlardan yeterince faydalanamadığı ve kullanıcıların genellikle Battalgazi Belediyesi sınırları içinde yaşadığı tespit edilmiştir (Çizelge 5.1).

Çizelge 5. 1. Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcıların demografik özellikler açısından kıyaslanması.

Değişken:	Hürriyet Parkı		Abdullah Gül Parkı	
	Kategori	Yüzde	Kategori	Yüzde
Cinsiyet:	Kadın	67,3	Erkek	50,4
Yaş:	26-35 yaş arası	50,7	26-35 yaş arası	44,7
Medeni durum:	Bekar	57,4	Evli	61,0
Öğrenim durumu:	Üniversite Mezunu	61,1	Üniversite Mezunu	67,5
Ailede yetişkin sayısı:	2 Yetişkin	34,6	2 Yetişkin	45,9
Ailede çocuk sayısı:	Çocuk yok	43,6	Çocuk yok	40,7
Toplam hane halkı geliri:	4001 TL ve üzeri	53,2	4001 TL ve üzeri	62,6
Meslek grubu:	Memur	43,1	Memur	49,6
Malatya’da yaşam süresi:	10 yıldan fazla	76,1	10 yıldan fazla	80,5
Oturulan ev özelliği:	Müstakil apartman dairesi	51,7	Site içi daire	54,5
Oturulan evin özel bir bahçesinin veya balkonunun bulunma durumu:	Bahçe ve balkon	50,2	Bahçe ve balkon	48
Sahip olunan bahçe büyüklüğü	Orta	39,0	Orta	41,5
Sahip olunan bahçede yer alan kullanımlar:	Diğer kullanımlar	30,7	Diğer kullanımlar	33,3
Yaşanılan eve yakın (en az 10 dk. yürüme mesafesinde) bir açık-yeşil alanın bulunma durumu:	Evet	69,8	Evet	78,9
Yeşil alanlara erişimi kısıtlayan herhangi bir sağlık probleminiz bulunma durumu:	Hayır	84,4	Hayır	81,3
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarının yeterliliği:	Hayır	66,3	Hayır	55,3
Yaşanılan semtte bulunan yeşil alanlardan faydalanma düzeyinin yeterliliği:	Hayır	65,4	Hayır	56,9
Yaşanılan belediye:	Battalgazi	81,5	Battalgazi	55,3
Hürriyet Parkı’nı kullanım sıklığı:	Yılda birkaç kez	50,7	Yılda birkaç kez	65,0
Abdullah Gül Parkı’nı kullanım sıklığı:	Yılda birkaç kez	53,2	Yılda birkaç kez	53,7

Her iki park kullanıcıları parkı tercih etme nedenlerine göre kıyaslandığında kullanıcıların Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı tercih nedenlerinin özellikle alanların arkadaş/aile ile bir araya gelme imkânlarının bulunması, çocuk oyun alanı olması, oturma/dinlenme alanlarının bulunması sebepleriyle tercih edildiği ve bu oranların Hürriyet Parkı için daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak Abdullah Gül Parkı kullanıcıları Hürriyet Parkı'na kıyasla bu alanı büyük ve geniş olması sebebiyle de tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5. 2.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının parkı tercih etme nedenlerinin kıyaslanması

Tercih Nedenleri:	Hürriyet Parkı (%)	Abdullah Gül Parkı (%)
Egzersiz yapma imkânının olması	6,5	4,3
Grup sporlarına katılma imkânının bulunması (futbol, basketbol, voleybol vb.)	0,8	1,2
Arkadaş/Aile ile bir araya gelme imkânının bulunması	23,1	19,1
Sessiz bir ortam olması	6,8	4,7
Çocuk oyun alanı bulunması	13,0	10,1
Güvenli olması	5,5	7,8
Büyük ve geniş bir alana sahip olması	6,3	16
Park içinde su unsurunun bulunması	3,5	2,3
Eve yakın olması	11,8	7,8
Yürüyüş yolunun bulunması	2,8	9,4
Bisiklet yolunun bulunması	0,5	0
Engelli bireylerin rahatlıkla kullanıyor olması	3,0	0
Oturma/dinlenme alanlarının bulunması	16,5	13,3
Otopark bulunması	0,5	4

Her iki park kullanıcıları Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı'larından memnun olmama nedenlerine göre kıyaslandığında özellikle bireylerin her iki parkın da kalabalık olması, gürültülü olması ve kirli olmalarından memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Hürriyet Parkı kullanıcılarına kıyasla parkın evlerine uzak olmasından da memnun olmadıkları görülmektedir (Çizelge 5.3).

Çizelge 5. 3.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı memnun olmama nedenlerinin kıyaslanması

Memnun olmama nedenleri:	Hürriyet Parkı (%)	Abdullah Gül Parkı (%)
Evime uzak olması	9,5	12,2
Gürültülü olması	15,4	12,9
Kirli olması	10,7	14
Kalabalık olması	24,9	18,7
Oturma alanlarının bulunmaması	4	4,1
Çocuk oyun alanının yetersiz olması	7,1	3,7
Yetişkinlere yönelik spor alanının eksik olması	4	9,5
Yeterince ağaç/bitki/çim bulunmaması	1,6	4,1
Doğal görünmemesi	3	2,7
Yürüyüş yolunun eksikliği	0	1,4
Bisiklet yolunun eksikliği	2	3,4
Engelli bireylerin kullanamaması	2	2,4
Tuvalet bulunmaması	6,5	6,5
Otopark bulunmaması	9,1	4,4

Her iki park kullanıcıları *sosyal göstergeler* açısından kıyaslandığında her iki park kullanıcıları da parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi, parkta değişik kullanıcı gruplarına (aileler/arkadaşlar) rastlanması, parklarda insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanların olması göstergelerine katılmaktadırlar. Anket sonuçlarına göre Hürriyet Parkı'nın her kesimden insanın parka gelmesi ve parkın değişik kullanıcı gruplarına hitap etmesi göstergelerinde; Abdullah Gül Parkı'nın ise insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanların olması ve parkın doğa ile temas imkânı sağlaması göstergelerinden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.1).

Sosyal Göstergeler: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Parka toplumun her kesiminden insanların gelmesi	3.4	2.9	11.2	24.9	57.6	4.9	4.1	12.2	30.1	47.2
Değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanması	2.9	2.4	8.3	29.3	57.1	2.4	0.8	14.6	39	41.5
Parka gelen insanların sosyal açıdan uyumlu olması	15.1	23.4	35.1	19.5	6.8	15.4	16.3	39.8	21.1	5.7
Parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olması	13.7	28.8	38	12.7	6.8	10.6	22	37.4	22	6.5
Parkta insanların toplanıp iletişim kurabileceği alanların olması	9.3	17.6	22.4	38.5	12.2	7.3	11.4	24.4	40.7	14.6
Parkın sosyal bağlılığı artırabilmesi	9.8	23.4	34.6	23.9	8.3	7.3	17.1	32.5	28.5	13
Parkın sessiz ve huzurlu olması	26.8	31.2	17.1	19	5.9	22	28.5	20.3	21.1	6.5
Parkta sosyal aktivite alanlarının yeterli olması	22.4	41.5	16.1	14.6	5.4	17.1	35.8	27.6	13	4.9
Parkın geceleri de rahatlıkla kullanılabilmesi	33.2	26.3	17.1	14.1	9.3	34.1	22	21.1	15.4	5.7
Parkta farklı yaş gruplarına ait çok yönlü aktivite ve olanakların bulunması	22.9	33.7	20	16.6	6.3	16.3	28.5	30.9	17.9	4.9
Parkın eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlaması	26.8	37.1	20	11.2	4.9	24.4	27.6	29.3	14.6	2.4
Parkın suç oranını azaltmaya katkıda bulunması	23.9	27.3	32.2	11.2	5.4	22	24.4	35	13.8	3.3
Parkın insana doğa ile temas imkânı sağlaması	7.8	19	21	40.5	11.7	4.9	13	19.5	44.7	16.3

Şekil 5. 1.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının sosyal göstergeler açısından kıyaslanması

Her iki park kullanıcıları *işlevsel göstergeler* açısından kıyaslandığında katılımcıların her iki parka da dolmuş, otomobil ve bisikletle rahatlıkla ulaşılabilmesi ve parklardaki otopark yetersizliği konusunda hem fikirdirler. Parkta bulunan kafeterya ve çay bahçesinin yeterliliği, parkın estetik açıdan güzel olması, parkta bilgi verici ve yönlendirici levhaların olması, aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olması,

oturma birimlerinin dayanıklı ve konforlu olması göstergelerinde Hürriyet Parkı'nın daha başarılı olduğu görülmektedir. Park içinde ulaşımın kolay olması, parktaki yeşil alan miktarı ve çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olması göstergelerinde Abdullah Gül Parkı'nın daha başarılı olduğu görülmektedir. (Şekil 5.2)

İşlevsel Göstergeler: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Parka ulaşımında dolmuş, otomobil ve bisikletin rahatlıkla kullanılması	4.9	13.2	15.1	36.1	30.7	4.9	8.9	10.6	43.1	30.9
Park içerisinde ulaşımın kolay olması	2.4	8.3	10.7	45.9	32.7	2.4	8.9	12.2	52	22
Parkta yeterli sayıda otoparkın olması	40	23.9	24.4	9.8	2	20.3	35.8	17.9	17.1	7.3
Parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanların bulunması	11.2	22.4	32.7	23.9	9.8	4.9	21.1	17.9	34.1	20.3
Parktaki aktivite alanlarının uygun bir şekilde yerleştirilmesi	6.8	27.3	35.1	24.9	5.9	7.3	29.3	34.1	23.6	4.1
Parkta bilgi verici yönlendirici levhalarının yeterli olması	14.6	29.3	28.3	21.5	6.3	11.4	37.4	28.5	15.4	5.7
Parkta tuvalet ya da lavabonun olmaması	25.4	25.9	23.4	13.2	12.2	12.2	26	21.1	24.4	13.8
Parkta bulunan kafeterya ya da çay bahçelerinin yeterli olması	6.8	16.1	16.6	42.4	18	10.6	16.3	16.3	35.8	19.5
Parkta spor alanlarının yetersiz olması	8.8	22.9	21	27.8	19.5	3.3	12.2	23.6	39.8	19.5
Parkin fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlaması	8.3	22.4	31.2	29.3	8.8	8.1	22	38.2	24.4	5.7
Parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanının olmaması	8.3	23.9	22.4	28.8	16.6	7.3	28.5	22	28.5	12.2
Parktaki yeşil alan miktarının yetersiz olması	10.2	21.5	18.5	32.7	17.1	9.8	33.3	20.3	22.8	12.2
Parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olması	8.8	21	19	39.5	11.7	6.5	17.9	23.6	35	15.4
Parkta yeterli miktarda aydınlatma elemanının bulunması	15.6	31.2	20	22.4	10.7	7.3	26	25.2	30.1	9.8
Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	6.8	21	33.2	27.8	11.2	10.6	28.5	32.5	21.1	4.9
Oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirilmesi	9.3	25.4	26.8	24.4	14.1	6.5	29.3	30.9	23.6	8.1
Oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olması	13.7	22.9	29.3	23.4	10.7	17.1	31.7	25.2	18.7	5.7
Parkta yeterli miktarda çocuk oyun alanının olması	13.7	30.2	28.8	19.5	7.8	16.3	25.2	30.9	18.7	7.3
Çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olması	16.1	37.1	23.9	13.2	9.8	14.6	28.5	30.9	15.4	8.9

Şekil 5.2.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının işlevsel göstergeler açısından kıyaslanması

Her iki park kullanıcıları **güvenlik göstergeleri** açısından kıyaslandığında Abdullah Gül Parkı'nın parkın yeterince bakımlı olması ve parktaki yapısal elemanların bakım/tamirinin yapılması göstergelerinde daha başarılı olduğu görülmektedir. Park kullanıcıları her iki park için de bir yönetim varlığı olduğu, parkın gündüz ve akşamları güvensiz olduğu, parkta güvenlik görevlisi olduğu, parkta danışma birimi olduğu ve parkta şikâyette bulunabilecekleri bir yer olduğu göstergeleri konusunda kararsız kalmaktadır (Şekil 5.3).

Güvenlik Göstergeleri: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Parkta bir yönetim varlığı olması	12.2	19	29.8	16.6	22.4	9.8	21.1	25.2	19.5	22.8
Parkin gündüzleri güvensiz olması	17.6	25.4	35.1	13.7	8.3	13.8	26.8	36.6	14.6	6.5
Parkin akşamları güvensiz olması	22	21	27.8	14.1	15.1	17.9	13.8	30.9	16.3	19.5
Parkta güvenlik görevlisi varlığı	27.8	20.5	38	8.3	5.4	20.3	17.1	39.8	13.8	7.3
Parkta danışma birimi varlığı	20.5	23.9	29.8	18.5	7.3	21.1	23.6	38.2	7.3	8.1
Parkta şikâyette bulunabilecek bir yerin olması	17.6	17.6	40.5	18	6.3	21.1	17.9	39.8	12.2	7.3
Parkin yeterince bakımlı olması	16.6	25.4	25.4	22.9	9.8	13.8	24.4	24.4	27.6	8.1
Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yapılması	16.6	31.7	26.3	17.6	7.8	13.8	18.7	30.1	29.3	5.7

Şekil 5. 3.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Park'larının güvenlik göstergeleri açısından kıyaslanması

Her iki park kullanıcıları **ekolojik göstergeler** açısından kıyaslandığında Abdullah Gül Parkı'nın hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretiminin sağlanması, parkta gürültünün azaltılmasına katkı sağlaması, araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi göstergelerinde daha

başarılıdır. Hürriyet Parkı ise sera etkisini azaltma ve kent iklimine fayda sağlama göstergesinde Abdullah Gül Parkı'na kıyasla daha başarılıdır (Şekil 5.4).

Ekolojik Göstergeler: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Parkin hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havayı filtre etmesi ve oksijen üretimi sağlama	16.6	22	27.3	22.9	11.2	6.5	12.2	30.9	39	9.8
Parkin gürültünün azaltılmasına katkı sağlama	15.6	22.9	24.9	25.4	11.2	7.3	21.1	25.2	34.1	10.6
Parkin araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmesi	11.2	15.6	34.1	28.8	10.2	7.3	13	29.3	39.8	8.9
Parkin sera etkisini azaltması ve kent iklimine fayda sağlama	8.8	14.1	31.7	35.6	9.8	3.3	9.8	38.2	34.1	13

Şekil 5.4.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının ekolojik göstergeler açısından kıyaslanması

Her iki park kullanıcıları *kentsel mekân göstergeleri* açısından kıyaslandığında Hürriyet Parkı'nın mimari formların sert etkisini yumuşatma ve bütünlük sağlama ve binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme göstergeleri açısından başarılı olduğu; Abdullah Gül Parkı'nın ise farklı kullanımlar arasında tampon görevi görme, yapıların ışık ve hava almasını sağlama, kent doğa ilişkisini geliştirme, bitkisel unsurlarla kent estetiğini açık alanlarda artırma göstergeleri açısından başarılı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.5).

Kentsel Mekân Göstergeleri: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Parkin farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görmesi	7.8	11.2	32.7	32.7	15.6	2.4	11.4	31.7	38.2	14.6
Parkin yapıların ışık ve hava almasını sağlama	6.3	13.2	30.2	39.5	10.7	2.4	10.6	26	45.5	13.8
Parkin kent-doğa ilişkisini geliştirme	5.4	8.3	20	49.3	17.1	3.3	6.5	17.1	52	19.5
Parkin mimari formların sert etkilerini yumuşatması ve bütünlük sağlama	4.9	9.8	26.3	42	17.1	0.8	13.8	25.2	40.7	17.9
Parkin binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme	4.9	4.9	18.3	56.1	15.9	1.5	7.6	12.1	53	25.8
Parkin bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. gibi açık alanlarda artırması	4.9	4.9	22	47.6	20.7	0	7.6	22.7	48.5	21.2

Şekil 5.5.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının kentsel mekân göstergeleri açısından kıyaslanması

Her iki park kullanıcılarının *Covid-19 pandemisi sürecinde* park kullanımları kıyaslandığında Hürriyet Parkı'nın Abdullah Gül Parkı'na kıyasla kullanımının azaldığı tespit edilmiştir. Hürriyet Parkı kullanıcıları bu süreçte parkı yürüyüş amacıyla, çocuk parkı amacıyla, spor yapma amacıyla, bisiklet sürme amacıyla, gezinme&ruhsal terapi amacıyla Abdullah Gül Parkı'na kıyasla daha az kullandıkları tespit edilmiştir (Şekil 5.6).

Covid 19 Pandemisi Göstergeleri: (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)	Hürriyet Parkı (%)					Abdullah Gül Parkı (%)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın kullanımının azalması	15	5	15	18.3	46.7	10.9	9.1	12.7	38.2	29.1
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın yürüyüş amaçlı tercih edilmesi	40	15	13.3	16.7	15	14.5	23.6	5.5	34.5	21.8
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın çocuk parkı amaçlı tercih edilmesi	60	11.7	16.7	5	6.7	34.5	36.4	9.1	10.9	9.1
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın spor yapma amaçlı tercih edilmesi	55	6.7	15	8.3	15	36.4	27.3	7.3	18.2	10.9
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın bisiklet sürme amaçlı tercih edilmesi	55	11.7	18.3	5	10	38.2	32.7	9.1	10.9	9.1
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkın gezinme&ruhsal terapi amaçlı tercih edilmesi	41.7	6.7	16.7	15	20	18.2	18.2	10.9	30.9	21.8
Pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önemin artması	33.3	11.7	15	16.7	23.3	10.9	10.9	16.4	38.2	23.6
Pandemi sürecinde (sokağa çıkma yasağı olmadıkça) parkın eskiye göre daha çok kullanılır olması	31.7	10	21.7	23.3	13.3	12.7	7.3	34.5	21.8	23.6

Şekil 5. 6.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı kullanıcılarının Covid-19 pandemisi sürecinde park kullanımlarının kıyaslanması

Hürriyet Parkı Malatya ili içerisinde kent merkezinde bulunması sebebiyle insanların yürüyerek, bireysel araçlarıyla veya toplu taşımayla kolayca ulaşabilecekleri bir konumdadır. Park yakınında otobüs durağı mevcuttur. Parka araçlarıyla gelen kullanıcılar için park önünde cep otoparklar vardır ancak yeterli sayıda değildir. Otopark alanı ziyaretçilerin kapasitesi düşünülerek tasarlanmamıştır. Parkta yer alan yürüyüş yolu, koşu yolu ve egzersiz aletleri yetişkinler için fiziksel aktivite yapabilmeye imkân sunmaktadır. Her yaş grubundan çocuklar için tasarlanmış çocuk oyun alanları mevcuttur. Park içinde çöp kutusu, oturma elemanları, aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Bu park için donatılar kullanıcılara kolaylık sağlamaktadır, aydınlatma elemanları gece kullanımına imkân tanımaktadır, ancak gece kullanımı için parkta güvenlik problemi bulunmaktadır. Park içinde yer alan kafeteryalar kullanıcıların yeme-içme ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Özellikle park içinde bulunan dondurma büfeleri yaz aylarında rağbet görmektedir. Park içinde bulunan yapay gölet ve etrafındaki seyir terasları kullanıcıların doğayla bütünleşmesine imkân tanımaktadır. Seyir terasında bulunan hatıra fotoğrafı bölümü kullanıcılar tarafından ilgi görmektedir. Hürriyet Parkı birbirinden farklı bitki ve ağaç türlerinden ev sahipliği yaptığından kullanıcılarına mevsimsel geçişleri hissettiren bir özelliğe sahiptir. Parkın giriş bölümleri açık ve ulaşılabilir. Park alanının en önemli sorunu güvenlik problemidir. Özellikle Hürriyet Parkında yabancı uyruklu insanların fazlalığı, genellikle 14-18 yaş aralığındaki ergenlik dönemindeki bireylerin rahatsız edici davranışları kullanıcıları kaygılandırmaktadır. Ayrıca park alanının kullanıcı sayısına göre küçük olması da insanların parkı tercih etmemelerinde bir etkidir. Parkta görme engelliler için bulunan sarı şeritler arasında bağlantılar bulunmamaktadır. Park içinde futbol, basketbol, tenis vb. sporlar için gerekli alanlar bulunmamaktadır. Ancak Hürriyet Parkı'nda grup sporlarına katılma imkânının olmadığı, bisiklet yolunun bulunmadığı, engelli bireylerin rahatlıkla kullanamaması,

yeterince ağaç ve bitkinin bulunmaması, yetişkinlere yönelik spor alanlarının yoğun kullanıcı talebini karşılayamadığı, parkın sessiz olmaması, farklı yaş gruplarına hitap edecek aktivitelerin yetersizliği, otopark alanlarının kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamaması, parkta danışma biriminin eksikliği, parkın gece kullanımına elverişsiz olması, parkın kirli havayı temizlemede filtre görevi görmemesi ve yeterli oksijen üretimini sağlamaması, pandemi sürecinde park kullanımının azalması anket bulguları sonucunda parkın mevcut durumunun yetersizliklerine işaret etmektedir.

Abdullah Gül Parkı Malatya ili içerisinde hem yapılaşmış konut alanlarının hem de ticari ve idari fonksiyonların orta yerinde bulunan bir açık-yeşil alan niteliğindedir. Bu sebeple birbirinden farklı kullanıcı gruplarına da hitap etmektedir. Park içi tasarımda farklı kullanıcı gruplarının faydalanabileceği fonksiyonlara yer verilmiştir. Yetişkinler için egzersiz, yürüyüş, koşu yapma imkânı sunarken her yaş grubundan çocuğa hitap eden oyun alanları bulunmaktadır. Park, konumu gereği kentin birçok noktasından kolay ulaşılabilir bir yapıya sahiptir. Parkın en büyük avantajlarından biri kent merkezinde olması sebebiyle insanların yürüyerek, araçlarıyla veya toplu taşımayla kolayca ulaşılacak bir konumda olmasıdır. Park yakınında otobüs durağı mevcuttur. Park içinde insanların sosyalleşmesini sağlayacak açık hava sineması, meydan, Malatya ilinde bulunan ilçelere ait yöresel ürünlerin satıldığı dükkânlar bulunmaktadır. Bu alışveriş noktaları sayesinde kentin yöresel ürünlerinin tanıtılması ve satışı kolaylaşmaktadır. Yine ticari fonksiyon olarak insanların faydalanabileceği kafeler bulunmaktadır. Park içinde ateş yakılmasının yasak olduğu piknik alanı mevcuttur. Bu özellikleriyle park Malatya ilinde yaşayan insanların rekreasyonel, sosyal ve fiziksel aktivite ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliktedir. Park içinde yer alan aktiviteler çevreden görünebilir olması yoldan geçen bireylerin park hakkında fikir sahibi olmasına yardımcı olmaktadır. Park aynı zamanda kent belleğinde yeri olan Dede Korkut Parkı ile de bütünlük sağlamaktadır. Gece kullanımı için aydınlatma elemanları parkta mevcuttur ancak ışıklar parkın akşam güvenliği için yeterli değildir. Park alanı tasarlanırken mevcut ağaçların korunması kent ekolojisine katkı sağlamıştır. Park içinde bulunan yeme-içme imkânları kullanıcılara avantaj sağlamaktadır. Çocuk oyun alanında yer kaplaması olarak kauçuk malzemenin tercih edilmesi çocukların daha yumuşak ve güvenli bir zeminde oyun oynamalarına imkân tanımaktadır. Bireysel araçla gelen insanların araçlarını park edebilecekleri cep otoparklar mevcuttur. Park için çöp kutusu, oturma elemanları, aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Parkın giriş bölümleri açık ve

ulaşılabilir. Parkın en temel sorunu güvenlik sorunudur. İnsanlar özellikle aileleri ile vakit geçirmek istediklerinde bu sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Görme engelli bireyler için parka yerleştirilen sarı şeritler park içinde bağlantılı olsa da engellilerin erişimini kolaylaştıran bu şeritlerin park dışında devamı bulunmamakta ve bu durum engelli kullanıcılar için itici bir durum oluşturmaktadır. Abdullah Gül Parkı'nda sessiz bir ortamın olmaması, güvenli olmaması, gürültülü olması, eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlamaması, bilgi verici yönlendirici levhaların eksik olması, danışma biriminin bulunmaması, parkın akşam kullanımı için güvensiz olması, pandemi sürecinde spor yapma/çocuk parkı/bisiklet sürme amaçlı kullanılmaması anket bulguları sonucunda parkın mevcut durumunun yetersizliklerine işaret etmektedir.

Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı nesnel ve öznel değerlendirmeler kapsamında karşılaştırıldığında; her iki parkın (1) kent merkezinde olmaları sebebiyle ulaşımın rahat olması, (2) park alanına yakın toplu taşıma duraklarının bulunması, (3) otopark alanlarının yetersiz olması, (4) fiziksel aktivite alanlarının bulunması, (5) yürüyüş ve koşu yolunun bulunması, (6) her yaş grubundan çocuklar çocuk oyun alanının bulunması, (7) donatı elemanlarının bulunması, (8) yeme-içme mekânlarının olması, (9) farklı bitki ve ağaç türlerine ev sahipliği yapması, (10) engelliler için tasarımların uygun olmaması, (11) güvenlik sorunlarının yaşanması, (12) park içinde bilgi verici ve yönlendirici levhaların eksikliği, (13) eğitim ve kültür faaliyetlerine imkân tanımaması özellikleri ile benzer oldukları; (1) grup sporlarına olanak tanınması, (2) Covid-19 pandemi sürecinde kullanımları, (3) park içi kullanımların farklılığı (açık hava sineması, seyir terası, fotoğraf çekme alanları, yöresel ürün satış merkezleri vb.), (4) bisiklet yolunun bulunmaması özellikleri ile farklılaştıkları gözlenmektedir.

Sonuç olarak; Abdullah Gül Parkı'nın sosyal göstergeler, ekolojik göstergeler ve kentsel mekan kalitesi göstergeleri açısından Hürriyet Parkı'na kıyasla daha iyi durumda olduğu ve Covid-19 pandemisi sürecinde kullanıcılar tarafından daha fazla talep gördüğü tespit edilmiştir. Hürriyet Parkı ise işlevsel göstergeler açısından Abdullah Gül Parkı'na kıyasla daha başarılı durumdadır. Güvenlik göstergeleri açısından her iki parkın kullanıcılarının da kararsız kaldığı tespit edilmiştir. Malatya kent merkezinde yer alan ve kent halkı tarafından aktif olarak kullanılan Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı'nın çevre kalitesine ilişkin kente olumlu katkılarının olduğu ancak Abdullah Gül Parkı'nın çevresel kalite göstergeleri açısından Hürriyet Parkı'na kıyasla daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Kentlerde her geçen gün artan nüfus ve yapılaşma karşısında mevcut açık-yeşil alanların eksiklikleri giderek artmaktadır. Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Parkı da Malatya’da artan nüfusun açık-yeşil alan ihtiyacını karşılamakta eksik kalmaktadır. İki park alanının da kentsel çevre kalitesine katkılarını arttırmak amacıyla tez çalışması kapsamında aşağıdaki öneriler getirilmiştir: (Çizelge 5.4)

Çizelge 5. 4.Hürriyet Parkı/Abdullah Gül Parkı çevre kalitesini arttırmak için öneriler

Hürriyet Parkı Öneriler	Abdullah Gül Parkı Öneriler
Otopark eksikliğinin giderilmesi	Otopark eksikliğinin giderilmesi
Grup sporlarına katılma imkanının artırılması (futbol, basketbol, voleybol sahası vb.)	Mevcut güvenlik ve danışma birimlerinin parkta aktif olarak çalışması
Mevcut güvenlik ve danışma birimlerinin parkta aktif olarak çalışması	Kent ile entegre edilmiş bisiklet yollarının yapılması
Parktaki kullanıcı yoğunluğunu karşılamak için çocuk oyun elemanlarının artırılması	Bütün kullanıcı gruplarına hitap eden (çocuk, yaşlı, engelli) park içi tasarımların yapılması ve görme engelliler için park içinde bulunan sarı şeritlerin park dışıyla bağlantısının sağlanması
Kent ile entegre edilmiş bisiklet yollarının yapılması	Park içi temizliğe daha fazla önem gösterilmesi
Bütün kullanıcı gruplarına hitap eden (çocuk, yaşlı, engelli) park içi tasarımların yapılması ve görme engelliler için park içinde bulunan sarı şeritlerin park dışıyla bağlantısının sağlanması	Gece kullanımı için parkta gerekli tedbir ve önlemlerin alınması
Park içi temizliğe daha fazla önem gösterilmesi	Park içinde bulunan işlevini yitirmiş alanların yeni tasarımlar ile aktif hale getirilmesi
Gece kullanımı için parkta gerekli tedbir ve önlemlerin alınması	Park içindeki oturma elemanlarının yoğun kullanıcı talebini karşılayacak şekilde sayısının artırılması
Park alanında kültürel faaliyetlerin artırılması	Parkta bilgi verici ve yönlendirici levhaların sayısının artırılması
Parkta bilgi verici ve yönlendirici levhaların sayısının artırılması	Yapısal elemanların bakım ve onarımının düzenli olarak yapılması
Yapısal elemanların bakım ve onarımının düzenli olarak yapılması	Covid-19 pandemisi gibi olumsuz süreçlere karşı park içinde sosyal mesafeli alanların oluşturulması
Parka ekolojik işlevleri arttıracak yeni tasarım unsurlarının dahil edilmesi	Yapılı çevrenin sert etkilerini yumuşatacak bitkisel ve estetik tasarımların artırılması
Parkta kent-doğa ilişkisini geliştirecek yeni kullanımların kazandırılması	Park içinde bulunan Malatya kentinin farklı ilçelerinin ürün satış ve tanıtım dükkanlarının kent halkına tanıtımının yapılması
Covid-19 pandemisi gibi olumsuz süreçlere karşı park içinde sosyal mesafeli alanların oluşturulması	Park içinde bulunan açık hava sinemasının yaz aylarında daha fazla aktifleştirilerek sosyalleşmeye katkısının artırılması
Kentte suç oranını azaltmak amacıyla park içinde gençler için (özellikle 13-20 yaş aralığı) sosyal ve fiziksel aktivite faaliyetlerinin yapılması	Kentte suç oranını azaltmak amacıyla park içinde gençler için (özellikle 13-20 yaş aralığı) sosyal ve fiziksel aktivite faaliyetlerinin yapılması
Parkta il dışından gelen kullanıcılar kenti tanıtıcı elemanların bulunması	Parkın ücre köşelerindeki güvenliğin sağlanması, tehlike unsurlarının giderilmesi
Parkın ücre köşelerindeki güvenliğin sağlanması, tehlike unsurlarının giderilmesi	Estetik özelliği olan bitkisel unsurların park alanında artırılması

Günümüzde açık-yeşil alanlar çevre kalitesini artırarak kentlerin fiziksel gelişimine katkı sağlarken; kent halkının psikolojik, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Bu sebeple açık-yeşil alanların işlevlerinin arttırılması ve kent halkının ihtiyaçlarını karşılaması konusu her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. Bu konuda en önemli görev kent yöneticilerine ve bu alanda çalışan meslek gruplarına (şehir plancıları, peyzaj mimarları, mimarlar vb.) düşmektedir. İmar planlarında artan nüfusun ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılayacak düzeyde açık-yeşil sistemleri arttırılmalıdır. Kent halkının açık-yeşil alanların doğru kullanımı ve sahiplenmesi için gerekli tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları da kent yöneticileri tarafından yapılmalıdır. Kentte tasarlanacak yeni açık-yeşil alanlar için artan küresel iklim değişiklikleriyle orantılı olarak tasarım kriterleri belirlenmeli ve yeşil alanların sosyal/psikolojik etkilerinin yanında kentlerimizde eksik kalan ekolojik etkileri de arttırılmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Altan, M., 2010, Kent Dindarlığı , Timaş Yayınları, İstanbul.
- Ahern, J., 1995, Greenways As a Planning Strategy Landscape and Urban Planning, 33, 131-155.
- Avcı A. ve Esen F. (2019). Malatya Havzası'nda Sıcaklık ve Yağışın Trend Analizi, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (INIJOSS), 8(1), 230-246.
- Bulut, Z., Kılıçaslan, Ç. Deniz, B. ve Kara, B., 2010, Kentsel Ekosistemlerde Sürdürülebilirlik ve Açık- Yeşil Alanlar, *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, (IV), 1484-1493.
- Bursalı O., 2007, Arazi Toplulaştırma Projesi Yapılan Bir Köyde Yeşil Alan Ve Rekreasyonel Alan Planlaması (Malatya İli Yeşilyurt İlçesi Görgü Köyü Örneği), Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adana.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. ve Stone, A.M., 1992, Public Space, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gök, Z., 2018, Kentsel açık-yeşil alanlarda kullanıcıların güvenlik algısı: Isparta kenti örneği, Doktora Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, 4-5.
- Başalma, E., 2014, Ankara/Birlik Parkı örneğinde kalite göstergelerinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Baycan Levent, T. ve Nijkamp, P. (2006). Quality of Urban Life: A Taxonomic Perspective, *Studies in Regional Science*, 36(2), 269-281.
- Bekiryazıcı, F., 2015, Kentsel açık yeşil alanların sağladığı ekosistem hizmetleri, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon, 4-7.
- Breuste, J., Haase, D. ve Elmquist, T., 2013, Urban Landscapes and Ecosystem Services, *Ecosystem Services Inagricultural and Urban Landscapes*, 83–104.
- Budak, E.Z., 2010, Cumhuriyet döneminde Antakya kenti açık ve yeşil alan sistemlerinin irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Hatay, 8-44.
- Cabrera-Barona P. and Merschdorf H., 2018, A conceptual urban quality space-place framework: linking geo-information and quality of life, *Urban Science*, 2, 1-14.
- Çalışkan, A. M., 1990, 3194 Sayılı İmar Yasası Açısından Kentlerimizde Açık-Yeşil Alan Sisteminin Geleceği ve Ankara-Çankaya İlçesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 168.
- Çerçi, S., 2012, Geçmişten günümüze çevresel kalite değişiminin çeşitli parametrelerle değerlendirilmesi, *Niğde Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 1(1), 66-74.

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014, Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, [https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editorodnya/file/HABITAT_III_ULUSAL_RAPOR_\(turkce\).pdf](https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editorodnya/file/HABITAT_III_ULUSAL_RAPOR_(turkce).pdf)
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013, 10. Kalkınma planı 2014-2018, Ankara <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf>
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015, Stratejik plan 2015-2017, Ankara https://webdosya.csb.gov.tr/db/strateji/editorodnya/STRATEJIK%20_PLAN.pdf
- Doğan, D., 2017, Peyzaj bağlantılılığının saptanması ve değerlendirilmesi: Malatya kenti ve yakın çevresi örneği , Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Demiral B. ve Evin H., 2014, Malatya Büyükşehir Belediyesi: Arakentten Bütünkente Bir Dönüşüm Hikâyesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1,77-87
- Emür, S.H. ve Onsekiz D., 2007, Kentsel yaşam kalitesi bileşenleri arasında açık ve yeşil alanların önemi –Kayseri/Kocasinan ilçesi park alanları analizi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 367-396.
- Enlil Z., 2013, 20.Yüzyılda Planlama Düşüncesinin Öncüleri-Le Corbusier, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Ders Notları, İstanbul.
- Erdoğan, E., 2006, Çevre ve kent estetiği, *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8-9, 69.
- Erdönmez, M.E. ve Akı, A., 2005, Açık kamusal kent mekânlarının toplum ilişkilerindeki etkileri, *Megaron*, 1(1), 67-86.
- Ersin, G., 2012, Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri: Büyükçekmece örneğinde irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 23-28.
- Ersöz, D.N., 2020, Kentsel boşlukların yeniden işlevlendirilerek yeşil altyapıya kazandırılması bağlamında tasarım sürecinin belirlenmesine yönelik bir model önerisi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 92.
- Etli, B., 2002, Edirne ili merkez ilçe yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden irdelenmesi, *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 47-59
- Geray C., 1998, Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler, *Türk Dare Dergisi*, 70(421), 326.
- Grahn, P. and Stigsdotter, U. A., 2003, Landscape planning and stres, *Urban Forestry and Urban Greening*, (2), 1-18.

- Güngör, S., and Polat, A., 2017, The evaluation of the urban parks in Konya province in terms of quality, sufficiency, maintenance, and growth rate, *Environmental Monitoring and Assessment*, 189, 1-11.
- Gürer, N. ve Uğurlar, A., 2017, Kent parklarında kullanıcı memnuniyeti: Ankara Kuğulu Park örneği, *Megaron*, 12(3), 443-459.
- İlgazi B., 2018, Kentsel yaşam kalitesinin sosyal çevre boyutu Sarıyer örneği, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A., 2009, Kentsel mekanda kalite kavramı, *Megaron*, 4(3), 131-146.
- Jorgensen, A., Hitchmough, J., Dunnett, N., 2007, Woodland as a setting for housing – Appreciation and fear and the contribution to residential satisfaction and place identity in Warrington New Town, UK. *Landscape and Urban Planning*, 79, 273–287.
- Kahraman, M.D., 2014, İnsan ihtiyaçları ve mekânsal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanılabilirlik olgusu ve mekânsal kalite, *Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi*, 24(2), 74-84.
- Karabacak, Z., 2013, Yerel dokusunu yitirmekte olan bir kent : Malatya, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8-5, 345-355, Ankara.
- Karadağ, A. ve Koçman A., 2009, Coğrafi çevre bileşenlerinin kentsel gelişim süreci üzerine etkileri: Ödemiş (İzmir) örneği , *Ege Coğrafya Dergisi*, 16, 3-16.
- Keleş, R., 2013, Kentleşme politikası, İmge Yayınevi, Ankara, 33-34.
- Kısar, E., 2010, Yaşam kalitesinin yükseltilmesinde yeşil alanların etkinliğinin ölçülmesi ve geliştirilmesine yönelik model önerisi, Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Korkut, A., Kiper, T. ve Topal, T., 2017, Kentsel yeşil alanlara yönelik ekolojik farkındalık: Tekirdağ örneği, *5th International Symposium on Innovative Technologies*, Bakü.
- Kondo M., Fluehr J., McKeon T. and Branas C., 2018, Urban green space and its impact on human health, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15, 1-28.
- Korur, S., Sayın, S. ve Oğuzalp, E.H. ve Korkmaz Z.S., 2006, Konutlarda kullanıcı gereksinmelerine bağlı olarak yapılan cephe müdahalelerinin fiziksel çevre kalitesine etkisi, Selçuk Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, *Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 21 (3), 177-190.
- Kuter, N. ve Çakmak M., 2017, Kamusal dış mekânlarda engelliler için tasarım: Ankara, Seğmenler Parkı Örneği, *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 93-110.

- Madanipour, A., 1999. 'Why are the design and development of public spaces significant for cities', *Environment and Planning B: Planning and Design*, 26(6), 879-891.
- Marans R. W and Stimson R., 2011, "Investigating Quality of Urban Life: Theory, Methods, and Empirical Research", *Journal of Regional Science*, 52(2), 382-384.
- Massam, B. H., 2002, *Quality of Life: Public Planning and Private Living*, *Progress in Planning Volume*, 58(3), 141-227.
- McCrea, R.; Stimson, R. and Western, J., 2005, Testing a moderated model of satisfaction with urban living using data for Brisbane-South East Queensland, Australia. *Social Indicators Research*, 72(2), 121-152.
- Menderes, E., 2009, Adana Merkez Parkı kullanım yeteneği üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adana, 21-22.
- Mısırlı, N., Kiper, T. ve Korkut, A., 2019, Doğal ve kültürel kent kimliklerinin belirlenmesi: Edirne ili Karaağaç Mahallesi örneği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(1), 52-65.
- Nair, G., 2019, Kentsel Yaşamın Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Işığında Yeniden İnşası ve Anadolu'dan Bir Örnek: Sivas Belediyesi'nin Akıllı Kent Uygulamaları, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 521-540.
- Narayanan, P. and Anguluri, R., 2017, Role of green space in urban planning: Outlook towards smart cities, *Urban Forestry & Urban Greening*, , 25, 58-65.
- Ocak, R.Ö. ve Perçim H., 2014, Kent parklarının tasarım anlayışlarının yurtiçi ve yurtdışı örneklerinde incelenmesi, *Selçuk Tarım Bilimleri Dergisi*, 1(1), 12-20.
- Önder, S. ve Polat A.T., 2012, Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi, *Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri*, Konya, 76.
- Önen, E., 2015, Kentsel açık-yeşil alan stratejilerinin belirlenmesi: Güzelbahçe (İzmir) ilçesi örneği, Doktora Tezi, *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir, 4-29.
- Özcan, K., 2000, Kırıkkale Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 4.
- Özer, U., 2017, Toplam Kalite Yönetimi Ders Notları, *Hitit Üniversitesi*, Çorum.
- Özhekim, N., 2016, Toplu taşıma sistemlerinin kentsel yaşam kalitesine etkisi: İstanbul Kadıköy-Kartal metro örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kocaeli, 6.
- Öztürk, B., 2004, Kentsel açık ve yeşil alan sistemi oluşturulması: Kayseri kent bütünü örneği, Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 26-42.

- Öztürk, S. ve Özdemir Z., 2013, Kentsel açık ve yeşil alanların yaşam kalitesine etkisi: Kastamonu örneği, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 13(1), 109-116.
- Panagopoulos T., Duque J. and Dan M., 2016, Urban planning with respect to environmental quality and human well-being, *Environmental Pollution*, 208, 137-144.
- Richter, G., 1981, Formen und Funktionen des Stadtgrüns. In; Richter, G.(ed) Handbuch Stadtgrün-Landschaftsarchitektur im städtischen Freiraum, BLU Verlagsgesellschaft, 319, München.
- Salihoğlu, T., 2016, Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde boş zaman aktivitelerinin rolü: İstanbul örneği, Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 9-46.
- Sunkar M., Hatun Ü. ve Toprak A., 2013, Malatya Havzası ve Çevresinde İklim Özelliklerinin Meyveciliğe Etkisi, *3.International Geography Symposium-GEOMED*, 266-570.
- Şahin, G. ve Gökdemir, L., 2019, Kentleşmenin çevre kalitesi üzerindeki etkisi: Türkiye olgu örneği, *Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi*, 7-18, 187-203.
- Şengün, M.T. ve Üstündağ, Ö., 2009, Elazığ şehir merkezinde yeşil alan kullanımlarının dağılımına coğrafi bir bakış, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 45 – 68.
- Tepe, A.C., 2010, Tarihi Gülhane Parkı yenileme çalışmaları ve kullanıcı memnuniyeti, Yüksek Lisans Tezi, *Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Bartın, 39-47.
- Tepe, A.C., 2018, Açık ve yeşil alanların kentsel yaşam kalitesine etkisinin belirlenmesi: Sancaktepe örneği, Doktora Tezi, *Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Düzce, 1-28.
- Ter, Ü., 2002, Konya kenti açık ve yeşil alan varlığı içinde tarihi kent merkezinin kentsel tasarımı üzerine bir araştırma, Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 13-14.
- Tuzcuğlu, F., 2013, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kentsel yeşil alanlarla ilgili algı ve farkındalıkları: Sakarya Üniversitesi örneği, *Sakarya İktisat Dergisi*, 43-68.
- Tekeli, İ., 2009, Gündelik Yaşam , Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ., 2002, Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi, *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları*, Sayı:6, TÜBİTAK Matbaası, Ankara.
- Türksever, N.E., 2001, Türkiye’de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

- Uchiyama, Y. and Kohsaka, R., 2020, Access and Use of Green Areas during the COVID-19 Pandemic: Green Infrastructure Management in the “New Normal”, *Sustainability*, 12-9842, 2-9.
- Ugolini, F., Massetti, L., Calaza-Martínez, P., Cariñanos, P., Dobbs C., Ostoić, S., Marin A., Pearlmutter D., Saaroni, H., Saulien I., Simoneti, M., , Verli A., Vuletić, D., Sanesi G., 2020, Effects of the COVID-19 pandemic on the use and perceptions of urban green space: An international exploratory study, *Urban Forestry & Urban Greening*, 56, 1-9.
- Usta, A., 1995, Kentsel Çevre Modeli Olarak Kampüs Yerleşmelerinde Dış Mekan Kaliteleri , *Mimari Ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu: 5,6,7 Haziran:Bildiriler*, İstanbul Teknik Üniversitesi, 104-111, İstanbul.
- Velidedeoğlu, H., 2014, Assessing Subjective Quality of Urban Life at Neighborhood Scale, *Doktora Tezi*, İzmir İleri Teknoloji Enstitüsü, *Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Yavuzçehre P. ve Torlak S., 2006, Kentsel yaşam kalitesi ve belediyeler: Denizli Karşıyaka örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 184-207.
- Yazıcıoğlu Halu, Z., 2010, Kentsel mekân olarak caddelerin mekânsal karakterinin yürünebilirlik bağlamında irdelenmesi Bağdat Caddesi örneği, *Doktora Tezi*, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 22-33.
- Yerli Ö. ve Kesim A.G., 2007, Kentsel Koridorların Estetik ve İşlevsel Yönden İrdelenmesi: Düzce Örneği, *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü*, Sayfa 2, Düzce.
- Yılmaz B.G., 2016, İstanbul/Sancaktepe ilçesi kentsel açık yeşil alan sistemlerinin irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 1-43.
- Yücekaya, M. ve Kocatürk, F., 2017, Kilis’te açık yeşil alanlar ve park nitelikleri, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(16), 80-94. DOI: 10.16950/iujad.340424
- Yücel G.F., 2005, Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması, *Doktora Tezi*, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 3-83.
- Wolch R., Byrne J. and Newell J., 2014, Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities ‘just green enough’, *Landscape and Urban Planning*, 125, 234-244.

URL 1: <https://archinect.com/news/article/150095282/central-park-s-long-forgotten-design-alternative>

URL 2: <https://www.nationalgeographic.com/travel/destinations/north-america/united-states/new-york/new-york/everything-to-know-about-central-park/>

URL 3: <https://acruisingcouple.com/2014/09/guide-hyde-park-london/>

URL 4: <https://www.ft.com/content/e9c7a57a-6c6a-11e7-b9c7-15af748b60d0>

URL 5: <https://en.parisinfo.com/paris-museum-monument/71393/Jardin-du-Luxembourg>

URL 6: <https://gezipgordum.com/luksemburg-bahcesi-ve-lukseumburg-sarayi/>

URL 7: <https://www.gezilecekyerler.biz/luksemburg-bahceleri/>

URL 8: <http://www.cu100.chula.ac.th/cu-centenary-park/>

URL 9: <https://worldlandscapearchitect.com/built-large-2019-wla-awards-shortlist/#.Xbgk2OgzbiU>

URL 10: <https://worldlandscapearchitect.com/built-large-2019-wla-awardsshortlist/#.Xbgk2OgzbiU>

URL 11: <https://www.klydewarrenpark.org/about-the-park/our-story.html>

URL 12: <https://worldlandscapearchitect.com/dallass-klyde-warren-park-wins-the-2014-uli-urban-open-space-award/#.XbhZxugzbiU>

URL 13: <https://www.klydewarrenpark.org/things-to-do/activity/relax.html>

URL 14: <https://worldlandscapearchitect.com/33354-2/#.XbiKb-gzbiV>

URL 15: <https://worldlandscapearchitect.com/33354-2/#.XbiKb-gzbiV>

URL 16: <https://www.arkitera.com/haber/hassell-darling-limanini-yeniden-yorumluyor/>

URL 17: <https://www.gezilesiyer.com/segmenler-parki-hakkinda-nerede-ve-nasil-gidilir.html>

URL 18: <http://koraykulturel.weebly.com/blog/segmenler-park>

URL 19: <http://mallreport.com.tr/kultursanat/istanbulun-kesif-rotasi/2682>

URL 20: <https://yolcu360.com/blog/gulhane-parki-istanbulda-mutlaka-ugramaniz-gereken-bir-gezi-duragi/>

URL 21: <https://www.gezilesiyer.com/adana-merkez-park-hakkinda-bilgi-nerede-nasil-gidilir.html>

URL 22: <https://www.gezilesiyer.com/adana-merkez-park.html>

URL 23: https://www.ankara.bel.tr/ankara_parklar/altinpark

URL 24: <https://seyyahdefteri.com/altinpark-nerede-nasil-gidilir/>

URL 25: <http://www.ankarahaberleri.net/baskentlilerin-dinlenme-mekani-altinpark-p1-aid,32.html#galeri>

URL 26: <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77372/kulturpark-izmir-fuar-alani.html>

URL 27:

<https://www.kulturparkizmir.org/tr/Kurulu%C5%9F%20%C3%96yk%C3%BCs%C3%BC/21/50>

URL 28:

<https://www.kulturparkizmir.org/tr/G%C3%B6r%C3%BClecek%20Yerler-Su%20elemanlar%C4%B1/18/90>

URL 29: <https://www.bursa.bel.tr/resat-oyal-kulturparki/sayfa/183>

URL 30: <https://gezipgordum.com/bursa-kulturpark/>

URL 31: <https://www.bursa.bel.tr/resat-oyal-kulturparki/sayfa/183>

URL 32: <http://www.malatya.gov.tr/cografi-konum>

URL 33: <http://www.malatya.gov.tr/nufus-ve-idari-yapi>

URL 34: <http://www.malatya.gov.tr/ekonomi>

URL 35: <http://www.malatya.gov.tr/cografi-konum>

URL 36: <http://www.malatya.gov.tr/ekonomi>

URL 37: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-93763/arslantepe-arkeolojik-alani-malatya-2014.html>

URL 38: <http://www.arslantepe.com/tr/arslantepe-acik-hava-muzesi/>

URL 39:

http://tarihim.battalgazi.bel.tr/icerik.asp?TarihiEserler=DGTRTEertyuMJKHT&Tarihi_Eserler=Battalgazi

URL 40: <http://www.malatya.gov.tr/tarihcemiz>

URL 41: <https://malatya.ktb.gov.tr/TR-58266/iklim-ve-bitki-ortusu.html>

URL 42: <http://malatya.gov.tr/buyuksehir-belediyesine-ait-park-ve-bahceler>

URL 43 : <http://www.raosoft.com/samplesize.html>

URL 44: [https://dayko.org.tr/Arastirma-](https://dayko.org.tr/Arastirma-Edirne_Park_ihtiyaci_ve_Yesil_Alan_Algesi_Anketi_Sonuc_Raporu-233452.html)

[Edirne_Park_ihtiyaci_ve_Yesil_Alan_Algesi_Anketi_Sonuc_Raporu-233452.html](https://dayko.org.tr/Arastirma-Edirne_Park_ihtiyaci_ve_Yesil_Alan_Algesi_Anketi_Sonuc_Raporu-233452.html)

URL 45: <https://www.co-nature.org/>

EKLER**EK-1 Çalışmada kullanılan anket föyü****MALATYA İLİ HÜRRİYET PARKI/ABDULLAH GÜL PARKI KULLANICI
MEMNUNİYETİ ANKET FORMU**

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü "Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi" yüksek lisans tezi kapsamına Doktor Öğretim Üyesi Fadim Yavuz danışmanlığında hazırlanmıştır. Sizin bireysel düşünceleriniz bu çalışma için çok önemlidir.

Anket sorularına verdiğiniz yanıtlar istatistiksel kurallara uygun olarak genellenecek ve sadece anılan bilimsel araştırma için kullanılacaktır. Sizin kimliğiniz asla açıklanmayacaktır ve kişisel bilgileriniz ele alınmayacaktır. Değerli zamanınızı ayırdığınız ve verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederim.

Elif KISAK

İletişim Bilgileri:

Telefon: 05348983247, E-mail: elif.kisak@ogr.erbakan.edu.tr

Aşağıdaki kutuyu işaretleyerek, en az 18 yaşında olduğunuzu, çalışma hakkındaki bilgileri okuduğunuzu ve bu çalışmada gönüllü olarak yer aldığınızı kabul etmiş olursunuz. Çalışmaya devam etmek için onaylayınız.	
☐	En az 18 yaşındayım. Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

DEMOGRAFİK VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLER:			
1) Cinsiyet?	1. Kadın 2. Erkek	5) Ailede yetişkin sayısı (siz dahil):	6) Çocuk sayısı (15 yaş ve altı):
2) Yaş Gurubu?	1. 18-25 2. 26-35 3. 36-45 4. 46-60 5. 61 ve üzeri	7) Toplam hane halkı geliri (Aylık)?	1. 1000 TL ve altı 2. 1001 – 2000 TL 3. 2001 – 3000 TL 4. 3001 – 4000 TL 5. 4001 TL ve üzeri
3) Medeni Durum?	1. Evli 2. Bekâr 3. Dul 4. Boşanmış	8) Meslek (yapılan iş) grubu? (Birden fazla söz konusu ise temel geçim kaynağınızı belirtiniz)	1. Özel sektör-vasıflı (avukat, mimar, doktor vb) 2. Öğrenci 3. Esnaf 4. İdareci (kamu/ özel) 5. Memur (kamu/ özel) 6. İşçi 7. Ev hanımı 8. Çiftçi 9. Emekli 10. İşsiz
4) Öğrenim Durumu?	1. Okula gitmemiş 2. İlkokul mezunu 3. Ortaokul mezunu 4. Lise mezunu 5. Yüksekokul mezunu 6. Üniversite mezunu 7. Lisansüstü		

AÇIK-YEŞİL ALAN VARLIĞI İLE İLGİLİ SORULAR	
<p>9) Kaç yıldır Malatya’da yaşıyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 yıldan az 1-3 yıl arası 4-5 yıl arası 6-10 yıl arası 10 yıldan fazla 	<p>13) Bahçenizde aşağıdaki kullanımlardan hangisi mevcuttur? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Sebze yetiştirme alanı Meyve ağacı Diğer ağaçlar Çiçek Diğer
<p>10) Nasıl bir evde oturuyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Müstakil 1-2 katlı konut Müstakil apartman dairesi Site içi daire [kamelya, çocuk parkı, spor sahası vb. ortak alan kullanımları mevcut] 	<p>14) Evinize yakın (en az 10 dakika yürüme mesafesinde) bir açık-yeşil alan var mıdır? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Evet Hayır
<p>11) Evinizin özel bir bahçesi veya balkonu var mı? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Bahçe Balkon Bahçe ve Balkon Hiçbiri 	<p>15) Yeşil alanlara erişiminizi kısıtlayan herhangi bir sağlık probleminiz var mı? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Evet (.....) Hayır
<p>12) Bahçeniz varsa büyüklüğünü nasıl tanımlarsınız? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Çok küçük Küçük Orta Büyük Çok büyük 	<p>16) Semtinizde bulunan yeşil alan/park/çocuk oyun alanları yeterli mi? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Evet Hayır
<p>17) Semtinizde bulunan yeşil alanlardan yeterince faydalanabiliyor musunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Evet Hayır 	

ÇALIŞMA ALANINA YÖNELİK SORULAR	
<p>18) Hangi belediye sınırları içinde yaşıyorsunuz?</p> <ol style="list-style-type: none"> Battalgazi Yeşilyurt 	
<p>19) Hürriyet Parkı’nı ne sıklıkla kullanırsınız? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Günlük Haftada birkaç kez Ayda birkaç kez Yılda birkaç kez Hiç 	<p>20) Abdullah Gül Parkı’nı ne sıklıkla kullanırsınız? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Günlük Haftada birkaç kez Ayda birkaç kez Yılda birkaç kez Hiç
<p>21) Hürriyet Parkı ve Abdullah Gül Park’larından en çok kullandığımız hangisidir? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> Hürriyet Parkı Abdullah Gül Parkı 	

Lütfen aşağıdaki soruları 21. soruda daha çok kullandığımızı belirttiğiniz park özelinde yanıtlayınız.		
	HÜRRİYET PARKI	ABDULLAH GÜL PARKI
<p>Bu yeşil alanı ne sıklıkla ziyaret ediyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Günlük 2. Haftada birkaç kez 3. Ayda birkaç kez 4. Yılda birkaç kez 	22-H)	22-A)
<p>Bu yeşil alana ulaşımınızı ne şekilde sağlıyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yürüyerek 2. Toplu taşıma ile 3. Bireysel araç ile 4. Bisiklet ile 	23-H)	23-A)
<p>Bu yeşil alana uzaklığınızı tarif ediniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 0-500 m. 2. 501 m-1000 m 3. 1000-1500 m 4. 1500-2000 m 5. 2000 + 	24-H)	24-A)
<p>Lütfen geçerli ifadeyi seçiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bu yeşil alana genelde evimden giderim. 2. Bu yeşil alana genelde okuldan giderim. 3. Bu yeşil alana genelde işimden giderim. 4. Ev/İş/Okul sebebiyle bu yeşil alandan sıklıkla geçerim. 	25-H)	25-A)
<p>Bu yeşil alanda genelde ne kadar zaman harcıyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sadece geçiyorum. 2. 15 dk.-30 dk. 3. 30dk-1 saat 4. 1 saat-2 saat 5. 2 saatten fazla 	26-H)	26-A)
<p>Bu yeşil alanda hangi fiziksel aktiviteyi rahatlıkla yerine getirebiliyorsunuz? (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yürüyüş/koşu 2. Bisiklet sürme 3. Egzersiz yapabilme 	27-H)	27-A)

	HÜRRİYET PARKI	ABDULLAH GÜL PARKI
<p>Bu yeşil alanı seçmenizdeki sebep nedir? (3 tane seçiniz) (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egzersiz yapma imkânının olması 2. Grup sporlarına katılma imkânının bulunması (futbol, basketbol, voleybol vb.) 3. Arkadaş/Aile ile bir araya gelme imkânının bulunması 4. Sessiz bir ortam olması 5. Çocuk oyun alanı bulunması 6. Güvenli olması 7. Büyük ve geniş bir alana sahip olması 8. Park içinde su unsurunun bulunması 9. Evime yakın olması 10. Yürüyüş yolunun bulunması 11. Bisiklet yolunun bulunması 12. Engelli bireylerin rahatlıkla kullanıyor olması 13. Oturma/dinlenme alanlarının bulunması 14. Otopark bulunması 	<p>28-H) I....., II....., III.....</p>	<p>28-A) I....., II....., III.....</p>
<p>Bu yeşil alandan memnun olmadığınız özellikler nelerdir? (3 tane seçiniz) (Covid-19 pandemisi öncesi)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evime uzak olması 2. Gürültülü olması 3. Kirliliği olması 4. Kalabalık olması 5. Oturma alanlarının bulunmaması 6. Çocuk oyun alanının yetersiz olması 7. Yetişkinlere yönelik spor alanının eksik olması 8. Yeterince ağaç/bitki/çim bulunmaması 9. Doğal görünmemesi 10. Yürüyüş yolunun eksikliği 11. Bisiklet yolunun eksikliği 12. Engelli bireylerin kullanamaması 13. Tuvalet bulunmaması 14. Otopark bulunmaması 	<p>29-H) I....., II....., III.....</p>	<p>29-A) I....., II....., III.....</p>

Lütfen sosyal göstergelere ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
YARGILAR:												
Parka toplumun her kesiminden insanlar gelmektedir.	SF_1_H	1	2	3	4	5	SF_1_A	1	2	3	4	5
Değişik kullanıcı gruplarına (aileler, arkadaşlar) rastlanmaktadır.	SF_2_H	1	2	3	4	5	SF_2_A	1	2	3	4	5
Parka gelen insanlar sosyal açıdan uyumludur.	SF_3_H	1	2	3	4	5	SF_3_A	1	2	3	4	5
Parkta insanlar arasındaki iletişimin iyi olduğunu düşünüyorum.	SF_4_H	1	2	3	4	5	SF_4_A	1	2	3	4	5
İnsanların toplanıp iletişim kurabileceği alanlar vardır.	SF_5_H	1	2	3	4	5	SF_5_A	1	2	3	4	5
Park sosyal bağlılığı arttırabilecek düzeydedir.	SF_6_H	1	2	3	4	5	SF_6_A	1	2	3	4	5

Lütfen <u>sosyal göstergelere</u> ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Park sessiz ve huzurludur.	SF_7_H	1	2	3	4	5	SF_7_A	1	2	3	4	5
Parkta sosyal aktivite alanları yeterlidir.	SF_8_H	1	2	3	4	5	SF_8_A	1	2	3	4	5
Parkı geceleri de rahatlıkla kullanabiliyorum.	SF_9_H	1	2	3	4	5	SF_9_A	1	2	3	4	5
Farklı yaş gruplarına çok yönlü aktivite ve olanaklar vardır.	SF_10_H	1	2	3	4	5	SF_10_A	1	2	3	4	5
Parkta eğitim ve kültürel faaliyetlere imkân sağlanmaktadır.	SF_11_H	1	2	3	4	5	SF_11_A	1	2	3	4	5
Park suç oranını azaltmaya katkıda bulunmaktadır.	SF_12_H	1	2	3	4	5	SF_12_A	1	2	3	4	5
Parkta insana doğa ile temas imkânı sağlanmaktadır.	SF_13_H	1	2	3	4	5	SF_13_A	1	2	3	4	5

Lütfen <u>işlevsel göstergelere</u> ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Parka ulaşımda dolmuş, otomobil ve bisiklet rahatlıkla kullanılmaktadır.	İF_1_H	1	2	3	4	5	İF_1_A	1	2	3	4	5
Park içerisinde ulaşım kolaydır.	İF_2_H	1	2	3	4	5	İF_2_A	1	2	3	4	5
Parkta yeterli sayıda otopark vardır.	İF_3_H	1	2	3	4	5	İF_3_A	1	2	3	4	5
Parkta işlevsiz ya da işlevini yitirmiş alanlar bulunmaktadır.	İF_4_H	1	2	3	4	5	İF_4_A	1	2	3	4	5
Parktaki aktivite alanları uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.	İF_5_H	1	2	3	4	5	İF_5_A	1	2	3	4	5
Parkta bilgi verici yönlendirici levhaları yeterli buluyorum.	İF_6_H	1	2	3	4	5	İF_6_A	1	2	3	4	5
Parkta tuvalet ya da lavabo yoktur.	İF_7_H	1	2	3	4	5	İF_7_A	1	2	3	4	5
Parkta bulunan kafeterya ya da çay bahçelerini yeterli buluyorum.	İF_8_H	1	2	3	4	5	İF_8_A	1	2	3	4	5
Parkta spor alanlarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	İF_9_H	1	2	3	4	5	İF_9_A	1	2	3	4	5
Park fiziksel sağlık ve egzersiz olanağı sağlamaktadır.	İF_10_H	1	2	3	4	5	İF_10_A	1	2	3	4	5
Parkta yeterli miktarda yürüyüş ve koşu alanı yoktur.	İF_11_H	1	2	3	4	5	İF_11_A	1	2	3	4	5
Parktaki yeşil alan miktarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	İF_12_H	1	2	3	4	5	İF_12_A	1	2	3	4	5
Parktaki yeşil alanlarının estetik açıdan güzel olduğunu düşünüyorum.	İF_13_H	1	2	3	4	5	İF_13_A	1	2	3	4	5
Parkta yeterli miktarda aydınlatma elemanı yoktur.	İF_14_H	1	2	3	4	5	İF_14_A	1	2	3	4	5
Aydınlatma elemanlarının dayanıklı ve estetik olduğunu düşünüyorum.	İF_15_H	1	2	3	4	5	İF_15_A	1	2	3	4	5

Lütfen işlevsel göstergelere ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Oturma birimlerinin yeterli ve uygun yerleştirildiğini düşünüyorum.	İF_16_H	1	2	3	4	5	İF_16_A	1	2	3	4	5
Oturma birimlerinin dayanıklı, estetik ve konforlu olduğunu düşünüyorum.	İF_17_H	1	2	3	4	5	İF_17_A	1	2	3	4	5
Parkta yeterli miktarda çocuk oyun alanı yoktur.	İF_18_H	1	2	3	4	5	İF_18_A	1	2	3	4	5
Çocuk oyun elemanlarının dayanıklı ve estetik olduğunu düşünüyorum.	İF_19_H	1	2	3	4	5	İF_19_A	1	2	3	4	5

Lütfen güvenlik göstergelerine ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Parkta bir yönetim varlığı vardır.	GF_1_H	1	2	3	4	5	GF_1_A	1	2	3	4	5
Parkın gündüzleri güvensiz olduğunu düşünüyorum.	GF_2_H	1	2	3	4	5	GF_2_A	1	2	3	4	5
Parkın akşamları güvensiz olduğunu düşünüyorum.	GF_3_H	1	2	3	4	5	GF_3_A	1	2	3	4	5
Parkta güvenlik görevlisi vardır.	GF_4_H	1	2	3	4	5	GF_4_A	1	2	3	4	5
Parkta danışma birimi vardır.	GF_5_H	1	2	3	4	5	GF_5_A	1	2	3	4	5
Parkta şikâyette bulunabileceğim bir yer vardır.	GF_6_H	1	2	3	4	5	GF_6_A	1	2	3	4	5
Parkın yeterince bakımlı olduğunu düşünüyorum.	GF_7_H	1	2	3	4	5	GF_7_A	1	2	3	4	5
Yapısal elemanların bakım ve tamirinin yapıldığını düşünüyorum.	GF_8_H	1	2	3	4	5	GF_8_A	1	2	3	4	5

Lütfen ekolojik göstergelere ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Park hava hareketlerine olanak tanıyarak kirli havanın filtre edilmesi ve oksijen üretimi sağlamaktadır.	EF_1_H	1	2	3	4	5	EF_1_A	1	2	3	4	5
Park gürültünün azaltılmasına katkı sağlamaktadır.	EF_2_H	1	2	3	4	5	EF_2_A	1	2	3	4	5
Park araçlardan kaynaklanan kirliliğe karşı filtre görevi görmektedir.	EF_3_H	1	2	3	4	5	EF_3_A	1	2	3	4	5
Park sera etkisini azaltmakta ve kent iklimine fayda sağlamaktadır.	EF_4_H	1	2	3	4	5	EF_4_A	1	2	3	4	5

Lütfen <u>kentsel mekân kalitesi göstergelerine</u> ilişkin aşağıdaki yargılara katılma/ katılmama durumunuzu belirtiniz. (Covid-19 pandemisi öncesi)	<i>(1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)</i>											
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Farklı kentsel kullanımlar arasında tampon görevi görme	KMK_1_H	1	2	3	4	5	KMK_1_A	1	2	3	4	5
Yapıların ışık ve hava almasını sağlama	KMK_2_H	1	2	3	4	5	KMK_2_A	1	2	3	4	5
Kent-doğa ilişkisi geliştirme	KMK_3_H	1	2	3	4	5	KMK_3_A	1	2	3	4	5
Mimari formların sert etkilerini yumuşatma ve bütünlük sağlama	KMK_4_H	1	2	3	4	5	KMK_4_A	1	2	3	4	5
Binaların meydana getirdiği monotonluğu giderme	KMK_5_H	1	2	3	4	5	KMK_5_A	1	2	3	4	5
Bitkisel unsurlarla kent estetiğini meydan vb. açık alanlarda arttırma	KMK_6_H	1	2	3	4	5	KMK_6_A	1	2	3	4	5

COVID-19 PANDEMİSİNİN AÇIK-YEŞİL ALAN KULLANIMINA ETKİLERİ												
Covid-19 Pandemisi sürecinde açık-yeşil alan kullanımınıza ilişkin aşağıdaki yargılara katılım düzeyinizi belirtiniz. (1=Kesinlikle Yanlış, 2=Yanlış, 3= Fikrim Yok, 4=Doğru, 5=Kesinlikle Doğru)												
YARGILAR:	HÜRRİYET PARKI					ABDULLAH GÜL PARKI						
Covid-19 Pandemisi sürecinde bu parkı kullanımım azaldı.	P_1_H	1	2	3	4	5	P_1_A	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı yürüyüş amaçlı tercih ettim.	P_2_H	1	2	3	4	5	P_2_A	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı çocuk parkı amaçlı tercih ettim.	P_3_H	1	2	3	4	5	P_3_A	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı spor yapma amaçlı tercih ettim.	P_4_H	1	2	3	4	5	P_4_A	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı bisiklet sürme amaçlı tercih ettim.	P_5_H	1	2	3	4	5	P_5_A	1	2	3	4	5
Covid-19 Pandemisi sürecinde parkı gezinme&ruhsal terapi amaçlı tercih ettim.	P_6_H	1	2	3	4	5	P_6_A	1	2	3	4	5
Pandemi gibi olumsuz sağlık koşulları karşısında genel anlamda parklara verilen önem arttı.	P_7_H	1	2	3	4	5	P_7_A	1	2	3	4	5
Pandemi sürecinde (sokağa çıkma yasağı olmadıkça) bu park eskiye göre daha çok kullanılır oldu.	P_8_H	1	2	3	4	5	P_8_A	1	2	3	4	5

* Anket sorularını geliştirmede Başalma (2014), Gürer ve Uğurlar (2017), Korkut ve ark. (2017), Tuzcuğlu (2013), Yücekaya ve Kocatürk (2017), URL 44, URL 45 kaynaklarından yararlanılmıştır.

**EK-2 Çalışmada kullanılan anket f6y6ne ilişkin Necmettin Erbakan 6niversitesi
Fen ve M6hendislik Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı onayı**

NECMETTİN ERBAKAN 6NİVERSİTESİ
FEN VE M6HENDİSLİK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIğI

Etik Kurul Tarihi	12.11.2020
Karar No	2
Araştırmanın Başlığı	KENTSEL MEKANDA AÇIK-YEŞİL ALANLARIN ÇEVRE KALİTESİ AÇISINDAN DEğERLENDİRİLMESİ
Sorumlu Araştırmacı	Dr. 6ęr. 6yesi Fadim YAVUZ
Yardımcı Araştırmacılar	Elif KISAK
Etik Kurul Kararı	Oy okluğu ☐ Oy birliği ☒
	Uygun ☒ D6zeltme* ☐ Red ** ☐
Yeniden Başvuru Sırasında Etik Kurul tarafından İstenen D6zeltmeler*	
Reddedilmiş ise gerekçeleri**	

M. Danioy
Doç. Dr. Mustafa D6RLER
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Elif KISAK
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : Elazığ, 03.04.1991
Telefon : 0534 898 32 47
Faks : -
e-mail : elifkisakk@gmail.com, elif.kisak@ogr.erbakan.edu.tr

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Abdulkadir Eriş Beydağı Anadolu Lisesi, Malatya	2009
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi, Konya	2016
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya	2021
Doktora	:	

UZMANLIK ALANI

Açık-Yeşil Alanlar, Çevresel Kalite

YABANCI DİLLER

İngilizce (Orta Seviye)

YAYINLAR

Kısak, E., Aydoğan, A.B., Poyraz, H., Uulu, D.A., Naweed, M. ve Azhari, M., 2019, Fener Balat Kentsel Yenileme Projesi, *İstanbul'da Büyük Ölçekli Kentsel Projeler ve Planlama Süreçleri*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 109-133.